

Національний університет
водного господарства та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування

ОРГАНІЗАЦІЯ НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Національний університет
водного господарства
та природокористування
Навчальний посібник

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки
України як навчальний посібник для студентів вищих
навчальних закладів, які навчаються
за напрямом підготовки
"Охорона праці"*

Рівне – 2016

Національний університет

УДК 331.45(075.8)

ББК 65.247я7

О-34

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України.
(Лист № 1/11-10446 від 08.07.2014)*

Рецензенти:

Цанко В.Г., доктор мед. наук, професор Національного університету біо-ресурсів і природокористування України, м. Київ;

Пилипчук О.Я., доктор біол. наук, професор Державного економіко-технологічного університету транспорту, м. Київ;

Мольчак Я.О., доктор геогр. наук, професор Луцького технічного університету.

Ткачук К.Н., Филипчук В.Л., Зеркалов Д.В., Полукаров О.І.,

Полукаров Ю.О., Кружилко О.Є., Шаталов О.С., Туровська Г.І.

О-34 Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці.

Навч. посібник. – Рівне : НУВГП, 2016. – 450 с.

ISBN 978-966-327-293-1

У посібнику розглянуто структуру і діяльність центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, центральних органів виконавчої влади з нагляду (контролю) за промисловою безпекою, охороною і гігієною праці, техногенною, пожежною та радіаційною безпекою, аудиту і громадського контролю за охороною праці. Викладені питання взаємодії органів охорони праці з іншими державними наглядовими органами. Видання призначено для вивчення дисципліни "Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці", що навчаються за напрямом підготовки 170202 "Охорона праці" ("Цивільна безпека") та відповідних розділів і тем навчальних дисциплін "Основи охорони праці" і "Охорона праці в галузі", а також для використання інспекторами відповідних наглядових органів та інженерами з охорони праці підприємств.

Лл. 1, табл. 7, бібліогр. 76 назв.

УДК 31.45(075.8)

ББК 65.247я7

ISBN 978-966-327-293-1

© Ткачук К.Н., Филипчук В.Л., Зеркалов Д.В.,
Полукаров О.І., Полукаров Ю.О.,
Кружилко О.Є., Шаталов О.С.,
Туровська Г.І., 2016
© НУВГП, 2016

ВСТУП	10
1. Діяльність центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці	14
1.1. Історія становлення, організація і структура державного нагляду за охороною праці	14
1.1.1. Історія становлення державного нагляду за охороною праці в Україні	14
1.1.2. Радянський період становлення нагляду. Створення Державного комітету по нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості та гірничому нагляду	16
1.1.3. Створення Державного комітету України з нагляду за охороною праці	18
1.1.4. Створення Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду	19
1.1.5. Створення Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України	20
1.1.6. Організація державного нагляду за охороною праці	22
1.1.7. Структура державного нагляду за охороною праці	33
1.1.7.1. Загальна структура побудови органів Держпраці	34
1.1.7.2. Територіальні органи Державної служби з питань праці	35
1.1.7.3. Державний інспектор з питань праці Управління Держпраці	48
1.1.8. Основні принципи державного нагляду за охороною праці	52
1.1.9. Загальні вимоги до здійснення державного нагляду за охороною праці	54
1.2. Функції, права та відповідальність органу державного нагляду за охороною праці	57
1.2.1. Функції органу державного нагляду за охороною праці	57
1.2.1.1. Планові заходи зі здійснення державного нагляду	57
1.2.1.2. Позапланові заходи зі здійснення державного нагляду	58
1.2.2. Права, обов'язки та відповідальність посадових осіб органу державного нагляду за охороною праці	59
1.3. Напрямки діяльності органу державного нагляду за охороною праці	62

1.3.1. Характеристика основних напрямків діяльності органу державного нагляду за охороною праці	62
1.3.2. Діяльність щодо формування державної політики та визначення механізму її реалізації у сфері промислової безпеки та охорони праці	71
1.3.3. Контроль за дотриманням порядку організації навчання і перевірки знань посадових осіб з питань промислової безпеки та охорони праці	72
1.3.4. Діяльність з розслідування нещасних випадків на виробництві	73
1.3.5. Видача дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки	75
1.3.6. Участь у державних комісіях з прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів	77
1.3.7. Організація здійснення ідентифікації та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки	78
1.3.8. Участь у створенні нормативно-правової бази з охорони праці та ведення її реєстру	80
1.4. Планування роботи органу державного нагляду за охороною праці та навчання посадових осіб	81
1.4.1. Планування роботи органу державного нагляду за охороною праці	81
1.4.1.1. Планування роботи Держпраці	82
1.4.1.2. Планування роботи територіального органу Держпраці та його структурних підрозділів	83
1.4.1.3. Планування роботи державного інспектора з питань праці	86
1.4.2. Навчання та підвищення кваліфікації посадових осіб державного нагляду за охороною праці	87
1.4.3. Інститут інспекторів-наставників у системі державного нагляду за охороною праці	88
1.5. Методологія проведення обстежень органами державного нагляду за охороною праці	91
1.5.1. Проведення обстежень підприємств органами державного нагляду за охороною праці	91
1.5.2. Застосування санкцій, наданих органам державного нагляду за охороною праці	96
1.5.2.1. Зупинка експлуатації об'єктів при наявності порушень	

нормативних актів про охорону праці	97
1.5.2.2. Подання щодо невідповідності посадових осіб	99
1.5.2.3. Притягнення до адміністративної відповідальності за порушення законодавства про охорону праці	100
1.6. Аналітичне оцінювання діяльності органів державного нагляду у сфері охорони праці	105
1.6.1. Сутність і порядок оцінювання наглядової діяльності	105
1.6.2. Формування звітності про наглядову діяльність органів державного нагляду за охороною праці	107
1.6.2.1. Загальні принципи і підхід до організації і ведення звітності	107
1.6.2.2. Порядок і вимоги до формування звітів	113
1.6.3. Аналітичне оцінювання наглядової діяльності	115
1.6.3.1. Діюча система оцінювання наглядової діяльності	115
1.6.3.2. Шляхи вдосконалення оцінки наглядової діяльності	121
1.6.4. Етапи та порядок звітування, оцінки та прийняття управлінських рішень про наглядову діяльність	123
1.6.5. Загальна характеристика інформаційної системи "Нагляд-3"	126
1.7. Перевірка діяльності органів державного нагляду за охороною праці	127
1.7.1. Загальні положення щодо перевірки наглядової діяльності	127
1.7.2. Питання, що розглядаються та вивчаються під час перевірок	128
1.7.2.1. Стан планування роботи з наглядової діяльності. Ведення діловодства	128
1.7.2.2. Робота, що проводиться з укомплектування та навчання штату кадрів	129
1.7.2.3. Методи керівництва і управління роботою	130
1.7.2.4. Контроль за реалізацією на підконтрольних підприємствах заходів щодо поліпшення безпеки, гігієни праці та виробничого середовища	131
1.7.2.5. Наявність і порядок проведення аналізу стану охорони праці, виробничого травматизму та аварійності на підконтрольних підприємствах	133
1.7.2.6. Повнота й своєчасність використання у наглядовій роботі прав, що надані державним інспекторам з питань праці	

системи Держпраці	134
1.7.2.7. Оформлення результатів перевірки	135
1.8. Науково-технічна підтримка державного нагляду за охороною праці	136
1.8.1. Наукова підтримка державного нагляду за охороною праці	136
1.8.2. Система технічної підтримки державного нагляду за охороною праці	143
2. Діяльність центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення	147
2.1. Організація і структура державної санітарно-епідеміологічної служби центрального органу виконавчої влади в галузі охорони здоров'я	147
2.2. Напрямки діяльності державного санітарно-епідеміологічного нагляду за додержанням санітарного законодавства	149
2.2.1. Завдання державного санітарно-епідеміологічного нагляду	149
2.2.2. Повноваження головного державного санітарного лікаря України	151
2.2.3. Повноваження головних державних санітарних лікарів та інших посадових осіб, які здійснюють державний санітарно-епідеміологічний нагляд	152
2.3. Проведення перевірок органами державної санітарно-епідеміологічної служби України	154
2.3.1. Запобіжний державний санітарно-епідеміологічний нагляд	154
2.3.2. Поточний державний санітарно-епідеміологічний нагляд	156
2.3.3. Заходи щодо припинення порушення санітарного законодавства	157
2.3.4. Порядок оскарження рішень державної санітарно-епідеміологічної служби	158
2.4. Нормотворча діяльність центрального органу виконавчої влади в галузі охорони здоров'я	159
3. Діяльність центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства у сферах пожежної і техно-	

3.1. Організація і структура державного нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки	163
3.2. Напрями і організація діяльності органу державного нагляду (контролю)	168
3.3. Обов'язки, права та відповідальність посадових осіб органу нагляду (контролю)	179
3.3.1. Основні обов'язки посадових осіб	179
3.3.2. Права та відповідальність посадових осіб	182
3.4. Планування та організація роботи органу нагляду (контролю)	184
3.4.1. Планові перевірки	186
3.4.2. Позапланові перевірки	190
3.4.3. Порядок проведення перевірки	191
3.4.4. Оформлення результатів і наслідків перевірки	193
3.4.5. Підстави для видачі центральним органом виконавчої влади, який здійснює державний нагляд (контроль), приписів, постанов і розпоряджень	197
3.4.6. Санкції за порушення вимог законодавства з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки	199
3.4.7. Підстави для зупинення роботи підприємств, об'єктів, окремих виробництв, цехів, дільниць, експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів	201
3.4.8. Адміністративно-правова діяльність	202
3.4.9. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення	204
3.4.10. Проведення розслідувань та дізнання у справах про пожежі	210
3.4.11. Організація обліку пожеж та їх наслідків	213
3.4.12. Інформаційно-консультаційна робота з питань профілактики пожеж	216
3.5. Нормативно-технічна робота	219
3.5.1. Погодження і експертиза нормативних та нормативно-технічних документів	219
3.5.2. Дотримання вимог пожежної безпеки під час проектування, будівництва та реконструкції об'єктів виробничого та іншого призначення	221

3.6. Права, обов'язки та відповідальність суб'єкта господарювання	223
3.6.1. Забезпечення техногенної безпеки	223
3.6.2. Забезпечення пожежної безпеки	223
3.6.3. Права суб'єкта господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю)	224
3.6.4. Обов'язки суб'єкта господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю)	225
3.6.5. Відповідальність суб'єкта господарювання	226
4. Діяльність центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ядерної та радіаційної безпеки	227
4.1. Організація і структура державного нагляду за дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки	227
4.2. Організація наглядової діяльності	232
4.3. Принципи, форми і процедури державного нагляду за дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки	235
4.3.1. Принципи і форми здійснення державного нагляду за дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки	235
4.3.2. Одержання і аналіз інформації	238
4.3.3. Інспекційні обстеження	240
4.3.4. Організація інспекцій	242
4.3.5. Підготовка і проведення інспекції	249
4.3.6. Методи проведення інспекції	252
4.3.7. Повноваження органів державного нагляду та суб'єктів господарювання	256
4.4. Оформлення результатів державного нагляду	258
4.5. Впровадження матеріалів державного нагляду	261
4.6. Облік і аналіз результатів державного нагляду	263
4.7. Взаємодія з міністерством охорони здоров'я України з питань державного регулювання радіаційної безпеки	265
5. Взаємодія органів охорони праці з іншими державними наглядовими органами	268
5.1. Взаємодія Держпраці з Міністерством оборони України	268
5.2. Взаємодія Держпраці з Міністерством внутрішніх справ України	271
5.3. Взаємодія Держпраці з Федерацією професійних спілок України	275

6. Повноваження місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в галузі охорони праці	279
6.1. Повноваження місцевих державних адміністрацій в галузі охорони праці	279
6.2. Повноваження органів місцевого самоврядування в галузі охорони праці	280
6.3. Проведення громадських слухань з питань використання ядерної енергії та радіаційної безпеки	280
7. Аудит з промислової безпеки і охорони праці	283
7.1. Форми аудиту з промислової безпеки і охорони праці. Об'єкти аудиту	283
7.2. Правове регулювання аудиту з промислової безпеки і охорони праці	288
7.3. Порядок проведення аудиту з промислової безпеки і охорони праці	291
7.4. Проведення внутрішнього аудиту підприємства	294
7.5. Документація з охорони праці підприємства	303
8. Громадський контроль за охороною праці	307
8.1. Професійні спілки як громадський орган контролю за охороною праці. Добровільні об'єднання громадян з охорони праці	307
8.2. Комісія з питань охорони праці підприємства	315
8.3. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці	317
8.4. Регулювання охорони праці у колективному договорі, угоді	321
Питання для самоконтролю	326
Список використаної літератури	339
Список скорочень	345
Словник термінів	347
Додаток А	351
Додаток Б	383
Додаток В	394
Додаток Д	402
Додаток Е	430

Конституція України гарантує право всіх громадян країни на належні, безпечні і здорові умови праці. Забезпечення цієї вимоги основного Закону нашої країни на підприємствах, в установах та організаціях покладається на роботодавців. Одночасно держава, згідно з Законом України "Про охорону праці", залишає за собою функцію нагляду за фактичним дотриманням вимог охорони праці, гігієни, техногенної, пожежної та радіаційної безпеки. Крім цього, вказаний Закон передбачає також права громадського контролю у цій сфері, які надані профспілковим організаціям та безпосередньо трудовим колективам.

Забезпеченню практичної роботи підприємств у напрямку охорони праці з одного боку, і якісному здійсненню наглядової діяльності з іншого, а також встановленню корисного та ефективного зв'язку між підприємствами, установами та органами і організаціями, що наглядають і контролюють, повинна сприяти відповідна підготовка майбутніх фахівців з охорони праці, які безпосередньо беруть участь у цьому процесі у тій чи іншій якості.

Однією з дисциплін, які формують відповідні здатності й уміння є "Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці".

Навчальна дисципліна "Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці" належить до циклу дисциплін професійної та практичної підготовки бакалавра за напрямом підготовки 170202 "Охорона праці" (спеціальності 263 "Цивільна безпека"), кваліфікації 3152 - інспектор з охорони праці".

Її вивченню передують дисципліни циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки ("Психологія", "Правові основи працезахоронної політики та охорони праці", "Соціально-економічні основи охорони праці", "Управління охороною праці"), та професійно-практичного циклу ("Вступ до спеціальності", "Психологія праці та її безпеки", "Потенційно небезпечні виробничі технології та їх ідентифікації", "Безпека експлуатації будівель та споруд", "Державне соціальне страхування від нещасних випадків та професійних захворювань", "Системи контролю небезпечних та шкідливих факторів", "Експертиза з охорони праці", "Виробнича санітарія" тощо). Саме вони формують поняттєво-категорійний, теоретичний і мето-

дологічний апарат, необхідний для сприйняття змісту дисципліни "Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці", закладають відповідну теоретичну та інформаційну базу, а також надають розуміння її значення для становлення належного фахового рівня майбутнього інспектора з охорони праці.

Мета вивчення навчальної дисципліни "Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці" полягає в оволодінні студентом знаннями та вміннями, що забезпечать йому, як майбутньому фахівцю з охорони праці, здатність здійснювати як безпосередньо інспекторські функції, так і забезпечувати зв'язок та дієву взаємодію з державними установами, наглядовими органами та громадськими організаціями у якості співробітника (інженера) служби охорони праці підприємства.

Завданням вивчення дисципліни "Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці" є забезпечити здатність вирішувати типові задачі діяльності, що характерні для більшості виробничих або соціальних ситуацій, які можуть виникати при виконанні професійних обов'язків майбутнього фахівця з охорони праці. До таких задач відносять:

- організацію проведення контролю за додержанням чинних нормативно-правових актів з охорони праці, стандартів безпеки праці у процесі виробництва;
- організацію дотримання безпеки та гігієни праці;
- управління діями щодо попередження виникнення нещасних випадків та надзвичайних ситуацій техногенного характеру на виробництві;
- здійснення контролю за дотриманням на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форм власності чинного законодавства, правил, стандартів, норм, положень, інструкцій з охорони праці, виробничої санітарії, протипожежного стану та охорони навколишнього середовища;
- контроль за станом умов та безпеки праці на робочих місцях.

Для вирішення цих задач фахівець з охорони праці повинен оволодіти вміннями:

- визначати уповноважені органи у сфері проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;
- перевіряти виконання розпоряджень, приписів, постанов нагля-

дово-профілактичних органів;

- приймати участь у підготовленні заключного акту про введення в експлуатацію нових і реконструйованих об'єктів виробничого та іншого призначення, про виконання робіт підвищеної небезпеки, про експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;

- координувати діяльність щодо додержання чинного законодавства, правил, стандартів, норм, положень, інструкцій з охорони праці, виробничої санітарії, протипожежного стану та охорони навколишнього середовища;

- вживати заходи щодо притягнення до відповідальності посадових осіб, інших працівників підприємства, винних у невиконанні постанов органів державного нагляду за станом охорони праці;

- контролювати своєчасне проведення необхідних випробувань і технічних оглядів устаткування;

- розробляти проекти наказів чи розпоряджень з питань охорони праці;

- складати звіти з питань охорони праці.

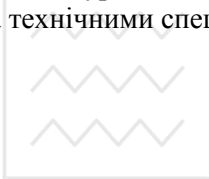
Забезпечити на практиці оволодіння студентами, що готуються стати інспекторами з охорони праці, цими вміннями і покликана навчальна дисципліна "Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці". Якщо вивчення багатьох інших дисциплін навчального плану забезпечують бакалавру базову підготовку з охорони праці та можливості вільного комунікативного зв'язку з відповідними фахівцями на виробництві, то знання, набуті при опрацюванні таких дисциплін як "Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці", виокремлюють його серед інших фахівців, надають йому спеціального статусу, визначають його посаду саме як ключову у відповідній інспекції, теруправлінні або навіть у апараті центрального органу виконавчої влади з питань охорони праці або на підприємстві у якості інженера з охорони праці.

Навчальна дисципліна "Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці" складається з трьох змістових модулів: "Система державного нагляду за промисловою безпекою" "Аудит з промислової безпеки" та "Громадський контроль за охороною праці".

У посібнику, у відповідності до переліку змістових модулів розглянуті структура і діяльність центральних органів виконавчої влади у сфері нагляду за промисловою безпекою, охороною і гігієною

праці, техногенною, пожежною та радіаційною безпекою, взаємодія органів охорони праці з іншими державними наглядовими органами, повноваження місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у галузі охорони праці. Достатньо уваги присвячено питанням аудиту з промислової безпеки та громадському контролю за охороною праці. Видання також містить багато корисної нормативної і довідкової інформації, яка в основному сконцентрована у додатках. Все це дає можливість використовувати наведені матеріали безпосередньо інспекторами відповідних наглядових органів і інженерами з охорони праці підприємств для методичної та інформаційної підтримки під час виконання своїх професійних обов'язків. Посібник також може бути запропоновано студентам вищих навчальних закладів освіти для вивчення відповідних розділів і тем навчальних дисциплін "Основи охорони праці" і "Охорона праці в галузі", а також при опрацюванні розділів безпеки деяких курсів з циклу технологічної та конструкторської підготовки за технічними спеціальностями.

ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ЩО РЕАЛІЗУЄ ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

1.1. ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ І СТРУКТУРА ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

1.1.1. Історія становлення державного нагляду за охороною праці в Україні

Початком наглядової діяльності можна вважати виданий в 1719 році Петром I указ про створення Берг-колегії (гірничої колегії). У 1861 році в Російській імперії організовано орган спеціального нагляду за безпекою робіт у гірничій промисловості, який мав назву "гірнична поліція". З розширенням державного нагляду за безпечним веденням робіт в інших галузях промисловості цей орган неодноразово трансформувався, аж доки не набув в Україні вигляду сучасної Державної служби з питань охорони праці.

Історія людства і розвиток технічного прогресу тісно пов'язані між собою. Створення і удосконалення засобів виробництва на всіх етапах його розвитку здійснюють суттєвий вплив на долю людей. Часто цей вплив має, на жаль, негативний характер, який в процесі виробничої діяльності може проявлятися у формі такого явища, як нещасні випадки.

Статистика стверджує, що смертність від нещасних випадків в наш час займає місце поряд із серцево-судинними та онкологічними захворюваннями. Але якщо від вказаних захворювань помирають, головним чином, люди похилого віку, то від нещасних випадків страждають переважно люди молодого та середнього віку. Смерть внаслідок нещасних випадків на виробництві є найбільш поширеним явищем серед чоловіків віком 19-50 років.

З метою охорони праці і попередження виробничого травматизму в більшості країн світу створюються спеціальні служби по контролю за безпечним веденням робіт.

Історію розвитку служби нагляду за охороною праці достатньо чітко висвітлено в нормативних актах, які своєю метою мають не тільки встановлення вимог щодо забезпечення безпечних і здорових

умов праці, але також вводять, відмінюють або об'єднують відповідні наглядові органи, що відповідно обумовлюється суспільними та господарськими потребами держави.

Виникнення чисельних аварій та нещасних випадків, які почали супроводжувати бурхливий розвиток окремих галузей та видів засобів виробництва, викликали необхідність створення професійних відомчих, а також державних служб нагляду. Почали створюватись і виділялись у окремі види нагляду такі його різновиди як: котлонагляд, гірничий нагляд, нагляд за вантажопідйомними машинами та механізмами, нагляд в металургійній, хімічній, нафтохімічній, нафтопереробній промисловостях, атомний нагляд.

Котлонагляд

Найстаріший спеціальний нагляд – це нагляд за безпечною експлуатацією посудин, що працюють під тиском. Вибухи парових котлів ще у XIX ст. викликали необхідність встановлення нагляду за їх виготовленням, утримуванням та правильною експлуатацією. У Російській імперії контроль за безпечним використанням парових котлів встановлено в 1843 році в особі губернських інженерів. З 1894 року цей вид нагляду здійснювала Фабрична інспекція Міністерства торгівлі та промисловості. У цей час було розроблено перші правила з виготовлення та використання парових котлів, які, з метою попередження вибухів, передбачали зовнішній (один раз на два роки) та внутрішній (один раз на шість років) огляд котлів. З 1902 року нагляд за паровими котлами має державний статус.

Гірничий нагляд

Історія гірничого нагляду має два століття і починається у XVIII ст. Проте предметом цього нагляду протягом двох сторіч були не безпека гірничих робіт та умови праці гірників, а додержання права власності на надра та пов'язаних з цим правом узаконень, сплата гірничого податку, обов'язкове постачання золота та срібла до казни, а пізніше – порядок розробки надр у гірничій промисловості.

Оскільки гірнича справа пов'язана з великою небезпекою і вимагає від держави особливої уваги до захисту життя та здоров'я гірників, у XIX ст. виникла необхідність підпорядкувати гірничі промисли нагляду спеціальної гірничої адміністрації. Доки в гірничій промисловості використовувалась праця прикріплених до гірничих промислів селян, державні акції щодо забезпечення безпечних умов праці гірників носили епізодичний характер. Потреба в організації

спеціального нагляду за забезпеченням безпеки праці в гірничій промисловості в Росії було усвідомлено тільки після реформи 1861 року. Відповідні заходи з нагляду за безпекою праці здійснювали органи місцевого гірничого управління, що отримали назву "гірничача поліція". Це перший в Росії спеціальний гірничий нагляд за безпекою праці.

Законом від 13 травня 1880 року усі власники надр зобов'язувалися повідомляти гірниче управління про початок гірничих робіт та їх припинення, про нещасні випадки, а також про особу, відповідальну за веденням гірничих робіт. На них покладалась організація робіт таким чином, щоб вони не викликали небезпеки для життя та здоров'я гірника.

Законом від 9 березня 1892 року було утворено особливу гірничозаводську інспекцію в складі окружних інспекторів та їх помічників. Таким чином, безпека ведення гірничих робіт стала предметом спеціального нагляду.

1.1.2. Радянський період становлення нагляду. Створення Державного комітету по нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості та гірничому нагляду

Рада Народних Комісарів прийняла 17 травня 1918 року Декрет про створення інспекції праці з підпорядкуванням її Наркомату праці. На інспекцію праці полагало: нагляд, контроль за введенням в дію декретів, постанов, актів радянської влади в сфері захисту інтересів трудящих мас, а також прийняття необхідних заходів щодо безпеки, захисту життя та здоров'я працюючих. Тим же декретом на Наркомат праці було покладено прийняття невідкладних заходів щодо організації технічного нагляду за паровими котлами.

30 січня 1922 року Декретом Раднаркому в складі Головного управління гірничої промисловості було створено Центральне управління гірничого нагляду (ЦУГН), задачі якого полягали в забезпеченні найшвидшої відбудови зруйнованої громадянською війною гірничодобувної промисловості. Вони включали нагляд за виконанням гірничими підприємствами законів в області гірничої справи, нагляд за виконанням правил безпеки ведення гірничих робіт, технічний нагляд, у тому числі за паровими котлами на гірничих підприємствах.

У 1927 році в складі Наркомпраці СРСР та наркоматів радянських республік, у тому числі УРСР, було організовано державну гірничотехнічну інспекцію, а на місцях – окружні, губернські, районні та дільничні гірничотехнічні інспекції, які виконували також функції котлонагляду. У компетенції ЦУГН залишився лише контроль за охороною надр.

У 1933 році гірничотехнічну інспекцію підпорядковано відповідним галузевим профспілкам, а котлонагляд передано обласним радам профспілок. Таким чином, починаючи з 1933 року і до введення в дію в Україні Закону "Про охорону праці" (14.10.1992 р.) функції державного нагляду за охороною праці було покладено на недержавну структуру – профспілки. Тобто протягом зазначеного часу державного нагляду за охороною праці практично не існувало.

У 1936 році гірничотехнічну інспекцію підпорядкували Наркомату важкої промисловості. Для нагляду на не підпорядкованих Наркомважпрому підприємствах було організовано гірничотехнічні інспекції за галузями гірничої промисловості при Раднаркоммах союзних республік.

У 1947 році було сформоване Головне управління гірничого нагляду при Раді Міністрів СРСР, яке контролювало охорону надр на родовищах союзного значення, а з грудня 1949 року – виконання умов безпеки при веденні гірничих робіт. Всього було сформовано 18 управлінь округів та 50 управлінь гірничих районів, у тому числі й ті, що розміщувались на території України.

З 50-х років починається новий етап у розвитку державного технічного нагляду. З метою подальшого посилення державного нагляду за дотриманням правил безпеки у промисловості Рада Міністрів СРСР постановою від 24 квітня 1958 року № 448 прийняла рішення передати нагляд за безпечним веденням робіт у промисловості в підпорядкування Рад Міністрів союзних республік та визнала за необхідне створити в РРФСР, Українській РСР, Білоруській РСР, Узбецькій РСР, Казахській РСР, Грузинській РСР та Азербайджанській РСР відповідні державні Комітети, а в інших республіках – відповідні державні інспекції.

В Україні Державний комітет з нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості та гірничому нагляду (Держгіртехнагляд УРСР) було створено, за постановою Уряду Української РСР від 30 травня 1958 року № 675, як орган Ради Міністрів УРСР. Постано-

вою Ради Міністрів УРСР від 10 грудня 1958 року № 1743 затверджено "Положення про Державний Комітет Ради Міністрів Української РСР з нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості та гірничому нагляду (Держгіртехнагляд УРСР)".

У подальші роки, з метою поліпшення стану безпеки, під контроль Держгіртехнагляду УРСР було передано додатково найбільш потенційно небезпечні виробництва металургійної, хімічної, нафтохімічної, нафтопереробної промисловості, підприємства атомної енергетики, діючі та ті, що будуються, дослідні ядерні реактори та установки. Постановою Ради Міністрів УРСР від 7 лютого 1977 року № 61 на Держгіртехнагляд УРСР покладено також контроль за безпечним використанням газу у побуті.

Першим Головою Державного Комітету Ради Міністрів УРСР з нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості та гірничому нагляду Постановою Ради Міністрів УРСР від 2 червня 1958 року № 678 було призначено Шпанька Т. П., який мав багато урядових нагород, а за сумлінну працю йому було присвоєно найвище звання – Героя соціалістичної праці.

1.1.3. Створення Державного комітету України з нагляду за охороною праці

Подальше становлення державного нагляду відбувалося у зв'язку з прийняттям Верховною Радою України в 1992 році Закону України "Про охорону праці". Постановою Кабінету Міністрів України від 4 травня 1993 року № 328 було затверджено "Положення про Державний комітет України з нагляду за охороною праці" (Держнаглядохоронпраці). Головою його було призначено Дюбу А. Ф., котрий закінчив в 1968 році Донецький політехнічний інститут і мав вищу гірничу освіту.

Контроль за ядерною та радіаційною безпекою, пожежний нагляд, охорона здоров'я працюючих було покладено на інші центральні органи виконавчої влади.

З моменту утворення Держнаглядохоронпраці проведено значну роботу по формуванню та забезпеченню реалізації державної політики у сфері промислової безпеки та охорони праці. Впроваджено цілий ряд заходів щодо формування державної політики та визначення механізму її реалізації у сфері промислової безпеки та охоро-

ни праці. Постійно удосконалювався порядок здійснення державного нагляду за додержанням законодавства з охорони праці в частині промислової безпеки, безпечного ведення робіт юридичними та фізичними особами, які відповідно до законодавства використовують найману працю. Кропітка робота проведена з опрацювання і затвердження правил, норм, інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці. Значну роботу проведено з удосконалення порядку проведення розслідування аварій та нещасних випадків, аналізу причин їх виникнення, розробки пропозицій щодо запобігання таким аваріям і випадкам.

1.1.4. Створення Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду

З метою посилення державного управління охороною праці та державного нагляду за додержанням законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці, а також за виконанням роботодавцями своїх обов'язків було утворено Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду. Постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2006 року № 1640 було затверджено "Положення про Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду".

Основними завданнями Держгірпромнагляду було визначено:

1) формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері промислової безпеки та охорони праці, здійснення державного гірничого нагляду, безпечного поведіння з вибуховими матеріалами промислового призначення, охорони надр;

2) здійснення комплексного управління у сфері промислової безпеки та охорони праці, а також контролю за виконанням функцій державного управління охороною праці міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими держадміністраціями та органами місцевого самоврядування;

3) організація та здійснення державного нагляду за додержанням законів та інших нормативно-правових актів з питань:

- охорони праці в частині промислової безпеки, безпечного ведення робіт юридичними та фізичними особами, які відповідно до законодавства використовують найману працю;

- геологічного вивчення надр, їх використання та охорони, а також використання і переробки мінеральної сировини;

- промислової безпеки у сфері поводження з вибуховими матеріалами, безпечного проведення робіт з утилізації звичайних видів боєприпасів, ракетного палива та вибухових матеріалів військового призначення.

1.1.5. Створення Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України

Указом Президента України № 1085/2010 від 9 грудня 2010 року "Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади" була утворена Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України (Держгірпромнагляд України). На Держгірпромнагляд України (надалі Службу) були також покладені функції ліквідованого Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду. Положення про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України затверджено Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 408/2011¹.

Державна політика з промислової безпеки та охорони праці спрямована на запобігання нещасним випадкам на виробництві та професійним захворюванням. Базовим принципом державної політики є пріоритет життя і здоров'я працівників, повної відповідальності роботодавця за створення належних, безпечних і здорових умов праці.

¹ Згідно постанови Кабінету Міністрів України "Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади" від 10 вересня 2014 р. № 442 була утворена Державна служба України з питань праці, реорганізувавши шляхом злиття Державну інспекцію з питань праці та Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки і поклавши на Службу, що утворюється, функції з реалізації державної політики, які виконували органи, що припиняються (крім функцій з реалізації державної політики у сфері охорони надр), а також функції з реалізації державної політики у сфері гігієни праці та функції із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників.

Головне завдання Служби – забезпечення додержання єдиного порядку організації охорони праці в Україні. Основними пріоритетами діяльності Служби визначено удосконалення нормативно-правової бази в сфері промислової безпеки шляхом її осучаснення та інтеграції з наукою і виробництвом.

Приведення нормативно-правової бази з охорони праці у відповідність з чинним законодавством, а також у відповідність до вимог законодавства Європейського Союзу буде здійснюватися за такими критеріями:

- перегляд нормативно-правових актів, які були видані до прийняття Акта проголошення незалежності України, тобто нормативно-правових актів СРСР та Української РСР, з метою розроблення національних нормативно-правових актів, усунення дублювання, сканування застарілих і таких, що не відповідають новим умовам економічного і соціального розвитку України;
- перегляд нормативно-правових актів, які прийняті після запровадження державної реєстрації нормативно-правових актів в установленому законодавством порядку, тобто з 1 січня 1993 року та інших строків, встановлених чинним законодавством України;
- перегляд зареєстрованих в установленому чинним законодавством порядку нормативно-правових актів.

Амбіційним напрямом роботи Служби щодо вдосконалення нормативно-правової бази з охорони праці та промислової безпеки є опрацювання проекту Закону України "Про основні засади промислової безпеки", який спрямовано на створення сприятливих умов для розвитку виробництва, підвищення рівня безпеки, запобігання аваріям та нещасним випадкам, що відповідає економічному курсу реформ щодо розвитку підприємництва та поліпшення бізнес-клімату.

Прийняття і впровадження цього акта врегулює на законодавчому рівні основні засади промислової безпеки, державного нагляду та експертної діяльності у сфері промислової безпеки, що сприятиме запровадженню чіткої збалансованої системи нагляду у сфері промислової безпеки, яка передбачає максимальну ефективність при мінімальному можливому обтяженню суб'єктів господарювання.

Одночасно в умовах реформ, спрямованих на розвиток підприємництва, розуміючи перспективу підтримки суб'єктом господарю-

вання своєї ділової репутації, як чинника стратегічного розвитку, Служба вживає певних заходів стримувань суб'єктів господарювання від порушень законодавства та підтримки ділової репутації.

У ході організації та здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням законів та інших нормативно-правових актів з питань промислової безпеки та охорони праці Служба має право перевіряти підприємства, зупиняти виробництва, подавати матеріали до органів прокуратури та надсилати роботодавцям подання про невідповідність окремих посадових осіб займаній посаді.

На сьогодні опрацьовується порядок застосування штрафних санкцій за порушення законодавства про охорону праці та невиконання приписів (розпоряджень) посадових осіб органів виконавчої влади з нагляду за охороною праці до юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю.

Відповідно до частин першої та шостої статі 10 Закону України "Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції" державний ринковий нагляд здійснюється органами ринкового нагляду в межах сфер їх відповідальності, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2011 року № 573 визначено, що Держгірпромнагляд належить до Переліку органів державного ринкового нагляду, а відповідно до Указу від 06 грудня 2012 року № 685/2012 "Про внесення змін до Положення про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України" до завдань та функцій Служби віднесено здійснення державного ринкового нагляду у межах сфери своєї відповідальності.

Визнання значення і необхідність підвищення ефективності наглядової діяльності, тим не менш не відміняє і не протирічить визначеному у якості одного з пріоритетів шлях від тотального контролю за суб'єктами господарювання та перехід до превентивних методів.

1.1.6. Організація державного нагляду за охороною праці

Кабінет Міністрів України 11 лютого 2015 року постановою № 96 затвердив "Положення про Державну службу України з питань праці", яким визначив основні завдання, повноваження та права нового центрального органу виконавчої влади, що контролювати-

ме дотримання законодавства про працю.

За наполяганням Федерації професійних спілок України (ФПУ) до Положення про об'єднану Державну службу України з питань праці включено норми, що відповідають вимогам Конвенцій МОП № 81 і № 129 щодо безперешкодного доступу державних інспекторів праці до об'єктів перевірки, та які знайшли своє відображення у прийнятому нормативно-правовому акті.

Відповідно до Положення Державна служба України з питань праці (Держпраці) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики.

Держпраці реалізує державну політику у сферах:

- промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці;
- здійснення державного гірничого нагляду;
- з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, на випадок безробіття – в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб.

Основними завданнями Держпраці є:

- 1) реалізація державної політики у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб;

- 2) здійснення комплексного управління охороною праці та промисловою безпекою на державному рівні;

- 3) здійснення державного регулювання і контролю у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки;

- 4) організація та здійснення державного нагляду (контролю) у

сфері функціонування ринку природного газу в частині підтримання належного технічного стану систем, вузлів і приладів обліку природного газу на об'єктах його видобутку та забезпечення безпечної і надійної експлуатації об'єктів Єдиної газотранспортної системи.

Відповідно до покладених на неї завдань у сфері контролю та наглядової діяльності Держпраці:

1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерства та в установленому порядку подає їх Міністрові соціальної політики;

2) готує та подає в установленому порядку пропозиції щодо формування державної політики у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб, державного ринкового нагляду у межах сфери своєї відповідальності;

3) координує відповідно до законодавства роботу міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих держадміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, інших суб'єктів господарювання у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб;

4) здійснює контроль за виконанням функцій державного управління охороною праці міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки

Крим, місцевими держадміністраціями та органами місцевого самоврядування;

5) розробляє за участю міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Фонду соціального страхування України, всеукраїнських організацій роботодавців та профспілок загальнодержавну програму поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і контролює її виконання, бере участь у розробленні та виконанні інших державних і галузевих програм;

6) здійснює державний нагляд (контроль) за дотриманням законодавства про працю юридичними особами, у тому числі їх структурними та відокремленими підрозділами, які не є юридичними особами, та фізичними особами, які використовують найману працю;

7) здійснює контроль за правильністю застосування роботодавцями списків на пільгове пенсійне забезпечення, готує пропозиції щодо вдосконалення таких списків;

8) здійснює контроль за якістю проведення атестації робочих місць за умовами праці;

9) здійснює державний контроль за дотриманням вимог законодавства про працю, зайнятість населення в частині дотримання прав громадян під час прийому на роботу та працівників під час звільнення з роботи; використання праці іноземців та осіб без громадянства; наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця; дотримання прав і гарантій стосовно працевлаштування громадян, які мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню; провадження діяльності з надання послуг з посередництва та працевлаштування;

10) здійснює контроль за дотриманням вимог законодавства про рекламу щодо реклами про вакансії (прийом на роботу);

11) здійснює державний контроль за дотриманням підприємствами, установами та організаціями, у тому числі підприємствами, організаціями громадських організацій інвалідів, фізичними особами, які використовують найману працю, законодавства про зайнятість та працевлаштування інвалідів у частині:

- реєстрації у Фонді соціального захисту інвалідів;
- подання звітів про зайнятість та працевлаштування інвалідів;
- виконання нормативу робочих місць, призначених для працевлаштування інвалідів;

12) здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб;

13) здійснює контроль за своєчасністю та об'єктивністю розслідування нещасних випадків на виробництві, їх документальним оформленням і веденням обліку, виконанням заходів з усунення причин нещасних випадків;

14) здійснює в установленому законодавством порядку державний нагляд (контроль) за діяльністю Фонду соціального страхування України;

15) здійснює державний нагляд (контроль) у сфері гігієни праці, у тому числі нагляд (контроль) за:

- чинниками виробничого середовища та виробничих операцій, наявність яких може шкодити здоров'ю працівників;
- виконанням заходів щодо запобігання виникненню професійних захворювань;
- дотриманням вимог санітарних норм та правил;
- своєчасним здійсненням профілактичних заходів, спрямованих на попередження шкідливої дії чинників виробничого середовища і трудового процесу, збереження здоров'я працівників;
- наявністю обов'язкових медичних оглядів працівників;

16) здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням законодавства у сфері охорони праці в частині безпечного ведення робіт, гігієни праці, промислової безпеки, безпеки робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, у тому числі з питань:

- забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального та колективного захисту;
- монтажу, ремонту, реконструкції, налагодження і безпечної експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва і машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;
- безпеки робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами,

проведення робіт з утилізації звичайних видів боєприпасів, ракетного палива та вибухових матеріалів військового призначення;

- виробництва, зберігання, використання отруйних речовин у виробничих процесах, у тому числі продуктів біотехнологій та інших біологічних агентів;

- організації проведення навчання (в тому числі спеціального) і перевірки знань з питань охорони праці; навчання працівників у сфері поводження з вибуховими матеріалами та перевірки їх знань;

17) здійснює державний гірничий нагляд з питань:

- правильності розробки родовищ корисних копалин у частині їх безпечної експлуатації;

- додержання правил проведення геологічних і маркшейдерських робіт під час дослідно-промислової розробки та експлуатації родовищ корисних копалин;

- додержання правил та технологій переробки мінеральної сировини;

- правильності та своєчасності проведення заходів, що гарантують безпеку людей, майна і навколишнього природного середовища, гірничих виробок і свердловин від шкідливого впливу робіт, пов'язаних із користуванням надрами;

- готовності державних воєнізованих гірничорятувальних служб та формувань і диспетчерських служб до локалізації та ліквідації наслідків аварій;

18) здійснює державний нагляд (контроль) у сфері гірничих відносин на підприємствах вугільної, гірничорудної та нерудної промисловості, під час проведення гірничих робіт, будівництва та експлуатації, ліквідації або консервації гірничих підприємств;

19) здійснює нагляд (контроль) за дотриманням умов спеціальних дозволів на користування надрами в частині державного гірничого нагляду;

20) здійснює державний нагляд (контроль) у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки та потенційно небезпечними об'єктами, з питань проведення ідентифікації та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;

21) здійснює державний ринковий нагляд у межах сфери своєї відповідальності;

22) здійснює нагляд (контроль) на ринку за об'єктами технічних регламентів та бере участь у розробленні правил і процедури рин-

водного господарства та природоохоронного водного господарства

кового нагляду за об'єктами технічних регламентів та інших нормативно-правових актів у відповідній сфері;

23) здійснює дозиметричний контроль робочих місць та доз опромінення працівників;

24) здійснює контроль за відповідністю визначеним вимогам віднесення вугільних шахт, що небезпечні внаслідок наявності газу, можливості раптових викидів та гірських ударів, до відповідних категорій;

25) забезпечує складення санітарно-гігієнічних умов праці для подальшого визначення зв'язку захворювання з умовами праці;

26) організовує проведення:

- експертизи проектної документації на відповідність вимогам нормативно-правових актів із забезпечення безпеки під час повождення з вибуховими матеріалами промислового призначення;

- державної технічної експертизи безпеки проведення гірничих робіт, будівництва та експлуатації гірських гірничих підприємств, експертизи проектів з протиаварійного захисту гірських гірничих підприємств;

- державної експертизи умов праці із залученням Держсанепідлужби;

- випробування устаткування та матеріалів, технічного огляду устаткування, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, незалежної експертизи проектно-конструкторської документації на відповідність вимогам нормативно-правових актів із промислової безпеки, охорони та гігієни праці;

- експертизи проектної та іншої документації на виготовлення і впровадження технологій і засобів виробництва, засобів колективного та індивідуального захисту, реєстрації, огляду, випробування виробничих об'єктів, інженерних інфраструктур об'єктів соціально-культурного призначення;

- експертної оцінки стану безпеки охорони праці та безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання, об'єктів підвищеної небезпеки, а також експертного обстеження (технічного діагностування) устаткування машин, механізмів підвищеної небезпеки;

27) проводить:

- розслідування та веде облік аварій і нещасних випадків, які підлягають спеціальному розслідуванню, аналізує їх причини, готує пропозиції щодо запобігання таким аваріям і випадкам;

- технічне розслідування обставин та причин виникнення аварій, пов'язаних із використанням газу в побуті, а також видає за результатами таких розслідувань обов'язкові до виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, громадянами рішення;

- розслідування обставин та причин виникнення гострих і хронічних професійних захворювань та отруєнь;

- моніторинг стану умов праці та здоров'я працівників, що є складовою державного соціально-гігієнічного моніторингу;

28) готує та подає пропозиції щодо призначення органів з оцінки відповідності;

29) погоджує:

- ліквідацію та консервацію гірничих об'єктів або їх ділянок, споруд, пов'язаних із користуванням надрами, в установленому законодавством порядку;

- проекти стандартів, технічних умов, інші документи на засоби праці та виробництва, технологічні процеси;

- проекти проведення дослідно-промислового видобування корисних копалин, проекти і щорічні плани їх видобування та переробки, а також проекти будівництва підземних споруд щодо додержання вимог Гірничого закону України, законодавства з промислової безпеки та охорони праці;

- проекти планів розвитку гірничих робіт щодо їх безпечного ведення, а також норм відбору, втрат корисних копалин на підприємствах, що видобувають тверді, рідкі та газоподібні корисні копалини;

30) здійснює інші повноваження, визначені законом та Положенням про Державну службу України з питань праці.

Держпраці у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства, а також Положенням про Державну службу України з питань праці, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2015 р. № 96.

Державна служба України з питань праці для виконання покладених на неї завдань має право в установленому порядку:

1) залучати спеціалістів центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, вчених, представ-

ників організацій, роботодавців, профспілок та інших інститутів громадянського суспільства, а також підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) для розгляду питань, що належать до компетенції Держпраці;

2) отримувати безоплатно від міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування необхідні для виконання покладених на неї завдань інформацію, документи і матеріали, зокрема від органів статистики - статистичні дані;

3) користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державною системою урядового зв'язку, іншими технічними засобами;

4) скликати наради, утворювати комісії та робочі групи, проводити наукові конференції, семінари з питань, що належать до її компетенції;

5) безперешкодно проводити відповідно до вимог закону без попереднього повідомлення в будь-яку робочу годину доби перевірки виробничих, службових, адміністративних приміщень та об'єктів виробництва фізичних та юридичних осіб, які використовують найману працю та працю фізичних осіб, експлуатують машини, механізми, устаткування підвищеної небезпеки, та у разі виявлення фіксувати факти порушення законодавства, здійснення нагляду та контролю за додержанням якого віднесено до повноважень Держпраці;

6) проводити безперешкодно перевірки в адміністративних приміщеннях робочих органів виконавчих дирекцій Фонду соціального страхування України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття (далі – фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування) з питань призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення, передбачених загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб, ознайомлюватися під час проведення перевірок з відповідними інформацією, документами і матеріалами та отримувати від фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування необхідні для виконання повноважень Держпраці копії або витяги з документів;

7) одержувати від роботодавців і посадових осіб письмові чи усні

пояснення, висновки про результати проведення експертних обстежень, аудитів, матеріали та інформацію з відповідних питань, звіти про рівень і стан виконання профілактичної роботи, причини порушень законодавства та про вжиття заходів для їх усунення;

8) надавати роботодавцю обов'язкові для розгляду рекомендації щодо внесення у відповідний строк до споруд, технологічних чи організаційних процесів змін, що необхідні для приведення таких процесів у відповідність із положеннями законодавства з питань охорони праці та гігієни праці і підвищення рівня захищеності працівників;

9) залучати працівників правоохоронних органів до здійснення заходів з державного нагляду (контролю) у сфері, що належить до компетенції Держпраці;

10) заслуховувати звіти посадових осіб центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій з питань, що належать до компетенції Держпраці;

11) використовувати транспортні засоби спеціалізованого призначення, у тому числі із символікою Держпраці.

Державний нагляд за охороною праці здійснюється шляхом проведення перевірок підприємств (об'єктів), організацій, установ структурними підрозділами Держпраці. Право проведення перевірок мають посадові особи Держпраці України та її територіальних органів, які відповідно до своїх посадових обов'язків мають повноваження державного інспектора з питань праці (далі – інспектор).

Інспектор може проводити планові та позапланові перевірки, які можуть здійснюватися за місцем провадження господарської діяльності суб'єкта господарювання або його відокремлених підрозділів або у приміщенні органу державного нагляду (контролю) у випадках, передбачених Законом України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності”.

Планові перевірки проводяться з періодичністю, яка визначається відповідно до Критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності суб'єктами господарювання у частині додержання вимог законодавства про працю та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю), наведених у додатку до постанови Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2010 року № 1059.

Позапланова перевірка проводиться незалежно від кількості раніше проведених перевірок за наказом територіального органу або Служби та наявності підстав:

- росту виробничого травматизму;
- допущення аварії або групового чи смертельного нещасного випадку;
- невиконання роботодавцем вимог раніше виданого припису;
- надходження скарги;
- ненадходження інформації щодо усунення недоліків, вказаних у приписі;
- запровадження в системі Держпраці особливого режиму нагляду.

Перевірка складається з наступних етапів:

1. Робота з документами, наданими суб'єктами господарювання на вимогу інспектора:
2. Оформлення документів за результатами перевірки.
3. Ознайомлення суб'єктів господарювання з документами, оформленими за результатами перевірки.
4. Проведення за результатами перевірки роз'яснювальної роботи з питань застосування норм законодавства про працю та загальнобов'язкове державне соціальне страхування (за згодою посадових осіб).

Усі види перевірок проводяться у присутності роботодавця або уповноваженої ним особи. У разі створення перешкод проведенню перевірки посадова особа Держпраці звертається до правоохоронного органу.

За результатами перевірки складається акт перевірки. У разі виявлення порушень законодавства про працю та загальнобов'язкове державне соціальне страхування вносяться приписи про усунення виявлених порушень, вживаються заходи щодо притягнення до відповідальності винних осіб згідно із вимогами чинного законодавства.

Держпраці здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворені в установленому порядку територіальні органи, на які може покладати виконання завдань за міжрегіональним принципом.

У процесі виконання покладених на неї завдань Держпраці взаємодіє в установленому порядку з іншими державними органами, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом

України, тимчасовими консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, утвореними Кабінетом Міністрів України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, громадськими спілками, профспілками та організаціями роботодавців, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, а також підприємствами, установами та організаціями.

Держпраці у межах повноважень, передбачених законом, на основі та на виконання Конституції та законів України, актів Президента України, постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України, наказів Мінсоцполітики видає накази організаційно-розпорядчого характеру, організовує і контролює їх виконання.

Рішення, прийняті Державною службою України з питань праці в межах її компетенції, є обов'язковими для виконання всіма міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими держадміністраціями, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами, які відповідно до законодавства використовують найману працю.

1.1.7. Структура державного нагляду за охороною праці

1.1.7.1 Загальна структура побудови органів Держпраці

Державна служба України з питань праці здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворенні в установленому порядку структурні підрозділи: департаменти, управління і відділи центрального апарату Служби, територіальні управління та державні підприємства і установи, які належать до сфери управління Держпраці.

Структуру побудови органів Держпраці наведено на рис. 1.

Структура апарату Держпраці затверджується її Головою за погодженням з Міністром соціальної політики.

Голова Держпраці призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра соціальної політики.

Голова Держпраці за посадою є Головним державним інспектором України з питань праці. Голова Держпраці має двох заступників, у тому числі одного першого, які призначаються на посаду та звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданнями

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Рис. 1. Структура Державної служби України з питань праці

Прем'єр-міністра України, внесеними на підставі пропозицій Міністра соціальної політики. Перший заступник та заступник Голови Держпраці є відповідно першим заступником та заступником Головного державного інспектора України з питань праці.

Для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції Держпраці, обговорення найважливіших напрямів її діяльності у Держпраці утворюється колегія (Положення про колегію Держпраці, наказ № 121 від 15 жовтня 2015 року). Рішення колегії вводяться в дію шляхом видання відповідного наказу Держпраці.

Для розгляду наукових рекомендацій та проведення фахових консультацій з основних питань діяльності у Держпраці можуть утворюватися інші постійні або тимчасові консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи.

Рішення про утворення чи ліквідацію колегії, інших постійних або тимчасових консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів приймає Голова Держпраці, який затверджує кількісний та персональний склад таких органів, а також положення про них.

Основними робочими органами Держпраці є територіальні структурні підрозділи.

1.1.7.2. Територіальні органи Державної служби з питань праці

Територіальні органи Державної служби з питань праці утворені як юридичні особи публічного права шляхом злиття територіальних органів Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки і Державної інспекції з питань праці (постанова Кабінету Міністрів України від 11.02.2015 № 100).

Територіальні органи є правонаступниками прав та обов'язків територіальних органів, що реорганізувалися.

Всього в Україні створено 24 територіальних органів Держпраці.

Перелік територіальних органів Державної служби з питань праці, що утворилися (див. додаток до постанови Кабінету Міністрів України "Про утворення територіальних органів Державної служби з питань праці та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України" від 11 лютого 2015 року № 100), поданий в табл. 1.1.

Перелік територіальних органів Державної служби з питань праці

Найменування територіального органу Держпраці, що утворилися	Найменування територіальних органів Держгірпромнагляду та Держпраці, що реорганізувалися
1	2
Управління Держпраці у Вінницькій області	Територіальне управління Держгірпромнагляду у Вінницькій області Територіальна державна інспекція з питань праці у Вінницькій області
Управління Держпраці у Волинській області	Територіальне управління Держгірпромнагляду у Волинській області Територіальна державна інспекція з питань праці у Волинській області
Головне управління Держпраці у Дніпропетровській області	Територіальне управління Держгірпромнагляду у Дніпропетровській області Криворізьке гірничопромислове територіальне управління Держгірпромнагляду Територіальна державна інспекція з питань праці у Дніпропетровській області
Головне управління Держпраці у Донецькій області	Територіальне управління Держгірпромнагляду у Донецькій області Територіальна державна інспекція з питань праці у Донецькій області
Управління Держпраці у Житомирській області	Територіальне управління Держгірпромнагляду у Житомирській області Територіальна державна інспекція з питань праці у Житомирській області
Управління Держпраці у Закарпатській області	Територіальне управління Держгірпромнагляду у Закарпатській області Територіальна державна інспекція з питань праці у Закарпатській області

1	2
Головне управління Держпраці у Запорізькій області	Територіальне управління Держгірпром-нагляду у Запорізькій області Територіальна державна інспекція з питань праці у Запорізькій області
Управління Держпраці в Івано-Франківській області	Територіальне управління Держгірпром-нагляду в Івано-Франківській області Територіальна державна інспекція з питань праці в Івано-Франківській області
Головне управління Держпраці у Київській області	Територіальне управління Держгірпром-нагляду у Київській області та м. Києві Територіальна державна інспекція з питань праці у Київській області Територіальна державна інспекція з питань праці у м. Києві
Управління Держпраці у Кіровоградській області	Територіальне управління Держгірпром-нагляду у Кіровоградській області Територіальна державна інспекція з питань праці у Кіровоградській області
Головне управління Держпраці у Луганській області	Територіальне управління Держгірпром-нагляду у Луганській області Територіальна державна інспекція з питань праці у Луганській області
Головне управління Держпраці у Львівській області	Територіальне управління Держгірпром-нагляду у Львівській області Територіальна державна інспекція з питань праці у Львівській області
Управління Держпраці у Миколаївській області	Територіальне управління Держгірпром-нагляду у Миколаївській області Територіальна державна інспекція з питань праці у Миколаївській області
Головне управління Держпраці в Одеській області	Територіальне управління Держгірпром-нагляду в Одеській області Територіальна державна інспекція з питань праці в Одеській області

1	2
Управління Держпраці у Полтавській області	Територіальне управління Держгірпромнагляду у Полтавській області Територіальна державна інспекція з питань праці у Полтавській області
Управління Держпраці у Рівненській області	Територіальне управління Держгірпромнагляду у Рівненській області Територіальна державна інспекція з питань праці у Рівненській області
Управління Держпраці у Сумській області	Територіальне управління Держгірпромнагляду у Сумській області Територіальна державна інспекція з питань праці у Сумській області
Управління Держпраці у Тернопільській області	Територіальне управління Держгірпромнагляду у Тернопільській області Територіальна державна інспекція з питань праці у Тернопільській області
Головне управління Держпраці у Харківській області	Територіальне управління Держгірпромнагляду у Харківській області Територіальна державна інспекція з питань праці у Харківській області
Головне управління Держпраці у Херсонській області	Територіальне управління Держгірпромнагляду у Херсонській області Територіальне управління Держгірпромнагляду в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі Територіальна державна інспекція з питань праці у Херсонській області Територіальна державна інспекція з питань праці в Автономній Республіці Крим
Управління Держпраці у Хмельницькій області	Територіальна державна інспекція з питань праці у м. Севастополі Територіальне управління Держгірпромнагляду у Хмельницькій області Територіальна державна інспекція з питань праці у Хмельницькій області

1	2
Управління Держпраці у Черкаській області	Територіальне управління Держгірпромнагляду у Черкаській області Територіальна державна інспекція з питань праці у Черкаській області
Управління Держпраці у Чернівецькій області	Територіальне управління Держгірпромнагляду у Чернівецькій області Територіальна державна інспекція з питань праці у Чернівецькій області
Управління Держпраці у Чернігівській області	Територіальне управління Держгірпромнагляду у Чернігівській області Територіальна державна інспекція з питань праці у Чернігівській області

Головне управління (Управління) Державної служби України з питань праці в області (далі – Управління Держпраці) є територіальним органом Державної служби України з питань праці, що їй підпорядковується.

Управління Держпраці у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами Міністра соціальної політики, іншими актами законодавства України, а також "Положенням про Головне управління (Управління) Державної служби України з питань праці в області", затверджене наказом Міністерства соціальної політики України від 27 березня 2015 № 340.

Повноваження Управлінь Держпраці поширюються на територію відповідної області.

Голови обласних державних адміністрацій координують діяльність Управлінь Держпраці і сприяють їм у виконанні покладених на них завдань.

Основними завданнями Управління Держпраці в області є:

1) реалізація державної політики у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, за-

зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб;

2) здійснення комплексного управління охороною праці та промисловою безпекою на обласному рівні;

3) здійснення державного регулювання і контролю у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки;

4) організація та здійснення державного нагляду (контролю) у сфері функціонування ринку природного газу в частині підтримання належного технічного стану систем, вузлів і приладів обліку природного газу на об'єктах його видобутку та забезпечення безпечної і надійної експлуатації об'єктів Єдиної газотранспортної системи.

Управління Держпраці відповідно до покладених на неї завдань:

1) бере участь у:

- підготовці пропозицій щодо формування державної політики у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб, державного ринкового нагляду у межах сфери своєї відповідальності;

- підготовці пропозицій до загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і контролює їх виконання, бере участь у розробленні та виконанні інших державних і галузевих програм;

- підготовці пропозицій щодо призначення органів з оцінки відповідності;

- організації експертної оцінки стану безпеки охорони праці та безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання, об'єктів підвищеної небезпеки, а також експертного обстеження (технічного діагностування) устаткування машин, механізмів підвищеної небезпеки;

- прийнятті закінчених будівництвом об'єктів промислового та

виробничого призначення, об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;

- державній експертизі інвестиційних програм і проектів будівництва відповідно до вимог законодавства;

- розслідуванні обставин і причин аварій, розкрадання та втрат вибухових матеріалів, приймає за матеріалами зазначеного розслідування у межах своєї компетенції відповідні рішення;

- роботі комісій з розслідування нещасних випадків на виробництві;

- роботі з удосконалення системи ведення обліку, звітності та державної статистики з питань, що належать до компетенції Управління Держпраці;

- професійній атестації експертів, які проводять експертизу проектної та містобудівної документації щодо дотримання нормативів з питань охорони праці;

- веденні державного реєстру об'єктів підвищеної небезпеки;

- формуванні та веденні інформаційної бази для прогнозування та проведення аналізу тенденцій забезпечення прав людини у сфері компетенції Управління Держпраці;

2) *координує* відповідно до законодавства роботу місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, інших суб'єктів господарювання у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб;

3) *забезпечує*:

- складання санітарно-гігієнічних характеристик умов праці для подальшого визначення зв'язку захворювання з умовами праці;

- оприлюднення інформації про стан дотримання законодавства з питань, віднесених до її компетенції, про свою діяльність та бере участь у проведенні соціального діалогу та взаємодії із всеукраїнськими професійними спілками і організаціями роботодавців з питань, що належать до її компетенції;

- в межах повноважень, передбачених законом, залучення грома-

дзян до участі в управлінні державними справами, ефективну взаємодію з інститутами громадянського суспільства, сприяє здійсненню громадського контролю за діяльністю Управління Держпраці;

- роботодавців і працівників інформацією та роз'ясненнями щодо ефективних засобів дотримання законодавства та запобігання можливим його порушенням;

- здійснення в Управлінні Держпраці соціального діалогу у питаннях реалізації державної політики у сфері трудових відносин, оплати праці, охорони праці, гігієни праці та соціального захисту, укладення колективних договорів (угод), створення умов для трудової діяльності працівників та роботи профспілкових організацій відповідно до законодавства України;

4) здійснює:

- контроль за виконанням функцій державного управління охороною праці, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування;

- державний нагляд (контроль) за дотриманням законодавства про працю юридичними особами, у тому числі їх структурними та відокремленими підрозділами, які не є юридичними особами, та фізичними особами, які використовують найману працю;

- контроль за якістю проведення атестації робочих місць за умовами праці;

- державний контроль за дотриманням вимог законодавства про зайнятість населення з питань дотримання прав громадян під час прийому на роботу та працівників під час звільнення з роботи; використання праці іноземців та осіб без громадянства;

- державний контроль за дотриманням підприємствами, установами, організаціями, у тому числі підприємств, організацій громадських організацій інвалідів, фізичними особами, які використовують найману працю, законодавства про зайнятість та працевлаштування інвалідів;

- державний нагляд (контроль) за додержанням робочими органами виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України (управління в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, відділення в районах і містах обласного значення) законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування;

- контроль за своєчасністю та об'єктивністю розслідування не-

щасних випадків на виробництві, їх документальним оформленням і веденням обліку, виконанням заходів з усунення причин нещасних випадків;

- державний нагляд (контроль) за діяльністю робочих органів виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України (управління в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, відділення в районах і містах обласного значення);

- державний нагляд (контроль) у сфері гігієни праці,

- державний нагляд (контроль) за додержанням законодавства з охорони праці в частині безпечного ведення робіт, гігієни праці, промислової безпеки, безпеки робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення,

- державний гірничий нагляд;

- державний нагляд (контроль) у сфері гірничих відносин на підприємствах вугільної, гірничорудної та нерудної промисловості, під час проведення гірничих робіт, будівництва та експлуатації, ліквідації або консервації гірничих підприємств;

- нагляд (контроль) за дотриманням умов спеціальних дозволів на користування надрами в частині державного гірничого нагляду;

- державний нагляд (контроль) у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки та потенційно небезпечними об'єктами, з питань проведення ідентифікації та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;

- державний ринковий нагляд у межах сфери своєї відповідальності;

- дозиметричний контроль робочих місць та доз опромінення працівників;

- міжнародне співробітництво з питань, що належать до компетенції Управління Держпраці, вивчає, узагальнює та поширює досвід іноземних держав, бере участь у підготовці та укладенні міжнародних договорів, залученні та координації міжнародної технічної допомоги, представляє у визначеному порядку інтереси України у міжнародних організаціях;

5) *проводить*:

- розслідування та веде облік аварій і нещасних випадків, які підлягають спеціальному розслідуванню, аналізує їх причини, готує пропозиції щодо запобігання таким аваріям і випадкам;

- технічне розслідування обставин та причин виникнення аварій,

пов'язаних із використанням газу в побуті, а також видає за результатами таких розслідувань обов'язкові до виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, громадянами рішення;

- розслідування обставин та причин виникнення гострих і хронічних професійних захворювань та отруєнь;
- моніторинг стану умов праці та здоров'я працівників як складову державного соціально-гігієнічного моніторингу;
- інформаційно-роз'яснювальну роботу з питань, що належать до її компетенції;

б) *організовує* інформаційну та видавничу діяльність з питань, що належать до її компетенції;

7) *погоджує*:

- ліквідацію та консервацію гірничих об'єктів та або їх ділянок, споруд, пов'язаних із користуванням надрами, в установленому законодавством порядку;

- проекти стандартів, технічних умов, інші документи на засоби праці та виробництва, технологічні процеси;

- проекти проведення дослідно-промислового видобування корисних копалин, проекти і щорічні плани їх видобування та переробки, а також проекти будівництва підземних споруд щодо додержання вимог Гірничого закону України, законодавства з промислової безпеки та охорони праці;

- проекти планів розвитку гірничих робіт щодо їх безпечного ведення, а також норм відбору, втрат корисних копалин на підприємствах, що видобувають тверді, рідкі та газоподібні корисні копалини;

- проекти гірничих підприємств щодо запобігання шкідливому впливу гірничих робіт на життя та здоров'я населення, а також проекти захисту об'єктів, розташованих на гірничому відводі, від шкідливого впливу гірничих робіт під час підробки таких об'єктів гірничими роботами;

8) *видає*:

- дозволи на право проведення вибухових робіт і виготовлення засобів їх механізації;

- свідоцтва на придбання і зберігання вибухових матеріалів промислового призначення;

- свідоцтва про державну реєстрацію об'єкта (об'єктів) підвищеної небезпеки;

- роботодавцям, суб'єктам господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні в Україні або за кордоном, здійснюють наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця, а також фондам загальнообов'язкового державного страхування обов'язкові до виконання приписи щодо усунення порушень законодавства з питань, які належать до компетенції Держпраці, та вносить пропозиції щодо накладення дисциплінарних стягнень на посадових осіб, винних у порушенні законодавства;

9) складає у випадках, передбачених законом, протоколи про адміністративні правопорушення, розглядає справи про такі правопорушення і накладає адміністративні стягнення;

10) зупиняє, припиняє, обмежує експлуатацію підприємств, окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень та інших виробничих об'єктів, виготовлення та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва, виконання певних робіт, у тому числі пов'язаних із користуванням надрами, застосуванням нових небезпечних речовин, реалізацію продукції шляхом видачі відповідного розпорядчого документа у передбачених законодавством випадках;

11) накладає у випадках, передбачених законом, штрафи за порушення законодавства, невиконання розпоряджень посадових осіб Управління Держпраці;

12) здійснює інші повноваження, визначені законом та Положенням про Головне управління (Управління) Державної служби України з питань праці в області (Наказ Міністерства соціальної політики України від 27 березня 2015 № 340).

Управління Держпраці для виконання покладених на неї завдань має право:

1) залучати спеціалістів органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, вчених, представників організацій роботодавців, профспілок та інших інститутів громадянського суспільства, а також підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) для розгляду питань, що належать до компетенції Управління Держпраці;

2) отримувати в установленому законодавством порядку від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій усіх форм власності та їх посадових осіб

інформацію, документи та інші матеріали, необхідні для виконання покладених завдань;

3) користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державною системою урядового зв'язку, іншими технічними засобами;

4) скликати наради, утворювати комісії та робочі групи, проводити наукові конференції, семінари з питань, що належать до її компетенції;

5) проводити безперешкодно відповідно до вимог закону без попереднього повідомлення в будь-яку робочу годину доби перевірки виробничих, службових, адміністративних приміщень та об'єктів виробництва фізичних та юридичних осіб, які використовують найману працю та працю фізичних осіб, експлуатують машини, механізми, устаткування підвищеної небезпеки, та у разі виявлення фіксувати факти порушення законодавства, нагляд та контроль за дотриманням якого віднесено до повноважень Управління Держпраці;

6) проводити безперешкодно перевірки в адміністративних приміщеннях робочих органів виконавчих дирекцій Фонду соціального страхування України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття (далі – фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування) з питань призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення, передбачених загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб, ознайомлюватися під час проведення перевірок з відповідними інформацією, документами і матеріалами та отримувати від фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування необхідні для виконання повноважень Управління Держпраці копії або витяги з документів;

7) одержувати від роботодавців і посадових осіб письмові чи усні пояснення, висновки про результати проведення експертних обстежень, аудитів, матеріали та інформацію з відповідних питань, звіти про рівень і стан виконання профілактичної роботи, причини порушень законодавства та про вжиття заходів для їх усунення;

8) надавати роботодавцю обов'язкові для розгляду рекомендації щодо внесення у відповідний строк до споруд, технологічних чи організаційних процесів змін, що необхідні для приведення таких

процесів у відповідність із законодавчими положеннями з питань охорони та гігієни праці і підвищення рівня захищеності працівників;

9) залучати працівників правоохоронних органів до здійснення заходів з державного нагляду (контролю);

10) заслуховувати звіти посадових осіб місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій з питань, що належать до компетенції Управління Держпраці;

11) використовувати транспортні засоби спеціалізованого призначення, у тому числі із символікою Держпраці.

Управління Держпраці під час виконання покладених на нього завдань взаємодіє в установленому порядку з територіальними органами міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, а також підприємствами, установами, організаціями на відповідній території з питань, віднесених до його компетенції.

Управління Держпраці в межах своїх повноважень видає накази організаційно-розпорядчого характеру і контролює їх виконання. Акти Управління Держпраці можуть бути скасовані Головою Держпраці повністю чи в окремій частині, у тому числі за дорученням Міністра соціальної політики України.

Управління Держпраці очолює начальник, який призначається на посаду та звільняється з посади Головою Державної служби України з питань праці за погодженням з Міністром соціальної політики України та головою відповідної обласної державної адміністрації.

Начальник Управління Держпраці за посадою є Головним державним інспектором з питань праці в області.

Начальник Управління Держпраці має двох заступників, у тому числі першого, які призначаються на посади та звільняються з посад Головою Державної служби України з питань праці за погодженням з Міністром соціальної політики України.

Заступники начальника Управління Держпраці за посадою є заступниками Головного державного інспектора з питань праці в області.

Начальник Управління Держпраці несе персональну відповідальність за виконання покладених на Управління Держпраці завдань і здійснення ним своїх повноважень.

В Управлінні Держпраці для колективного вирішення питань, що належать до його компетенції, обговорення найважливіших напрямів його діяльності може утворюватися колегія.

Рішення колегії можуть бути реалізовані шляхом видання відповідного наказу Управління Держпраці.

Для розгляду наукових рекомендацій та інших пропозицій щодо поліпшення організації і діяльності в Управлінні Держпраці можуть утворюватися інші постійні або тимчасові консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи.

Рішення про утворення чи ліквідацію колегії, інших постійних або тимчасових консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, їх кількісний та персональний склад, положення про них затверджуються начальником Управління Держпраці.

1.1.7.3. Державний інспектор з питань праці Управління Держпраці

Державний інспектор з питань праці в системі Держпраці є посадовою особою, яка працює в територіальному органі Держпраці. Посада інспектора належить до посади державного службовця, на яку поширюється дія Закону України "Про державну службу" стосовно державних службовців місцевих органів державної виконавчої влади.

На посаду інспектора на конкурсній основі призначається особа з вищою освітою і стажем практичної роботи на інженерно-технічних (керівних) посадах у галузях суспільного виробництва чи невиробничої сфери не менше трьох років. Призначення на посаду інспектора та звільнення з неї провадиться наказом начальника Управління Держпраці.

Допуск інспектора до самостійної роботи проводиться після відповідного навчання і стажування на робочому місці, а також атестації комісією Управління Держпраці.

Головним завданням інспектора є здійснення на підконтрольних підприємствах державного нагляду за додержанням вимог Закону України "Про охорону праці", інших законодавчих і нормативних актів з безпеки, гігієни праці, виробничого середовища, а також за організацією комплексного управління охороною праці.

Для виконання вказаного завдання інспектор зобов'язаний здійснювати державний нагляд за:

- дотриманням законодавчих міжгалузевих, галузевих та інших нормативних актів про охорону праці;

- відповідністю до вимог правил і норм з охорони праці діючих і тих об'єктів, що будуються (реконструюються), виробничого, соціально-культурного і побутового призначення, а також технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів і приладів;

- безпекою і технічним станом будов, споруд, устаткування та інших засобів виробництва;

- проведенням авторського нагляду збоку проектної організації на початок роботи нового підприємства (об'єкта);

- виготовленням, транспортуванням, зберіганням, використанням та обліком вибухових матеріалів і виробів на їх основі;

- додержанням порядку зберігання, транспортування, використання і обліку отруйних, вогнебезпечних та шкідливих речовин;

- проведенням комплексу маркшейдерських і геологічних робіт;

- готовністю востановлених та інших професійних аварійно-рятувальних формувань, аварійно-диспетчерських служб до локалізації й ліквідації аварій;

- виробленням, монтажем, налагодженням, експлуатацією і ремонтом машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів та інших засобів виробництва згідно з вимогами нормативних актів про охорону праці;

- наявністю сертифікатів на машини, механізми, устаткування і та ін., що застосовуються на підприємстві;

- відповідністю машин, механізмів та іншого устаткування, що придбані за кордоном, до вимог вітчизняних нормативних актів про охорону праці;

- опрацюванням системи управління охороною праці відповідно до вимог законодавчих та інших нормативних актів, її впровадженням і роботою;

- забезпеченням працівників нормативними актами про охорону праці;

- врученням працівникам посадових інструкцій, опрацьованих відповідно до вимог законодавчих та інших нормативних актів, а також за виконанням цих інструкцій;

- складанням переліку робіт з підвищеною небезпекою та

його дією, а також відповідністю працівників на таких роботах до установлених вимог;

- своєчасним забезпеченням працівників спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту і утриманням їх відповідно до нормативних актів, а також забезпеченістю робітників інструментом за професіями і видами робіт;
- роботою служб охорони праці та інших структурних підрозділів підприємств щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці;
- правильним і ефективним використанням коштів фонду охорони праці підприємств, а також перерахуванням їх до регіонального та галузевого фондів охорони праці;
- проведенням інструктажу, навчання і атестації працівників з питань охорони праці, а також за організацією підвищення їхньої кваліфікації з цих питань;
- атестацією робочих місць на відповідність їх до норм і правил охорони праці;
- правильністю сплати підприємством штрафів за нещасні випадки і професійні захворювання, які сталися на виробництві з його вини;
- роботою системи інформування працівників власником (керівником) підприємства про стан охорони праці, нещасні випадки, профзахворювання та аварії, а також заходи, що вживаються з метою підвищення безпеки виробництва;
- Крім переліченого, державний інспектор з питань праці також зобов'язаний:
 - здійснювати спеціальне розслідування нещасних випадків, профзахворювань та аварій на виробництві, контролювати проведення обліку та аналізу цих подій, а також розробляти пропозиції щодо профілактики аварійності, профзахворювань й виробничого травматизму;
 - провадити інформаційно-роз'яснювальну роботу на підконтрольних підприємствах щодо вимог Закону України "Про охорону праці", про стан аварійності, профзахворюваності й травматизму, а також про опрацювання заходів щодо запобігання цим подіям;
 - розглядати пропозиції і запити громадян з питань, що входять до кола його обов'язків;
 - брати участь в опрацюванні заходів щодо поліпшення умов і

безпеки праці на підконтрольних підприємствах, а також у роботі комісії щодо атестації робочих місць;

- видавати висновки на запити органів, які розглядають трудові спори, у разі відмови власника скласти акт про нещасний випадок чи незгоди із змістом такого акта потерпілого або іншої зацікавленої особи;

- повно, об'єктивно та неупереджено здійснювати державний нагляд (контроль) у межах повноважень, передбачених законом;

- дотримуватися ділової етики у взаємовідносинах із суб'єктами господарювання;

- не втручатися і не перешкоджати здійсненню господарської діяльності під час проведення заходів державного нагляду (контролю), якщо це не загрожує життю та здоров'ю людей, не спричиняє небезпеки виникнення техногенних ситуацій і пожеж;

- ознайомити керівника суб'єкта господарювання або його заступника чи уповноважену ним особу з результатами державного нагляду (контролю) у строки, передбачені законом;

- надавати суб'єкту господарювання консультаційну допомогу щодо здійснення державного нагляду (контролю).

Державний інспектор з питань праці має право:

- ознайомлюватися з потрібними для проведення перевірки документами (оригіналами) та отримувати завірені копії (ксерокопії) документів або витяги з них;

- доступу на територію, у виробничі та інші приміщення для їх огляду з метою з'ясування питань, безпосередньо пов'язаних із перевіркою;

- на створення суб'єктом господарювання належних умов для проведення перевірок;

- одержувати на вимогу (усну або письмову) від посадових осіб роботодавця письмові пояснення, довідки, відомості, інші документальні матеріали з питань, що виникають під час перевірки;

- видавати посадовим особам суб'єкта господарювання, у т. ч. робочим органам фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування обов'язкові до виконання приписи щодо усунення порушень законодавства про працю;

- складати у випадках, передбачених законом, протоколи про правопорушення, у т. ч. адміністративні, розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнен-

- вносити роботодавцям пропозиції про накладення дисциплінарних стягнень на посадових осіб, винних у порушенні законодавства про працю, передавати матеріали про порушення до правоохоронних органів для відповідного реагування у зв'язку із ознаками злочинів;

- вносити пропозиції про розірвання контрактів з керівником об'єкта контролю, винним у порушеннях законодавства про працю.

Під час проведення перевірок або роз'яснювальної роботи інспектор не має права:

- витребувати документи, не пов'язані з питаннями, що не належать до його компетенції (господарські договори, технологічні карти, вартість основних фондів тощо);

- здійснювати будь-які фінансові або бухгалтерські розрахунки, пов'язані з установами сум недонарахованої заробітної плати, інших виплат, сум заборгованості, тривалості робочого часу, часу відпочинку тощо;

- надавати експертні висновки стосовно розрахунків, проведених працівниками суб'єкта господарювання або іншими особами;

- одержувати від суб'єкта господарювання будь-яку інформацію або документи з метою передання їх іншим особам або органам;

- вимагати поновлення прав конкретних працівників, скасування дії наказів чи розпоряджень суб'єкта господарювання;

- розголошувати інформацію про юридичну або фізичну особу, яка стала відомою в ході проведення перевірки, без наявності на це письмової згоди зазначених осіб. Перелік осіб, які мають право доступу до матеріалів перевірок, визначається наказом керівника територіального органу Держпраці.

Державний інспектор з питань праці несе відповідальність згідно з чинним законодавством за невиконання службових обов'язків та невикористання наданих прав.

1.1.8. Основні принципи державного нагляду за охороною праці

Законодавство України визначає діяльність уповноважених органів державного нагляду (контролю), як надзвичайно важливу і безумовно суспільно пріоритетну функцію держави, що має забезпе-

вати встановлені Конституцією України права та інтереси особи, суспільства і держави шляхом ефективного запобігання, своєчасного виявлення та оперативного усунення порушень вимог законодавства всіма суб'єктами господарювання.

Відповідно до Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" державний нагляд (контроль) – "діяльність уповноважених законом органів державного нагляду (контролю) в межах повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема, належної якості продукції, робіт та послуг, прийняттого рівня безпеки для населення, навколишнього природного середовища".

Ці положення закону чітко розмежовують соціальні пріоритети суспільства та бізнес – інтереси суб'єктів господарювання і визнають вищим пріоритетом суспільний інтерес, зокрема – забезпечення належної якості продукції, робіт та послуг, прийняттого рівня безпеки для населення, навколишнього природного середовища. Це жодним чином не може тлумачитись як негативне ставлення держави до перспектив розвитку бізнесу, який є основою економічного і соціального благополуччя України, однак, забезпечує досягнення такого благополуччя не за рахунок ущемлення прав та інтересів особи. Адже такі пріоритети безпосередньо витікають з конституційних положень пріоритету прав людини і громадянина та обов'язку держави щодо його утвердження і забезпечення.

Для реалізації пріоритетності прав людини і громадянина при здійсненні господарської діяльності суб'єктами господарювання та при перевірках суб'єктів господарювання органами державного нагляду (контролю) у ст. 3 зазначеного вище Закону встановлені принципи здійснення державного нагляду (контролю):

- пріоритетність безпеки у питаннях життя і здоров'я людини, функціонування і розвитку суспільства, середовища проживання і життєдіяльності перед будь-якими іншими інтересами і цілями у сфері господарської діяльності;
- підконтрольність і підзвітність органу державного нагляду відповідним органам державної влади;
- рівність прав і законних інтересів усіх суб'єктів господарювання;

- гарантування прав суб'єкту господарювання;
- об'єктивність та неупередженість здійснення державного нагляду;
 - наявність підстав, визначених законом, для здійснення державного нагляду;
 - відкритість, прозорість, плановість й системність державного нагляду;
 - неприпустимість дублювання повноважень органів державного нагляду;
 - невтручання органу державного нагляду у статутну діяльність суб'єкта господарювання, якщо вона здійснюється в межах закону;
 - відповідальність органу державного нагляду та його посадових осіб за шкоду, заподіяну суб'єкту господарювання внаслідок порушення вимог законодавства;
 - дотримання умов міжнародних договорів України;
 - незалежність органів державного нагляду від політичних партій та будь-яких інших об'єднань громадян;
 - наявність одного органу державного нагляду (контролю) у складі центрального органу виконавчої влади.

Всі ці принципи не можуть бути зведені до виключно загальних декларацій. Вони лежать в основі функції державного нагляду (контролю) і обумовлені сутністю поняття правової держави, високу мету створення якої задекларувала Україна. Повною мірою вказані вимоги відносяться до діяльності уповноважених органів державного нагляду у галузі охорони праці.

1.1.9. Загальні вимоги до здійснення державного нагляду за охороною праці

Органи державної влади та їх територіальні структурні підрозділи при здійсненні своїх повноважень перебувають із суб'єктами господарювання, юридичними та фізичними особами у адміністративних правовідносинах. При здійсненні своїх повноважень вони зобов'язані діяти виключно у відповідності до вимог ст. 19 Конституції України, яка встановлює, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Правові засади проведення перевірок органами Держпраці України (а отже – їх правові підстави, межі повноважень посадових осіб, порядок проведення і документального оформлення) регламентовані нормами Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності". Відсутність, або неточність чи неповнота хоча б однієї з визначених цим Законом умов проведення перевірки матиме наслідком відсутність належних правових підстав для проведення перевірки.

При здійсненні державного нагляду за охороною праці слід врахувати, що виключно законами встановлюються:

- органи, уповноважені здійснювати державний нагляд за охороною праці;
- види господарської діяльності, які є предметом державного нагляду;
- повноваження органів державного нагляду щодо зупинення виробництва (виготовлення) або виконання робіт;
- вичерпний перелік підстав для зупинення господарської діяльності;
- спосіб здійснення державного нагляду;
- санкції за порушення вимог законодавства і перелік порушень, які є підставою для видачі органом державного нагляду припису, розпорядження або іншого розпорядчого документа.

Державний нагляд за охороною праці здійснюється за місцем провадження господарської діяльності суб'єкта господарювання або його відокремлених підрозділів. Державний нагляд може здійснюватися комплексно кількома органами державного нагляду (контролю), якщо їхні повноваження на здійснення чи участь у комплексних заходах передбачено законом. Такі заходи слід проводити за спільним рішенням керівників відповідних органів державного нагляду (контролю).

Планові та позапланові заходи слід здійснювати в робочий час суб'єкта господарювання, встановлений правилами внутрішнього трудового розпорядку (частина третя ст. 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1600-VII від 22.07.2014 р.).

Зупиняти виробництва (виготовлення продукції) або виконання робіт допускається за вмотивованим письмовим рішенням керівника органу державного нагляду за охороною праці чи його заступника.

Посадовій особі органу державного нагляду за охороною праці забороняється здійснювати державний нагляд щодо суб'єктів господарювання, з якими (або із службовими особами яких) посадова особа перебуває в родинних стосунках.

Плановий чи позаплановий захід повинен здійснюватися у присутності керівника або його заступника, або уповноваженої особи суб'єкта господарювання.

Перед початком здійснення державного нагляду посадова особа органу державного нагляду за охороною праці вносить запис до відповідного журналу суб'єкта господарювання (за його наявності).

Посадові особи органу державного нагляду за охороною праці з метою з'ясування обставин, які мають значення для повноти проведення заходу, здійснюють у межах повноважень, передбачених законом, огляд територій або приміщень, які використовуються для провадження господарської діяльності, а також будь-яких документів чи предметів.

Процес здійснення планового або позапланового заходу чи кожної окремої дії органи державного нагляду за охороною праці та суб'єкти господарювання мають право фіксувати засобами аудіо- та відеотехніки, не перешкоджаючи здійсненню такого заходу.

У разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого відповідно до закону, припускає неоднозначне тлумачення прав і обов'язків суб'єкта господарювання або органу державного нагляду за охороною праці та його посадових осіб, рішення слід приймати на користь суб'єкта господарювання.

Під час здійснення державного нагляду посадові особи органу державного нагляду за охороною праці зобов'язані зберігати комерційну таємницю суб'єкта господарювання.

Інформацію, доступ до якої обмежено законом, одержану посадовою особою органу державного нагляду за охороною праці під час здійснення державного нагляду, можна використовувати виключно в порядку, встановленому законом.

Органи державного нагляду за охороною праці мають забезпечувати спеціальний режим захисту та доступу до інформації, що є комерційною таємницею, згідно з вимогами закону.

Невиконання приписів, розпоряджень та інших розпорядчих документів, виданих органом державного нагляду за охороною праці за результатами заходу тягне за собою застосування штрафних сан-

кцій до суб'єкта господарювання згідно із законом.

Повне і точне додержання всіма сторонами вимог законодавства України про порядок здійснення державного нагляду буде надійною гарантією додержання прав та інтересів як суб'єктів господарювання, так і суспільства та держави, запорукою утвердження високих стандартів правової держави в Україні. У разі порушення вимог законодавства передбачено судовий захист, здійснення якого відноситься до сфери діяльності юридичних компаній, серед яких вигідно відрізняється Європейська правнича компанія, що має однією із спеціальних правових практик – захист суб'єктів господарювання від порушень під час перевірок наглядово-контролюючих органів.

1.2. ФУНКЦІЇ, ПРАВА ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОРГАНУ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

1.2.1. Функції органу державного нагляду за охороною праці

1.2.1.1. Планові заходи зі здійснення державного нагляду

Планові заходи здійснюються відповідно до річних або кварталних планів Держпраці України та його територіальних органів, їх структурних підрозділів, які затверджуються до 1 грудня року, що передує плановому, або до 25 числа останнього місяця кварталу, що передує плановому.

Періодичність здійснення планових перевірок суб'єктів господарювання та їх виробничих об'єктів визначається відповідно до Критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері промислової безпеки та охорони праці і визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю), затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 28.04.2009 № 413

Переліки питань для здійснення планових заходів визначаються органом державного нагляду і затверджуються його наказом. У межах цього переліку кожен орган державного нагляду залежно від цілей заходу має визначити ті питання, щодо яких буде здійснюватися державний нагляд. Уніфіковані форми актів, в яких передбачається перелік таких питань, затверджуються органом державного нагляду і публікуються в мережі Інтернет.

Орган державного нагляду оприлюднює критерії та періодичність проведення планових заходів із здійснення державного нагляду шляхом розміщення інформації в мережі Інтернет.

Щорічно до 1 квітня орган державного нагляду готує звіт про виконання річного плану (квартальних планів) державного нагляду суб'єктів господарювання за попередній рік і оприлюднює його в мережі Інтернет.

Органи державного нагляду здійснюють планові заходи з державного нагляду за умови письмового повідомлення суб'єкта господарювання про проведення планового заходу не пізніше як за десять днів до дня здійснення цього заходу.

Повідомлення повинно містити:

- дату початку та дату закінчення здійснення планового заходу;
- найменування юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи – підприємця, щодо діяльності яких здійснюється захід;
- найменування органу державного нагляду.

Повідомлення надсилається рекомендованим листом чи телефонограмою за рахунок коштів органу державного нагляду або вручається особисто керівнику чи уповноваженій особі суб'єкта господарювання під розписку.

Суб'єкт господарювання має право не допускати посадову особу органу державного нагляду до здійснення планового заходу в разі неодержання повідомлення про здійснення планового заходу.

Строк здійснення планового заходу не може перевищувати п'ятнадцяти робочих днів, а для суб'єктів малого підприємництва – п'яти робочих днів, якщо інше не передбачено законом.

1.2.1.2. Позапланові заходи зі здійснення державного нагляду

Підставами для здійснення позапланових заходів є:

- подання суб'єктом господарювання письмової заяви до територіального органу Держпраці про здійснення заходу державного нагляду за його бажанням;
- неподання у встановлений термін суб'єктом господарювання документів обов'язкової звітності без поважних причин, а також письмових пояснень про причини, які перешкоджали поданню таких документів;

- виявлення та підтвердження недостовірності даних, заявлених у документах обов'язкової звітності, поданих суб'єктом господарювання;

- перевірки виконання суб'єктом господарювання приписів, розпоряджень Держпраці щодо усунення порушень вимог законодавства, виданих за результатами проведення планових заходів державного нагляду;

- звернення фізичних та юридичних осіб про порушення суб'єктом господарювання вимог законодавства. Позаплановий захід у цьому разі здійснюється тільки за наявності згоди центрального апарату Держпраці;

- настання аварії, смерті потерпілого внаслідок нещасного випадку або професійного захворювання, що було пов'язано з діяльністю суб'єкта господарювання;

- в інших випадках, передбачених законами України.

Під час проведення позапланового заходу з'ясовуються лише ті питання, необхідність перевірки яких стала підставою для здійснення цього заходу, з обов'язковим зазначенням цих питань у посвідченні (направленні) на проведення державного нагляду.

Проведення позапланових заходів з інших підстав, крім передбачених цією статтею, забороняється.

Суб'єкт господарювання повинен ознайомитися з підставою проведення позапланового заходу з наданням йому копії відповідного документа.

Строк здійснення позапланового заходу не може перевищувати десяти робочих днів, а щодо суб'єктів малого підприємництва – двох робочих днів, якщо інше не передбачено законом.

1.2.2. Права, обов'язки та відповідальність посадових осіб органу державного нагляду за охороною праці

Посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, користуються правами, визначеними в Переліку прав державних інспекторів і посадових осіб системи Держгірпромнагляду, Положенні про Держгірпромнагляд (Держпраці), Положенні про Управління, Законі України "Про охорону праці" (ст. 39), Кодексі України про адміністративні правопорушення (ст. 231), статті 11 Закону України "Про дер-

жовну службу”:

- безперешкодно відвідувати підконтрольні підприємства (об'єкти) та здійснювати перевірку додержання законодавства з питань, віднесених до їх компетенції;

- одержувати від роботодавця і посадових осіб письмові чи усні пояснення, висновки експертних обстежень, аудитів, матеріали та інформацію з відповідних питань, звіти про рівень і стан профілактичної роботи, причини порушень законодавства та вжиті заходи щодо їх усунення;

- видавати визначеному порядку роботодавцям, керівникам та іншим посадовим особам юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю обов'язкові до виконання приписи (розпорядження) про усунення порушень і недоліків в галузі охорони праці, охорони надр, безпечної експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки;

- забороняти, зупиняти, припиняти, обмежувати експлуатацію підприємств, окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень, випуск та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів праці, виконання певних робіт, застосування нових небезпечних речовин, реалізацію продукції, а також скасовувати або припиняти дію виданих ними дозволів і ліцензій до усунення порушень, які створюють загрозу життю працівників;

- притягати до адміністративної відповідальності працівників, винних у порушенні законодавства про охорону праці;

- надсилати роботодавцям подання про невідповідність окремих посадових осіб займаній посаді, передавати матеріали органам прокуратури для притягнення цих осіб до відповідальності згідно із законом.

Рішення посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, за необхідності обґрунтовуються результатами роботи та висновками експертно-технічних центрів, дослідних, випробувальних лабораторій та інших підрозділів (груп) технічної підтримки, що функціонують у складі органів державного нагляду за охороною праці відповідно до завдань інспекційної служби або створюються і діють згідно із законодавством як незалежні експертні організації.

Працівники правоохоронних органів надають допомогу посадо-

вим особам органів державного нагляду у виконанні ними службових обов'язків та вживають заходів щодо припинення незаконних дій осіб, які перешкоджають виконувати ці обов'язки, вдаються до погроз, шантажу, нанесення тілесних ушкоджень посадовим особам органів державного нагляду або членам їх сімей, завдають шкоди їх майну.

Органи державного нагляду та їх посадові особи під час здійснення заходів державного нагляду зобов'язані:

- повно, об'єктивно та неупереджено здійснювати державний нагляд у межах повноважень, передбачених законом;
- дотримуватися ділової етики у взаємовідносинах із суб'єктами господарювання;
- не втручатися і не перешкоджати здійсненню господарської діяльності під час здійснення заходів державного нагляду, якщо це не загрожує життю та здоров'ю людей, не спричиняє небезпеки виникнення техногенних ситуацій і пожеж;
- забезпечувати нерозголошення комерційної таємниці суб'єкта господарювання, що стає доступною посадовим особам у ході здійснення державного нагляду;
- ознайомити керівника суб'єкта господарювання або його заступника, або уповноважену ним особу з результатами державного нагляду в строки, передбачені законом;
- надавати суб'єкту господарювання консультаційну допомогу щодо здійснення державного нагляду.

Посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, є державними службовцями, і на них поширюється дія Закону України "Про державну службу", згідно з яким вони несуть відповідальність за:

- виконання покладених на них обов'язків;
- невиконання вимог законодавства, а також завдання неправомірними діями збитків суб'єкту господарювання.

Суб'єкт господарювання має право звернутися до відповідного центрального органу виконавчої влади або до суду щодо оскарження рішень органів державного нагляду. У разі надходження такого звернення суб'єкта господарювання відповідний центральний орган виконавчої влади зобов'язаний його розглянути.

1.3. НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНУ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

1.3.1. Характеристика основних напрямів діяльності органу державного нагляду за охороною праці

Орган державного нагляду за охороною праці відповідно до покладених на нього завдань здійснює діяльність за наступними напрямками:

1) готує та подає пропозиції щодо формування державної політики та визначення механізму її реалізації у сфері промислової безпеки, охорони праці, державного гірничого нагляду, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, геологічного вивчення, використання та охорони надр та у сфері, пов'язаній з діяльністю об'єктів підвищеної небезпеки та потенційно небезпечних об'єктів;

2) бере у межах компетенції участь у розробленні проектів Державного бюджету України, Державної програми економічного та соціального розвитку України, Програми діяльності Кабінету Міністрів України, державних програм економічного розвитку щодо геологічного вивчення, використання та охорони надр, видобування корисних копалин, а також у формуванні державного фонду надр, введенні в експлуатацію новозбудованих видобувних та збагачувальних підприємств, а також підземних споруд, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин;

3) бере участь у здійсненні державного управління у сфері геологічного вивчення, використання та охорони надр, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки та потенційно небезпечними об'єктами;

4) здійснює контроль за виконанням функцій державного управління охороною праці міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування;

5) опрацьовує за участю міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, всеукраїнсь-

ких об'єднань роботодавців і професійних спілок проекти загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і контролює її виконання, бере участь у розробленні та виконанні інших державних і галузевих програм;

б) здійснює у визначеному порядку державний нагляд (контроль) за додержанням законодавства з охорони праці в частині безпечного ведення робіт, промислової безпеки, безпеки робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення юридичними та фізичними особами, які відповідно до законодавства використовують найману працю, у тому числі з питань:

- будівництва, реконструкції та експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки, потенційно небезпечних об'єктів і виробництв;

- видобування вуглеводнів, їх транспортування, переробки та використання на підприємствах, в установах та організаціях;

- застосування технологій, технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва;

- забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального та колективного захисту;

- виготовлення, монтажу, ремонту, реконструкції, налагодження, випробування і безпечної експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва;

- облаштування системами автоматичного контролю і управління технологічними процесами та станом виробничого середовища;

- проведення робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, а також утилізації зброї, звичайних видів боєприпасів, виробів ракетної техніки та палива, вибухових матеріалів військового призначення, окрім вибухових матеріалів, призначених для військового та спеціального використання;

7) проводить розслідування та веде облік аварій і нещасних випадків, які підлягають спеціальному розслідуванню, аналізує їх причини, готує пропозиції щодо запобігання таким аваріям і випадкам;

8) проводить технічне розслідування обставин та причин виникнення аварій, пов'язаних з використанням газу в побуті;

9) здійснює контроль за своєчасністю та об'єктивністю розслідування нещасних випадків на виробництві, їх документальним офор-

мленням та обліком, виконанням заходів з усунення причин нещасних випадків;

10) бере участь у розслідуванні обставин і причин аварій, розрадання та втрат вибухових матеріалів, приймає за матеріалами зазначеного розслідування у межах своєї компетенції відповідні рішення;

11) здійснює у встановленому порядку державний гірничий нагляд, у тому числі з питань:

- безпечного ведення гірничих робіт на підприємствах вугільної, гірничорудної та нерудної, нафтогазової промисловості під час будівництва та експлуатації, ліквідації або консервації гірничих об'єктів та підприємств, на об'єктах метробудівництва та підземних спорудах;

- відповідності визначеним вимогам введення в експлуатацію розвіданих родовищ корисних копалин;

- ведення робіт з геологічного вивчення надр під час дослідно-промислової розробки, їх використання та охорони, а також використання і переробки мінеральної сировини;

- повноти вивчення родовищ корисних копалин, гірничотехнічних, інженерно-геологічних, гідрогеологічних та інших умов їх розробки, будівництва та експлуатації підземних споруд, захоронення в надрах шкідливих речовин і відходів виробництва;

- виконання вимог з охорони надр під час ведення робіт з їх вивчення, визначення кондицій мінеральної сировини та експлуатації родовищ корисних копалин, відповідності розробки родовищ корисних копалин встановленим вимогам, повноти видобування оцінених запасів корисних копалин і наявних у них компонентів;

- додержання визначеного порядку обліку запасів корисних копалин, обґрунтованості і своєчасності їх списання, правил проведення геологічних і маркшейдерських робіт під час розробки родовищ корисних копалин, правил та технологій переробки мінеральної сировини з метою забезпечення найповнішого видобування корисних компонентів;

- відповідності визначеним вимогам та своєчасності здійснення заходів, що гарантують безпеку людей, майна та навколишнього природного середовища, гірничих виробок і свердловин від шкідливого впливу робіт, пов'язаних із користуванням надрами;

- готовності державних воєнізованих гірничорятувальних служб

та формувань і диспетчерських служб до локалізації та ліквідації наслідків аварій;

12) здійснює державний нагляд за діяльністю Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань щодо:

- здійснення профілактичних заходів, спрямованих на усунення шкідливих і небезпечних виробничих чинників, запобігання нещасним випадкам на виробництві, професійним захворюванням та іншим випадкам загрози здоров'ю застрахованих осіб, спричиненим умовами праці;

- фінансування та виконання загальнодержавної, галузевих і регіональних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища;

13) здійснює згідно із законодавством державний нагляд та контроль у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки та потенційно небезпечними об'єктами, у тому числі з:

- проведення ідентифікації та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;

- розроблення та впровадження планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій;

- проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, у тому числі пожежо-вибухонебезпечних об'єктів та об'єктів, господарська діяльність яких може призвести до аварій екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру;

14) бере участь у прийнятті в експлуатацію новозбудованих добувних і збагачувальних підприємств;

15) здійснює державний контроль з питань:

- відповідності вимогам віднесення вугільних шахт, які небезпечні через наявність газу, можливість раптових викидів, гірських ударів, до відповідних категорій;

- ведення гірничих робіт на підприємствах вугільної, гірничорудної і нерудної промисловості;

16) здійснює нагляд за дотриманням умов спеціальних дозволів на користування надрами в частині державного гірничого нагляду;

17) здійснює державний ринковий нагляд у межах сфери своєї відповідальності;

18) здійснює контроль за дотриманням вимог технічних регламентів, а саме: засобів індивідуального захисту, безпеки простих посудин високого тиску, ліфтів, канатних доріг для перевезення пасажирів, знаків безпеки і захисту здоров'я працівників, безпеки обладнання, що працює під тиском;

19) погоджує:

- питання ліквідації та консервації гірничодобувних об'єктів або їх ділянок, контролює відповідність визначеним вимогам віднесення вугільних шахт, що небезпечні через наявність газу, можливість раптових викидів, гірських ударів, до відповідних категорій;

- питання консервації та ліквідації гірничих об'єктів та інших споруд, пов'язаних із користуванням надрами, відповідно до визначеного порядку;

20) веде державний облік ділянок надр, наданих для будівництва та експлуатації підземних споруджень та інших цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин;

21) здійснює у межах своєї компетенції нагляд за проведенням робіт із розробки родовищ корисних копалин і будівництва підземних споруд, виконанням заходів із запобігання виникненню та усунення небезпечного впливу гірничих робіт на технічний стан будинків і споруд, а також за додержанням визначеного порядку забудови площ залягання корисних копалин, обсягів перероблюваної сировини, обґрунтованістю і своєчасністю їх списання;

22) організовує проведення:

- експертизи проектної документації на відповідність вимогам нормативно-правових актів із забезпечення безпеки під час поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

- державної технічної експертизи безпеки проведення гірничих робіт, будівництва та експлуатації гірських гірничих підприємств, експертизи проектів з протипожежного захисту гірських гірничих підприємств;

23) веде державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці, державний реєстр об'єктів підвищеної небезпеки, державний облік ділянок надр, наданих для цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин, у тому числі для будівництва та експлуатації підземних споруд;

24) здійснює відомчу реєстрацію та веде облік великотоннажних та інших технологічних транспортних засобів, що не підлягають

експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування; визначає порядок проведення державного технічного огляду цих засобів;

25) реєструє підймальні споруди (вантажопідймальні крани та машини, ліфти, ескалатори, канатні дороги, підйомники, фунікулери тощо), парові та водогрійні котли, посудини, що працюють під тиском, трубопроводи пари та гарячої води, об'єкти нафтогазового комплексу та інші об'єкти;

26) реєструє декларації безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;

27) видає у передбачених законодавством випадках:

- ліцензії на виробництво вибухових матеріалів промислового призначення та контролює дотримання ліцензійних умов;

- дозволи на право проведення вибухових робіт і виготовлення засобів їх механізації;

- свідоцтва на придбання і зберігання вибухових матеріалів промислового призначення;

- дозволи на початок виконання робіт підвищеної небезпеки та початок експлуатації (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки та контролює дотримання умов дії дозволів;

- гірничі відводи для розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, будівництва та експлуатації підземних споруд та інших цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин;

- свідоцтва про державну реєстрацію об'єктів підвищеної небезпеки;

28) визначає порядок проведення навчання і перевірки знань з питань промислової безпеки, охорони праці посадових осіб та інших працівників, здійснює нагляд за дотриманням вимог цього порядку;

29) визначає вимоги до працівників, які здійснюють керівництво вибуховими роботами, та контролює організацію навчання працівників у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

30) надає у визначеному порядку гірничі відводи для розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, будівництва та експлуатації підземних споруд для інших цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин;

31) здійснює функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери її управління;

32) організовує за участю експертно-технічних центрів державних підприємств, установ і організацій, які забезпечують науково-технічну підтримку державного нагляду у сфері промислової безпеки та охорони праці та належать до сфери управління Держгірпромнагляду України, проведення експертної оцінки стану безпеки промислового виробництва, технологій та об'єктів підвищеної небезпеки;

33) визначає уповноважені організації у сфері проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;

34) забезпечує проведення та здійснює в межах своїх повноважень науково-методичне забезпечення, координацію наукових досліджень (науково-дослідних робіт) у сфері промислової безпеки, охорони праці, державного гірничого нагляду та безпечного поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

35) бере участь у державній експертизі інвестиційних програм і проектів будівництва відповідно до вимог законодавства;

36) бере участь в організації проведення експертизи проектів будівництва (реконструкції, технічного переоснащення) підприємств і виробничих об'єктів, засобів виробництва, засобів колективного та індивідуального захисту працівників на їх відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці та промислової безпеки;

37) бере участь у прийнятті в експлуатацію об'єктів соціально-культурного та промислового призначення, об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;

38) погоджує:

- проекти стандартів, технічних регламентів і технічних умов, інші документи на засоби праці та виробництва, технологічні процеси;

- проекти проведення дослідно-промислового видобування корисних копалин, проекти і щорічні плани їх видобування та переробки, а також проекти будівництва підземних споруд щодо додержання вимог Гірничого закону України, законодавства з промислової безпеки, охорони праці та охорони надр;

- документацію на забудову площ залягання корисних копалин загальнодержавного значення;

- типові навчальні плани і програми навчальних дисциплін "Охорона праці", "Основи охорони праці", "Охорона праці в галузі" тощо;

- типові навчальні плани та програми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з охорони праці;

- проекти планів розвитку гірничих робіт щодо охорони надр, їх безпечного ведення, а також норми відбору, втрат корисних копалин на підприємствах, що видобувають тверді, рідкі та газоподібні корисні копалини;

- видачу спеціальних дозволів на користування надрами;

- проекти гірничих підприємств щодо запобігання шкідливому впливу гірничих робіт на життя та здоров'я населення, а також захисту об'єктів, розташованих на гірничому відводі, від шкідливого впливу гірничих робіт під час підробки цих об'єктів гірничими роботами;

39) організовує (якщо характер і ступінь небезпеки це зумовлюють) проведення органами виконавчої влади та суб'єктами господарювання випробувань устаткування та матеріалів, технічного огляду устаткування, незалежної експертизи проектно-конструкторської документації на відповідність вимогам нормативно-правових актів із промислової безпеки та охорони праці;

40) готує та подає у визначеному порядку пропозиції щодо призначення органів з оцінки відповідності;

41) організовує роботу з підготовки, атестації та сертифікації фахівців з неруйнівного контролю, системи управління охороною праці та сертифікації засобів індивідуального захисту працівників;

42) бере участь у державній експертизі інвестиційних програм і проектів будівництва відповідно до вимог законодавства;

43) бере участь у роботі з удосконалення системи обліку, звітності та державної статистики з питань, що належать до її компетенції;

44) здійснює у визначеному порядку міжнародне співробітництво з питань, що належать до її компетенції, вивчає, узагальнює та поширює досвід іноземних держав, бере участь у підготовці та укладенні міжнародних договорів, залученні та координації міжнародної технічної допомоги, представляє у визначеному порядку інтереси України у міжнародних організаціях;

45) формує державне замовлення на науково-дослідні роботи з

питань охорони праці, промислової безпеки, безпечного ведення робіт, здійснення державного гірничого нагляду, геологічного вивчення, використання та охорони надр і поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, об'єктами підвищеної небезпеки, контролю виконання державного замовлення;

46) приймає у визначеному законодавством порядку рішення про утворення, реорганізацію і ліквідацію підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління;

47) здійснює в установленому порядку внутрішній фінансовий контроль за роботою підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління;

48) розглядає у визначеному порядку звернення громадян з питань, що належать до її компетенції, та вживає у межах своїх повноважень заходів щодо вирішення порушених у зверненнях питань;

49) забезпечує у межах повноважень, визначених законодавством, виконання завдань мобілізаційної підготовки;

50) забезпечує у межах своїх повноважень реалізацію державної політики стосовно державної таємниці, здійснює контроль за її збереженням у центральному апараті Держпраці, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління;

51) забезпечує оприлюднення інформації про свою діяльність, здійснює заходи з налагодження діалогу Держпраці з громадськістю та створення умов для участі громадян у процесі формування та реалізації державної політики у сфері промислової безпеки, охорони праці, гірничого нагляду та державного регулювання у сфері безпечного поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

52) проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу з питань, що належать до її компетенції;

53) вживає заходів щодо створення та розвитку інформаційних систем і ресурсів Держпраці;

54) провадить у межах своїх повноважень у визначеному порядку видавничу діяльність та організовує проведення виставок;

55) забезпечує у межах повноважень, визначених законодавством, заходи щодо детінізації доходів та відносин у сфері зайнятості населення;

56) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдоско-

налення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністру;

57) бере участь у проведенні соціального діалогу та взаємодії із всеукраїнськими професійними спілками і організаціями роботодавців з питань розроблення і реалізації державної політики у сфері промислової безпеки, охорони праці, здійснення державного гірничого нагляду, охорони надр, промислової безпеки у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

58) здійснює інші повноваження, визначені законами України та покладені на неї Президентом України.

1.3.2. Діяльність щодо формування державної політики та визначення механізму її реалізації у сфері промислової безпеки та охорони праці

Однією із функцій сучасної держави є проведення соціальної політики, спрямованої на підвищення безпеки праці. Стаття 31 Закону України "Про охорону праці" визначає, що державне управління охороною праці здійснюють:

- Кабінет Міністрів України;
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці;
- міністерства та інші центральні органи виконавчої влади;
- Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці (Держпраці):

- здійснює комплексне управління охороною праці на державному рівні, реалізує державну політику в цій галузі та здійснює контроль за виконанням функцій державного управління охороною праці міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування;
- розробляє за участю міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, всеукраїнських об'єднань роботодавців і професійних спілок проект загально-

державної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і контролює її виконання;

- бере участь у міжнародному співробітництві та в організації виконання міжнародних договорів з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, узагальнює та поширює світовий досвід з цих питань.

Рішення, прийняті центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, в межах його компетенції, є обов'язковими для виконання всіма міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами, які відповідно до законодавства використовують найману працю.

1.3.3. Контроль за дотриманням порядку організації навчання і перевірки знань посадових осіб з питань промислової безпеки та охорони праці

Навчання, системне та систематичне підвищення рівня знань посадових осіб з питань промислової безпеки та охорони праці – один з основних принципів державної політики в галузі охорони праці і забезпечення ефективної профілактичної роботи щодо запобігання нещасним випадкам і професійним захворюванням.

Основним нормативним документом, що встановлює порядок та види навчання, а також форми перевірки знань з охорони праці, є "Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці". Цей нормативний документ спрямований на реалізацію в Україні системи безперервного навчання з питань охорони праці, яка проводиться з працівниками в процесі трудової діяльності. Вимоги його є обов'язковими для виконання усіма центральними і місцевими органами виконавчої влади, асоціаціями, концернами, корпораціями, іншими об'єднаннями підприємств, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності та видів діяльності.

Відповідальність за організацію і здійснення навчання та перевірки знань працівників з питань охорони праці покладається на керівника підприємства.

Перевірка знань працівників з питань охорони праці проводиться за тими нормативними актами про охорону праці, додержання яких входить до їх службових обов'язків.

Нагляд за дотриманням вимог Типового положення здійснюють органи державного нагляду за охороною праці, а контроль – служби охорони праці центральних і місцевих органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та підприємств.

1.3.4. Діяльність з розслідування нещасних випадків на виробництві

Розслідування нещасних випадків проводиться у разі виникнення нещасного випадку, а саме обмеженої в часі події або раптового впливу на працівника небезпечного виробничого фактора чи середовища, що сталися у процесі виконання ним трудових обов'язків, внаслідок яких зафіксовано шкоду здоров'ю, зокрема від одержання поранення, травми, у тому числі внаслідок тілесних ушкоджень, гострого професійного захворювання і гострого професійного та інших отруєнь, одержання сонячного або теплового удару, опіку, обмороження, а також у разі утоплення, ураження електричним струмом, блискавкою та іонізуючим випромінюванням, одержання інших ушкоджень внаслідок аварії, пожежі, стихійного лиха (землетрусу, зсуву, повені, урагану тощо), контакту з представниками тваринного і рослинного світу, які призвели до втрати працівником працездатності на один робочий день чи більше або до необхідності переведення його на іншу (легшу) роботу не менш як на один робочий день, зникнення, а також настання смерті працівника під час виконання ним трудових (посадових) обов'язків.

Порядок розслідування нещасних випадків на виробництві встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Органи державного нагляду за охороною праці розслідують:

- нещасні випадки із смертельними наслідками;
- групові нещасні випадки, які сталися одночасно з двома і більше працівниками, незалежно від ступеня тяжкості ушкодження їх здоров'я;
- випадки смерті працівників на підприємстві;
- випадки зникнення працівників під час виконання трудових (посадових) обов'язків;

- нещасні випадки з тяжкими наслідками, у тому числі з можливою інвалідністю потерпілого.

Розслідування такого нещасного випадку проводиться комісією, що утворюється наказом керівника органу державного нагляду за охороною праці за місцезнаходженням підприємства або за місцем настання нещасного випадку. Якщо територіальним органом Держпраці протягом доби не прийнято рішення про проведення спеціального розслідування такого нещасного випадку, розслідування проводиться роботодавцем або Фондом за місцем настання нещасного випадку згідно з Порядком.

Віднесення нещасних випадків до таких, що спричинили тяжкі наслідки, у тому числі з можливою інвалідністю потерпілого, здійснюється відповідно до Класифікатора розподілу травм за ступенем тяжкості, затвердженого МОЗ.

За результатами розслідування комісія складає акт за формою Н-1, якщо нещасний випадок визнаний таким, що пов'язаний з виробництвом, та акт за формою Н-5, у разі коли нещасний випадок визнаний комісією таким, що не пов'язаний з виробництвом.

Керівник органу державного нагляду за охороною праці, який призначив комісію, повинен розглянути і затвердити примірники актів за Н-1 та Н-5 протягом доби після надходження матеріалів розслідування.

На вимогу потерпілого або особи, яка представляє його інтереси, голова комісії зобов'язаний ознайомити їх з документами, що містяться в матеріалах розслідування.

У разі надходження скарги або незгоди з висновками комісії щодо обставин та причин нещасного випадку керівник Держпраці або її територіального органу з метою забезпечення об'єктивності розслідування має право призначити повторне (додаткове) розслідування такого випадку комісією в іншому складі і за результатами її роботи скасувати висновки попередньої комісії, вжити заходів до активізації роботи щодо запобігання виникненню подібних випадків, притягнення до відповідальності посадових осіб підприємства та органів Держпраці, які порушили вимоги законодавства про охорону праці. У разі незгоди роботодавця, потерпілого або члена його сім'ї чи особи, яка представляє його інтереси, рішення спеціальної комісії в іншому складі щодо результатів повторного (додаткового) спеціального розслідування обставин і причин настання нещасного

випадку може бути оскаржено лише в судовому порядку.

У разі виявлення під час проведення розслідування ознак злочину керівники Держпраці та її територіальних органів зобов'язані передавати в установленому порядку матеріали органам прокуратури для притягнення винних осіб до відповідальності.

Органи державного нагляду за охороною праці разом з виконавчою дирекцією Фонду соціального страхування від нещасних випадків та її робочими органами, профспілками перевіряють відповідно до компетенції ефективність роботи з профілактики нещасних випадків і вживають заходів до усунення виявлених порушень вимог Порядку проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві згідно з законодавством.

Держпраці та її органи ведуть оперативний облік нещасних випадків, які підлягають розслідуванню.

Збирання статистичних даних та розроблення форм державної статистичної звітності про осіб, які постраждали від нещасних випадків на підприємствах, здійснюють органи державної статистики.

Посадові особи, які проводили розслідування нещасних випадків, несуть відповідальність згідно із законодавством за своєчасне і об'єктивне їх розслідування та обґрунтованість прийнятих рішень.

1.3.5. Видача дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки

Суб'єкт господарської діяльності, який має намір розпочати виконання роботи підвищеної небезпеки або експлуатацію об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки (об'єкти) чи проводити навчання працівників з питань охорони праці інших суб'єктів господарської діяльності, професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників, які залучаються до виконання робіт підвищеної небезпеки (навчання з питань охорони праці), повинен одержати відповідний дозвіл органу державного нагляду за охороною праці.

Для надання дозволу орган державного нагляду за охороною праці розглядає заяву суб'єкта господарської діяльності, до якої додаються:

- на початок виконання роботи підвищеної небезпеки – висновок експертизи щодо спроможності суб'єкта господарської діяльності

забезпечити додержання вимог законів та інших нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки під час виконання заявленої роботи;

- на експлуатацію об'єкта – висновок експертизи щодо відповідності об'єкта вимогам нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки і спроможності суб'єкта господарської діяльності забезпечити додержання вимог законодавства під час його експлуатації, а також експлуатаційну документацію (копії інструкції з експлуатації, паспорта, настанови тощо);

- на проведення навчання з питань охорони праці – висновок експертизи Головного навчально-методичного центру або експертно-технічного центру Держпраці щодо спроможності суб'єкта господарської діяльності проводити навчання з питань охорони праці.

Відповідальність за повноту, достовірність та об'єктивність висновку експертизи несе згідно із законодавством експертна організація, яка проводила експертизу.

Орган державного нагляду за охороною праці протягом 30 робочих днів після реєстрації заяви видає суб'єкту господарської діяльності відповідний дозвіл або повідомляє письмово про відмову з належним обґрунтуванням.

Рішення про відмову у видачі дозволу приймається органом державного нагляду за охороною праці у разі:

- ненадання суб'єктом господарської діяльності необхідних документів та (або) неправильного їх оформлення;
- надання недостовірних даних або висновку експертизи, який затверджено чи складено більше ніж за рік до дати реєстрації заяви;
- встановлення за висновком експертизи невідповідності об'єкта експертизи вимогам законів та інших нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки.

Копії дозволів та документи, на підставі яких вони були видані, зберігаються в органі державного нагляду за охороною праці протягом строку дії дозволу.

Органи державного нагляду за охороною праці ведуть облік виданих дозволів у порядку, установленому Держпраці.

Дія дозволів, виданих органами державного нагляду за охороною праці, поширюється на всю територію України.

Органи державного нагляду за охороною праці здійснюють державний нагляд за додержанням умов дозволу шляхом проведення

перевірок в установленому законодавством порядку.

У разі виявлення порушення умов дозволу посадова особа, яка проводила перевірку, видає суб'єкту господарської діяльності припис, у якому викладається суть порушення з посиланням на статтю (пункт) відповідного нормативно-правового акта та встановлюється строк його усунення.

Орган державного нагляду за охороною праці може анулювати дозвіл у разі:

- подання суб'єктом господарської діяльності заяви про анулювання дозволу;
- прийняття рішення про скасування державної реєстрації суб'єкта господарської діяльності;
- виявлення недостовірних відомостей у документах, поданих суб'єктом господарської діяльності для одержання дозволу;
- видачі посадовими особами органу державного нагляду за охороною праці припису про повторне порушення умов дозволу;
- аварії, вибуху, пожежі, нещасного випадку тощо, якщо в акті розслідування цієї події зазначено, що однією з її причин є недодержання умов дозволу;
- створення перешкод під час проведення посадовими особами органу державного нагляду за охороною праці перевірок додержання умов дозволу.

1.3.6. Участь у державних комісіях з прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів

Діяльність у державних комісіях з прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів полягає у підтвердженні готовності до експлуатації об'єктів нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту будівель і споруд як житлово-громадського, так і виробничого призначення, інженерних мереж та споруд, транспортних магістралей, окремих черг пускових комплексів, їх інженерно-технічного оснащення відповідно до затвердженої в установленому порядку проектної документації, нормативних вимог, вихідних даних на проектування.

Строк прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта державною приймальною комісією встановлюється органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування, що утворив

комісію, і не повинен перевищувати 30 днів.

Члени комісії зобов'язані за викликом голови брати участь у її роботі, а також здійснювати свої повноваження як представники відповідних органів.

На закінченому будівництвом об'єкті повинні бути виконані всі передбачені проектною документацією та державними нормами роботи, змонтоване і випробуване обладнання.

На об'єкті виробничого призначення, де встановлено технологічне обладнання, повинні бути проведені пусконаладжувальні роботи згідно з технологічним регламентом, передбаченим проектом, створено безпечні умови для праці виробничого персоналу та перебування людей відповідно до вимог нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки, пожежної безпеки, екологічних та санітарних норм.

Прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта, на якому зміни до складу пускових комплексів внесені з порушенням встановленого порядку, заборонено. За результатами роботи державної приймальної комісії складається Акт про прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта.

Члени державної приймальної комісії, що відмовилися підписати акт, зобов'язані у письмовій формі подати голові комісії та органу, який вони представляють, обґрунтування своєї відмови. Керівник зазначеного органу зобов'язаний взяти безпосередню участь у врегулюванні спірних питань та може підписати акт замість члена комісії, який відмовився від підпису.

Голова та члени державної приймальної комісії несуть персональну відповідальність за виконання покладених на них функцій.

1.3.7. Організація здійснення ідентифікації та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки

Постановою Кабінету Міністрів України на державний нагляд за охороною праці покладено координацію роботи центральних органів виконавчої влади, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки.

Вимоги щодо здійснення ідентифікації та обліку об'єктів підвищеної небезпеки поширюється на всіх суб'єктів господарської діяльності, у власності або користуванні яких є об'єкти, де можуть використовуватися або виготовляються, переробляються, зберігають-

ся чи транспортуються небезпечні речовини, а також на всіх суб'єктів господарської діяльності, які мають намір розпочати будівництво потенційно небезпечних об'єктів.

Суб'єкт господарської діяльності, у власності або користуванні якого є хоча б один потенційно небезпечний об'єкт чи який має намір розпочати будівництво такого об'єкта, організовує проведення його ідентифікації.

Потенційно небезпечний об'єкт вважається об'єктом підвищеної небезпеки відповідного класу у разі, коли значення сумарної маси небезпечної або декількох небезпечних речовин, що використовуються або виготовляються, переробляються, зберігаються чи транспортуються на об'єкті, перевищує встановлений норматив порогової маси.

Суб'єкт господарської діяльності складає повідомлення за формою ОПН-1 про результати ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки і надсилає його у двотижневий термін відповідному органу державного нагляду за охороною праці.

Державний реєстр об'єктів підвищеної небезпеки веде Держпраці. Державна статистична звітність щодо об'єктів підвищеної небезпеки затверджується Держкомстатом за поданням Держпраці.

Протягом 10 робочих днів після реєстрації Держпраці видає суб'єкту господарської діяльності свідоцтво про державну реєстрацію об'єкта (об'єктів) підвищеної небезпеки.

Держпраці публікує до 1 березня поточного року в загальнодержавних друкованих засобах масової інформації перелік об'єктів підвищеної небезпеки, включених до державного реєстру об'єктів підвищеної небезпеки станом на 31 грудня попереднього року.

Виключення об'єкта підвищеної небезпеки з державного реєстру об'єктів підвищеної небезпеки здійснюється за рішенням Держпраці на підставі звернення та усіх необхідних документів, які подаються суб'єктом господарської діяльності до органів Держпраці, у разі:

- проведення змін, що призвели до зменшення на об'єкті підвищеної небезпеки сумарної маси небезпечних речовин порівняно з найменшим нормативом порогової маси відповідно до нормативів порогових мас;
- ліквідації або виведення з експлуатації (списання з балансу) об'єкта підвищеної небезпеки.

1.3.8. Участь у створенні нормативно-правової бази з охорони праці та ведення її реєстру

Вимоги охорони праці до виробничого середовища, обладнання, устаткування, порядку ведення робіт, засобів захисту працюючих, порядку навчання працюючих тощо регламентуються відповідними нормативно-правовими актами, які розробляються у відповідності з законодавством про охорону праці і становлять нормативно-правову базу охорони праці.

Нормативно-правовий акт – це офіційний документ компетентного органу державної влади, яким встановлюються загальнообов'язкові правила (норми).

Законодавством України "Про охорону праці" визначено, що нормативно-правові акти з охорони праці – це правила, норми, регламенти, положення, стандарти, інструкції та інші документи, обов'язкові для виконання.

Опрацювання та прийняття нових, перегляд і скасування чинних нормативно-правових актів з охорони праці здійснює Держпраці за участю професійних спілок та Фонду соціального страхування від нещасних випадків та за погодженням з іншими органами державного нагляду за охороною праці. Санітарні правила та норми затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі охорони здоров'я.

Нормативно-правові акти з охорони праці переглядаються в міру провадження досягнень науки і техніки, що сприяють поліпшенню безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, але не рідше одного разу на десять років.

Стандарти, технічні умови та інші документи на засоби праці і технологічні процеси повинні включати вимоги щодо охорони праці і погоджуватися з органами державного нагляду за охороною праці.

У разі неможливості повного усунення небезпечних і шкідливих для здоров'я умов праці роботодавець зобов'язаний повідомити про це орган державного нагляду за охороною праці. Він може звернутися до зазначеного органу з клопотанням про встановлення необхідного строку для виконання заходів щодо приведення умов праці на конкретному виробництві чи робочому місці до нормативних вимог.

Орган державного нагляду за охороною праці розглядає клопотан-

ня роботодавця, проводить у разі потреби експертизу запланованих заходів, визначає їх достатність і за наявності підстав може, як виняток, прийняти рішення про встановлення іншого строку застосування вимог нормативних актів з охорони праці.

Державний реєстр міжгалузевих і галузевих нормативно-правових актів з питань охорони праці (реєстр НПАОП) веде Держпраці. Цей реєстр містить повний перелік правил, норм, стандартів, економічних нормативів та інших документів з питань охорони праці, чинних в Україні. У реєстрі НПАОП кожному нормативному акту присвоєно відповідний код – для можливості машинного обліку і зручності користування ними.

1.4. ПЛАНУВАННЯ РОБОТИ ОРГАНУ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ ТА НАВЧАННЯ ПОСАДОВИХ ОСІБ

1.4.1. Планування роботи органу державного нагляду за охороною праці

З метою забезпечення єдиного підходу під час організації та планування роботи в системі Держгірпромнагляду (нині Держпраці), проведення перевірок його територіальних органів, їх структурних підрозділів та державних інспекторів з питань праці, здійснення обліку їх роботи та контролю за нею розроблено "Методичні рекомендації з організації планування, обліку та контролю роботи органів Держгірпромнагляду України" (дод. А), чинні від 31 березня 2014 року.

Діяльність Держпраці, управлінь і самостійних відділів центрального апарату Держпраці здійснюється відповідно до річних планів роботи Держпраці.

Діяльність територіальних органів Держпраці здійснюється відповідно до річних планів. Діяльність інших структурних підрозділів територіальних органів Держпраці (відділів, секторів), функціями яких передбачено здійснення заходів державного нагляду, та державних інспекторів з питань праці (посадових осіб, які до них прирівнюються), здійснюється відповідно до квартальних планів роботи.

1.4.1.1. Планування роботи Держпраці

План роботи Держпраці розробляється структурним підрозділом центрального апарату Держпраці, на який покладено функції формування планів роботи Держпраці та здійснення контролю за їх виконанням.

До 15 листопада року, що передує плановому, план роботи Держпраці розглядається на засіданні колегії Держпраці та подається для затвердження міністру, повноваженнями якого передбачено координацію діяльності Держпраці.

У плані роботи Держпраці (дод. А.1) визначаються:

- перелік завдань (робіт), які повинні бути виконані;
- відповідальні за виконання завдань (робіт);
- строки виконання завдань (робіт), проведення оцінки та підготовки звітності.

До плану роботи Держпраці включаються такі розділи:

- основні заходи з організації державного нагляду (за галузями нагляду);
- питання нормотворчої діяльності (розроблення проектів концепцій, кодексів, законів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, наказів Держпраці);
- питання організації роботи (проведення конференцій, семінарів, нарад, інших заходів за участю керівників та структурних підрозділів центрального апарату Держпраці, підприємств, що належать до сфери його управління; перевірки діяльності територіальних органів тощо);
- питання інформаційно-методичної роботи (підготовка інструкцій, методичних рекомендацій, звітів, узагальнень, аналізів тощо);
- робота з кадрами;
- міжнародно-правова діяльність;
- питання взаємодії з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;
- превентивні заходи та інформаційно-роз'яснювальна робота.

До плану роботи Держпраці додаються піврічні плани засідань колегії Держпраці (дод. А.4) та затверджений наказом Голови Держпраці річний графік перевірок суб'єктів господарювання (виробничих об'єктів), які проводяться під керівництвом посадових осіб центрального апарату Держпраці (дод. А.5).

План роботи, піврічні плани засідань колегії Держпраці та річний

графік перевірок суб'єктів господарювання (або їх окремих виробничих об'єктів), які проводяться під керівництвом посадових осіб центрального апарату Держпраці – складається з урахуванням пропозицій територіальних органів, структурних підрозділів центрального апарату Держпраці, які надаються в управління організації державного нагляду до 15 жовтня року, що передує плановому.

План засідань колегії Держпраці на I півріччя складається разом з планом роботи Держпраці. План засідань колегії Держпраці на II півріччя складається не пізніше 15 червня поточного року.

Виключення з плану роботи Держпраці заходів або перенесення терміну їх виконання, включення додаткових заходів здійснюється за погодженням міністра, повноваженнями якого передбачено координацію діяльності Держпраці.

Внесення змін до плану здійснюється на підставі службової записки відповідного структурного підрозділу центрального апарату Держпраці, завізованої заступником Голови Держпраці відповідно до розподілу обов'язків або за рішенням Голови Держпраці.

Після затвердження плану роботи Держпраці на наступний рік (з додатками) розміщується на офіційному веб-сайті Держпраці та надсилається до територіальних органів і структурних підрозділів центрального апарату Держпраці.

Щорічно до 5 березня наступного за звітним року управління організації державного нагляду готує звіт про виконання річного плану Держпраці, який до 1 квітня оприлюднюється на офіційному веб-сайті Служби.

1.4.1.2. Планування роботи територіального органу Держпраці та його структурних підрозділів

План роботи територіального органу (дод. А.2) складається на підставі плану роботи Держпраці, з урахуванням фактичного стану промислової безпеки та охорони праці на піднаглядних суб'єктах господарювання (виробничих об'єктах), виробничого травматизму, а також аналізу роботи відділів та інспекторів.

План роботи територіального органу повинен передбачати:

- підготовку питань до розгляду на засіданні колегії територіального органу;
- перевірку роботи відділів та інспекторів у терміни, встановлені

цими Методичними рекомендаціями, надання інспекторам практичної допомоги щодо здійснення державного нагляду за охороною праці;

- проведення заходів державного нагляду, в тому числі перевірок з окремих питань, перевірок суб'єктів господарювання, які здійснюються комісійно, комплексних перевірок (за участю інших органів державного нагляду за дотриманням законодавства про охорону праці), перевірок місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування;

- аналіз стану промислової безпеки та охорони праці, виробничого травматизму на піднаглядних суб'єктах господарювання (виробничих об'єктах), причин виникнення нещасних випадків та аварій на виробництві, розробка заходів щодо зниження рівня виробничого травматизму та аварійності;

- аналіз роботи відділів та інспекторів, підготовку пропозицій щодо поліпшення її ефективності, вивчення, узагальнення та поширення позитивного досвіду роботи;

- контроль за виконанням суб'єктами господарювання приписів інспекторів територіального органу, постанов та заходів, які розроблено комісіями з розслідування нещасних випадків та аварій на виробництві;

- проведення семінарів та інших видів навчання посадових осіб територіального органу;

- заходи із взаємодії з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, органами прокуратури та іншими правоохоронними органами, соціальними партнерами, спрямовані на поліпшення стану промислової безпеки та охорони праці на піднаглядних суб'єктах господарювання (виробничих об'єктах);

- заходи з інформаційного забезпечення діяльності територіального органу ;

- контроль за реалізацією регіональних програм покращання стану безпеки, гігієни праці, виробничого середовища;

- проведення заходів ринкового нагляду в межах сфери відповідальності;

- інші заходи, спрямовані на виконання покладених на територіальний орган завдань.

До 25 листопада року, що передує плановому плану роботи територіального органу Держпраці надається для затвердження Голові

Держпраці (заступнику Голови відповідно до розподілу обов'язків).

План роботи територіального органу Держпраці затверджується Головою Держпраці (заступником Голови відповідно до розподілу обов'язків) не пізніше ніж до 1 грудня року, що передує плановому, після чого не пізніше 20 грудня розміщується на офіційному веб-сайті територіального органу.

Перед наданням плану роботи територіального органу на затвердження його проект розглядається та схвалюється на засіданні колегії територіального органу Держпраці, а також вживаються заходи, необхідні для його погодження у встановленому порядку з Головою місцевої (Ради Міністрів Автономної республіки Крим, обласної, міст Києва та Севастополя) державної адміністрації. Форма подання проекту плану на погодження визначається з урахуванням вимог державної адміністрації на місцях.

До плану роботи територіального органу додаються: піврічні плани засідань колегії територіального органу, які складаються за формою, аналогічною формі плану засідань колегії Держпраці; графіки проведення планових перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів відділів територіального органу.

План засідань колегії територіального органу на I півріччя складається разом з планом роботи територіального органу, а на II півріччя – не пізніше 20 червня поточного року.

У разі необхідності до плану роботи територіального органу можуть вноситися зміни та доповнення, які після погодження з місцевою державною адміністрацією затверджуються Головою Держпраці (заступником Голови відповідно до розподілу обов'язків) і додаються до першої редакції плану роботи територіального органу.

Планові заходи щодо роботи структурних підрозділів апарату управління територіального органу зазначаються в плані роботи територіального органу з урахуванням завдань, покладених на дані підрозділи, та їх функцій.

Виконання плану роботи територіального органу щоквартально розглядається на засіданні колегії територіального органу. З даного питання приймається відповідне рішення.

Щорічно до 5 березня наступного за звітним року територіальний орган готує звіт про виконання річного плану, який до 1 квітня оприлюднюється на офіційному веб-сайті територіального органу.

1.4.1.3. *Планування роботи державного інспектора з питань праці*

Державні інспектори з питань праці працюють за кварталним планом робіт, складеним на підставі плану роботи Управління Держпраці. План затверджується начальником Управління Держпраці. Невід'ємною частиною плану роботи інспектора є щомісячний графік обстеження підприємств і об'єктів.

План роботи інспектора складається з урахуванням робіт, що передбачені планом Управління Держпраці, аналізу причин виробничого травматизму й аварійності, а також результатів виконання заходів, що були спрямовані на поліпшення організації управління охороною праці на підконтрольних об'єктах. Особлива увага при цьому приділяється перевірці виконання раніше виданих роботодавцям підприємств приписів щодо усунення недоліків у проведенні робіт із питань охорони праці.

У цьому плані, залежно від конкретних умов, передбачається:

- здійснення контролю за виконанням передбачених колективним договором комплексних заходів щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, підвищення існуючого рівня охорони праці, запобігання випадкам виробничого травматизму і аваріям, проведенням медичних оглядів працівників;

- проведення аналізу причин травматизму та аварійності, а також стану охорони праці на підконтрольних об'єктах. Погодження заходів, опрацьованих підприємством, щодо попередження причин порушення вимог нормативних актів про охорону праці;

- надання методичної допомоги уповноваженим трудових колективів і комісіям з охорони праці підконтрольних підприємств, їх навчання;

- інформування трудових колективів, органів місцевої державної виконавчої влади про стан справ з охороною праці на підконтрольних підприємствах (об'єктах);

- поширення позитивного досвіду організації робіт з охорони праці;

- проведення нагляду перед прийняттям підприємств та об'єктів в експлуатацію;

- здійснення контролю на підконтрольних підприємствах (об'єктах) за розслідуванням нещасних випадків та аварій, перевірка пра-

вильності оформлення матеріалів розслідувань, а також виконанням заходів, що запропоновані комісією з розслідувань.

- заходи щодо виконання рішень Держпраці, Управління Держпраці, які стосуються підконтрольних підприємств (об'єктів);
- перевірки функціонування системи управління охороною праці на підприємствах, в тому числі виконання працівниками посадових обов'язків (інструкцій) стосовно питань охорони праці;
- перевірки наявності висновків експертизи щодо відповідності нормативним актам про охорону праці проектів об'єктів, що будуються й реконструюються, а також на нові технологічні процеси (роботи), устаткування й матеріали;
- здійснення нагляду на підконтрольних підприємствах (об'єктах) за станом інженерних мереж;
- проведення перевірок наявності та обігу вибухових матеріалів;
- проведення перевірок щодо ідентифікації та декларування об'єктів підвищеної небезпеки;
- перевірки наявності дозволів органів Держпраці на виконання робіт підвищеної небезпеки, експлуатацію об'єктів підвищеної небезпеки, а при їх наявності, виконання дозвільних умов;
- інші питання згідно з Положенням про Держпраці.

Інспектору дозволяється у разі обґрунтованої необхідності корегувати графіки перевірок або впроваджувати додаткові їх форми з урахуванням особливостей організації державного нагляду в регіоні та структури територіальних органів, з обов'язковим затвердженням начальником Управління Держпраці.

1.4.2. Навчання та підвищення кваліфікації посадових осіб державного нагляду за охороною праці

Перед початком роботи посадових осіб Держпраці та через кожні три роки роботи вони проходять навчання та підвищення кваліфікації у Головному навчально-методичному центрі Держпраці.

Інспектор після закінчення навчання в Головному навчально-методичному центрі Держпраці проходить в Управлінні Держпраці стажування протягом одного місяця під керівництвом досвідченого інспектора.

З метою забезпечення належної роботи інспекторського складу у територіальних органах щомісячно проводяться за напрямками ці-

льові навчання з організації державного нагляду в різних галузях економіки з питань:

- організації та здійснення перевірок суб'єктів господарювання та їх виробничих об'єктів, оформлення результатів перевірок;
- проведення спеціальних розслідувань нещасних випадків на виробництві;
- застосування законодавства України про адміністративні правопорушення;
- організації та здійснення ринкового нагляду;
- проведення аналізу виробничого травматизму;
- здійснення превентивних заходів;
- планування наглядової діяльності;
- складання звітів та ведення інших справ.

У разі необхідності, але не рідше одного разу на місяць, проводяться наради за результатами аналізу роботи інспекторів, на яких, крім зазначеного, можуть розглядатися питання коригування планів роботи відділів та графіків проведення перевірок суб'єктів господарювання, а також виробничих об'єктів, закріплених за інспекторами, поточні питання та пропозиції, доводитися зміни до нормативно-правової та законодавчої бази з питань організації та здійснення наглядової діяльності. За результатами наради складається протокол, який підписується начальником (заступником начальника) Управління Держпраці та секретарем.

1.4.3. Інститут інспекторів-наставників у системі державного нагляду за охороною праці

З метою формування та реалізації системного підходу до добору, професійної підготовки і становлення кадрів інспекторського складу, підвищення ефективності державного нагляду за охороною праці на підприємствах, в установах, організаціях України в системі Держгірпромнагляду започатковано інститут інспекторів-наставників.

Перед інститутом інспекторів-наставників поставлено завдання:

- передачі нещодавно прийнятим і менш досвідченим інспекторам досвіду, навичок, традицій та державного підходу до виконання покладених на них завдань і обов'язків, пов'язаних із здійсненням державного нагляду за охороною праці на підприємствах, устано-

- добору в органи державного нагляду високопрофесійних інженерно-технічних працівників з виробництва, здатних принципово та відповідально виконувати покладені на них службові обов'язки;
- залучення новоприйнятих інспекторів (досвідчених виробничих кадрів) до розробки законодавчої та іншої нормативно-правової документації щодо організації та здійснення державного нагляду за охороною праці.

Інспекторів-наставників призначають з числа досвідчених, кваліфікованих працівників зі стажем роботи в органах державного нагляду за охороною праці за професією не менше 5 років, котрі зарекомендували себе фахівцями своєї справи, здатними принципово і відповідально виконувати свої службові обов'язки. Призначають інспекторів-наставників наказом по територіальному органу за поданням керівників структурних його підрозділів та після затвердження радою територіального органу.

Призначається 1-2 інспектори-наставники. Кожен інспектор-наставник, як правило, може бути наставником одного новоприйнятого інспектора і закріплюється за ним на період його практичного навчання та допуску до самостійної роботи. Робота інспекторів-наставників проводиться за розробленими територіальними органами планами, що враховують особливості та витрати часу на роботу з новоприйнятими інспекторами.

Загальне керівництво роботою інспекторів-наставників здійснюють заступники начальника територіального органу. Методичне керівництво роботою інспекторів-наставників, забезпечення їх необхідними методичними та інформаційними матеріалами здійснюють відповідні відділи територіального органу.

Для передачі новоприйнятим інспекторам особистого досвіду в наглядовій роботі, виховування у них державного підходу до питань забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці в галузях суспільного виробництва інспектори-наставники здійснюють:

- допомогу у плануванні та проведенні ним наглядової роботи, в оформленні звітної та облікової документації;
- допомогу у здійсненні обліку аварійності і травматизму, проведенні аналізу умов та безпеки праці, виробничого травматизму, виявлених порушень вимог нормативно-правових актів з охорони праці, опрацюванні заходів та прийнятті відповідних рішень;

- навчання шляхом проведення спільних обстежень підприємств та об'єктів;

- допомогу у оформленні інспекторських приписів за наслідками обстежень;

- допомогу у оформленні матеріалів щодо адміністративної відповідальності посадових осіб і працівників за порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів з охорони праці;

- допомогу у вивченні актів законодавства та інших нормативно-правових актів з охорони праці, методичних рекомендацій щодо здійснення державного нагляду за охороною праці в галузях суспільного виробництва; у встановленні контролю за формуванням та виконанням "Комплексних заходів щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища" на підконтрольних підприємствах, установах, організаціях.

Працівники, призначені інспекторами-наставниками, мають право:

- на окремих час для виконання завдань інспектора-наставника;

- на забезпечення необхідними нормативними документами, якими повинні керуватись у своїй роботі з новоприйнятими інспекторами;

- під час роботи з новоприйнятими інспекторами регулювати їх роботу з урахуванням умов практичного навчання;

- бути присутнім під час перевірки роботи та звітів новоприйнятих інспекторів, розгляду їхніх справ тощо;

- на моральне і матеріальне стимулювання своєї роботи шляхом встановлення (збільшення розміру) персональної надбавки до посадового окладу за належне виконання обов'язків наставника.

Інспектори-наставники зобов'язані:

- сумлінно виконувати обов'язки наставника;

- підвищувати свій професійний рівень і бути взірцем для новоприйнятих інспекторів та всього колективу територіального органу;

- звітувати про роботу з новоприйнятими інспекторами керівництву інспекції, де вони працюють.

Інспектори-наставники несуть відповідальність за:

- неякісне проведення практичного навчання новоприйнятих інспекторів;

- зміст і результати підготовки до самостійної роботи новоприйнятих інспекторів;

- достовірність поданих керівництву висновків та пропозицій щодо професійної придатності новоприйнятого інспектора, заохочення за сумлінну працю, за характеристики на новоприйнятих інспекторів для їх атестації тощо.

1.5. МЕТОДОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ОБСТЕЖЕНЬ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

1.5.1. Проведення обстежень підприємств органами державного нагляду за охороною праці

Відповідно до Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" заходи державного нагляду – це планові та позапланові заходи, які здійснюються шляхом проведення перевірок, ревізій, оглядів, обстежень та інших дій (дод. Б).

Отже, державний нагляд за охороною праці здійснюється шляхом проведення перевірок підприємств (об'єктів), організацій.

Перевірки поділяються на планові та позапланові. Планові перевірки встановлюються структурним підрозділом з урахуванням специфічних особливостей, стану охорони праці та промислової безпеки на конкретних підприємствах, об'єктах. Періодичність проведення планових перевірок встановлюється в залежності від характеру економічної діяльності цих суб'єктів, їх кількості та навантаження на посадову особу структурного підрозділу.

Позапланові перевірки проводяться у разі: росту виробничого травматизму; допущення аварії або групового чи смертельного нещасного випадку; надходження скарги; невиконання роботодавцем вимог раніше виданого припису; ненадходження інформації щодо усунення недоліків, вказаних у приписі; в інших випадках, передбачених законами України. Позапланові перевірки проводяться за наказом органу державного нагляду за охороною праці. Під час проведення позапланової перевірки з'ясовуються лише ті питання, необхідність перевірки яких стала підставою для її проведення, зазначені у дорученні відповідного органу та направленні на проведення перевірки.

До плану перевірок територіального органу Держпраці включаються об'єкти контролю залежно від ступеня ризику від провадження господарської діяльності у частині додержання вимог законодавства про працю.

Планові та позапланові перевірки, в залежності від їх мети та завдань, поділяються на: оперативні, цільові, комплексні.

Оперативна перевірка – це перевірка стану охорони праці; організації робіт з безпеки праці; контролю достовірності наданої роботодавцем інформації про усунення порушень нормативних актів з питань охорони праці, зазначених у раніше виданих приписах, щодо прийняття рішення про поновлення експлуатації тимчасово зупиненого об'єкта; здійснення нагляду за об'єктами, що будуються, та участі в роботі комісій з прийняття їх в експлуатацію тощо.

Цільова перевірка – це перевірка з метою поглибленого вивчення конкретних питань з охорони праці відповідних виробничих підрозділів і служб.

Комплексна перевірка – це всебічна і детальна перевірка безпеки праці, функціонування системи управління охороною праці, технічного стану обладнання, що експлуатується, безпечного ведення робіт на підприємствах (об'єктах), в установах, організаціях, в адміністративному районі, місті тощо. Тривалість комплексної перевірки встановлюється, як правило, до 10 робочих днів.

Результат комплексної перевірки підприємств, об'єктів, адміністративного району, міста тощо розглядається на засіданні відповідної Ради з питань безпечної життєдіяльності населення за участю членів комісії, представників організацій, які брали участь в перевірці, керівників і посадових осіб підприємств, організацій, установ із заслуховуванням роботодавців окремих підприємств, де встановлено незадовільний стан охорони праці та низький рівень профілактичної роботи.

Для здійснення планового або позапланового заходу орган державного нагляду видає наказ, який має містити найменування суб'єкта господарювання, щодо якого буде здійснюватися захід, та предмет перевірки.

На підставі наказу оформляється повідчення (направлення) на проведення заходу, яке підписується керівником або заступником керівника органу державного нагляду, із зазначенням прізвища, ім'я та по батькові і засвідчується печаткою.

У посвідченні (направленні) на проведення заходу зазначаються:

- найменування органу державного нагляду, що здійснює захід;
- найменування суб'єкта господарювання та/або його відокремленого підрозділу або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи-підприємця, щодо діяльності яких здійснюється захід;
- місцезнаходження суб'єкта господарювання та/або його відокремленого підрозділу, щодо діяльності яких здійснюється захід;
- номер і дата наказу, на виконання якого здійснюється захід;
- перелік посадових осіб, які беруть участь у здійсненні заходу, із зазначенням їх посади, прізвища, ім'я та по батькові;
- дата початку та дата закінчення заходу;
- тип заходу (плановий або позаплановий);
- вид заходу (перевірка, ревізія, обстеження, огляд, інспектування тощо);
- підстави для здійснення заходу;
- предмет здійснення заходу;
- інформація про здійснення попереднього заходу (тип заходу і строк його здійснення).

Перед початком здійснення заходу посадові особи органу державного нагляду за охороною праці зобов'язані пред'явити керівнику суб'єкта господарювання або уповноваженій ним особі посвідчення (направлення) та службове посвідчення, що засвідчує посадову особу органу державного нагляду, і надати суб'єкту господарювання копію посвідчення (направлення).

Посадова особа органу державного нагляду за охороною праці без посвідчення (направлення) на здійснення заходу та службового посвідчення не має права здійснювати державний нагляд суб'єкта господарювання.

Усі види перевірок проводяться у присутності роботодавця або уповноваженої ним особи.

Під час проведення перевірки посадова особа органу державного нагляду за охороною праці повинна дотримуватись правил етикету, забезпечити збереження службової та комерційної таємниці суб'єкта підприємницької діяльності, що перевіряється. Інформація, доступ до якої обмежений, використовується у порядку, встановленому законодавством.

Перед початком перевірки посадова особа державного нагляду за охороною праці повинна ознайомитись з технічною та технологіч-

ною документацією підприємства (об'єкта), матеріалами перевірок з питань безпеки праці, проведених спеціалістами та керівниками структурних підрозділів, у тому числі службами охорони праці і технічного нагляду підприємства (об'єкта). Крім того, посадова особа повинна ознайомитися зі станом виконання заходів щодо створення безпечних умов праці, що були розроблені та затверджені за результатами попередніх перевірок підприємства (об'єкта) та з урахуванням висновків комісій з розслідування нещасних випадків і аварій.

За результатами здійснення планового або позапланового заходу посадова особа органу державного нагляду, у разі виявлення порушень вимог законодавства, складає акт (дод. Б.1), який повинен містити такі відомості:

- дату складення акта;
- тип заходу (плановий або позаплановий);
- вид заходу (перевірка, ревізія, обстеження, огляд тощо);
- предмет державного нагляду;
- найменування органу державного нагляду, а також посаду, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, яка здійснила захід;
- найменування юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи-підприємця, щодо діяльності яких здійснювався захід.

Посадова особа органу державного нагляду за охороною праці зазначає в акті стан виконання вимог законодавства суб'єктом господарювання, а в разі невиконання – детальний опис виявленого порушення з посиланням на відповідну вимогу законодавства.

В останній день перевірки два примірники акта підписуються посадовими особами органу державного нагляду, які здійснювали захід, та суб'єктом господарювання або уповноваженою ним особою, якщо інше не передбачено законом.

Якщо суб'єкт господарювання не погоджується з актом, він підписує акт із зауваженнями.

Зауваження суб'єкта господарювання щодо здійснення державного нагляду є невід'ємною частиною акта органу державного нагляду.

У разі відмови суб'єкта господарювання підписати акт посадова особа органу державного нагляду вносить до такого акта відповідний запис.

Один примірник акта вручається суб'єкту господарювання або

уповноваженій ним особі, а другий – зберігається в органі державного нагляду за охороною праці.

На підставі акта, який складено за результатами здійснення планового заходу, в ході якого виявлено порушення вимог законодавства, протягом п'яти робочих днів з дня завершення заходу складається припис (дод. Б.2), розпорядження або інший розпорядчий документ про усунення порушень, виявлених під час здійснення заходу.

Припис – обов'язкова для виконання у визначені строки письмова вимога посадової особи органу державного нагляду суб'єкту господарювання щодо усунення порушень вимог законодавства. Припис не передбачає застосування санкцій щодо суб'єкта господарювання. Припис видається та підписується посадовою особою органу державного нагляду, яка здійснювала перевірку.

Розпорядження або інший розпорядчий документ органу державного нагляду – обов'язкове для виконання письмове рішення органу державного нагляду щодо усунення виявлених порушень у визначені строки. Розпорядження видається та підписується керівником органу державного нагляду або його заступником (дод. Б.3).

Розпорядження може передбачати застосування до суб'єкта господарювання санкцій, передбачених законом.

Розпорядчий документ органу державного нагляду щодо усунення порушень, виявлених під час здійснення заходу, повинен містити такі відомості:

- дату складення;
- тип заходу (плановий чи позаплановий);
- вид заходу (перевірка, ревізія, обстеження, огляд тощо);
- термін усунення порушень;
- найменування органу державного нагляду, а також посаду, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, яка здійснила захід;
- найменування та місцезнаходження суб'єкта господарювання, а також прізвище, ім'я та по батькові його керівника чи уповноваженої ним особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи – підприємця, щодо діяльності яких здійснювався захід;
- прізвище, ім'я та по батькові інших осіб, які взяли участь у здійсненні заходу.

Розпорядчий документ органу державного нагляду щодо усунення порушень складається у двох примірниках: один примірник

не пізніше п'яти робочих днів з дня складення акта надається суб'єкту господарювання чи уповноваженій ним особі для виконання, а другий примірник з підписом суб'єкта господарювання або уповноваженої ним особи щодо погоджених термінів усунення порушень вимог законодавства залишається в органі державного нагляду.

У разі відмови суб'єкта господарювання або уповноваженої ним особи від отримання розпорядчого документа щодо усунення порушень вимог законодавства він направляється рекомендованим листом, а на копії розпорядчого документа, який залишається в органі державного нагляду, проставляються відповідний вихідний номер і дата направлення.

У разі виявлення посадовими особами органу державного нагляду порушень вимог нормативно-правових актів з охорони праці, які створюють загрозу життю або здоров'ю працівників, вони вправі надсилати роботодавцю подання щодо невідповідності посадових осіб, які допустили ці порушення, займаній посаді або передавати матеріали органам прокуратури для притягнення цих осіб до відповідальності згідно із законом.

Розпорядчі документи щодо усунення порушень вимог законодавства можуть бути оскаржені до відповідного центрального органу виконавчої влади або суду в установленому законом порядку.

За необхідності, результати перевірок висвітлюються в засобах масової інформації та друкуються в інформаційних листках.

За результатами перевірки роботодавець розробляє заходи щодо усунення виявлених порушень законів та інших нормативно-правових актів з охорони праці. Посадова особа органу державного нагляду за охороною праці може брати участь у розробці цих заходів.

1.5.2. Застосування санкцій, наданих органам державного нагляду за охороною праці

Як було вище зазначено, посадовим особам системи Держпраці, згідно з Законом України "Про охорону праці" і Положенням про Держпраці, для здійснення своїх функцій надаються відповідні права, які вони повинні своєчасно і повністю використовувати у нагля-

двій роботі. Зокрема, посадовим особам центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, надано право застосовувати відповідні санкції, а саме:

- забороняти, зупиняти, припиняти, обмежувати експлуатацію підприємств, окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень, випуск та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів праці, виконання певних робіт, застосування нових небезпечних речовин, реалізацію продукції, а також скасовувати або припиняти дію виданих ними дозволів і ліцензій до усунення порушень, які створюють загрозу життю працюючих;

- притягати до адміністративної відповідальності працівників, винних у порушенні законодавства про охорону праці;

- надсилати роботодавцям подання про невідповідність окремих посадових осіб займаній посаді, передавати матеріали органам прокуратури для притягнення цих осіб до відповідальності згідно із законом.

1.5.2.1. Зупинка експлуатації об'єктів при наявності порушень нормативних актів про охорону праці

У разі прийняття посадовими особами Держгірпромнагляду відповідно до Закону "Про охорону праці" і "Положення про організацію та здійснення державного гірничого нагляду, державного нагляду (контролю) у сфері промислової безпеки та охорони праці в системі Держгірпромнагляду України" рішення про зупинку експлуатації об'єктів, які створюють загрозу життю або здоров'ю працюючих, повинно застосовуватися пломбування виробничих об'єктів.

Пломби накладаються у разі:

- заборони виконання робіт – на машини і механізми виробничого об'єкта, без включення яких такі роботи в цілому на об'єкті (частково при обмеженні) є неможливими;

- заборони експлуатації машин і механізмів – безпосередньо на машини і механізми, експлуатацію яких заборонено;

- заборони експлуатації будівлі, споруди, приміщення – на конструкції, що забезпечують допуск працівників до зазначених об'єктів.

Пломби накладаються на органи управління (включення) машин і механізмів або на такі деталі (місця), при поновленні роботи (експлуатації) яких пошкоджуються пломби.

Для пломбування використовуються стандартизовані металеві або пластикові (у тому числі одноразові індикаторні) пломби. Пломба повинна мати порядковий номер та логотип (код) із зазначенням назви (номера) територіального органу Держпраці та його структурного підрозділу, до якого належить посадова особа Держпраці.

Конструкція пломби не повинна допускати її зняття без руйнування цілісності.

Накладання пломби повинно здійснюватися таким чином, щоб забезпечувалась безпека особи, яка її накладає, а машини і механізми, що підлягають опломбуванню, не створювали аварійних ситуацій з причини їх зупинки.

Опломбований об'єкт здається керівнику (заступнику керівника) або уповноваженій особі суб'єкта господарювання, у присутності яких здійснюється перевірка. При цьому у розпорядженні робиться відповідний запис із вказівкою місця встановлення пломби, найменування об'єкта (машини або механізму), що опломбовано, посади та прізвища посадової особи суб'єкта господарювання, якій об'єкт зданий. Факт прийняття опломбованого об'єкта підтверджується у розпорядженні особистим підписом цієї посадової особи. У разі відмови прийняття опломбованого об'єкта у розпорядженні робиться відповідний запис.

При неможливості усунення виявлених порушень без зняття пломб суб'єкт господарювання звертається до відповідного органу Держпраці з офіційним листом щодо можливості зняття пломб з призупиненого об'єкта (машини або механізму) з обґрунтуванням необхідності такої дії, а також розробленими та затвердженими розпорядчим документом суб'єкта господарювання заходами, які забезпечують безпечне проведення працівниками ремонтних, відновлювальних робіт, а також інших робіт з усунення порушень.

На підставі такого звернення посадовою особою, яка видала розпорядження, приймається рішення про зняття пломб з призупиненого об'єкта на певний термін, що оформлюється рішенням про зняття пломб для виконання робіт щодо усунення порушень, або відмову (дод. Б.4).

Самовільне зняття пломб не допускається. Зняття пломби без дозволу посадових осіб органів державного нагляду вважається порушенням вимог законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці і тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Поновлення експлуатації окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень, випуску та експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів праці, виконання певних робіт, застосування нових небезпечних речовин здійснюється після усунення порушень, відмічених у приписі, та отримання від посадової особи Держпраці рішення про поновлення експлуатації цього об'єкта.

Рішення про поновлення експлуатації об'єкта (дод. Б.5) приймається посадовою особою Держпраці (або іншою посадовою особою, яка її заміщує) після перевірки достовірності усунення порушень.

При повторному порушенні вимог нормативно-правових актів з охорони праці під час виконання робіт підвищеної небезпеки або експлуатації об'єкта, машини, механізму, устаткування підвищеної небезпеки роботодавцю видається припис, здійснюється зупинка в установленому порядку та порушується питання щодо анулювання дозволу відповідно до Порядку видачі дозволів Держпраці та її територіальними органами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 р. № 1107

У випадку самовільного поновлення експлуатації зупиненого об'єкта проводиться повторна зупинка цього об'єкта посадовою особою Держпраці та вживаються заходи згідно із законом щодо притягнення до відповідальності посадових осіб, дії або бездіяльність яких привели до цього порушення. Рішення на відновлення експлуатації зупиненого об'єкта у таких випадках видається керівником територіального органу.

1.5.2.2. Подання щодо невідповідності посадових осіб

За результатами перевірки у разі виявлених значних або систематичних порушень вимог законодавства з охорони праці та промислової безпеки Держпраці та її територіальні органи мають право надсилати суб'єкту господарювання або вищій організації (центральному органу виконавчої влади), до сфери управління якої нале-

життя даний суб'єкт господарювання, подання щодо невідповідності посадових осіб займаній посаді (подання Бб) або передавати відповідні матеріали органам прокуратури на посадових осіб, дії або бездіяльність яких призвели до порушень, які створили безпосередню загрозу життю працівників або були направлені на перешкоджання проведенню перевірки без правових підстав або на невиконання законних вимог посадової особи Держпраці щодо зупинення роботи (виробництва). Про прийняте рішення із зазначеного питання суб'єкт господарювання або вища організація у місячний строк письмово інформує Держпраці або її територіальний орган. У разі створення перешкод проведенню перевірки посадова особа Держпраці має право звернутися до правоохоронних органів для вжиття ними відповідних заходів.

1.5.2.3. Притягнення до адміністративної відповідальності за порушення законодавства про охорону праці

Притягнення до адміністративної відповідальності за порушення законодавства про охорону праці здійснюється у відповідності з Кодексом України про адміністративні правопорушення (КУпАП).

Адміністративне стягнення є мірою відповідальності і застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами.

Штраф є грошовим стягненням, що накладається на громадян і посадових осіб за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, встановлених цим Кодексом та іншими законами України (додаток В).

Порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці тягне за собою накладення штрафу на працівників від чотирьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та громадян – суб'єктів підприємницької діяльності – від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів з безпечного ведення робіт у галузях промисловості та на об'єктах,

підконтрольних центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, тягне за собою накладення штрафу на працівників від чотирьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, – від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів про зберігання, використання та облік вибухових матеріалів у галузях промисловості та на об'єктах, підконтрольних центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, тягне за собою накладення штрафу на працівників від чотирьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, – від тридцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення посадовими особами підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності правил і норм ядерної та радіаційної безпеки тягне за собою накладення штрафу від десяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Ті самі дії, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, тягнуть за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, щодо усунення порушень законодавства про охорону праці або створення перешкод для діяльності цих органів тягне за собою накладення штрафу на працівників від шести до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від тридцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Справи про адміністративні правопорушення про охорону праці розглядаються територіальними органами та іншими органами (посадовими особами), уповноваженими на те цим Кодексом.

Посадові особи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення, можуть накладати адміністративні стягнення, передбачені цим Кодексом, у межах наданих їм повноважень і лише під час виконання службових обов'язків. Перелік посадових

осіб, які розглядають справи про адміністративні правопорушення, встановлюється законами України.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, розглядає справи: про порушення законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці, щодо безпечного ведення робіт, зберігання, використання та обліку вибухових матеріалів у галузях промисловості та на об'єктах, підконтрольних центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, а також невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці.

Від імені органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право:

1) за порушення законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці щодо безпечного ведення робіт у галузях промисловості та на об'єктах, підконтрольних центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, а також невиконання законних вимог органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці:

- **державні інспектори** – штраф до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

- **головні державні інспектори** центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, та їх заступники – штраф до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

- **начальники управлінь і відділів** центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, та їх заступники – штраф до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

- **керівник центрального органу виконавчої влади**, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, та його заступники – штраф до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

2) за порушення нормативних актів про зберігання, використання та облік вибухових матеріалів у галузях промисловості та на об'є-

ктам, підконтрольних центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, а також невиконання законних вимог органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці:

- **державні інспектори** – штраф до тридцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

- **головні державні інспектори** центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, та їх заступники – штраф до п'ятдесяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

- **начальники управлінь і відділів** центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, та їх заступники – штраф до шістдесяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

- **керівник центрального органу виконавчої влади**, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, та його заступники – штраф до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Розгляд справи про адміністративне правопорушення здійснюється на засадах рівності перед законом і органом (посадовою особою), який розглядає справу, всіх громадян незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мови та інших обставин.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається відкрито, крім випадків, коли це суперечить інтересам охорони державної таємниці.

З метою підвищення виховної і запобіжної ролі провадження в справах про адміністративні правопорушення такі справи можуть розглядатися безпосередньо в трудових колективах, за місцем навчання або проживання порушника.

Про вчинення адміністративного правопорушення складається протокол уповноваженою на те посадовою особою. Протокол про адміністративне правопорушення, у разі його оформлення, складається у двох екземплярах, один з яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

У протоколі про адміністративне правопорушення зазначаються: дата і місце його складення, посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу, яка притягається до

адміністративної відповідальності; місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення; нормативний акт, який передбачає відповідальність за дане правопорушення; прізвища, адреси свідків і потерпілих, якщо вони є; пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності; інші відомості, необхідні для вирішення справи.

Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності; при наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами. У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви свого відмовлення від його підписання. При складенні протоколу особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються його права і обов'язки, про що робиться відмітка у протоколі. Протокол надсилається органу (посадовій особі), уповноваженому розглядати справу про адміністративне правопорушення.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі. Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Під час відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи.

Розглянувши справу про адміністративне правопорушення, орган (посадова особа) виносить постанову по справі. Постанова повинна містити: найменування органу (посадової особи), який виніс постанову, дату розгляду справи; відомості про особу, щодо якої розглядається справа; опис обставин, установлених при розгляді

справи; зазначення нормативного акта, який передбачає відповідальність за дане адміністративне правопорушення; прийняте по справі рішення.

Постанова по справі про адміністративне правопорушення підписується посадовою особою, яка розглянула справу. У випадках, передбачених законодавством України, про захід стягнення робиться відповідний запис на протоколі про адміністративне правопорушення або постанова оформляється іншим установленим способом.

Штраф має бути сплачений порушником не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня вручення йому постанови про накладення штрафу, а в разі оскарження або опротестування такої постанови – не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня повідомлення про залишення скарги або протесту без задоволення (ст. 307 КУпАП).

Для підтвердження факту сплати адміністративного штрафу платники мають надати посадовій особі Держпраці або її територіального органу розрахункові документи (платіжні доручення або корінці прибуткових документів) з відміткою установи банку, підприємства зв'язку про списання коштів з розрахункового рахунку платника або приймання платежів готівкою.

У разі несплати правопорушником штрафу постанова про накладення штрафу надсилається для примусового виконання до відділу державної виконавчої служби за місцем проживання порушника, роботи або за місцезнаходженням його майна (ст. 308 КУпАП).

Постанова про накладення штрафу, за якою стягнення штрафу проведено повністю, з відміткою про виконання повертається органі (посадовій особі), який її виніс (ст. 310 КУпАП).

1.6. АНАЛІТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

1.6.1. Сутність і порядок оцінювання наглядової діяльності

Наглядова діяльність за безпечним веденням робіт та охороною праці в процесі виробництва є особливим видом діяльності, направленим на покращання стану виробничого травматизму, виявлення травнебезпечних робочих місць, джерел травмування, розроб-

лення і виконання необхідних організаційно-технічних заходів щодо усунення та попередження травмування працюючих.

Виникає практична необхідність дати оцінку ефективності такої діяльності в досягненні поставлених задач, порівняти ефективність діяльності окремих структурних підрозділів системи державного нагляду за безпекою праці. Вирішення цієї задачі, особливо у сенсі адекватності та об'єктивності результатів, що отримуються, з самого початку викликало певні складнощі.

Проблема вдосконалення системи оцінювання наглядової діяльності загострилась у 2004-2005 роках. Відповідно до існуючої на той час практики, формування звітних документів різними органами відбувалось за формами, що відрізнялись одна від одної, враховуючи особливості здійснення державного нагляду в різних регіонах та галузях. Формування узагальнених звітів на верхніх рівнях ієрархічної структури Держпраці вимагало від фахівців надзвичайних зусиль, пов'язаних з попередньою обробкою даних, після якої можна було б сформувані узагальнені звіти та провести необхідні розрахунки. Разом з тим, відмова від галузевого принципу управління та перехід до використання класифікатору видів економічної діяльності (КВЕД) також спонукало до вдосконалення існуючої системи оцінювання наглядової діяльності перш за все територіальних органів. Основні проблеми, які на той час викристалізувались і потребували негайного вирішення зводилися до наступного:

- розробити уніфіковані форми звітності територіальних органів про наглядову діяльність та порядок їх заповнення;
- запровадити систему кодів КВЕД, згрупованих відповідно до умов сфери охорони праці;
- створити інформаційну систему для автоматизації збору та обробки даних про наглядову діяльність.

Результатом робіт у цих напрямках стало створення і затвердження "Методики аналітичного оцінювання наглядової діяльності територіальних управлінь Держгірпромнагляду" (далі – методика), (наказ Держгірпромнагляду від 24.07.2012 р. № 134), яка є обов'язковою для застосування в територіальних управліннях та структурних підрозділах центрального апарату Держгірпромнагляду (нині Держпраці), функціями яких передбачено організація та здійснення державного нагляду.

Методика визначає порядок збору, обробки та передачі даних про наглядову діяльність територіальних органів з використанням на сьогоднішній день інформаційної системи "Нагляд-3", а також порядок використання цих даних для аналітичного оцінювання їх діяльності. Методика є основою для формування звітних документів з наглядової діяльності та оцінки її результатів.

Таким чином, аналітичне оцінювання наглядової діяльності територіальних органів здійснюється шляхом аналізу відповідних звітів із використанням сучасних інформаційних технологій. Отже, необхідною умовою застосування методики стала наявність в усіх Управліннях Держпраці, в Управлінні інспекційної діяльності Служби необхідних для цього засобів інформатизації, а саме: засобів комп'ютерної техніки, конфігурація яких дозволяє вирішувати завдання автоматизованого збору даних про наглядову діяльність та формування звітів за встановленими формами, а також засобів комунікації, які дозволяють передавати (отримувати) дані через мережу Інтернет.

Вимоги до фахівців, які здійснюють формування звітів про наглядову діяльність з використанням інформаційних технологій: наявність практичних навичок роботи з комп'ютером та операційною системою Win32, вміння працювати з пакетами MS Word та MS Excel, що входять до складу MS Office; вміння самостійно встановлювати прикладне програмне забезпечення з наглядової діяльності (мова інтерфейсу користувача – державна), вміння роботи з експлуатаційною документацією. Фактично, ці вимоги визначають мінімальний рівень підготовки майбутніх фахівців з питань інформатики і комп'ютерної техніки.

1.6.2. Формування звітності про наглядову діяльність органів державного нагляду за охороною праці

1.6.2.1. Загальні принципи і підхід до організації і ведення звітності

Єдиний порядок і підхід щодо ведення звітності про результати діяльності органів державного нагляду за охороною праці на підприємствах, установах, організаціях різних видів економічної діяльності та об'єктах, закріплених за спеціальними видами нагляду встановлено наказом Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України від 24.07.2012 № 134 "Про затвердження

методики аналітичного оцінювання наглядової діяльності територіальних управлінь Держгірпромнагляду".

Аналіз наглядової діяльності здійснюється за відповідними показниками та критеріями, які використовуються для аналітичного оцінювання наглядової діяльності, як за галузями нагляду, так і за регіональним принципом.

Вихідні дані для оцінювання показників наглядової діяльності Управлінь Держпраці:

- статистичні дані про наглядову діяльність Держпраці (на магнітних носіях);
- електронні форми звітності Держпраці про наглядову діяльність, формування яких здійснюється за допомогою визначеного переліку показників та кодів наглядової діяльності (табл. 1.2.);
- класифікатор територіальних органів Держпраці (табл. 1.3);
- класифікатор кодів видів економічної діяльності (видів нагляду) – (табл. 1.4).

Таблиця 1.2

Показники та коди наглядової діяльності

Показники наглядової діяльності	Код
1	2
Кількість піднаглядних суб'єктів господарювання	1
Кількість піднаглядних виробничих об'єктів	2
Загальна чисельність інспекторів за штатом	2
з них фактично	4
Чисельність інспекторів відповідно до фактичного щомісячного розподілу за видами економічної діяльності	5
Проведено перевірок суб'єктів господарювання, усього:	6
у тому числі позапланових:	7
з них на вимогу правоохоронних органів	8
Проведено перевірок суб'єктів господарювання інспектором самостійно	9
Проведено перевірок виробничих об'єктів (обстежень) суб'єктів господарювання, усього:	10
у тому числі позапланових:	11
з них на вимогу правоохоронних органів	12
Проведено перевірок виконання суб'єктом господарювання приписів, розпоряджень щодо усунення порушень	13

ВИМОГ законодавства	
Проведено перевірок об'єктів підвищеної небезпеки	14
Проведено комплексних (спільних з іншими органами державного нагляду) перевірок	15

продовження табл. 1.2

1	2
Кількість перевірок, під час яких було виявлено порушення	16
Кількість відпрацьованих інспекторами люд.-днів, усього:	17
у тому числі: витрачено на проведення перевірок	18
на розслідування нещасних випадків	19
на роботу з правоохоронними органами	20
на розгляд звернень фізичних та юридичних осіб	21
Виявлено порушень законодавчих та нормативно-правових актів з питань охорони праці та промислової безпеки	22
Усунено за звітний період порушень нормативно-правових актів з питань охорони праці та промислової безпеки	23
Кількість випадків призупинення (зупинення, обмеження) виробництва, робіт або надання послуг	24
Кількість розпоряджень (приписів) про заборону виконання робіт або заборону (обмеження) виробництва	25
Кількість посадових осіб, на яких направлено матеріалі про порушення законодавства про охорону праці органам прокуратури (без урахування нещасних випадків)	26
Кількість порушених прокуратурою кримінальних справ за поданням органів Держпраці (за звітний період без урахування нещасних випадків)	27
Кількість штрафів, накладених на працівників, усього:	28
з них на керівників підприємств	29
Сума штрафів, накладених на працівників, тис. грн.	30
з неї на керівників підприємств	31
Кількість штрафів, стягнутих з працівників	32
Сума штрафів, стягнутих з працівників, тис. грн.	33

Кількість виявлених випадків несвочасного подання або неподання інформації про нещасний випадок	34
Кількість штрафів, накладених за несвочасне подання або неподання інформації про нещасний випадок	35

продовження табл. 1.2

1	2
Сума штрафів, накладених за несвоєчасне подання або неподання інформації про нещасний випадок, тис. грн.	36
Кількість штрафів, матеріали за якими передано у виконавчу службу	37
Кількість проведених перевірок місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування	38
Заслухано керівників суб'єктів господарювання (підприємств) на колегії територіального органу	39

Таблиця 1.3

Класифікатор територіальних органів, що використовується при формуванні звітів про наглядову діяльність у структурних підрозділах Держпраці

Територіальний орган Держпраці	Код
1	2
Управління Держпраці у Вінницькій області	1
Управління Держпраці у Волинській області	2
Головне управління Держпраці у Дніпропетровській області	3
Головне управління Держпраці у Донецькій області	4
Управління Держпраці у Житомирській області	5
Управління Держпраці у Закарпатській області	6
Головне управління Держпраці у Запорізькій області	7
Управління Держпраці в Івано-Франківській області	8
Головне управління Держпраці у Київській області	9
Управління Держпраці у Кіровоградській області	10
Головне управління Держпраці у Луганській області	11
Головне управління Держпраці у Львівській області	12

Управління Держпраці у Миколаївській області	13
Головне управління Держпраці в Одеській області	14
Управління Держпраці у Полтавській області	15
Управління Держпраці у Рівненській області	16

продовження табл. 1.3

1	2
Управління Держпраці у Сумській області	17
Управління Держпраці у Тернопільській області	18
Головне управління Держпраці у Харківській області	19
Головне управління Держпраці у Херсонській області	20
Управління Держпраці у Хмельницькій області	21
Управління Держпраці у Черкаській області	22
Управління Держпраці у Чернівецькій області	23
Управління Держпраці у Чернігівській області	24
Управління Держпраці у Волинській області	25

Таблиця 1.4

**Класифікатор кодів згрупованих видів економічної діяльності,
що використовується при формуванні звітів
про наглядову діяльність у структурних підрозділах
Держпраці**

Види економічної діяльності	Код
Вугільна промисловість	1
Гірничорудна і нерудна промисловість	2
Нафтогазодобувна промисловість, геологорозвідка	3
Охорона надр	4
Металургійна промисловість	5
Будівництво та промисловість будматеріалів	6
Енергетика	7
Котлонагляд та підйомні споруди	8
ЖКГ-1. Підприємства та об'єкти теплокомуненерго, міського освітлення, ремонтно-будівельні підприємства, здавання в оренду власного нерухомого майна (ЖЕКи)	9

Хімічна, нафтохімічна, нафтопереробна, переробна промисловість (у т.ч. об'єкти підвищеної небезпеки)	10
Об'єкти виробництва вибухових речовин	11
Газова промисловість	12
Целюлозно-паперова промисловість	13

продовження табл. 1.4

ЖКГ-2. Підприємства та об'єкти водно-каналізаційного господарства	14
Машинобудування	15
Залізничний транспорт	16
Водний транспорт	17
Автодорожній транспорт	18
Інші види транспорту (підприємства авіаційного транспорту, міського електротранспорту, будівництва та експлуатації магістральних і міських автодоріг, спецкомунтрансу, комунмашу)	19
Пошта, зв'язок	20
Сільське господарство	21
Рибне господарство	22
Лісове господарство	23
Харчова промисловість та перероблення с/г продуктів	24
Видавнича справа	25
Легка, текстильна промисловість та пошиття одягу	26
Виробництво шкіри та шкіряного взуття	27
Виробництво деревини та виробів з деревини	28
Соціально-культурна сфера та торгівля	29
Вугільна спеціалізована	30
ЖКГ-3. Здавання в оренду власного нерухомого майна, облаштування ландшафту, ритуальне обслуговування населення, сільська комунальна служба	31

Отже, формування бази даних (БД) звітності про наглядову діяльність Управління Держпраці здійснюється з використанням електронних форм звітних документів. БД формуються за шістьма напрямками нагляду: загальний, за видами нагляду, котлонагляд, енергетика, охорона надр і газ.

З використанням інформаційних технологій територіальні органи Держпраці формують та щомісячно до 5 числа, наступного за звітним місяцем, передають до Служби електронні форми місячного звіту про наглядову діяльність. Формування бази даних здійснюється щомісяця і по окремому інспектору.

1.6.2.2. Порядок і вимоги до формування звітів

Звіт про наглядову діяльність територіальних органів Держпраці формується з урахуванням даних про результати наглядової діяльності у розрізі видів нагляду, згідно з Додатком 1 наказу Держгірпромнагляду України від 26.01.2012 № 17, наказу Держгірпромнагляду України від 08.06.2012 № 109.

Форми звіту складаються з наступних таблиць: "Загальний"; "За видами нагляду"; "Охорона надр"; "Енергетика"; "Котлонагляд"; "Газ".

Заповнення таблиці "За видами нагляду".

У таблицю "За видами нагляду" вноситься інформація за виключенням даних (показників), що стосуються піднаглядних суб'єктів господарювання та піднаглядних виробничих об'єктів (об'єктів підвищеної небезпеки), закріплених за спеціальними видами нагляду ("Охорона надр", "Енергетика", "Котлонагляд", "Газ"), які відображаються за видами нагляду у відповідних таблицях.

Так, наприклад:

До показника № 1 вносяться дані про всі піднаглядні суб'єкти господарювання відповідно до видів нагляду, за виключенням даних про суб'єкти господарювання, закріплені за спеціальними видами нагляду "Охорона надр", "Енергетика", "Котлонагляд", "Газ". Стовпчики "Охорона надр", "Енергетика", "Котлонагляд" та "Газ" за даним показником не заповнюються.

До показника № 2 по кожному стовпчику, окрім стовпчиків "Охорона надр", "Енергетика", "Котлонагляд" та "Газ", вносяться дані про піднаглядні виробничі об'єкти за видами нагляду, за виключенням виробничих об'єктів спеціальних видів нагляду. Стовпчики "Охорона надр", "Енергетика", "Котлонагляд" та "Газ" по даним показникам не заповнюються.

До показників №№ 3-5 вносяться дані про чисельність інспекторів, які здійснюють нагляд на зазначених у відповідних стовпчиках суб'єктах господарювання (виробничих об'єктах). У стовпчики "Охорона надр", "Енергетика", "Котлонагляд" та "Газ" вносяться

дані тільки за умови, якщо на суб'єктах господарювання, закріплені за цими видами нагляду, є виробничі об'єкти, які їм не піднаглядні, і тільки про чисельність інспекторів інших видів нагляду, які здійснюють заходи державного нагляду на цих об'єктах.

При заповненні показників щодо перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів, а також їх результатів (№№ 6-16, 22-36, 38) дані до кожного стовпчика вносяться тільки стосовно тих суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів, які зазначені у цьому ж стовпчику.

При заповненні показників, які стосуються кількості відпрацьованого інспекторами робочого часу (№ 17-21), дані до кожного стовпчика вносяться стосовно тільки тих інспекторів, які зазначені у цьому ж стовпчику.

При заповненні показника № 38, дані вносяться тільки до стовпчика "соціально-культурна сфера". Усі інші стовпчики не заповнюються.

Заповнення таблиць "Охорона надр", "Енергетика", "Котлонагляд", "Газ".

У таблиці "Охорона надр", "Енергетика", "Котлонагляд", "Газ" вноситься інформація, що стосується піднаглядних тільки цим видам нагляду суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів (об'єктів підвищеної небезпеки), в тому числі і по інших галузям виробництва.

Так, наприклад:

У таблиці "Енергетика" до показника № 1 дані про піднаглядні даному виду нагляду суб'єкти господарювання вносяться тільки до стовпчика "Енергетика".

До показників № 2 по кожному стовпчику вносяться дані про всі піднаглядні виду нагляду "Енергетика" виробничі об'єкти відповідно до галузей виробництва.

За аналогічним принципом заповнюються зазначені показники в таблицях "Охорона надр", "Котлонагляд", "Газ". При цьому необхідно враховувати, що при заповненні таблиці "Охорона надр" до показника № 2 по кожному стовпчику вносяться дані про всі піднаглядні виду нагляду "Охорона надр" виробничі об'єкти відповідно до галузей виробництва незалежно від того чи є дані об'єкти піднаглядними об'єктами також і інших видів нагляду чи ні.

До показників №№ 3-5 вносяться дані про чисельність інспекторів виду нагляду "Охорона надр", "Енергетика", "Котлонагляд", "Газ" з розбивкою відповідно до галузей виробництва відповідно до загальних вимог, визначених у п.3.2. Методики.

При заповненні показників щодо перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів, а також їх результатів (№№ 6-16, 22-36, 38), дані по кожному стовпчику вносяться тільки стосовно тих суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів, які зазначені у цьому ж стовпчику.

При заповненні показників, які стосуються кількості відпрацьованого інспекторами робочого часу (№ 17-21), дані по кожному стовпчику вносяться тільки стосовно тих інспекторів, які зазначені у цьому ж стовпчику.

При заповненні показника № 38, дані вносяться тільки до стовпчика "оціально-культурна сфера". Усі інші стовпчики не заповнюються.

1.6.3. Аналітичне оцінювання наглядової діяльності

1.6.3.1. Діюча система оцінювання наглядової діяльності

Сутністю оцінювання наглядової діяльності органів державного нагляду за охороною праці є аналіз результатів роботи окремих посадових осіб (інспекторів) та структурних підрозділів Держпраці (Управління та Служби в цілому) за встановленими показниками у визначений проміжок часу. Вихідними даними для аналізу є показники звітів відповідних структурних підрозділів за звітний період.

Практична реалізація оцінювання визначила необхідність введення поняття "актуальність виду економічної діяльності".

Для кожного територіального органу за кожний звітний період актуальність виду економічної діяльності визначається наступним чином.

Для початкового масиву звітних даних територіальних органів про наглядову діяльність (рядки – показники наглядової діяльності, стовпці – коди видів нагляду) формується допоміжний масив (табл. 1.5) таким чином, що кожен з його елементів набуває значення 1, якщо в i -му територіальному органі здійснюється нагляд за j -м видом нагляду, в іншому випадку елемент набуває значення 0.

Для подальшого викладення математичних формулювань використовуються такі позначення: кількість територіальних органів Держпраці – n (відповідно до існуючої станом на січень 2016 року структури Держпраці $n = 25$); кількість кодів видів нагляду, за якими здійснюється облік наглядової діяльності, – m (відповідно до прийнятої в Службі системи групування $m = 31$).

Отже, j -й код виду нагляду є актуальним для i -го територіального органу, якщо $a_{ij} > 0$.

Вихідними даними для оцінки показників наглядової діяльності територіальних органів є електронні форми звітності територіальних органів. У формалізованому вигляді масив початкових даних для розрахунку показників на основі форм звітності має вигляд таблиці (табл. 1.6).

Таблиця 1.5

Масив початкових даних для визначення актуальності видів нагляду для територіальних органів Держпраці

Коди територіальних органів	Коди видів нагляду			Разом по територіальному органу
	1	...	m	
1	a_{11}	...	a_{1m}	$m_1 = \sum_{j=1}^m a_{1j}$
...	...	a_{ij}	...	$m_i = \sum_{j=1}^m a_{ij}$
n	a_{n1}	...	a_{nm}	$m_n = \sum_{j=1}^m a_{nj}$
Разом по коду видів нагляду	$n_1 = \sum_{i=1}^n a_{i1}$	$n_j = \sum_{i=1}^n a_{ij}$	$n_m = \sum_{i=1}^n a_{im}$	

Таблиця 1.6

Масив початкових даних для розрахунку показників наглядової діяльності

Коди	Усього	Коди КВЕД

НД	1	2	...	30	31
1	p_1				
39	p_{39}				

Сумарні показники наглядової діяльності для i -го територіального органу Держпраці розраховуються за формулою:

$$P_k^i = \sum_{j=1}^{m_i} p_{kj} \tag{1.1}$$

p_{kj} – елементи табл. 1.5, які відповідають k -му показнику наглядової діяльності та j -му коду виду нагляду i -го територіального органу Держпраці; заповнюються користувачами – фахівцями територіальних органів як сумарні по підпорядкованих i -му територіальному органу структурних підрозділах; $k \in \{1 - 39\}$.

Формування узагальненого звіту про наглядову діяльність виконується шляхом розрахунку сумарних показників відповідно до кодів виду нагляду, що використовуються в щомісячних формах.

Розрахунок сумарних показників наглядової діяльності по всім територіальних органах виконується за формулою:

$$P_k = \sum_{j=1}^{m_i} p_{kj}^i \tag{1.2}$$

p_{kj}^i – елементи табл. 1.6, які відповідають k -му показнику наглядової діяльності та j -му коду виду нагляду i -го територіального органу; $k \in \{1 - 39\}$.

Узагальнений звіт наведено у формі табл. 1.7.

Таблиця 1.7

Узагальнений звіт про наглядову діяльність на форм звітності

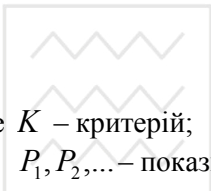
Коди НД	Всьо-	Територіальні органи Держпраці

	ГО	Управління Держпраці у Вінницькій області	...	Управління Держпраці у Чернігівській області
1	p_1	p_1^1	...	p_1^{25}
		...	...	...
39	p_{39}	p_{39}^1	...	p_{39}^{25}

Оскільки по жодному з показників наглядової діяльності, взятих до розгляду окремо, не можна одержати узагальнену оцінку наглядової діяльності територіальних органів Держпраці, необхідно використовувати критерії оцінки наглядової діяльності (далі – критерії), які формуються з декількох показників.

У загальному випадку математичний вираз критерію має такий вигляд:

$$K = F(P_1, P_2, \dots), \quad (1.3)$$

де K – критерій;

P_1, P_2, \dots – показники наглядової діяльності.

Для визначення середніх значень критеріїв за кодами видів нагляду необхідно обчислити їх суму та розділити її на число територіальних органів Держпраці, для яких цей вид нагляду є актуальним:

$$\bar{K}_j = \frac{1}{n_j} \sum_{j=1}^{n_j} K_j, \quad (1.4)$$

де \bar{K}_j – середнє значення критерію за j -м кодом виду нагляду;

n_j – число територіальних органів Держпраці, для яких j -й вид нагляду є актуальним;

K_j – значення критерію за j -м кодом виду нагляду.

На основі розрахованих середніх значень критерію для кожного територіального органу за видами нагляду необхідно розрахувати дисперсію:

$$D_j = \frac{1}{n_j} \sum_{i=1}^{n_j} (K_{ij} - \overline{K}_j)^2, \quad (1.5)$$

K_{ij} – значення критерію по j -му коду виду нагляду для i -го територіального органу.

Середньоквадратичне відхилення по j -му коду виду нагляду необхідно розрахувати за формулою:

$$\sigma_j = \sqrt{D_j}. \quad (1.6)$$

Відхилення значення кожного з критеріїв від середнього за j -м кодом виду нагляду розраховується за формулою:

$$\Delta K_{ij} = K_{ij} - \overline{K}_j. \quad (1.7)$$

Бальна оцінка (b_{ij}) по j -му коду виду нагляду для i -го територіального органу визначається в такий спосіб:

$$b_{ij} = \begin{cases} -1, & \text{якщо } \Delta K_{ij} \leq -\sigma_j \\ 0, & \text{якщо } -\sigma_j < \Delta K_{ij} \leq \sigma_j \\ 1, & \text{якщо } \Delta K_{ij} > \sigma_j \end{cases} \quad (1.8)$$

Середня бальна оцінка критерію наглядової діяльності для i -го територіального органу розраховується за формулою:

$$\overline{b}_i = \frac{1}{m_i} \sum_{j=1}^{m_i} b_{ij}, \quad (1.9)$$

m_i – кількість видів нагляду, які є актуальними для i -го територіального органу Держпраці.

Середня бальна оцінка критерію наглядової діяльності за j -м видом нагляду розраховується за формулою:

$$\bar{b}_j = \frac{1}{n_j} \sum_{i=1}^{n_j} b_{ij}, \quad (1.10)$$

n_j – кількість територіальних органів, для яких j -й вид нагляду є актуальним.

При абсолютних відхиленнях значень бальних оцінок критеріїв понад 0,5 можна зробити висновок, що за визначеним видом нагляду (територіальним органом Держпраці) стан наглядової діяльності є незадовільним, тому необхідно детальніше вивчити причини такого відхилення.

Розроблення та обґрунтування критеріїв, які враховують декілька (понад три) показників передбачає застосування математичних методів. При розробленні таких критеріїв рекомендовано використовувати вагові коефіцієнти для кожного з показників. Отже, критерій, для розроблення якого використано вагові коефіцієнти, має вигляд:

$$K = \sum_{r=1}^N v_r P_r, \quad (1.11)$$

де K – критерій;

v_r – ваговий коефіцієнт;

P_r – показник наглядової діяльності;

N – кількість показників, що використовуються для розроблення критерію K .

Для визначення вагових коефіцієнтів рекомендовано використовувати експертні методи: суворого ранжування та безпосередньої оцінки. До експертного опитування слід залучати фахівців, які мають достатній досвід наглядової діяльності.

Аналогічно необхідно розробляти критерії, що враховують особливості ведення наглядової діяльності в територіальних органах Держпраці й актуальність кодів видів нагляду та інші чинники. У випадку, коли одночасно використовується декілька критеріїв, необхідно розрахувати інтегральні показники (ІП) наглядової діяльності для територіальних органів Держпраці та за видами нагляду.

Розрахунок інтегральних бальних показників наглядової діяльності виконується за формулами:

$$IB_i = \sum_{l=1}^L \bar{b}_i^l; \quad IB_j = \sum_{l=1}^L \bar{b}_j^l, \quad (1.12)$$

де IB_i , IB_j – інтегральні бальні показники наглядової діяльності, відповідно, для i -го територіального органу та за j -м кодом виду нагляду;

\bar{b}_i^l, \bar{b}_j^l – бальні оцінки l -го критерію наглядової діяльності,

відповідно, для i -го територіального органу та за j -м кодом виду нагляду;

L – кількість критеріїв, за якими проведено розрахунок.

Розрахунок інтегральних критеріальних показників наглядової діяльності для i -го територіального органу виконується за формулами:

$$IK_i = \sum_{l=1}^L K_i^l; \quad IK_j = \sum_{l=1}^L K_j^l, \quad (1.13)$$

де IK_i , IK_j – інтегральні критеріальні показники наглядової діяльності, відповідно, для i -го територіального органу та за j -м кодом виду нагляду;

K_i^l, K_j^l значення l -го критерію наглядової діяльності, відповідно, для i -го територіального органу та за j -м кодом виду нагляду.

Інтегральні показники наглядової діяльності, розраховані в такий спосіб дозволяють встановити компенсацію невиконання плану територіального органу за окремими кодами виду нагляду за рахунок перевиконання плану по інших кодах виду нагляду.

Аналіз наглядової діяльності для галузевих управлінь Служби проводиться на основі вибраних видів нагляду, тобто з місячних (річних) звітів територіальних органів вибираються дані за видами нагляду, які актуальні для даного органу. Подальший аналіз аналогічний, викладеному вище.

Наведені вище форми оцінювання наглядової діяльності, що використовуються в сучасній практиці структурних підрозділів Держ-

праці, дозволяють вирішити основні завдання щодо формування уніфікованої звітності про результати наглядової діяльності на різних рівнях. Разом з тим, вони не дають можливості проведення більш детального аналізу наглядової діяльності з урахуванням специфіки окремих регіонів та видів економічної діяльності.

1.6.3.2. Шляхи вдосконалення оцінки наглядової діяльності

Незважаючи на те, що при аналітичному оцінюванні наглядової діяльності переважно використовуються як окремі, такі й інтегральні бальні та критеріальні показники (див. формули 1.12 та 1.13), слід відзначити, що вони не дозволяють враховувати очікувані (прогнозовані або планові) значення показників, а також заздалегідь визначені пріоритетні напрямки наглядової діяльності. Одним з варіантів підвищення об'єктивності аналітичного оцінювання наглядової діяльності пропонується використання додаткових критеріїв: нормований, збалансований та зважений.

Нормований критерій. Цей критерій дозволяє врахувати прогностичні значення показників. Для кожного з показників наглядової діяльності може бути розраховано прогностичне значення з використанням таких методів: регресійний аналіз, метод групового врахування аргументів, нейронні мережі, експертне прогнозування та інші. Слід відзначити, що в окремих випадках замість прогностичного значення показника може використовуватись планове, яке визначається та/чи затверджується для структурного підрозділу у встановленому порядку до початку звітного періоду.

В цьому випадку будуть використовуватись нормовані значення показників:

$$P_k^n = \frac{P_k}{P_k^*}, \quad (1.14)$$

де P_k^n – нормовані значення k -го показника наглядової діяльності;

P_k, P_k^* – відповідно, фактичне та очікуване (прогностичне або планове) значення k -го показника.

Оцінка відхилення показника від очікуваного значення визначається за формулою:

$$\Delta P_k = |P_k^n - 1|. \quad (1.15)$$

Математичний вираз нормованого критерію:

$$K_H = F(\Delta P_1, \Delta P_2, \dots). \quad (1.16)$$

Збалансований критерій. Цей критерій дозволяє врахувати недосконалість визначення очікуваних значень показників наглядової діяльності. Математичний вираз збалансованого критерію:

$$K_{36} = F(P'_1, P'_2, \dots), \quad (1.17)$$

$$\text{де } P'_k = \begin{cases} P_k, & \text{якщо } P_k < 1 \\ 1, & \text{якщо } P_k \geq 1 \end{cases}.$$

Зважений сумарний критерій. Цей критерій дозволяє врахувати заздалегідь визначені пріоритетні напрямки наглядової діяльності. Крім того, цей критерій може бути використаний для врахування впливу таких видів економічної діяльності, які вимагають нерегулярного (наприклад, сезонного) нагляду. Математичний вираз зваженого сумарного критерію:

$$K_{3C} = \frac{\sum_{r=1}^N v_r P_r}{\sum_{r=1}^N v_r}, \quad (1.18)$$

де v_r – ваговий коефіцієнт;

P_r – показник наглядової діяльності;

N – кількість показників, що використовуються для розроблення зваженого сумарного критерію.

Для визначення вагових коефіцієнтів у цьому випадку рекомендовано комплексно використовувати методи статистичного аналізу, математичного моделювання та експертні.

Слід відзначити, що використання пропонованих критеріїв можливо тільки за умов, коли наявні очікувані значення показників, або визначені пріоритетні напрямки наглядової діяльності.

1.6.4. Етапи та порядок звітування, оцінки та прийняття управлінських рішень про наглядову діяльність

Алгоритм роботи з підготовки звітів, оцінки наглядової діяльності та прийняття управлінських рішень передбачає наступні етапи.

Етап 1. Збір даних про наглядову діяльність структурних підрозділів територіального управління Держпраці.

Звітні дані надходять до територіальних органів від структурних підрозділів. На цьому етапі отримані дані перевіряються користувачами – фахівцями територіальних органів і, за необхідності, уточнюються. У разі виявлення будь-яких помилок відповідний структурний підрозділ повинен усунути виявлені помилки, сформулювати та подати до територіального органу виправлений звіт.

Етап 2. Занесення звітних даних на магнітні носії.

Користувачі заносять звітні дані, одержані від структурних підрозділів, до вхідних електронних форм. При цьому слід використовувати стандартизоване програмне забезпечення, надане розробником – ННДПБОП. Опис усіх технологічних операцій, які виконуються в процесі занесення звітних даних з використанням електронних форм звітності та програмного забезпечення, наведено у відповідній експлуатаційній документації.

Етап 3. Розрахунок інтегральних показників наглядової діяльності на рівні територіального органу Держпраці.

Розрахунок здійснюється за критеріями, визначеними відповідно до структури територіального органу та видів економічної діяльності, за якими здійснює нагляд територіального органу.

Етап 4. Формування звітів на рівні територіальних органів Держпраці.

Звіт територіального органу Держпраці про наглядову діяльність формується як узагальнений по всім структурним підрозділам. На рівні територіального органу передбачено формування двох видів звітів.

Перший – звіти територіального органу Держпраці (в електронній формі), які формуються для передачі до центрального апарату Служби. Ці звіти являють собою спеціалізовані файли експорту даних, які слід створювати з використанням програмного забезпечення.

Другий – звіти, які використовуються безпосередньо на рівні територіального органу Держпраці. До складу цих звітів, за необхідності, можуть включатися показники, розраховані на етапі 3, графіки тощо. Відповідно до встановленого в територіальному органі порядку дозволяється, замість видачі звітів на друк, виконувати їх експорт до інших систем (наприклад, до MS Word або MS Excel) для подальшої роботи з електронним варіантом сформованого звіту.

Вияток – річний звіт про наглядову діяльність, який надається до Служби як на електронних, так і на паперових носіях. Звіт на паперових носіях надається після його затвердження начальником територіального органу Держпраці.

Етап 5. Надсилання сформованих звітів територіальних управлінь Держпраці до центрального апарату Служби.

Сформований на етапі 4 файл експорту даних необхідно надіслати через мережу Інтернет до центрального апарату Служби та до ННДПБОП з використанням програмного забезпечення.

Етап 6. Отримання звітів територіальних органів Держпраці центральним апаратом Служби.

Всі надіслані звіти проходять перевірку користувачами – фахівцями Служби та ННДПБОП. У разі виявлення будь-яких помилок про це сповіщається відповідний територіальний орган, який зобов'язаний усунути виявлені помилки, сформувавши та подати до Служби та до ННДПБОП виправлений звіт.

Етап 7. Формування звітів про наглядову діяльність на рівні Служби.

Узагальнені звіти Служби про наглядову діяльність формуються в управлінні організації державного нагляду в розрізі видів нагляду та за регіональною ознакою. Галузеві звіти формуються профільними управліннями Служби за видами нагляду, відповідно до наказів Держгірпромнагляду України від 26.01.2012 № 17, від 08.06.2012 № 109.

Етап 8. Оцінювання наглядової діяльності територіальних органів Держпраці.

За результатами обробки звітів територіальних управлінь Держпраці про наглядову діяльність формується статистичні дані, які використовуються для аналітичного оцінювання наглядової діяльності з використанням методів статистичного аналізу, експертних та інших методів.

Етап 9. Підготовка управлінських рішень.

Керівники Служби використовують отримані звітні документи, а також власні знання та досвід для підготовки та прийняття управлінських рішень.

Управлінські рішення умовно можна розділити на оперативні та планові. Планові рішення виробляються в результаті статистичної обробки наявної звітної інформації і реалізуються в строки, встановлені нормативними (керівними) документами. Оперативні рішення переважно виробляються на підставі аналізу оперативної інформації і вимагають вжиття оперативних заходів для їхньої реалізації. На підставі планових рішень відбувається розроблення планів роботи структурних підрозділів Служби всіх рівнів. Оперативні рішення спрямовані на вирішення питань, які потребують невідкладного вирішення, або вносять корективи в плани робіт.

Для виконання робіт відповідно до Методики в усіх структурних підрозділах Служби, що здійснюють наглядову діяльність, призначаються відповідальні службові особи, які виконують всі перераховані етапи робіт. Закріплення за відповідальними особами цього виду діяльності здійснюється шляхом внесення відповідних записів до їх посадових інструкцій.

Відповідальність за невиконання положень Методики, достовірність даних та своєчасність подання звітних документів встановлених форм покладається на відповідних керівників структурних підрозділів.

1.6.5. Загальна характеристика інформаційної системи "Нагляд-3"

Інформаційна система (ІС) "Нагляд-3" призначена для виконання всіх операцій з обробки даних в процесі формування звітності про наглядову діяльність.

Підсистема встановлена на рівні центрального апарату Держпраці, в територіальних органах. Вхідними даними для ІС "Нагляд-3" є

електронні форми звітності про наглядову діяльність, які заповнюються відповідно до існуючої технології формування звітів. У ІС "Нагляд-3" реалізовано можливість передачі за підпорядкуванням занесених даних, формування на кожному рівні ієрархічної структури Служби звітів. На рівні Служби формуються узагальнені звіти про наглядову діяльність за видами нагляду та по територіальним органам.

Відповідно до існуючого порядку збору даних про наглядову діяльність використовуються три основних форми звітування територіальних органів: річна, місячна та тижнева (основною формою звітності є місячна форма). Структура БД ІС "Нагляд-3" визначається множиною показників наглядової діяльності (табл. 1.2). Дані про наглядову діяльність групуються за шістьма напрямками нагляду: загальний, за видами нагляду, котлонагляд, енергетика, охорона надр та газ. У підсистемі використовуються класифікатори видів економічної діяльності, згрупованих відповідно до особливостей ведення наглядової діяльності в сфері охорони праці.

1.7. ПЕРЕВІРКА ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

1.7.1. Загальні положення щодо перевірки наглядової діяльності

Чинними "Методичними рекомендаціями з організації планування, обліку та контролю роботи органів Держгірпромнагляду України" (дод. А), передбачено, що у відповідні терміни необхідно проводити обов'язкові перевірки роботи територіальних органів, їх структурних підрозділів та державних інспекторів з питань праці.

Робота територіального органу перевіряється не рідше одного разу на 5 років, структурних підрозділів територіального органу – не рідше одного разу на 3 роки, державного інспектора з питань праці – як правило, не рідше одного разу на 2 роки.

Перевірки діяльності територіальних органів та окремих інспекторів можуть бути плановими та позаплановими (цільовими).

Основними завданнями перевірки є:

- організація та проведення перевірок діяльності територіальних органів та окремих інспекторів відповідно до вимог Положення та

- забезпечення єдиних вимог з організації, методики, порядку проведення перевірок діяльності територіальних органів та окремих інспекторів щодо здійснення ними своїх обов'язків;
- внесення за наслідками перевірки пропозицій щодо оцінки діяльності територіальних органів та окремих інспекторів;
- участь у підготовці матеріалів для розгляду колегією Держпраці питань стосовно діяльності територіальних органів та окремих інспекторів щодо здійснення ними своїх обов'язків;
- узагальнення наслідків перевірки діяльності територіальних органів та окремих інспекторів за певний проміжок часу та внесення пропозицій щодо її покращання.

Діяльність територіального органу перевіряється, як правило, під час комплексної перевірки, яка передбачає одночасну перевірку більшості видів діяльності територіального органу, в тому числі окремо за кожним видом нагляду. Комплексна перевірка здійснюється фахівцями Держпраці під керівництвом заступника Голови Держпраці або начальника (заступника начальника) управління центрального апарату. У разі необхідності до перевірки залучаються представники інших територіальних органів.

Контроль за діяльністю інспекторів та структурних підрозділів територіального органу здійснюється як шляхом постійного моніторингу так і шляхом проведення окремих перевірок.

Перевірка діяльності інспектора здійснюється посадовими особами територіального органу, діяльності структурних підрозділів – посадовими особами територіального органу або Держпраці.

Під час проведення перевірок необхідно керуватись Примірним переліком питань, які підлягають вивченню під час перевірки діяльності територіальних органів, їх структурних підрозділів, інспекторів (дод. А.12). При цьому, залежно від конкретних завдань перевірки, перелік питань перевірки може бути доповнений або скорочений.

Чіткі і єдині вимоги, єдиний підхід і порядок проведення перевірок роботи територіальних органів, структурних підрозділів територіальних органів та окремих інспекторів визначається Методикою перевірки.

1.7.2. Питання, що розглядаються та вивчаються під час перевірок

1.7.2.1. Стан планування роботи з наглядової діяльності. Ведення діловодства

При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- своєчасність розроблення та затвердження планів роботи;
- порядок та якість складання планів роботи, виходячи з результатів аналізу травматизму та аварій на підконтрольних підприємствах (об'єктах);
- порядок внесення змін і доповнень у плани роботи;
- стан фактичного виконання затверджених планів роботи;
- стан виконання планів проведення цільових й комплексних перевірок підконтрольних підприємств;
- наявність і якість оформлення приписів за результатами перевірок;
- стан контролю за виконанням виданих приписів за результатами перевірок;
- порядок звітності про виконання планів роботи та відповідальності за їх невиконання;
- наявність і системність ведення необхідної облікової документації: реєстрація вхідних і вихідних листів і документів, реєстрація наказів і розпоряджень, реєстрація заяв і скарг громадян та відповідей на них, реєстрація прийому громадян, реєстрація відряджень тощо;
- порядок доведення до відома територіальних органів про рішення Держпраці;
- постановка у зв'язку з цим відповідних завдань перед відділами Управління Держпраці;
- звіти (інформування) відділів про виконання завдань Управління Держпраці.
- порядок проходження та своєчасність розгляду пропозицій, заяв і скарг громадян;
- наявність розкладу прийому громадян з особистих питань та його додержання, а також журналу обліку особистих питань громадян та відповідей на них.
- установлений порядок організації виконання рішень;
- призначення відповідальних осіб та контроль за виконанням рішень;

- порядок і наявність звітності про виконання рішень.

1.7.2.2. Робота, що проводиться з укомплектування та навчання штату кадрів

При перевірці роботи з укомплектування штату кадрів розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- відповідність фактичної чисельності інспекторського складу затвердженому штатному розпису;
- наявність вакантних посад в тих галузях нагляду, де є ріст виробничого травматизму;
- наявність затвердженого резерву на заміщення вакантних посад та фактична його реалізація;
- укрупнений розрахунок недовиконання показників наглядової діяльності через наявність вакантних посад.

При перевірці роботи з навчання та підвищення кваліфікації інспекторського складу розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- висвітлення в планах роботи завдань щодо навчання, підвищення кваліфікації і атестації інспекторського складу, проведення семінарів, вивчення і впровадження передового досвіду роботи, як це передбачено чинними "Методичними рекомендаціями з організації планування, обліку та контролю роботи органів Держгірпромнагляду України";
- наявність документів, які свідчать про виконання зазначених планів.

При перевірці результатів роботи державних інспекторів з питань праці розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- наявність документації, необхідної для ведення, обліку та аналізу роботи інспектора, як це передбачено чинними "Методичними рекомендаціями з організації планування, обліку та контролю роботи органів Держгірпромнагляду України";
- наявність планів та графіків проведення перевірок роботи інспекторів;
- наявність документів (довідок), які свідчать про виконання зазначених планів;
- порядок розгляду результатів і прийняття рішень за такими перевітками та контроль за їх виконанням;

- дотримання вимог щодо ведення документації та термінів її збереження;

- використання наявної документації під час складання звітів про роботу, інформування трудових колективів та органів місцевої державної виконавчої влади про стан справ з охороною праці на підконтрольних підприємствах тощо.

1.7.2.3. Методи керівництва і управління роботою

При перевірці роботи апарату територіального органу щодо методики керівництва і управління роботою та надання методичної та практичної допомоги його відділам розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- перевірка роботи відділів і окремих інспекторів, надання їм практичної допомоги щодо здійснення державного нагляду за охороною праці;

- участь у проведенні комплексних і цільових перевірок стану робіт з охорони праці на об'єктах, а також узагальнення результатів цих перевірок;

- вивчення, узагальнення та поширення позитивного досвіду наглядової роботи відділів Управління Держпраці та державних інспекторів з питань праці;

- організація контролю за виконанням наказів, постанов колегії та інших рішень Держпраці та територіального органу;

- контроль за своєчасним і якісним проведенням спеціальних розслідувань нещасних випадків;

- опрацювання методичних вказівок щодо організації інспекторських перевірок та інших питань наглядової роботи.

У частині дотримання установленної періодичності перевірки роботи відділів Управління Держпраці розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- наявність планів та графіків проведення перевірок роботи відділів;

- наявність документів (довідок), які свідчать про виконання зазначених планів;

- порядок розгляду результатів таких перевірок та контроль за виконанням рішень, що приймаються за результатами розгляду.

1.7.2.4. Контроль за реалізацією на підконтрольних підприємствах заходів щодо поліпшення безпеки, гігієни праці та виробничого середовища

Організація перевірки на підконтрольних підприємствах, установах та організаціях стану роботи з питань охорони праці. При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- планування таких перевірок у планах наглядової роботи;
- наявність інспекторських приписів за результатами таких перевірок;
- заслуховування звітів з цих питань керівників та посадових осіб підконтрольних підприємств.

Контроль за реалізацією на підконтрольних підприємствах заходів щодо поліпшення безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, які передбачені спеціальними програмами, колективними договорами тощо. При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- чи передбачено перевірки наявності та виконання таких заходів у планах роботи;
- наявність документів (приписи, довідки тощо), що підтверджують проведення перевірки виконання таких заходів.

Контроль за функціонуванням системи навчання працівників і перевірки їх знань з питань охорони праці. При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- чи передбачено в планах роботи перевірки виконання вимог "Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці";
- наявність документів (приписи, довідки тощо), що підтверджують проведення перевірки системи навчання працівників.

Контроль за проведенням медоглядів працівників. При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- чи передбачено в планах роботи перевірки щодо проведення медоглядів працівників;
- наявність документів (приписи, довідки тощо), що підтверджують перевірки проведення медоглядів працівників.

Контроль за роботою служб охорони праці підконтрольних підприємств та організацій, надання практичної допомоги цим службам. При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- чи передбачено в планах роботи перевірки виконання вимог "Типового положення про службу охорони праці" та "Типового положення про кабінет охорони праці";

- наявність документів (прписи, довідки тощо), що підтверджують проведення таких перевірок.

Контроль за впровадженням наукових розробок, нової техніки та передової технології, направлених на покращання умов та безпеки праці. При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- планування таких перевірок у планах наглядової роботи;

- наявність інспекторських прписів за результатами таких перевірок;

- заслуховування звітів із цих питань керівників та провідних фахівців науково-дослідних і проектно-конструкторських організацій.

1.7.2.5. Наявність і порядок проведення аналізу стану охорони праці, виробничого травматизму та аварійності на підконтрольних підприємствах

При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- наявність матеріалів проведення аналізу причин травматизму та аварійності, а також стану охорони праці на підконтрольних підприємствах, передбачених чинними "Методичними рекомендаціями з організації планування, обліку та контролю роботи органів Держгірпромнагляду України";

- врахування результатів аналізу під час складання планів роботи та планів комплексних і цільових перевірок підконтрольних підприємств (об'єктів);

- висвітлення в планах роботи взаємодії з органами місцевої виконавчої влади і місцевого самоврядування, регіональними органами з питань безпечної життєдіяльності населення, з іншими органами державного нагляду, як це передбачено чинними "Методичними рекомендаціями з організації планування, обліку та контролю роботи органів Держгірпромнагляду України";

- інформування трудових колективів, органів місцевої державної виконавчої влади про стан справ з охороною праці на підконтрольних підприємствах (об'єктах), як це передбачено чинними "Методичними рекомендаціями з організації планування, обліку та конт-

ролю роботи органів Держгірпромнагляду України";

- висвітлення в планах роботи поширення позитивного досвіду організації роботи трудових колективів підприємств з питань охорони праці, як це передбачено чинними "Методичними рекомендаціями з організації планування, обліку та контролю роботи органів Держгірпромнагляду України";

- наявність публікацій в засобах масової інформації з питань поширення позитивного досвіду організації роботи трудових колективів підприємств з питань охорони праці;

- надання методичної допомоги уповноваженим трудових колективів і комісіям з охорони праці підконтрольних підприємств, їх навчання.

1.7.2.6. Повнота й своєчасність використання у наглядовій роботі прав, що надані державним інспекторам з питань праці системи Держпраці

Стан роботи і вимоги до керівників (власників) підприємств щодо удосконалення системи управління охороною праці. При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- наявність в приписах за комплексними та цільовими обстеженнями підприємств оцінки стану системи управління охороною праці;

- розгляд питань про стан системи управління охороною праці на підприємствах, де значний рівень виробничого травматизму.

Вжиття заходів з усунення недоліків у здійсненні нагляду на підконтрольних підприємствах, що були виявлені під час попередньої перевірки. При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- наявність розроблених і затверджених заходів щодо усунення недоліків, виявлених під час попередньої перевірки;

- встановлений і фактичний порядок контролю за їх виконанням;

- наявність документів (приписи, протоколи, довідки тощо), що підтверджують виконання заходів.

Контроль за сплатою штрафів працівниками, реалізацією подань щодо притягнення до відповідальності посадових осіб за порушення законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці. При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- виконання вимог Закону України "Про охорону праці" (ст. 44) щодо притягнення до відповідальності посадових осіб за порушення

вимог з охорони праці;

- виконання вимог Закону України "Про охорону праці" (ст. 43) щодо притягнення посадових осіб до сплати штрафу за порушення вимог з охорони праці;

- виконання вимог чинного "Положення про організацію та здійснення державного гірничого нагляду, державного нагляду (контролю) у сфері промислової безпеки та охорони праці в системі Держгірпромнагляду України" щодо права надсилати роботодавцю подання про невідповідність посадових осіб, які допустили порушення вимог з охорони праці, займаній посаді або передавати матеріали органам прокуратури для притягнення цих осіб до відповідальності згідно із законом.

Дотримання установленого порядку заборони робіт та їх відновлення. При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- наявність приписів про заборону, зупинку, припинення, обмеження роботи та експлуатації окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень, випуск та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів праці, виконання певних робіт, застосування нових небезпечних речовин, а також про порушення умов виданих дозволів, як це передбачено чинним "Положення про організацію та здійснення державного гірничого нагляду, державного нагляду (контролю) у сфері промислової безпеки та охорони праці в системі Держгірпромнагляду України";

- виконання вимог чинної "Інструкції про порядок зупинки експлуатації об'єктів при наявності порушень нормативних актів про охорону праці" щодо порядку зупинки експлуатації об'єктів шляхом пломбування;

- прийняття рішень про поновлення експлуатації зупинених об'єктів;

- порядок ведення документації про заборону робіт та їх поновлення.

1.7.2.7. Оформлення результатів перевірки

За наслідками перевірки складається довідка, в якій детально викладаються всі питання, які підлягали обов'язковій перевірці відповідно до Методики перевірки.

Окрім цього, за результатами перевірки на підставі відповідного аналізу, з урахуванням стану аварійності та виробничого травматизму на піднаглядних підприємствах (об'єктах), існуючих на них умов праці, обов'язково у довідці дається оцінка діяльності територіального органу, його структурних підрозділів, інспекторів, відзначаються як позитивні, так і негативні сторони. З метою недопущення недоліків у подальшому, у довідці зазначаються конкретні пропозиції щодо їх усунення, поширення позитивного досвіду наглядової діяльності тощо.

Результати перевірок відділів територіальних органів та інспекторів розглядаються на виробничих нарадах у територіальному органі та його структурних підрозділах. У разі необхідності результати перевірки можуть бути розглянуті на засіданні колегії територіального органу або Держпраці.

За результатами перевірок діяльності територіального органу, структурних підрозділів, інспекторів керівництвом Держпраці (територіального органу) у встановленому законодавством порядку розглядається питання про заохочення державних службовців або притягнення їх до дисциплінарної відповідальності.

Результати розгляду та запропоновані заходи щодо покращання діяльності оформлюються протокольними рішеннями колегії, які затверджуються відповідними наказами у встановленому порядку.

1.8. НАУКОВО - ТЕХНІЧНА ПІДТРИМКА ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

1.8.1. Наукова підтримка державного нагляду за охороною праці

Для удосконалення державного нагляду за охороною праці та промисловою безпекою необхідно мати належне правове підґрунтя для нормального функціонування інспекційної служби, приймати відповідні закони та нормативно-правові акти, згідно з якими має бути побудована система державного нагляду. Тому існує постійна необхідність формування нормативно-правової бази в галузі охорони праці та промислової безпеки, визначення нових орієнтирів,

форм і методів цієї роботи, приведення їх у відповідність з ринковими перетвореннями та міжнародною практикою.

Нормативно-правова база, за вимогами якої здійснюється державний нагляд за охороною праці та промисловою безпекою, має комплексний характер, передбачає врахування всього комплексу небезпечних і шкідливих виробничих чинників, видів і джерел небезпеки, визначає персональну відповідальність кожної посадової особи або працівника за додержання вимог охорони праці на всіх стадіях життєвого циклу об'єктів наглядової діяльності.

З урахуванням цього стандарти, технічні умови, інструкції з експлуатації або застосування та інші нормативно-технічні документи на засоби праці і технологічні процеси повинні включати вимоги з охорони праці, а стандарти, технічні умови, технологічні регламенти – погоджуватись з органами державного нагляду за охороною праці та промисловою безпекою.

Необхідна постійна актуалізація нормативно-правових актів з питань наглядової діяльності відповідно до положень Закону України "Про охорону праці".

Нормативно-правове регулювання державного нагляду за охороною праці має бути гармонізоване з вимогами Конвенцій та рекомендацій МОП.

Для вирішення перелічених завдань відповідно до Закону України "Про охорону праці" за рішенням Уряду України в 1994 році в системі Держгірпромнагляду створено Національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці (ННДІПБОП).

Національний НДІ промислової безпеки та охорони праці займається науково-прикладними дослідженнями з проблем законотворчості і нормотворчості безпеки праці й виробничих процесів, інформатизації, економіки, наукового прогнозування у сфері охорони праці. На цей час напрямками науково-дослідної діяльності ННДІПБОП є:

Безпека технологічних процесів:

- дослідження з проблем безпечного поводження з вибуховими матеріалами (ВМ) у гірничорудній і нерудній промисловості;
- створення та впровадження у виробництво нових безпечних безтротилових ВМ й устаткування для їх приготування;

- дослідження щодо безпечного впровадження в промисловості конверсійних ВМ;

- ННДПБОП є організацією-експертом з вибухової справи, займається розробкою й експертизою проектів державних науково-технічних програм, концепцій і нормативних актів з промислової безпеки при поводженні з ВМ, бере участь у промислових випробуваннях нових ВМ.

Захист працюючих на виробництві:

- системний аналіз і дослідження науково-технічної та нормативної бази по засобах індивідуального захисту (ЗІЗ) та колективного захисту (КЗ) працюючих і визначення напрямків їх удосконалення;

- розробка нормативної та методичної документації по ЗІЗ працюючих, гармонізованої з вимогами Директив Європейського Союзу;

- дослідження з обґрунтування оптимальних захисних властивостей ЗІЗ працюючих та експертизи документації на продукцію, яка видається замовниками;

- розробка науково обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення ЗІЗ з метою оснащення дослідних лабораторій необхідними технічними засобами випробувань і розширення галузі акредитації продукції в системі УкрСЕПРО;

- ННДПБОП є головною організацією з розробки нових видів ЗІЗ.

Організація нагляду й аналізу стану промислової безпеки та охорони праці:

- дослідження стану виробничого травматизму, групових нещасних випадків, аварій, умов і безпеки роботи;

- дослідження й аналіз осередків виробничого травматизму в складі устаткування, технологічних і трудових процесів; установлення взаємозв'язку виробничого травматизму з умовами та безпекою роботи, рівнем забезпеченості працюючих ЗІЗ по регіонах і галузях;

- дослідження й аналіз наглядової діяльності органів;

- розробка рекомендацій з визначення єдиних підходів до організації наглядової діяльності, нормативів завантаження державного інспектора з питань праці;

- розробка науково обґрунтованого організаційно-технічного управління та нагляду за безпекою роботи з урахуванням імовірнос-

ті виявлення небезпечних станів, неусунення порушень безпеки праці або несвочасного їх усунення, періодичності контролю і нагляду залежно від досягнутого рівня безпеки;

- розробка рекомендацій зі зниження рівня групових нещасних випадків, аварій, виробничого травматизму в Україні.

Економічні методи управління в охороні праці та промислової безпеки:

- науково-методичне забезпечення ефективного використання економічних методів в управлінні охороною праці та промисловою безпекою з використанням механізмів стимулювання роботодавця і найманих робітників;

- дослідження й розробка рекомендацій із застосування економічних методів в охороні праці та промислової безпеки для потреб підприємств і державних органів управління.

Проблеми страхування об'єктів підвищеної небезпеки та соціального страхування від нещасних випадків:

- дослідження проблем, пов'язаних зі страхуванням об'єктів підвищеної небезпеки, та розробка рекомендацій з удосконалення цього виду страхування;

- дослідження міжнародної та діючої національної законодавчої й іншої нормативно-правової бази з питань соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

Прогнозування та координація науково-технічних робіт:

- науково-технічні роботи з аналізу, прогнозування та координації науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт у сфері безпеки, гігієни праці й виробничого середовища;

- методична та консультативна допомога організаціям-виконавцям, що виконують роботи в рамках Національної, галузевих, регіональних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці й виробничого середовища;

- ведення тематичних баз даних по напрямках охорони праці та промислової безпеки;

- обробка проектів програм робіт, планів наукових досліджень з проблем охорони праці, експертиза договірної документації.

Інформаційні технології та автоматизовані системи:

- науково-технічні роботи з автоматизації структур управління охороною праці та промисловою безпекою;

- розробка алгоритмічного, математичного, інформаційного та програмного забезпечення систем обробки інформації з охорони праці для комп'ютерних мереж.

Нормативно-правове забезпечення охорони праці та промислової безпеки:

- координація роботи базових організацій з питань нормотворчої діяльності, методична допомога фахівцям базових організацій, організація підвищення кваліфікації фахівців з питань нормотворчості, експертиза проектів нормативно-правових актів;

- дослідження з адаптації вітчизняної нормативно-правової бази з питань охорони праці до вимог законодавства Європейського Союзу;

- ННДПБОП є головною організацією з нормотворчості в сфері охорони праці.

Науково-технічне інформування:

- пошук, вивчення, аналіз, систематизація науково-інформаційних, технічних матеріалів;

- підготовка до видання методичної, нормативної, науково-технічної продукції з охорони праці;

- вивчення й узагальнення досвіду організацій, що займаються науковою та науково-технічною діяльністю, навчанням і пропагандою охорони праці, поширенням науково-технічної інформації.

Підготовка наукових кадрів:

- здійснюється через аспірантуру з відривом і без відриву від виробництва та докторантуру з відривом від виробництва за фахом охорона праці;

- при ННДПБОП діє спеціалізована вчена рада із захисту докторських і кандидатських дисертацій за спеціальностями: фізичні процеси гірничого виробництва й охорона праці.

Сертифікація продукції:

Орган із сертифікації (ОС) продукції акредитований у національній системі сертифікації УкрСЕПРО. Держстандартом України ОС надано право сертифікувати такі ЗІЗ для працюючих: костюми ізолюючі від хімічних чинників, одяг спеціальний захисний, ЗІЗ органів дихання, ніг, рук, голови, очей та обличчя; засоби дерматологічні захисні, ЗІЗ від падіння з висоти, спецодяг і т.п., а також ВМ.

Випробування засобів індивідуального захисту працюючих:

Випробувальний центр ЗІЗ працюючих акредитовано в системі сертифікації УкрСЕПРО. До завдань ВЦ ЗІЗ входить проведення сертифікаційних випробувань ЗІЗ органів дихання.

Стандартизація в сфері охорони праці:

На базі ННДПБОП діє Технічний комітет України зі стандартизації "Безпека промислової продукції та засоби індивідуального захисту працюючих" (ТК 135). Сфера діяльності ТК 135 – стандартизація в сфері безпеки промислової продукції виробничо-технічного призначення (технічних засобів роботи), засобів індивідуального захисту працюючих, а також умов і безпеки роботи.

У доробку інституту – підготовка проектів національних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, програм розвитку виробництва засобів індивідуального захисту працюючих та відповідної наукової бази, інших державних програм у сфері навчання з питань охорони праці, травматизму не-виробничого характеру, опрацювання законопроектів, нормативних актів з охорони праці, стандартів, методичних рекомендацій за вищезазначеними тематичними напрямками.

ННДПБОП виконує дослідження та розробки, в першу чергу, за завданнями Держпраці. Крім того, інститут співпрацює з багатьма організаціями, науковими установами України, підтримує творчі контакти зі спорідненими зарубіжними організаціями.

ННДІОП виконує функції головної в Україні організації з нормотворчості в галузі охорони праці, розробки нових видів засобів індивідуального захисту працюючих, організації-експерта з вибухової справи. На базі інституту діють акредитовані в системі УкрСЕПРО Випробувальний центр засобів індивідуального захисту органів дихання, Орган сертифікації продукції, а також Технічний комітет стандартизації "Безпека промислової продукції та засоби індивідуального захисту працюючих".

Значна увага приділяється підготовці наукових кадрів – в інституті є аспірантура та докторантура, діє спеціалізована вчена рада із захисту докторських дисертацій, видаються Інформаційний бюлетень з охорони праці, збірник наукових праць "Проблеми охорони праці в Україні", Вісник Національного науково-дослідного інституту охорони праці.

Вирішуються питання розробки (перегляду) нормативно-правових актів про охорону праці та промислову безпеку, в яких, зокрема, передбачаються заходи щодо:

- прискорення переходу від правил охорони праці, що формувалися для потреб галузі, до нормування за міжгалузевим принципом вимог безпеки за видами виробництв, технологічних процесів, машин, під час виконання конкретних робіт;
- удосконалення системи стандартів безпеки праці;
- визначення співвідношення між державними стандартами різного призначення і спрямування та іншими нормативно-правовими актами про охорону праці та промислову безпеку;
- розробки єдиних вимог до систем управління охороною праці та виробничою безпекою на виробничих об'єктах;
- розробки науково-практичних коментарів до Законів та загальних нормативно-правових актів в галузі охорони праці та промислової безпеки;
- адаптації національної нормативно-правової бази з охорони праці до законодавства Європейського Союзу, створення належного правового підґрунтя для ратифікації конвенцій МОП з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

Для вирішення поставлених задач необхідно посилювати організацію фундаментальних та прикладних наукових досліджень в галузі охорони праці, нагляду та управління охороною праці визначення та реалізації наукової політики у даному напрямі. Зокрема потребує постійного удосконалення і система державного нагляду в напрямку подальшого підвищення рівня наглядової діяльності та зниження рівня виробничого травматизму. З цією метою необхідно систематично *вирішувати такі завдання:*

- встановити науково-обґрунтовані нормативи навантаження на одного інспектора та критерії визначення кількості інспекторів з урахуванням числа, характеру, ступеню небезпечності, розміру і розташування підприємств, чисельності та категорій працівників, зайнятих на цих підприємствах, та практичних умов, у яких повинні здійснюватися інспекторські перевірки, щоб були ефективними тощо;
- поступове створення належних умов праці інспекторам на рівні міжнародних вимог, передбачених Конвенціями МОП, для здійснення ними наглядових функцій;

- забезпечення інспекторів нормативно-правовими актами з охорони праці;
- підвищення професійного рівня інспекторів.

Для забезпечення ефективного здійснення державного нагляду необхідно:

- посилити тематику наукової роботи, що здійснюється за рахунок бюджетних коштів в галузі охорони праці, з метою удосконалення державного нагляду і вжити заходів з прискорення реального впровадження результатів;
- розробити науково-обґрунтовану методiku проведення аналізу стану наглядової діяльності;
- опрацювати науково-обґрунтовану методологію здійснення державного нагляду за додержанням актів законодавства про охорону праці, проведення експертної та аудиторської оцінки в залежності від досягнутого рівня безпеки та ступеню ризику виникнення аварій, нещасних випадків, професійних захворювань в різних галузях економіки;
- провести необхідні дослідження і опрацювати науково-обґрунтовані інтегральні критерії оцінки роботи інспектора та органів державного нагляду з урахуванням специфіки галузей нагляду та їх функціональних завдань;
- створити належну навчально-методичну базу підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації інспекторів органів державного нагляду, експертів та аудиторів, опрацювати навчальні модулі, навчально-методичні плани, програми, методичні та навчальні посібники.

1.8.2. Система технічної підтримки державного нагляду за охороною праці

Технічна підтримка діяльності державного нагляду за охороною праці та промисловою безпекою базується шляхом формування структур технічної підтримки наглядової діяльності у складі органів нагляду. Завданням таких структур є надання висновків для обґрунтованого прийняття рішень посадовими особами органів з нагляду за охороною праці стосовно різних об'єктів безпеки і охорони праці. Відповідно до цього система технічної підтримки реалізується через мережу експертно-технічних центрів (ЕТЦ), центрів сертифі-

кації виробництв, продукції та засобів захисту з питань виробничої безпеки, дослідних і випробувальних лабораторій та інших підрозділів технічної підтримки, що функціонують у складі органів державного нагляду за охороною праці.

Зокрема, експертно-технічний центр є структурним підрозділом, що створюється в складі Держпраці. Основними завданнями експертно-технічного центру є проведення робіт та надання наступних послуг:

- проведення діагностики устаткування;
- експертиза проектів виробничих об'єктів, розробок нових технологій, засобів виробництва, колективного та індивідуального захисту працюючих на відповідність нормативним актам про охорону праці;
- технічна експертиза нових об'єктів виробничого призначення та тих, що реконструюються, зразків нових машин і механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, нових технологій і шкідливих речовин на їх відповідність нормативним актам про охорону праці;
- технічна експертиза технологій, машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, що закуповуються за кордоном, на їх відповідність діючим в Україні нормативним актам про охорону праці;
- проведення державного технічного огляду і реєстрація великотоннажних автомобілів та інших технологічних транспортних засобів, що не підлягають експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування;
- проведення сертифікації виробів, приладів, устаткування, робіт та послуг з питань безпеки праці разом з органами Держстандарту;
- організація та проведення навчання і перевірки знань працівників з питань охорони праці.

Експертно-технічний центр відповідно до покладених на нього завдань:

Проводить експертизу:

- проектної документації на будівництво (реконструкцію, технічне переоснащення) виробничих об'єктів, виготовлення машин, устаткування та інших засобів виробництва, засобів колективного та індивідуального захисту працюючих, нових технологій на їх відповідність нормативним актам про охорону праці;

- проектів будівництва гірничодобувних і переробних підприємств на їх відповідність нормативним актам про охорону праці;
- проектів заходів щодо охорони будівель і споруд від шкідливо-го впливу гірничих робіт;
- проектів на ліквідацію гірничодобувних підприємств, нафтових та газових свердловин;
- проектів на масові вибухи і на виконання вибухових робіт спеціального призначення;
- проектів будівництва і експлуатації комплексів виготовлення вибухових речовин, що ллються в гарячому стані, а також малоці-льних і емульсійних вибухових речовин;
- нових об'єктів виробничого і соціально-культурного призна-чення, що вводяться в експлуатацію, і тих, що реконструюються;
- зразків нових машин, механізмів, устаткування та інших засо-бів виробництва, нових технологій перед одержанням дозволу орга-нів державного нагляду за охороною праці на їх введення та виго-товлення;
- стану будівель, споруд, машин і механізмів;
- технологічних процесів, машин, устаткування, транспортних засобів, придбаних за кордоном, на відповідність нормативним ак-там про охорону праці.

Проводить:

- діагностику технічного стану металоконструкцій, зварних швів, заклепочних з'єднань, основних деталей устаткування, в тому числі об'єктів газового комплексу, технологічного обладнання нафтопе-реробних, нафтохімічних і хімічних виробництв, котлів, посудин, які працюють під тиском, трубопроводів пари і гарячої води, ванта-жопідійомних споруд, які відпрацювали нормативні строки;
- обстеження діагностичних центрів і електровимірвальних ла-бораторій;
- сертифікацію виробів, устаткування, приладів, робіт і послуг;
- технічні огляди, іспити, випробування і технічні обстеження під час експлуатації парових і водогрійних котлів, посудин, які пра-цюють під тиском, наповнювальних станцій, трубопроводів пари і гарячої води, підійомних споруд та електроустаткування;
- технічний огляд і реєструє великотоннажні автомобілі та інші технологічні транспортні засоби, що не підлягають експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування.

Видає висновки про можливість роботи новоутворених підприємств, виготовлення і передачу у виробництво нових зразків машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, впровадження нових технологій, а також на їх ремонт, монтаж і наладку.

Видає висновки, відгуки, рецензії, узгодження на проекти правил, стандартів, інструкцій та наукових розробок з охорони праці і надр, проведення геологічних та маркшейдерських робіт, переробки мінеральних ресурсів.

Надає методичну допомогу:

- власникам підприємств з питань організації роботи щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці на робочих місцях;

- підприємствам, установам, організаціям та громадянам-підприємцям в підготовці документів, що потребують узгодження, затвердження або одержання дозволів органів Держпраці.

Здійснює експертну оцінку матеріально-технічної бази і програмно-методичного забезпечення навчальних закладів для видачі дозволів на проведення навчання з питань охорони праці посадових осіб і спеціалістів.

Спеціалісти, які прийняті на посаду державних технічних експертів, допускаються до самостійної роботи після стажування і атестації в комісії територіального органу, до складу якої входить представник відповідного управління (відділу) Служби. За результатами атестації працівникові видається посвідчення державного технічного експерта з правом проведення відповідних видів робіт (експертиз).

Для створення досконалої системи технічної підтримки вказані підрозділи потребують постійного переоснащення новітнім устаткуванням та оргтехнікою, чинною законодавчою і нормативно-технічною документацією з питань безпеки та охорони праці.

Потребує подальшого удосконалення дозвільна діяльність у сфері державного нагляду за охороною праці та промисловою безпекою, і перш за все дозвільна система ведення ліцензованої діяльності в галузі безпеки праці та виконання особливо небезпечних робіт.

2

**ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ
ВЛАДИ, ЩО РЕАЛІЗУЄ ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ У СФЕРІ
САНІТАРНОГО ТА ЕПІДЕМІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ
НАСЕЛЕННЯ**

**2.1. ОРГАНІЗАЦІЯ І СТРУКТУРА ДЕРЖАВНОЇ
САНІТАРНО-ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ
ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В ГАЛУЗІ
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я**

Згідно з Положенням, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 267 Міністерство охорони здоров'я (МОЗ) є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, протидії різним соціально небезпечним захворюванням; епідеміологічного нагляду (спостереження); створення, виробництва, контролю якості та реалізації лікарських засобів і виробів медичного призначення; санітарного та епідемічного благополуччя населення.

У межах своїх повноважень МОЗ організовує виконання актів законодавства і здійснює систематичний контроль за їх реалізацією.

МОЗ відповідно до покладених на нього завдань:

1) забезпечує в межах своєї компетенції додержання закладами охорони здоров'я, установами і закладами державної санітарно-епідеміологічної служби Міністерства, іншими підприємствами, установами та організаціями права громадян на охорону здоров'я;

2) здійснює контроль і нагляд за додержанням санітарного законодавства, державних стандартів, критеріїв та вимог, спрямованих на забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

3) погоджує проекти законів, інших актів законодавства, які надходять на погодження від інших міністерств та центральних органів виконавчої влади, готує в межах повноважень, передбачених законом, висновки і пропозиції до проектів законів, інших актів законодавства;

5) визначає перспективи та пріоритетні напрями розвитку сфер охорони здоров'я;

7) здійснює міжнародне співробітництво, забезпечує виконання зобов'язань, взятих за міжнародними договорами України з питань, що належать до компетенції МОЗ.

Діяльність центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, здійснюється на підставі чинного Закону України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення".

Відповідно до Указу Президента України від 6 квітня 2011 року № 400/2011 "Про Положення про Державну санітарно-епідеміологічну службу України" функції відповідних адміністративно-територіальних, транспортних та об'єктових органів державного санітарно-епідеміологічного нагляду покладаються на органи, установи, заклади і підрозділи державної санітарно-епідеміологічної служби центрального органу виконавчої влади в галузі охорони здоров'я (МОЗ).

Систему державної санітарно-епідеміологічної служби України становлять:

- центральний орган виконавчої влади в галузі охорони здоров'я;
- установи і заклади державної санітарно-епідеміологічної служби центрального органу в галузі охорони здоров'я;
- відповідні установи, заклади, частини і підрозділи центральних органів виконавчої влади в галузі оборони, в галузі внутрішніх

справ, у справах охорони державного кордону, з питань виконання покарань, Державного управління справами, Служби безпеки України;

- державні наукові установи санітарно-епідеміологічного профілю.

Посадовими особами державної санітарно-епідеміологічної служби України є головні державні санітарні лікарі та їх заступники, інші працівники державної санітарно-епідеміологічної служби України, уповноважені здійснювати державний санітарно-епідеміологічний нагляд згідно з цим Законом.

Установи і заклади державної санітарно-епідеміологічної служби центрального органу виконавчої влади в галузі охорони здоров'я є юридичними особами. Їх мережа, організаційна структура встановлюються головним державним санітарним лікарем України. Мережа та організаційна структура установ, закладів, частин і підрозділів державної санітарно-епідеміологічної служби інших державних органів, зазначених у частині першій статті, встановлюються головними державними санітарними лікарями відповідних державних органів за погодженням з головним державним санітарним лікарем України.

Створення та ліквідація установ і закладів державної санітарно-епідеміологічної служби центрального органу виконавчої влади в галузі охорони здоров'я здійснюються рішенням його керівника в установленому законодавством порядку за поданням головного державного санітарного лікаря України, а установ, закладів, частин і підрозділів державної санітарно-епідеміологічної служби інших державних органів – їх керівниками за погодженням з головним державним санітарним лікарем України.

Установи і заклади державної санітарно-епідеміологічної служби здійснюють свою діяльність на підставі "Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні" та "Положення про Державну санітарно-епідеміологічну службу України", а також положень про державну санітарно-епідеміологічну службу інших державних органів, зазначених у частині першій цієї статті, що затверджуються керівником відповідного державного органу за погодженням з головним державним санітарним лікарем України.

2.2. НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО САНІТАРНО-ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОГО НАГЛЯДУ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ САНІТАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

2.2.1. Завдання державного санітарно-епідеміологічного нагляду

На центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, покладаються функції з державного санітарно-епідеміологічного нагляду.

Державний санітарно-епідеміологічний нагляд – це діяльність органів, установ та закладів державної санітарно-епідеміологічної служби по контролю за дотриманням юридичними та фізичними особами санітарного законодавства з метою запобігання, виявлення та припинення порушень санітарного законодавства.

Основними завданнями цієї діяльності згідно Закону України "Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення" є:

- нагляд за організацією і проведенням органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами санітарних і протиепідемічних заходів;
- нагляд за реалізацією державної політики з питань профілактики захворювань населення, участь у розробці та контроль за виконанням програм, що стосуються запобігання шкідливому впливу чинників навколишнього середовища на здоров'я населення;
- нагляд за дотриманням санітарного законодавства;
- проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи, гігієнічної регламентації небезпечних факторів і видача дозволів на їх використання.

Діюче "Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні", що затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 22 червня 1999 р. № 1109 зі змінами від 09 липня 2014 р. (постанова КМ № 249), конкретизує і доповнює ці завдання наступними пунктами:

- контроль за виконанням санітарного законодавства, санітарних та протиепідемічних (профілактичних) заходів, а також приписів,

постанов і вимог, викладених у висновках, що видаються головним державним санітарним лікарем;

- санітарно-карантинний контроль у пунктах пропуску через державний кордон;

- контроль за санітарною та епідемічною ситуацією на території України;

- проведення санітарних та епідеміологічних розслідувань, спрямованих на встановлення причин та умов виникнення і розповсюдження інфекційних хвороб, професійних захворювань, масових неінфекційних захворювань (отруєнь) та радіаційних уражень людей;

- розроблення пропозицій щодо проведення санітарних та протиепідемічних (профілактичних) заходів;

- здійснення державного санітарно-епідеміологічного нормування;

- проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи;

- державна реєстрація небезпечних для здоров'я і життя людини факторів середовища життєдіяльності;

- статистичне спостереження у сфері забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення, державний облік інфекційних хвороб, професійних захворювань, масових неінфекційних захворювань (отруєнь) та радіаційних уражень людей у зв'язку із шкідливим впливом чинників середовища життєдіяльності;

- вжиття заходів для припинення порушень санітарного законодавства та притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні таких правопорушень.

Державний санітарно-епідеміологічний нагляд здійснюється відповідно до "Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні" вибірковими перевірками дотримання санітарного законодавства за планами органів, установ та закладів державної санітарно-епідеміологічної служби, а також позапланово залежно від санітарної, епідемічної ситуації та за заявами громадян.

Результати перевірки оформлюються актом, форма і порядок складання якого визначаються головним державним санітарним лікарем України.

2.2.2. Повноваження головного державного санітарного лікаря України

Головний державний санітарний лікар України має наступні повноваження:

- затверджує державні санітарні норми, регламенти використання небезпечних чинників, гранично допустимі концентрації, безпечні рівні хімічних і біологічних чинників у предметах та виробках, а також встановлює норми радіаційної безпеки та допустимі рівні впливу на людину інших фізичних чинників;
- видає розпорядчі документи щодо організації та здійснення державного санітарно-епідеміологічного нагляду в Україні;
- визначає порядок ведення державного обліку інфекційних і професійних захворювань, отруєнь;
- погоджує основні напрями фундаментальних і прикладних досліджень у галузі гігієни та епідеміології;
- погоджує проекти норм проектування, стандартів і технічних умов, розміщення продуктивних сил та інші проекти, що можуть вплинути на здоров'я населення;
- встановлює разом з центральним органом виконавчої влади з питань нагляду за охороною праці перелік робіт, для виконання яких є обов'язковими медичні огляди, а також порядок їх проведення;
- затверджує перелік виробництв (професій), до роботи в яких не допускаються особи, які хворіють інфекційними хворобами, є носіями збудників інфекційних захворювань або яким не зроблено щеплення проти визначених інфекційних захворювань;
- застосовує передбачені законодавством заходи для припинення порушень санітарного законодавства;
- погоджує інструкції (правила) використання продукції підвищеної небезпеки;
- погоджує перелік установ, організацій, закладів, яким надається право випробування продукції на відповідність вимогам безпеки для здоров'я.

Головний державний санітарний лікар України може делегувати свої повноваження заступникам головного державного санітарного лікаря України повністю або частково.

2.2.3. Повноваження головних державних санітарних лікарів та інших посадових осіб, які здійснюють державний санітарно-епідеміологічний нагляд

Головним державним санітарним лікарям Республіки Крим, областей, міст, районів та їх заступникам, головним державним санітарним лікарям на транспорті та їх заступникам, а також головним державним санітарним лікарям об'єктів з особливим режимом роботи у межах відповідних територій (об'єктів) надаються повноваження:

- державного санітарно-епідеміологічного нагляду за дотриманням органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями і громадянами санітарного законодавства;
- погодження відведення земельних ділянок під забудову та інші види землекористування, місця водозаборів і скидання стічних вод, розташування промислових та інших об'єктів;
- винесення рішень про необхідність проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи, визначення складу комісії для її здійснення і затвердження висновків;
- погодження регіональних і місцевих програм у галузі соціально-економічного розвитку;
- винесення рішень про відповідність вимогам санітарних норм об'єктів і споруд, що вводяться в експлуатацію;
- погодження видачі, а у передбачених законодавством випадках – надання дозволу на здійснення передбачених Законом видів діяльності;
- безперешкодного входу на територію і у приміщення всіх об'єктів нагляду за службовим посвідченням і обов'язкових для виконання вказівок щодо усунення виявлених порушень санітарних норм, а також проведення необхідних лабораторних досліджень;
- безплатного отримання від юридичних осіб і громадян, у тому числі іноземних, які перебувають або ведуть діяльність на відповідній території України, матеріалів і відомостей, статистичних та інших даних, що характеризують санітарний та епідемічний стан об'єктів і здоров'я людей;
- безплатного відбору зразків сировини, продукції, матеріалів для державної санітарно-епідеміологічної експертизи;

- розслідування причин і умов виникнення професійних чи групових інфекційних захворювань, отруєнь, радіаційних аварій і подання матеріалів з цих питань компетентним органам для притягнення винних до відповідальності;

- застосування передбачених Законом заходів для припинення порушення санітарного законодавства.

Такі ж повноваження в межах підпорядкованих територій, об'єктів, частин та підрозділів надаються головним державним санітарним лікарям центрального органу виконавчої влади з питань оборони, центрального органу виконавчої влади з питань внутрішніх справ, центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону, центрального органу виконавчої влади з питань виконання покарань, Державного управління справами, Служби безпеки України та їх заступникам.

Іншим посадовим особам органів, установ і закладів державної санітарно-епідеміологічної служби (лікарі-гігієністи, лікарі-епідеміологи, помічники лікарів) надаються повноваження в частині розслідування групових інфекційних захворювань, отруєнь, радіаційних аварій.

Головний державний санітарний лікар адміністративної території координує діяльність всіх розташованих на ній установ, закладів та підрозділів державної санітарно-епідеміологічної служби незалежно від їх підпорядкування.

2.3. ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ САНІТАРНО-ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Органи державної санітарно-епідеміологічної служби України проводять перевірки згідно з "Положенням про державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні" в порядку запобіжного та точного нагляду.

2.3.1. Запобіжний державний санітарно-епідеміологічний нагляд

Запобіжний державний санітарно-епідеміологічний нагляд здійснюється шляхом:

державного санітарно-епідеміологічного нормування, що полягає у:

- розробленні вимог до проведення науково-дослідних робіт з обґрунтування санітарних норм;
- розробленні (перегляді), експертизі, затвердженні та опублікуванні санітарних норм;
- гігієнічній регламентації та державній реєстрації небезпечних для здоров'я і життя людини факторів середовища життєдіяльності;
- нагляді за впровадженням санітарних норм;
- реєстрації санітарних норм, формуванні та веденні бази даних щодо державного санітарно-епідеміологічного нормування;

державної санітарно-епідеміологічної експертизи;

видачі передбачених законодавством висновків та дозволів;

погодження:

- проектів місцевих програм соціально-економічного розвитку;
- санітарних і протиепідемічних (профілактичних) заходів;
- документів про надання земельних ділянок під будівництво та інші види землекористування, місць водозаборів і скидання стічних вод, розміщення промислових та інших об'єктів;
- проектної та технічної документації на будівництво, реконструкцію, введення в експлуатацію нових і реконструйованих об'єктів виробничого, соціально-культурного та іншого призначення, санітарно-захисних зон підприємств;
- документації на розроблення, виготовлення і використання нових машин, механізмів, устаткування, інших засобів виробництва, нових технологій, виробничих процесів;
- методів контролю і випробування продукції на відповідність її вимогам безпеки для здоров'я і життя людини;
- інструкцій (правил) використання продукції підвищеної небезпеки для здоров'я і життя людини;

проведення перевірки стану будівництва та видачі висновків на відповідність вимогам санітарних норм об'єктів і споруд, що вводяться в експлуатацію;

видачі дозволів на:

- проведення будь-яких діагностичних, експериментальних, дослідницьких, випробувальних, вимірювальних робіт на підприємств-

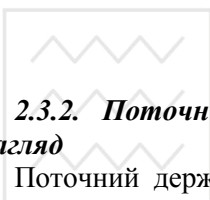

вах, в установах і організаціях, діяльність яких пов'язана з використанням біологічних агентів, хімічної сировини, продукції та речовин з джерелами іонізуючих та неіонізуючих випромінювань і радіоактивних речовин, у тому числі на право роботи із збудниками I - IV групи патогенності (небезпечності), токсинами, рекомбінантними молекулами ДНК;

- виробництво, зберігання, транспортування, використання, захоронення, знищення та утилізацію отруйних речовин, у тому числі токсичних промислових відходів, продуктів біотехнології та інших біологічних агентів;

- виконання робіт з радіоактивними речовинами та іншими джерелами іонізуючих випромінювань;

- іншу діяльність, для провадження якої відповідно до законодавства видається дозвіл державною санітарно-епідеміологічною службою.

2.3.2. Поточний державний санітарно-епідеміологічний нагляд

Поточний державний санітарно-епідеміологічний нагляд включає:

- контроль за дотриманням юридичними і фізичними особами передбачених санітарним законодавством, санітарними та протиепідемічними (профілактичними) заходами, приписами, постановами, висновками, дозволами та реєстраційними свідоцтвами, умовами державної реєстрації вимог безпеки для здоров'я і життя людини;

- контроль за організацією і проведенням органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами санітарних і протиепідемічних (профілактичних) заходів;

- видачу обов'язкових для виконання приписів, постанов та висновків щодо усунення або обмеження шкідливого впливу на стан здоров'я і життя людини факторів середовища життєдіяльності, причин та умов виникнення і поширення інфекційних хвороб;

- ведення державного обліку інфекційних хвороб, професійних захворювань, масових неінфекційних захворювань (отруєнь), радіаційних уражень;

- проведення обстеження, розслідування, лабораторного та інструментального дослідження і випробування, а також санітарної, гігієнічної, токсикологічної, епідеміологічної та інших видів оцінки середовища життєдіяльності людини, об'єктів господарської та інших видів діяльності, продукції, робіт, послуг, проектною документації і видача за їх результатами висновків щодо відповідності (невідповідності) вимогам санітарних норм.

Поточний державний санітарно-епідеміологічний нагляд здійснюється шляхом обстеження й перевірки об'єктів нагляду щодо дотримання та реалізації вимог безпеки для здоров'я і життя людини. *Обстеження та перевірка об'єктів нагляду проводиться вибірково за планами, що розробляються органами державної санітарно-епідеміологічної служби, позапланово – залежно від санітарної та епідемічної ситуації, а також за повідомленнями підприємств, установ і організацій та за заявами громадян.*

Плани обстеження й перевірки об'єктів нагляду затверджуються головним державним санітарним лікарем. Позапланові обстеження та перевірка проводяться за рішенням головного державного санітарного лікаря. Періодичність обстеження й перевірки об'єктів нагляду встановлюється головним державним санітарним лікарем на підставі результатів державної санітарно-епідеміологічної експертизи, з урахуванням ступеня їх впливу на стан здоров'я і життя людини та за погодженням з вищестоящим головним державним санітарним лікарем.

За результатами перевірки складається відповідний акт, форма і порядок складання якого визначаються головним державним санітарним лікарем України.

2.3.3. Заходи щодо припинення порушення санітарного законодавства

Головні державні санітарні лікарі (їх заступники) мають право застосовувати такі заходи для припинення порушення санітарного законодавства:

- обмеження, тимчасова заборона чи припинення діяльності підприємств, установ, організацій, об'єктів будь-якого призначення, технологічних ліній, машин і механізмів, виконання окремих технологічних операцій, користування плаваючими засобами, рухомих складом і літаками у разі невідповідності їх вимогам санітарних норм;

- обмеження, тимчасова заборона або припинення будівництва, реконструкції та розширення об'єктів за проектами, що не мають позитивного висновку за результатами державної санітарно-епідеміологічної експертизи, та у разі відступу від затвердженого проекту;

- тимчасова заборона виробництва, заборона використання та реалізації хімічних речовин, технологічного устаткування, будівельних матеріалів, біологічних засобів, товарів народного споживання, джерел іонізуючих випромінювань в разі відсутності їх гігієнічної регламентації та державної реєстрації, а також якщо їх визнано шкідливими для здоров'я людей;

- обмеження, зупинення або заборона викидів (скидів) забруднюючих речовин за умови порушення санітарних норм;

- внесення власникам підприємств, установ, організацій або уповноваженим ними органам подання про відсторонення від роботи або іншої діяльності осіб, зазначених у абзаці шостому частини першої статті 7 Закону України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення";

Іншим посадовим особам органів, установ і закладів державної санітарно-епідеміологічної служби надаються повноваження застосовувати заходи для припинення порушення санітарних норм в частині обмеження, тимчасової заборони діяльності підприємств, установ, організацій, об'єктів будь-якого призначення, технологічних ліній, машин і механізмів, виконання окремих технологічних операцій, користування плаваючими засобами, рухомих складом і літаками у разі невідповідності їх вимогам санітарних норм.

На вимогу посадових осіб органів, установ і закладів державної санітарно-епідеміологічної служби виконання заходів для припинення порушень санітарного законодавства у необхідних випадках здійснюється із залученням працівників органів внутрішніх справ.

2.3.4. Порядок оскарження рішень державної санітарно-епідеміологічної служби

Рішення і дії посадових осіб державної санітарно-епідеміологічної служби, які здійснюють державний санітарно-епідеміологічний нагляд, можуть бути оскаржені у термін, встановлений законодавством:

а) головного державного санітарного лікаря України – до Кабінету Міністрів України або суду;

б) головного державного санітарного лікаря Міноборони, МВС, СБУ, Адміністрації Держприкордонслужби, ДПтС, Державного лікувально-оздоровчого управління та їх заступників – до головного державного санітарного лікаря України або суду;

в) інших головних державних санітарних лікарів та посадових осіб державної санітарно-епідеміологічної служби – до вищестоящого головного державного санітарного лікаря або суду.

Оскарження прийнятого рішення не припиняє його дії.

У разі ухилення від виконання рішення орган чи посадова особа об'єкта нагляду несе відповідальність, а головний державний санітарний лікар (його заступник) вживає заходів згідно із законодавством.

Головний державний санітарний лікар протягом 10 днів розглядає скаргу та приймає відповідне рішення, яке є обов'язковим для виконання.

2.4. НОРМОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Важливе місце у роботі центрального органу виконавчої влади в галузі охорони здоров'я займає нормотворча діяльність.

Одним з найважливіших її результатів і одночасно типовим прикладом діяльності у цьому напрямку є встановлення "Гігієнічної класифікації праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу" (далі – Гігієнічна класифікація).

Розроблена МОЗ Гігієнічна класифікація призначена для гігієнічної оцінки умов та характеру праці на робочих місцях з метою:

- контролю умов праці працівника (працівників) на відповідність діючим санітарним правилам і нормам, гігієнічним нормативам та видачі відповідного гігієнічного висновку;
- атестації робочих місць за умовами праці;
- створення банку даних про умови праці на рівні підприємства, району, міста, регіону, країни;
- розробки рекомендацій для профвідбору, профпридатності;
- санітарно-гігієнічної експертизи виробничих об'єктів;
- санітарно-гігієнічної паспортизації стану виробничих та сільськогосподарських підприємств;
- вивчення зв'язку стану здоров'я працюючого з умовами його праці;
- розслідування випадків професійних захворювань та отруєнь.

Гігієнічна класифікація призначена для використання:

- установами, що здійснюють контроль за дотриманням санітарних норм і правил, гігієнічних нормативів на робочих місцях, а також проводять оцінку умов праці при атестації робочих місць;
- установи, що здійснюють медичне обслуговування працюючих;
- роботодавцями усіх організаційно-правових форм та форм власності;
- органами соціального і медичного страхування;
- працівниками з метою отримання повної інформації про умови праці на своїх робочих місцях як при влаштуванні на роботу, так і в процесі трудової діяльності;

Гігієнічна класифікація містить:

- 1) принципи класифікації умов праці;
- 2) гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії хімічного чинника;
- 3) гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії чинників біологічного походження;
- 4) гігієнічні критерії впливу віброакустичних чинників;
- 5) класифікацію умов праці за показниками мікроклімату;
- 6) гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії електромагнітних полів та випромінювань;
- 7) гігієнічні критерії оцінки та класифікація умов праці при дії іонізуючого випромінювання;

8) класифікацію умов праці за показниками світлового середовища;

9) гігієнічні критерії оцінки умов праці залежно від важкості та напруженості трудового процесу;

10) оцінку умов праці при аероіонізації;

11) таблиці гігієнічної класифікації умов праці: класи шкідливості та небезпечності за окремими чинниками виробничого середовища та трудового процесу;

12) загальну гігієнічну оцінку умов праці;

13) загальні методичні підходи до вимірів та оцінки чинників виробничого середовища та трудового процесу, які передбачають що:

- лабораторії, які виконують всі заміри та оцінку шкідливих виробничих факторів, повинні бути атестовані (акредитовані) у встановленому порядку;

- план контролю умов праці на підприємствах складається на рік та доповнюється і змінюється у випадку реконструкції чи заміни обладнання, зміни чи інтенсифікації виробничих процесів, виявлення професійних захворювань чи отруєнь;

- контролю підлягають усі шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та трудового процесу, які присутні на робочому місці працівника;

- апаратура та прилади, які використовуються для вимірів, підлягають метрологічній повірці у встановленому порядку;

- перелік нормативних та методичних документів щодо вимірів та оцінки виробничих чинників наведено в цьому документі;

- дані інструментальних вимірів оформлюються протоколом відповідно до медичної документації чи протоколів, розроблених на їх основі.

Більшість з наведених показників, що встановлює і регламентує Гігієнічна класифікація праці, як раз і є об'єктами санітарно-гігієнічного нагляду.

Важливим результатом нормотворчої діяльності і одночасно взаємодії з іншими наглядовими органами є встановлення класифікації розподілу травм за ступенем тяжкості. З метою віднесення нещасних випадків до таких, що спричинили тяжкі наслідки, у тому числі з можливою інвалідністю потерпілого, які відповідно до "Порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних

захворювань і аварій на виробництві", затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 травня 2013 року № 380, за рішенням органів державного нагляду за охороною праці підлягають спеціальному розслідуванню, МОЗ затверджено Класифікатор розподілу ступеня тяжкості травм, отриманих на виробництві.

Згідно з вимогами статті 17 обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій Закону України "Про охорону праці" роботодавець зобов'язаний за свої кошти забезпечити фінансування та організувати проведення попереднього і періодичних медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах із шкідливими чи небезпечними умовами праці або таких, де є потреба у професійному доборі. Відповідно до вимог цієї статті центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, визначив Перелік робіт, де є потреба у професійному доборі.

Згідно з вимогами статті 10 "Охорона праці жінок" Закону України "Про охорону праці" забороняється застосування праці жінок на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, на підземних роботах, крім деяких підземних робіт (нефізичних робіт або робіт, пов'язаних з санітарним та побутовим обслуговуванням) відповідно до переліку важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, що затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я. Відповідно до вимог цієї статті МОЗ визначив Перелік важких робіт і робіт із шкідливими або небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок а також граничні норми підіймання і переміщення важких речей жінками.

Згідно з вимогами статті 11 "Охорона праці неповнолітніх" Закону України "Про охорону праці" не допускається залучення неповнолітніх до праці на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, на підземних роботах, до нічних, надурочних робіт та робіт у вихідні дні, а також до підіймання і переміщення речей, маса яких перевищує встановлені для них граничні норми, відповідно до переліку важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, граничних норм підіймання і переміщення важких речей, що затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у

сфері охорони здоров'я. Відповідно до вимог цієї статті визначено Перелік важких робіт і робіт із шкідливими або небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх.

Вказані приклади дають чітке уявлення про спрямованість, характер і значення нормотворчої діяльності центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, а також про її прямиий зв'язок з наглядовою діяльністю.

3	ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ЩО РЕАЛІЗУЄ ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ З ПИТАНЬ НАГЛЯДУ ТА КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРАХ ПОЖЕЖНОЇ І ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ

3.1. ОРГАНІЗАЦІЯ І СТРУКТУРА ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ) У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ, ТЕХНОГЕННОЇ ТА ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій" затвердженого від 16 грудня 2015 р. № 1052 і самого Положення Державна служба України з надзвичайних ситуацій

цій (ДСНС) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності.

Основними завданнями ДСНС згідно Положення є:

- 1) реалізація державної політики у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності;
- 2) здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням і виконанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб;
- 3) внесення на розгляд Міністра внутрішніх справ пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у зазначених сферах;
- 4) реалізація в межах повноважень, передбачених законом, державної політики у сфері волонтерської діяльності.

З метою створення правових і організаційних засад ефективної діяльності ДСНС, пов'язаної із забезпеченням реалізації державної політики у визначеній їй сфері, та у зв'язку з проведеними організаційно-штатними змінами відповідно до наказу ДСНС України від 17.08.2015 № 431 "Про затвердження та введення у дію штату апарату ДСНС України", наказом ДСНС України № 576 від 20.11.2015 "Про затвердження положень про самостійні структурні підрозділи апарату ДСНС України" створений Департамент державного нагляду (контролю) у сфері пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту (далі – Департамент).

Департамент державного нагляду (контролю) у сфері пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту входить до складу центрального органу виконавчої влади, який здійснює нагляд (кон-

троль) у сфері техногенної, пожежної безпеки та цивільного захисту.

Департамент у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства внутрішніх справ України, ДСНС України, іншими актами законодавства України, Положенням про ДСНС України. Структуру Департаменту та його граничну чисельність затверджує Голова ДСНС України.

Департамент є самостійним структурним підрозділом ДСНС України, безпосередньо підпорядковується заступнику Голови ДСНС України, до повноважень якого відповідно до розподілу обов'язків належить питання державного нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки (Головному державному інспектору України з нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки). Інші посадові особи Департаменту за посадою одночасно є державними інспекторами України з нагляду (контролю) у сфері пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту.

Центральний орган виконавчої влади (ДСНС) організовує та здійснює державний нагляд (контроль) щодо виконання вимог законів та інших нормативно-правових актів з питань техногенної та пожежної безпеки, цивільного захисту безпосередньо і через свої територіальні органи в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, районах, районах у містах, містах обласного, республіканського значення.

До складу центрального органу виконавчої влади, який здійснює нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки, і його територіальних органів входять:

- 1) органи державного нагляду у сфері пожежного нагляду;
- 2) органи державного нагляду у сфері цивільного захисту і техногенної безпеки;
- 3) підрозділи забезпечення та інші структурні підрозділи.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій здійснює державний нагляд (контроль) щодо виконання вимог законів та інших нормативно-правових актів з питань техногенної, пожежної безпеки та цивільного захисту щодо:

1) центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, інших державних органів та органів місцевого самоврядування;

2) суб'єктів господарювання;

3) аварійно-рятувальних служб.

У суб'єктів господарювання приватної форми власності органи державного нагляду контролюють виконання заходів щодо вирішення питань техногенної, пожежної безпеки та цивільного захисту, що стосуються прав та інтересів інших юридичних осіб і громадян.

Державний нагляд (контроль) у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки в областях здійснюють управління (Головні управління) Державної служби України з надзвичайних ситуацій в областях - територіальні органи державного нагляду у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки.

Заступник начальника управління, до повноважень якого відповідно до розподілу обов'язків віднесено питання державного нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, за посадою одночасно є Головним державним інспектором з нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки на відповідній адміністративно-територіальній одиниці.

Керівник структурного підрозділу апарату обласного управління, до компетенції якого віднесено питання державного нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, за посадою одночасно є заступником Головного державного інспектора з нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки на відповідній території.

Заступники керівника структурного підрозділу апарату обласного управління, до компетенції якого віднесено питання державного нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, керівники відділів та секторів структурного підрозділу апарату обласного управління, до компетенції яких віднесено питання державного нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, за посадою одночасно є старшими державними інспекторами з нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки на відповідній території.

Інші посадові особи структурних підрозділів апарату обласного управління, до компетенції якого віднесено питання державного нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, за посадою одночасно є державними інспекторами з нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки на відповідній території.

Органи державного нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, не залежать від будь-яких господарських органів, об'єднань громадян, політичних формувань, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування. Вони вирішують покладені на них завдання у взаємодії з іншими державними органами, добровільними протипожежними об'єднаннями і формуваннями громадян.

Служби пожежної безпеки, які створені для забезпечення пожежної безпеки на об'єктах Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Національної поліції, центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах організації спеціального зв'язку та захисту інформації, центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні, центрального органу виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів, Державної спеціальної служби транспорту центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту та інфраструктури, здійснюють контроль за виконанням правил пожежної безпеки на зазначених об'єктах.

Контроль за виконанням правил пожежної безпеки в лісах, на підземних об'єктах, у шахтах, розрізах і кар'єрах, рудниках, копальнях, при будівництві тунелів і гідротехнічних споруд, у разі проведення вибухових робіт, облаштування та експлуатації газового господарства, у рухомому складі залізничного, морського, річкового, повітряного і автомобілотранспорту, морських і річкових спорудах, що знаходяться на плаву, на нафто-, газо- і продуктопроводах здійснюється згідно із чинним законодавством відповідними органами

та службами органів виконавчої влади, до сфери управління яких належать вказані об'єкти, споруди або лісовий фонд. Державний нагляд за виконанням вимог пожежної безпеки на об'єктах, які розташовані в лісах, на об'єктах морського, річкового, повітряного та залізничного транспорту (крім рухомого складу), здійснюється органами державного нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, на підставі спільних нормативно-правових актів.

Контроль за виконанням правил пожежної безпеки під час проектування, будівництва, технічного переоснащення, реконструкції та експлуатації об'єктів іноземних фірм і спільних підприємств регулюється законодавством або умовами, передбаченими договорами сторін, якщо вони не суперечать чинному законодавству.

Державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки за введенням в експлуатацію та експлуатацією електроустановок здійснюється в порядку, установленому ДСНС України і Мінпаливенерго.

Державний нагляд (контроль) у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, здійснюється відповідно до Конституції України, Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності", Кодексу Цивільного захисту України, Постанов Кабінету Міністрів України від 29 лютого 2012 р. № 306 "Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки", від 05.06.2013 р. № 440 "Порядок подання і реєстрації декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки", наказу МВС України від 02.11.2015 р. №1337 "Деякі питання проведення перевірок щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки", наказу ДСНС України від 17.07.2014 р. № 400 "Положення про Департамент державного нагляду та контролю", інших законодавчих актів.

3.2. НАПРЯМИ І ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНУ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ)

Державний нагляд (контроль) у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки здійснюється на державному та територіальному рівнях.

Департамент відповідно до покладених завдань організовує здійснення органами та підрозділами ДСНС України та здійснює *безпосередньо державний нагляд (контроль) у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки*, щодо:

- виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання, аварійно-рятувальними службами;
- додержання і виконання заходів пожежної та техногенної безпеки, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій центральними органами виконавчої влади, місцевими державними адміністраціями, іншими державними органами та органами місцевого самоврядування суб'єктами господарювання, аварійно-рятувальними службами;
- додержання та виконання вимог пожежної та техногенної безпеки, передбачених стандартами, нормами і правилами, під час проектування, будівництва, реконструкції, розширення і технічного переоснащення та капітального ремонту підприємств, будинків, споруд та інших підконтрольних об'єктів;
- виконання інженерно-технічних заходів цивільного захисту під час проектування, будівництва, реконструкції, капітального ремонту, технічного переоснащення та експлуатації приміщень, будівель, споруд, розміщення інших господарських об'єктів, інженерних і транспортних комунікацій;
- створення, збереження і цільового використання матеріальних ресурсів, призначених для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, центральними органами виконавчої влади, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання, відповідності їх затвердженим номенклатурам та обсягам;
- стану планування та готовності до здійснення заходів з організованої евакуації населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

- організації навчання і перевірки знань посадових осіб міністерств, центральних та місцевих органів виконавчої влади, суб'єктів господарювання незалежно від форми власності з питань техногенної та пожежної безпеки;

- наявності на об'єктах підвищеної небезпеки декларацій безпеки та результатів ідентифікації таких об'єктів;

- наявності на потенційно небезпечних об'єктах результатів їх ідентифікації та паспортів потенційно небезпечних об'єктів;

- виконання правил поведження з небезпечними речовинами;

- функціонування відомчих, територіальних, місцевих і локальних (об'єктових) систем оповіщення населення про виникнення або загрозу виникнення надзвичайних ситуацій;

- виконання правил охорони життя людей на водних об'єктах;

- наявності на виробництвах, що застосовують небезпечні речовини, паспортів (формулярів) на обладнання, устаткування та апаратуру або системи із забезпечення їх безперебійної (безаварійної) роботи;

- наявності та виконання плану локалізації і ліквідації аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, а також розроблених відповідно до цього плану спеціальних заходів протиаварійного захисту;

- наявності на об'єктах, що підлягають постійному та обов'язковому обслуговуванню державними аварійно-рятувальними службами, договорів про обслуговування;

- використання за призначенням пожежної техніки і засобів пожежогасіння;

- виконання державних цільових та місцевих програм, що стосуються сфери діяльності Департаменту;

- організовує та здійснює нормативно-технічну роботу;

- організовує та здійснює ліцензування господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення;

- організовує та здійснює перевірки, пов'язані з пожежами та порушеннями правил пожежної безпеки, обліку та дослідження пожеж;

- організовує та здійснює разом з центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями прогнозування ймовірності виникнення надзвичайних ситуацій, визначає показники ризи-

ку та здійснює районування території України щодо ризику виникнення надзвичайних ситуацій;

- веде облік надзвичайних ситуацій;
- вносить пропозиції щодо формування переліку об'єктів і окремих територій, що підлягають постійному та обов'язковому обслуговуванню аварійно-рятувальними службами;
- веде реєстр атестованих аварійно-рятувальних служб;
- забезпечує діяльність Міжвідомчої комісії з атестації аварійно-рятувальних служб та рятувальників;
- забезпечує у межах повноважень реалізацію державної політики щодо державної таємниці, контроль за її збереженням у Департаменті;
- здійснює моніторинг стану травматизму невинробничого характеру;
- організовує здійснення органами та підрозділами ДСНС України та здійснює безпосередньо перевірки щодо:
 - організації та стану навчання працюючого персоналу на підприємствах, в установах та організаціях до дій у разі виникнення аварійних ситуацій, аварій, надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру;
 - виконання планів підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів і фахівців у сфері цивільного захисту навчальних закладів і на курсах, у навчально-методичних центрах цивільного захисту та безпеки життєдіяльності за освітньо-професійними програмами підготовки, перепідготовки та професійними програмами підвищення кваліфікації, функціональними програмами навчання у сфері цивільного захисту;
 - підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях;
 - наявності та утримання у стані готовності на об'єктах підвищеної небезпеки автоматизованої системи раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення населення;
 - стану готовності до використання за призначенням аварійно-рятувальної, пожежної техніки, обладнання та засобів пожежогасіння, призначених для забезпечення безпеки об'єкта, локалізації та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та пожеж;
 - стану виконання заходів техногенної безпеки під час транспортування небезпечних речовин трубопровідним транспортом і перевезення їх транспортними засобами;

- стану готовності єдиної державної системи цивільного захисту і відповідних органів управління нею до дій на випадок виникнення надзвичайних ситуацій;

- проходження підготовки працівників і службовців з питань пожежної безпеки у відомчих спеціальних навчальних закладах та на підприємствах;

- додержання вимог законодавства у сферах пожежної та техногенної безпеки, ліцензування господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення, організації виконання заходів щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій на підприємствах, в установах, організаціях, що входять до складу залізничного, автомобільного, авіаційного, морського та річкового транспорту, на базах, складах, арсеналах зберігання та у місцях виробництва, утилізації ракетно-артилерійського озброєння, компонентів рідкого ракетного палива;

- стану планування заходів щодо проведення часткової або загальної евакуації населення на випадок виникнення надзвичайних ситуацій;

- забезпечення життєдіяльності евакуйованого населення та готовності евакуаційних органів до здійснення таких заходів;

- наявності та придатності до використання засобів індивідуального захисту в осіб, які здійснюють обслуговування потенційно небезпечних об'єктів або об'єктів підвищеної небезпеки, а також в осіб, участь яких у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації передбачено планом локалізації і ліквідації наслідків аварій, засобів колективного та індивідуального захисту населення, майна цивільного захисту, стану їх утримання та ведення обліку;

- готовності на об'єкті підвищеної небезпеки диспетчерської служби до виконання покладених на неї завдань;

- готовності осіб, які обслуговують потенційно небезпечні об'єкти та об'єкти підвищеної небезпеки, а також осіб, участь яких у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації передбачено планом локалізації та ліквідації наслідків аварій до дій із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;

- наявності на об'єкті підвищеної небезпеки угоди про страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам та їхньому майну, іншим юридичним особам внаслідок надзвичайної ситуації, що

спричинена пожежею, аварією, катастрофою або небезпечною подією;

- проведення робіт з будівництва будинків та споруд, розміщення інших небезпечних об'єктів, інженерних і транспортних комунікацій, які порушують встановлений законодавством з питань техногенної безпеки порядок їх проведення, або проведення яких створює загрозу безпеці населення, суб'єктам господарювання, обладнанню та майну, що в них перебувають;

- відповідності кількості промислових засобів індивідуального захисту органів дихання від небезпечних хімічних речовин нормам забезпечення ними працівників суб'єкта господарювання, їх непридатності або відсутності, а також порядку зберігання таких засобів;

бере участь у:

- розробленні органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування державних і регіональних програм з питань, віднесених до повноважень Департаменту;

- розгляді проектів державних та місцевих програм, що розробляються з метою поліпшення захисту об'єктів і територій на випадок виникнення надзвичайних ситуацій;

- підготовці пропозицій щодо формування науково-технічної політики з питань, віднесених до компетенції ДСНС України, координації наукових досліджень та впровадження у практику передового досвіду, досягнень науки, новітньої техніки, іншої продукції протипожежного призначення;

- роботі Ради з акредитації Національного органу з акредитації та технічних комітетів з акредитації для реалізації технічної політики у сфері пожежної безпеки, а також у роботі Національної ради з питань безпечної життєдіяльності населення та Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій;

- проведенні перевірок разом з органами, що здійснюють державний нагляд у відповідній сфері, умов зберігання, знешкодження, утилізації, видалення і захоронення небезпечних речовин та виробів, що містять такі речовини;

- розслідуванні причин виникнення надзвичайних ситуацій та невиконання запобіжних заходів;

- розгляді проектів містобудівної документації та підготовці висновків щодо додержання вимог у сфері пожежної та техногенної безпеки;

- розгляді проектів об'єктів, що належать суб'єктам господарювання, у частині дотримання вимог нормативно-правових актів з інженерно-технічних заходів, питань пожежної та техногенної безпеки;

- розслідуванні пожеж;

- прийманні виконаних робіт з улаштування автоматизованих систем раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення населення в разі їх виникнення, систем протипожежного захисту, вогнезахисного оброблення, протипожежних дверей воріт, клапанів тощо;

- проведенні державної експертизи інвестиційних проектів на відповідність вимогам законодавства відповідно до Порядку проведення державної експертизи інвестиційних проектів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 9 червня 2011 р. № 701;

- розглядає та вносить пропозиції щодо погодження:

- технічних завдань і проектів влаштування систем протипожежного захисту, блискавкозахисту, вогнезахисного оброблення, а також автоматизованих систем раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення населення у разі їх виникнення;

- проектної документації на будівництво захисних споруд цивільного захисту, а також розділу щодо інженерно-технічних заходів цивільного захисту у складі містобудівної документації;

- проектів нормативно-правових актів, будівельних норм, стандартів, правил, технічних регламентів та умов, що стосуються захисту населення від надзвичайних ситуацій пожежної та техногенної безпеки, які розробляються міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями;

- технічних умов на випуск продукції;

- регламентів робіт з вогнезахисту;

- проектних рішень, щодо яких відсутні норми і правила, та обґрунтованих відхилень від установлених норм;

- організовує та проводить роботу щодо реєстрації декларацій відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки в ДСНС України та її територіальних органах;

- організовує розроблення організаційних і науково-технічних заходів у сфері державного нагляду (контролю) з питань пожежної

та техногенної безпеки і діяльності аварійно-рятувальних служб, інших формувань;

- організовує здійснення відповідно до законодавства ліцензування господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення;

- складає акти перевірок, видає приписи, розпорядження про усунення порушень вимог законодавства у сферах пожежної та техногенної безпеки, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій;

- звертається до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення до повного усунення порушень вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки роботи підприємств, окремих виробництв, виробничих дільниць, експлуатації будівель, об'єктів, споруд, цехів, дільниць, а також машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, зупинення проведення робіт, у тому числі будівельно-монтажних, випуску і реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту, надання послуг, якщо ці порушення створюють загрозу життю та/або здоров'ю людей;

- здійснює в межах повноважень координацію та контроль за діяльністю служб пожежної безпеки, а також відомчої, місцевої, добровільної пожежної охорони, надає їм необхідну організаційно-методичну допомогу;

- забезпечує та здійснює в межах повноважень через територіальні органи ДСНС України ведення адміністративної звітності про пожежі та їх наслідки, контролює достовірність облікової інформації в апаратах міністерств, інших центральних органів виконавчої влади;

- розробляє та подає в установленому порядку на розгляд Голови ДСНС України пропозиції щодо підвищення ефективності захисту населення і територій від НС, удосконалення системи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, техногенної та пожежної безпеки на відповідних територіях, в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форми власності;

- готує та подає на розгляд керівництва ДСНС України проекти листів спеціально уповноваженим органам з інформацією щодо юридичних та фізичних осіб, у власності (користуванні) яких пере-

бувають потенційно небезпечні об'єкти та об'єкти підвищеної небезпеки, аварійно-рятувальних служб та формувань, винних у порушенні законодавства у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, для притягнення їх до відповідальності згідно із законодавством;

- у межах повноважень координує діяльність експертно-технічних центрів у сфері пожежної та техногенної безпеки, цивільного захисту та бере участь у проведенні в установленому порядку атестації експертів з питань пожежної та техногенної безпеки;

- здійснює підготовку та подає на розгляд керівництву ДСНС України проекти методичних рекомендацій щодо розроблення та підготовки положень, інструкцій, інших нормативних актів у сфері пожежної та техногенної безпеки, що діють на підприємствах, в установах, організаціях та на інших суб'єктах господарювання незалежно від форми власності;

- забезпечує та організовує роботу з видачі технічних умов до інженерного забезпечення об'єктів будівництва щодо пожежної та техногенної безпеки;

- бере участь за дорученням Голови ДСНС України у діяльності міжнародних організацій з питань, що належать до повноважень Департаменту та ДСНС України;

- розглядає в установленому порядку звернення громадян з питань, що належать до компетенції Департаменту, та в межах повноважень вживає відповідних заходів щодо вирішення порушених у зверненнях питань;

- організовує надання та безпосередньо надає адміністративні послуги відповідно до чинного законодавства;

- забезпечує в межах повноважень координацію роботи Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту з питань пожежної та техногенної безпеки;

- сприяє в межах повноважень розвитку соціального діалогу, проведенню консультацій із всеукраїнськими об'єднаннями профспілок і всеукраїнськими об'єднаннями організацій роботодавців щодо проектів законів, інших нормативно-правових актів з питань реалізації державної політики у сферах трудових відносин, оплати праці, охорони праці, соціального захисту населення;

- узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до повноважень Департаменту, розробляє пропозиції

щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України та в установленому порядку подає їх Голові ДСНС України;

- розробляє проекти нормативно-правових актів, а також проводить експертизу проектів, що надходять на розгляд Департаменту;

- забезпечує та організовує роботу з надання висновків стосовно дотримання вимог техногенної безпеки виробничої бази підприємств, які здійснюють діяльність у сфері розроблення, реалізації, ремонту, модернізації та утилізації озброєння, військової техніки, військової зброї та боєприпасів до неї;

- спільно з центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами (установами, організаціями) забезпечує збирання, накопичення та аналітичне опрацювання інформації про надзвичайні ситуації, небезпечні техногенні та природні об'єкти, процеси і явища;

- у межах повноважень бере участь у заходах з антитерористичної діяльності ДСНС України як суб'єкта боротьби з тероризмом;

- у межах повноважень здійснює організаційно-методичне керівництво підрозділами ДСНС України, що охороняють підприємства, установи, організації та інші об'єкти на підставі договорів у питаннях організації та здійснення ними пожежно-профілактичної роботи;

- здійснює організаційне забезпечення ведення реєстру нормативно-правових актів з питань пожежної та техногенної безпеки;

- здійснює інші повноваження, що відносяться до завдань та функцій Департаменту, доручень Голови ДСНС України та його заступників.

Територіальні органи нагляду у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки організовують виконання вимог чинного законодавства України та *здійснюють систематичний контроль* за дотриманням вимог законодавства з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, *а також:*

- здійснюють разом з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями прогнозування ймовірності виникнення надзвичай-

них ситуацій, вносять пропозиції щодо показників ризику та здійснює районування території щодо ризику виникнення надзвичайних ситуацій;

- видають дозволи на початок роботи новостворених підприємств, введення в експлуатацію нових і реконструйованих виробничих, жилих об'єктів та об'єктів іншого призначення (якщо інше не встановлено законом), впровадження нових технологій, передачу на виробництво зразків нових пожежонебезпечних машин, механізмів, устаткування та продукції, оренду будь-яких приміщень, а також реєструють декларації відповідності об'єкта вимогам законодавства з питань пожежної безпеки, якщо він не належить до категорії вибухопожежонебезпечних об'єктів або об'єктів з масовим перебуванням людей;

- видають технічні умови до інженерного забезпечення об'єкта містобудування щодо пожежної і техногенної безпеки;

- здійснюють відповідно до законодавства контроль за дотриманням ліцензіатами ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення;

- проводять експертизу проектної документації на влаштування засобів протипожежного захисту (систем пожежогасіння, пожежної сигналізації, оповіщення про пожежу та управління евакуацією населення, протидимного захисту, пожежного спостереження, вогнезахисної обробки будівельних конструкцій (виробів, матеріалів), автоматизованих систем раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення людей у разі їх виникнення), беруть участь у прийнятті виконаних робіт із влаштування зазначених засобів;

беруть участь у:

- розробленні органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування державних і регіональних програм з питань, віднесених до їх компетенції;

- впровадженні у практику передового досвіду, досягнень науки, новітньої техніки, іншої продукції протипожежного призначення;

- розгляді проектів містобудівної документації та надає висновки щодо додержання вимог у сфері пожежної та техногенної безпеки;

- розгляді проектів об'єктів, що належать суб'єктам господарювання, в частині дотримання вимог нормативно-правових актів з ін-

женерно-технічних заходів, питань техногенної та пожежної безпеки;

- розслідуванні пожеж;
- організовують спільно із місцевими органами виконавчої влади періодичну інвентаризацію фонду джерел протипожежного водопостачання та здійснюють контроль за її проведенням;
- здійснюють безпосередньо та через підпорядковані підрозділи нагляд (контроль) за дотриманням і виконанням вимог законодавства у сферах пожежної і техногенної безпеки та цивільного захисту місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями усіх форм власності, іншими суб'єктами господарювання, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства;
- здійснюють у порядку, встановленому законодавством, контроль за дотриманням та виконанням протипожежних вимог, передбачених стандартами, нормами і правилами, під час проектування, будівництва, реконструкції, розширення і технічного переоснащення та капітального ремонту підприємств, будинків, споруд та інших підконтрольних об'єктів;
- перевіряють наявність і утримання у стані готовності локальних систем раннього виявлення надзвичайних ситуацій та систем протипожежного захисту на об'єктах, які підлягають обладнанню такими системами;
- здійснюють в установленому порядку координацію та контроль за діяльністю служб пожежної безпеки, а також відомчої, місцевої, добровільної пожежної охорони, надає їм необхідну організаційно-методичну допомогу;
- здійснюють контроль за організацією навчання і перевірки знань посадових осіб територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади, суб'єктів господарювання незалежно від форми власності з питань пожежної безпеки;
- здійснюють контроль (нагляд) за використанням і призначенням пожежної техніки і засобів пожежогасіння;
- здійснюють контроль за проходженням підготовки працівників і службовців з питань пожежної безпеки у відомчих спеціальних навчальних закладах та на підприємствах;

складають акти перевірок, видає приписи, розпорядження про усунення порушень вимог законодавства у сферах пожежної та техногенної безпеки, цивільного захисту, виносять постанови про застосування спеціальних запобіжних заходів.

3.3. ОБОВ'ЯЗКИ, ПРАВА ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНУ НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ)

3.3.1. Основні обов'язки посадових осіб

Відповідно до статей 64-67 Кодексу цивільного захисту України, Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" та з метою реалізації державної політики у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки набув чинності наказ МВС України від 02.11.2015 № 1337 "Порядок проведення планових (позапланових) перевірок щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки".

Цим Порядком визначені основні вимоги щодо організації та здійснення державного нагляду (контролю) посадовими особами ДСНС України та посадовими особами головних управлінь (управлінь) ДСНС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, районах, районах у містах, містах обласного та республіканського значення за дотриманням і виконанням суб'єктами господарювання, міністерствами, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування та підприємствами, установами і організаціями, що належать до сфери їх управління, вимог законодавства з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.

Посадовою особою ДСНС України є посадова особа ДСНС України або її територіального органу, яка у визначеному законом порядку уповноважена на здійснення державного нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.

До основних обов'язків посадових осіб органів нагляду (контролю) відносяться:

- здійснення державного нагляду у сфері пожежної і техногенної безпеки за виконанням встановлених законодавством вимог пожежної і техногенної безпеки міністерствами, іншими органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які проживають або тимчасово перебувають в Україні;

- здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства з питань пожежної і техногенної безпеки в населених пунктах, на підконтрольних об'єктах, громадянами, надання обов'язкових до виконання приписів щодо усунення порушень вимог пожежної і техногенної безпеки;

- здійснення контролю за дотриманням вимог пожежної і техногенної безпеки під час проектування, будівництва, реконструкції, технічного переоснащення та експлуатації будівель, споруд та інших об'єктів, участь у роботі комісій з прийняття в експлуатацію будівель, споруд та інших об'єктів, а також у відведенні території під будівництво;

- здійснення контролю за дотриманням Ліцензійних умов суб'єктами господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення;

- контроль за наявністю сертифікатів відповідності з питань пожежної безпеки в Українській державній системі сертифікації продукції – Системі сертифікації УкрСЕПРО (УкрСЕПРО) на продукцію та матеріали, у тому числі що застосовуються при наданні послуг і виконанні робіт протипожежного призначення;

- здійснення дозвільно-реєстраційних функцій щодо фізичних та юридичних осіб у сфері пожежної і техногенної безпеки згідно з чинним законодавством;

- проведення технічних розслідувань, перевірок заяв, повідомлень та іншої інформації про пожежі та злочини, пов'язані з ними, дізнання у справах про пожежі і порушення протипожежних правил;

- здійснення адміністративно-правової діяльності та застосування наданих згідно з чинним законодавством прав;

- проведення консультацій посадових осіб об'єктів та громадян з питань пожежної і техногенної безпеки;

- здійснення контролю за справністю та цільовим використанням засобів протипожежного захисту;

- проведення масово-роз'яснювальної роботи серед населення щодо запобігання пожежам, сприяння діяльності добровільної та місцевої пожежної охорони, інших протипожежних формувань;

- здійснення перевірок діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, відомчих організацій щодо забезпечення ними протипожежного захисту населених пунктів та об'єктів, що їм підпорядковані;

- взаємодія з іншими органами державного нагляду щодо питань пожежної і техногенної безпеки;

- здійснення обліку і аналізу пожеж та їх наслідків, розробка відповідних заходів, спрямованих на їх попередження;

- здійснення погодження будівельних норм, стандартів, регламентів, технічних умов, інших нормативно-технічних документів у відповідності з вимогами нормативно-правових актів з питань пожежної і техногенної безпеки.

Посадові особи ДСНС України або її територіальних органів, які здійснюють перевірку, зобов'язані:

- повно, об'єктивно та неупереджено здійснювати перевірку в межах повноважень, передбачених законом;

- дотримуватися ділової етики у взаємовідносинах із суб'єктами господарювання;

- не втручатись і не перешкоджати здійсненню господарської діяльності під час здійснення перевірки;

- забезпечувати нерозголошення інформації з обмеженим доступом, комерційної таємниці та іншої інформації суб'єкта господарювання, що стає доступною під час здійснення перевірки;

- ознайомити керівника суб'єкта господарювання або його заступника, або уповноважену ним особу з результатами проведеної перевірки у строки, передбачені законом;

- надавати суб'єкту господарювання консультаційну допомогу щодо здійснення перевірки;

- неухильно дотримуватися вимог Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності", Кодексу цивільного захисту України;

- дотримуватись встановлених законодавством обмежень щодо охорони державної таємниці, службової інформації та правил перепускного і внутрішньооб'єктового режимів.

3.3.2. Права та відповідальність посадових осіб

Посадові особи ДСНС України або її територіальних органів під час здійснення перевірок мають право:

- проводити огляд (обстеження) об'єкта перевірки, перевіряти організацію роботи та виконання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, а також документів чи предметів з питань, що виникають під час здійснення перевірки, якщо це передбачено законом;

- одержувати під час здійснення перевірки від посадових осіб суб'єкта господарювання довідки, документи, у тому числі проектну документацію щодо об'єкту перевірки та інші матеріали, пояснення і відомості з питань, що виникають під час перевірки;

- вимагати від суб'єкта господарювання усунення виявлених порушень вимог законодавства з цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки;

- вимагати припинення дій, які перешкоджають здійсненню перевірки;

- звертатися у встановленому законом порядку до суду у випадку недопущення посадових осіб ДСНС України або її територіальних органів до проведення перевірки в цілому чи до окремих приміщень об'єкта перевірки, яка здійснюється в установленому законодавством порядку, з вимогою щодо зобов'язання суб'єкта господарювання забезпечити допуск до здійснення перевірки в цілому або частини приміщень об'єкта перевірки;

- надавати (надсилати) суб'єктам господарювання обов'язкові для виконання приписи про усунення порушень законодавства;

- притягати до адміністративної відповідальності посадових осіб та громадян, винних у порушенні встановлених законодавством вимог цивільного захисту, пожежної і техногенної безпеки, невиконанні приписів та постанов посадових осіб ДСНС України або її територіальних органів;

- вимагати припинення дій, які можуть призвести до виникнення надзвичайних ситуацій;

- фіксувати процес здійснення перевірки на засоби аудіо- та відеотехніки з наданням копії запису керівнику або уповноваженій ним особі суб'єкта господарювання;

- звертатися до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення до повного усунення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки роботи підприємств, окремих виробництв, виробничих дільниць, агрегатів, експлуатації будівель, об'єктів, споруд, цехів, дільниць, окремих приміщень, а також машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, зупинення проведення робіт, у тому числі будівельно-монтажних, випуску і реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту, надання послуг, якщо ці порушення створюють загрозу життю та/або здоров'ю людей;

- застосовувати адміністративно-господарські санкції за порушення вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки відповідно до закону.

Ніхто не має права втручатись у діяльність державних інспекторів, окрім вищих за статусом посадових осіб органів Державного нагляду у сфері пожежної і техногенної безпеки. Не дозволяється залучати державних інспекторів до виконання робіт, не передбачених функціональними обов'язками.

За порушення встановленого зазначеними нормативно-правовими актами порядку здійснення заходів державного нагляду (контролю) посадові особи ДСНС України або її територіальних органів несуть відповідальність відповідно до вимог чинного законодавства.

За невиконання вимог законодавства, а також завдання неправомірними діями збитків суб'єкту господарювання орган нагляду (контролю), його посадові особи несуть відповідальність згідно із законом. Збитки, завдані суб'єкту господарювання неправомірними діями посадових осіб органів нагляду (контролю), підлягають відшкодуванню у встановленому законом порядку.

3.4. ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ОРГАНУ НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ)

Державний нагляд (контроль) у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки посадовими особами ДСНС України та її територіальних органів здійснюється шляхом проведення планових та позапланових перевірок стану додержання та виконання суб'єктами господарювання вимог законодавства з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.

Метою перевірок є:

- здійснення контролю за дотриманням суб'єктами господарювання вимог законодавства з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки;
- виявлення порушень законодавства з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки;
- запобігання виникненню надзвичайних ситуацій;
- захисту життя та здоров'я людей від чинників надзвичайних подій.

Об'єктами перевірок є будівлі, приміщення, споруди, в тому числі ті, що знаходяться на стадії будівництва (монтажу, реконструкції, технічного переоснащення, капітального ремонту), території, які перебувають у власності або користуванні суб'єкта господарювання та використовуються ним для провадження господарської діяльності чи перебувають на балансі (належать до сфери управління) міністерств, інших центральних органів виконавчої влади (їх територіальних органів), Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, інших державних органів та органів місцевого самоврядування.

Перевірки проводяться за адресою розташування об'єктів перевірок суб'єкта господарювання в робочий час, встановлений правилами внутрішнього трудового розпорядку, у присутності керівника або його заступника, або уповноваженої особи суб'єкта господарювання.

Планові заходи державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки здійснюються відповідно до критеріїв за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності (Постанова КМУ від 29 лютого 2012 р. № 306).

Критеріями, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері техногенної та пожежної безпеки, є:

1) провадження такої діяльності на:

- потенційно небезпечних об'єктах, об'єктах підвищеної небезпеки, а також на об'єктах, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави (Постановою КМУ від 4 березня 2015 р. № 83);

- об'єктах, віднесених до відповідної категорії за вибухопожежною та пожежною небезпекою (НАПБ Б.03.002-2007 "Норми визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою");

2) кількість осіб, які перебувають на об'єкті (ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 "Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва");

3) умовна висота будинку (ДБН В.1.1.7-2002 "Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва");

4) площа об'єкта;

5) категорія складності об'єкта будівництва (ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 "Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва");

6) наявність підземних та/або підвальних поверхів, приміщень, споруд (ДБН В.2.2-9:2009 "Будинки і споруди. Громадські будинки та споруди. Основні положення");

7) належність об'єкта до пам'яток архітектури та історії;

8) надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення.

При перевірці суб'єкта господарювання керівник або уповноважена особа зобов'язані безперешкодно допускати посадових осіб ДСНС України або її територіальних органів для здійснення огляду (обстеження) будівель, приміщень, споруд, устаткування, території, надавати для ознайомлення документи, зразки продукції, пояснення, довідки, відомості, матеріали з питань, що виникають під час здійснення заходів державного нагляду (контролю) у зазначеній сфері, а також їх копії у разі необхідності в порядку, визначеному законодавством.

3.4.1. Планові перевірки

Відповідно до встановлених критеріїв суб'єкти господарювання відносяться до одного з трьох ступенів ризику - **високого, середнього або незначного**.

До суб'єктів господарювання з **високим ступенем ризику** відносяться суб'єкти:

1) які провадять діяльність на території та/або у приміщеннях, що належать їм на праві власності, володіння, користування:

- об'єктів підвищеної небезпеки та об'єктів, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави;

- промислових, складських будівель (споруд), зовнішніх установок, які за вибухопожежною небезпекою належать до категорії "А" або "Б";

- промислових, складських будівель (споруд), зовнішніх установок, які за пожежною небезпекою належать до категорії "В", площею: 500 кв. метрів та більше - для промислових будівель (споруд), зовнішніх установок; 1000 кв. метрів та більше - для складських будівель (споруд);

- об'єктів, на яких передбачено перебування 50 або більше осіб, що мають хоча б одну з таких ознак:

- розташовані на підвальних та/або підземних поверхах;

- працюють у нічний час;

- об'єктів, на яких передбачено перебування 100 або більше осіб;

- об'єктів, які є будинками та/або спорудами з умовною висотою понад 47 метрів;

- об'єктів, які є пам'яткою архітектури та/або історії національного значення;

2) які провадять діяльність з будівництва об'єктів IV-V категорії складності;

3) які відповідно до одержаної ліцензії мають право надавати послуги і виконувати роботи протипожежного призначення на території та/або у приміщеннях, які належать суб'єктам господарювання з високим ступенем ризику;

4) які є державною, регіональною, комунальною, об'єктовою аварійно-рятувальною службою, а також аварійно-рятувальною службою громадської організації.

До суб'єктів господарювання із **середнім ступенем ризику** відносяться суб'єкти:

1) які провадять діяльність на території та/або у приміщеннях, що належать їм на праві власності, володіння, користування:

- потенційно небезпечних об'єктів;
- промислових, складських будівель (споруд), зовнішніх установок, які за пожежною безпекою належать до категорії "В", площею: від 0 до 500 кв. метрів - для промислових будівель (споруд), зовнішніх установок; від 0 до 1000 кв. метрів - для складських будівель (споруд);
- об'єктів, які розташовані на підвальних та/або підземних поверххах, у приміщеннях, спорудах, в яких передбачено перебування від п'яти до 50 осіб;
- об'єктів, у яких передбачено перебування від 50 до 100 осіб, що не належать до групи з високим ступенем ризику;
- об'єктів, які є будинками та/або спорудами з умовною висотою від 26,5 до 47 метрів включно;
- об'єктів, які є пам'яткою архітектури та/або історії місцевого значення;

2) які провадять діяльність:

- з будівництва об'єктів I і II категорії складності, площа яких перевищує 300 кв. метрів (у тому числі вбудовані у будівлі), крім індивідуальних (садибних) житлових будинків, садових, дачних будинків, господарських (присадибних) будівель і споруд, індивідуальних гаражів;
- з будівництва об'єктів III категорії складності;

3) які відповідно до одержаної ліцензії мають право надавати послуги і виконувати роботи протипожежного призначення на території та/або у приміщеннях, крім тих, які належать суб'єктам господарювання з високим ступенем ризику.

До суб'єктів господарювання з **незначним ступенем ризику** відносяться суб'єкти, що не належать до суб'єктів господарювання з високим та середнім ступенем ризику, а також суб'єкти, що мають сертифікати на систему управління якістю, яка відповідає вимогам нормативних документів у галузі пожежної безпеки, що регламентують порядок проектування, монтажу та технічного обслуговування систем протипожежного захисту, і загальним вимогам ДСТУ ISO 9001:2009 "Системи управління якістю. Вимоги" (ISO 9001:2008, IDT).

У разі коли суб'єкт господарювання може бути віднесений одночасно до двох або більше ступенів ризику, такий суб'єкт відносять до більш високого ступеня ризику з числа тих, до яких він може бути віднесений.

Планові заходи нагляду (контролю) здійснюються з такою періодичністю:

- з високим ступенем ризику - не частіше ніж один раз на рік;
- з середнім ступенем ризику - не частіше ніж один раз на три роки;
- з незначним ступенем ризику - не частіше ніж один раз на п'ять років.

Планові перевірки проводяться відповідно до планів перевірки, які щоквартально затверджуються ДСНС України або її територіальними органами та оприлюднюються на їх офіційному веб-сайті до 25 числа останнього місяця кварталу, що передує плановому.

Плани перевірок, що здійснюються посадовими особами територіального органу ДСНС України на території певної адміністративної одиниці, затверджуються керівником відповідного територіального органу або його заступником, до повноважень якого віднесено питання державного нагляду (контролю).

У плані перевірки зазначаються найменування суб'єкта господарювання та/або його відокремленого підрозділу або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, адреса розташування об'єкта перевірки, дата початку здійснення заходу та дата його закінчення.

Відповідно до затвердженого плану перевірок для здійснення планової перевірки ДСНС України або її територіальними органами видається наказ про проведення перевірки.

Наказ про проведення перевірки має містити:

- найменування/прізвище, ім'я та по батькові суб'єкта господарювання;
- місцезнаходження/місце проживання суб'єкта господарювання та адресу розташування об'єкта перевірки;
- предмет перевірки;
- дату початку та дату закінчення перевірки;
- посаду, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, яка буде здійснювати перевірку.

На підставі наказу на проведення перевірки оформлюється посвідчення на проведення перевірки (дод. Д.1).

Посвідчення реєструється у Журналі реєстрації посвідчень на проведення перевірки (дод. Д.2), який повинен бути прошитий, пронумерований та скріплений печаткою.

Посвідчення на проведення перевірки є чинним лише впродовж зазначеного в ньому строку здійснення перевірки і зберігається в наглядовій справі на об'єкт перевірки в органі, який здійснював перевірку.

ДСНС України або її територіальний орган здійснює планову перевірку за умови письмового повідомлення суб'єкта господарювання про проведення планової перевірки не пізніше ніж за 10 днів до дня її здійснення.

Повідомлення про проведення планової перевірки (дод. Д.3) надсилається рекомендованим листом з повідомленням про вручення (телефонограмою) за рахунок коштів ДСНС України (її територіального органу) або вручається особисто під розписку керівнику чи уповноваженій особі суб'єкта господарювання.

У разі направлення повідомлення про проведення планової перевірки рекомендованим листом з повідомленням про вручення (телефонограмою) планова перевірка здійснюється не раніше ніж через 15 днів з дня відправлення суб'єкту господарювання такого повідомлення.

Копія повідомлення про проведення планової перевірки та копія повідомлення про вручення поштового відправлення (у разі надіслання повідомлення рекомендованим листом з повідомленням про вручення) зберігаються в наглядовій справі на об'єкт перевірки в органі, який здійснював перевірку.

Тривалість планової перевірки визначається залежно від площі (території) об'єкта перевірки, кількості будівель, приміщень та діляниць, які перебувають у власності або користуванні суб'єктів господарювання, а також ступеня ризику від провадження господарської діяльності, але не може перевищувати 15 робочих днів, а для суб'єктів малого підприємництва - 5 робочих днів, якщо інше не передбачено законом. Продовження строку проведення планової перевірки не допускається.

3.4.2. Позапланові перевірки

Позапланова перевірка суб'єкта господарювання – це перевірка, проведення якої не передбачено планами перевірок ДСНС України та її територіальних органів.

Підставами для здійснення позапланової перевірки є:

- подання суб'єктом господарювання письмової заяви до ДСНС України або її територіального органу про здійснення перевірки за його бажанням;

- перевірка виконання суб'єктом господарювання приписів, розпоряджень або інших розпорядчих документів щодо усунення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної і пожежної безпеки, виданих за результатами проведення планових перевірок;

- обґрунтоване звернення фізичної особи про порушення суб'єктом господарювання її законних прав. У разі надходження такого звернення до територіальних органів ДСНС України позапланова перевірка здійснюється тільки за наявності згоди ДСНС України на її проведення.

У разі якщо порушення, зазначені у зверненні, були виявлені при проведенні перевірки у попередньому плановому періоді, і по яких були вжиті відповідні заходи реагування, таке звернення не може розглядатись як підстава для проведення позапланової перевірки;

- настання аварії, іншої небезпечної події, що була пов'язана з діяльністю суб'єкта господарювання.

За наявності підстав ДСНС України або її територіальний орган видає наказ про проведення позапланової перевірки та оформлюється посвідчення на проведення позапланової перевірки.

Під час проведення позапланової перевірки з'ясовуються лише ті питання, необхідність перевірки яких стала підставою для її проведення, з обов'язковим зазначенням цих питань у посвідченні на проведення позапланової перевірки.

Посадові особи ДСНС України або її територіальних органів зобов'язані ознайомити керівника суб'єкта господарювання або уповноважену ним особу з підставою проведення позапланової перевірки з наданням йому копії відповідного наказу на проведення позапланової перевірки та пред'явити посвідчення на проведення позапланової перевірки.

Строк здійснення позапланової перевірки не може перевищувати 10 робочих днів, а для суб'єктів малого підприємництва - 2 робочих днів, якщо інше не передбачено законом. Продовження строку проведення позапланової перевірки не допускається.

За наявності будівель, споруд, приміщень, діляниць та територій, які перебувають у власності або користуванні суб'єкта господарювання, використовуються ним для провадження господарської діяльності та здаються в оренду (суборенду) іншим суб'єктам господарювання, ДСНС України або її територіальний орган безпосередньо або через суб'єкта господарювання (шляхом зазначення про це у повідомленні про перевірку) ознайомлює орендарів про дату та час здійснення планової перевірки з метою забезпечення їх присутності (або уповноважених осіб) під час проведення перевірки.

3.4.3. Порядок проведення перевірки

Перевірка складається з таких основних частин:

- підготовка до перевірки;
- проведення перевірки;
- оформлення результатів перевірки;
- вжиття відповідних заходів реагування за результатами перевірки.

Під час підготовки до перевірки посадові особи ДСНС України або її територіальних органів зобов'язані:

- ознайомитися з матеріалами наглядової справи щодо кожного об'єкта перевірки;
- визначити перелік питань, необхідних для проведення перевірки (залежно від специфіки господарської діяльності та ступеня ризику від здійснення господарської діяльності суб'єкта господарювання);
- ознайомитися з відповідними нормативно-правовими актами та нормативними документами, що стосуються цивільного захисту, техногенної і пожежної безпеки, з матеріалами про пожежі та/або випадки виникнення надзвичайних ситуацій на об'єктах перевірки, а також з технічною документацією і довідковою літературою, яка характеризує пожежну та техногенну небезпеку об'єкта перевірки.

Перед початком перевірки посадові особи, які будуть її здійснювати, зобов'язані:

- з'ясувати, хто від суб'єкта господарювання (керівник, уповноважена особа) братиме участь у її проведенні;

- у разі участі у проведенні перевірки уповноваженої особи отримати оригінал або належним чином завірену копію документа, яким уповноважено відповідну особу;

- пред'явити керівнику суб'єкта господарювання або уповноваженій ним особі посвідчення на проведення перевірки та службове посвідчення, що засвідчує посадову особу, і надати суб'єкту господарювання копію посвідчення на проведення перевірки.

Посадова особа ДСНС України або її територіального органу не має права її здійснювати без посвідчення на проведення перевірки та службового посвідчення. Без наявності зазначених документів суб'єкт господарювання має право не допускати посадових осіб ДСНС України або її територіального органу до здійснення перевірки.

Перед початком здійснення перевірки посадова особа ДСНС України або її територіального органу вносить запис до журналу реєстрації перевірок суб'єкта господарювання (за його наявності) про здійснення перевірки.

Під час перевірки посадові особи ДСНС України або її територіального органу зобов'язані дотримуватись установлених правил внутрішнього розпорядку роботи суб'єкта господарювання, правил перепускного, внутрішньооб'єктового режиму, особливостей здійснення режимних заходів (Закон України "Про державну таємницю") та вимог охорони праці.

Інформація, одержана посадовою особою ДСНС України або її територіального органу під час перевірки, доступ до якої обмежено законом, використовується виключно в порядку, установленому законом.

У разі якщо суб'єкт господарювання не допускає посадових осіб ДСНС України або її територіальних органів до проведення перевірки в цілому чи до окремих приміщень об'єкта перевірки, яка здійснюється в установленому законодавством порядку, посадовою особою, яка здійснює перевірку, складається акт про недопущення до проведення планової (позапланової) перевірки (дод. Д.4).

Керівник або уповноважена особа суб'єкта господарювання в акті про недопущення до проведення планової (позапланової) перевірки має право подати пояснення і зауваження щодо змісту акта,

зазначити мотиви своєї відмови у допущенні до проведення перевірки.

Акт про недопущення до проведення планової (позапланової) перевірки складається у двох примірниках, один з яких надається керівнику або уповноваженій особі суб'єкта господарювання, а другий з відміткою про ознайомлення зберігається в наглядовій справі.

У разі відмови керівника або уповноваженої особи суб'єкта господарювання від підписання акта про недопущення до проведення планової (позапланової) перевірки посадовою особою ДСНС України робиться відповідна відмітка щодо відмови від ознайомлення та отримання цього акта.

У разі відмови керівника або уповноваженої особи суб'єкта господарювання отримати зазначений акт такий акт надсилається рекомендованим листом з повідомленням про вручення.

3.4.4. Оформлення результатів і наслідків перевірки

За результатами проведеної перевірки суб'єкта господарювання посадовою особою ДСНС України або її територіального органу у разі виявлення порушень вимог законодавства з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки складається акт перевірки (дод. Д.5, Д.6).

Акт перевірки – документ, який складається посадовою особою ДСНС України або її територіального органу за результатами здійснення планової або позапланової перевірки у разі виявлення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, що містить відомості про стан виконання (додержання) суб'єктом господарювання вимог законодавства у зазначеній сфері та детальний опис виявлених порушень із зазначенням нормативно-правових актів та нормативних документів, вимоги яких порушені

Акт перевірки оформлюється з використанням комп'ютерної техніки або розбірливим почерком на друкованих формах і не допускає внесення недостовірної інформації.

Посадова особа ДСНС України або її територіального органу зазначає в акті перевірки стан додержання і виконання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, детально описуються виявлені по-

рушення суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки з посиланням на відповідні вимоги законодавства.

У разі розміщення на об'єкті перевірки приміщень (будівель), що використовуються іншими суб'єктами господарювання для здійснення господарської діяльності, порушення, виявлені в цих приміщеннях (будівлях), зазначаються в акті перевірки з розмежуванням порушень щодо кожного окремого приміщення об'єкта перевірки.

Якщо приміщення (будівлі) перебувають у власності фізичної особи, а діяльність в них здійснює суб'єкт господарювання (орендар), акт перевірки вручається суб'єкту господарювання (орендарю), який підлягає перевірці.

В останній день перевірки 2 примірники акта перевірки підписуються посадовими особами ДСНС України або її територіального органу, які здійснювали перевірку, та керівником суб'єкта господарювання або уповноваженою ним особою, а також іншими особами, які брали участь у перевірці.

У разі якщо керівник суб'єкта господарювання або уповноважена ним особа робить письмові зауваження щодо здійснення перевірки, ці зауваження є невід'ємною частиною акта перевірки, який підписується із зауваженнями.

Примірники акту перевірки надаються:

- ДСНС України або її територіального органу, який здійснював перевірку;

- керівнику суб'єкта господарювання або уповноваженій ним особі;

- у випадку перевірки об'єкта на якому є приміщення (будівлі, споруди, території), що надаються в оренду (суборенду) для провадження господарської діяльності іншим суб'єктам господарювання *копія* акта надається керівнику або уповноваженій особі такого суб'єкта господарювання.

Якщо керівник суб'єкта господарювання або уповноважена ним особа відмовилась підписати акт перевірки, то посадова особа ДСНС України або її територіального органу вносить до такого акта відповідний запис.

У разі якщо керівник суб'єкта господарювання або уповноважена ним особа відмовляються від отримання акта перевірки особи-

сто, такий акт направляється суб'єкту господарювання рекомендованим листом з повідомленням про вручення.

Примірник акта перевірки зберігається впродовж 5 років у наглядовій справі на об'єкт перевірки в органі, який здійснював перевірку. До акта перевірки додаються копії документів, що підтверджують факт поштового відправлення, та копія повідомлення про вручення поштового відправлення (у разі надіслання повідомлення рекомендованим листом з повідомленням про вручення).

Акти перевірок реєструються у журналі реєстрації актів, складених за результатами проведення планових (позапланових) перевірок щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки (дод. Д.7).

У разі відсутності порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки посадова особа, яка здійснювала перевірку, доповідає керівнику ДСНС України або її територіального органу. На підставі рапорту керівник ДСНС України або її територіального органу листом повідомляє суб'єкта господарювання про відсутність порушень за результатами здійснення перевірки.

Якщо на об'єкті перевірки виявлені порушення, що не створюють загрозу життю та здоров'ю людей, посадовою особою ДСНС України або її територіального органу на підставі акта перевірки складається припис про усунення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки (дод. Д.8).

Припис - обов'язкова для виконання суб'єктом господарювання письмова вимога уповноваженої посадової особи ДСНС України або її територіального органу щодо усунення у визначені строки порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, яка складається на підставі акта перевірки

Припис складається у двох примірниках і підписується посадовою особою ДСНС України або її територіальних органів, які здійснювали перевірку, та керівником суб'єкта господарювання або уповноваженою ним особою із зазначенням строків усунення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.

Один примірник припису не пізніше 5 робочих днів з дня складання акта перевірки надається керівнику суб'єкта господарювання або уповноваженій ним особі для виконання, а другий - долучається до наглядової справи в органі перевірки для контролю.

У разі відмови керівника суб'єкта або уповноваженої ним особи від підписання та отримання припису посадова особа вносить до такого припису відповідний запис, а припис надсилається рекомендованим листом з повідомленням про вручення. Копія документів, що підтверджують поштове відправлення і вручення поштового відправлення зберігаються в наглядовій справі в органі перевірки.

До припису включаються як неусунені порушення, виявлені під час проведення попередніх перевірок, із зазначенням строків які пропонувалися для їх усунення та з встановленням нових, так і зазначаються нові порушення та строки їх усунення.

Під час проведення планової або позапланової перевірки у попередньому приписі посадова особа зобов'язана зробити відмітки про усуненні порушення роблячи навпроти кожного з них позначку "виконано", а при невиконанні - у кінці припису відмічаються порядкові номери невиконаних пунктів, зазначаються заходи, які вжито за наслідками перевірки, з чим ознайомлюється керівник суб'єкта господарювання або уповноважена ним особа.

Строки усунення порушень, зазначених у приписі, встановлюються посадовою особою ДСНС України або її територіального органу залежно від виявлених порушень законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.

Контроль за виконанням приписів, наданих за результатами перевірки, здійснюється органом, який його видав.

На кожен об'єкт перевірки, а також на об'єкти нового будівництва в ДСНС України або її територіальному органі заводиться окрема **наглядова справа** (дод. Д.9), в якій зберігаються документи, що складаються за результатами перевірок, у тому числі орендованих будівель та приміщень, матеріали листування, а також декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єктів господарювання вимогам законодавства у сфері пожежної безпеки (для суб'єктів господарювання з високим ступенем ризику висновки за результатами оцінки (експертизи) протипожежного стану підприємства, об'єкта чи приміщення), рішення (постанови, ухвали) суду щодо вжиття заходів реагування, договори оренди та інші документи, що

характеризують дотримання на об'єкті протипожежного стану, виконання вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки, цивільного захисту та загальні відомості про об'єкт (об'єкти) перевірок (дод. Д.10).

Наглядові справи повинні постійно зберігатись у спеціально визначених місцях та обліковуватись у спеціальному журналі обліку наглядових справ (дод. Д.11).

ДСНС України та її територіальні органи здійснюють контроль за своєчасним виконанням плану перевірок суб'єктів господарювання, перевіряють наявність та розглядають матеріали наглядової справи після кожної перевірки об'єкта та робляться письмові відмітки щодо її ведення і якості нагляду.

Щороку до 01 квітня ДСНС України та її територіальні органи готують звіт про виконання квартальних планів перевірок суб'єктів господарювання за попередній рік, який оприлюднюється на офіційних веб-сайтах.

3.4.5. Підстави для видачі центральним органом виконавчої влади, який здійснює державний нагляд (контроль), приписів, постанов і розпоряджень

Посадові особи центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд (контроль) у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, у межах своїх повноважень видають відповідно приписи, розпорядження чи постанови:

1) з питань пожежної безпеки у разі:

- недотримання вимог пожежної безпеки, визначених Кодексом Цивільного захисту, іншими нормативно-правовими актами, стандартами, нормами і правилами;

- порушення вимог пожежної безпеки, передбачених стандартами, нормами і правилами, під час будівництва приміщень, будівель та споруд виробничого призначення;

- випуску і реалізації вибухопожежонебезпечної продукції та продукції протипожежного призначення з відхиленням від стандартів чи технічних умов або без даних щодо відповідності такої продукції вимогам пожежної безпеки;

2) з питань техногенної безпеки у разі:

- невиконання вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань техногенної безпеки;
- відсутності організаційно-розпорядчих документів щодо здійснення заходів з питань техногенної безпеки, які передбачені для суб'єкта господарювання;
- непроведення в установленому порядку навчання персоналу суб'єкта господарювання діям у разі виникнення аварійних ситуацій та аварій;
- нездійснення заходів щодо захисту персоналу від шкідливого впливу надзвичайних ситуацій;
- непроведення ідентифікації та паспортизації потенційно небезпечного об'єкта;
- відсутності декларації безпеки об'єкта підвищеної небезпеки;
- відсутності на виробництвах, на яких застосовуються небезпечні речовини, паспортів (формулярів) на обладнання та апаратуру або систем із забезпечення їх безперебійної (безаварійної) роботи;
- невідповідності кількості промислових засобів індивідуального захисту органів дихання від небезпечних хімічних речовин нормам забезпечення ними працівників суб'єкта господарювання, їх непридатності або відсутності, а також у разі порушення порядку зберігання таких засобів;
- порушення правил поведінки з небезпечними речовинами;
- відсутності плану локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єкті підвищеної небезпеки, а також відсутності розроблених відповідно до цього плану спеціальних заходів протиаварійного захисту;
- відсутності об'єктових матеріальних резервів для запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій або невідповідності їх затвердженим номенклатурам та обсягам;
- відсутності або непридатності до використання засобів індивідуального захисту в осіб, які здійснюють обслуговування потенційно небезпечних об'єктів або об'єктів підвищеної небезпеки, а також в осіб, участь яких у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації передбачена планом локалізації і ліквідації наслідків аварій;
- відсутності або несправності на об'єкті підвищеної небезпеки автоматизованої системи раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення;

- відсутності на об'єкті підвищеної небезпеки диспетчерської служби або її неготовності до виконання покладених на неї завдань через відсутність відповідних документів, приладів, обладнання або засобів індивідуального захисту;

- неготовності до використання за призначенням аварійно-рятувальної техніки, а також обладнання, призначеного для забезпечення безпеки суб'єктів господарювання;

- неготовності осіб, які обслуговують потенційно небезпечні об'єкти та об'єкти підвищеної небезпеки, а також осіб, участь яких у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації передбачена планом локалізації та ліквідації наслідків аварій до дій із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;

- відсутності на об'єкті підвищеної небезпеки угоди про страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам та їхньому майну, іншим юридичним особам унаслідок надзвичайної ситуації, що спричинена пожежею, аварією, катастрофою або небезпечною подією;

- порушення правил транспортування небезпечних речовин трубопровідним транспортом та порядку їх перевезення транспортними засобами;

- проведення робіт з будівництва будинків та споруд, розміщення інших небезпечних об'єктів, інженерних і транспортних комунікацій, які порушують встановлений законодавством з питань техногенної безпеки порядок їх проведення або проведення яких створює загрозу безпеці населення, суб'єктам господарювання, обладнанню та майну, що в них перебувають.

3.4.6. Санкції за порушення вимог законодавства з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки

Посадові особи органу, який здійснює державний нагляд (контроль) у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, у разі порушення вимог законодавства з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, у тому числі невиконання їх законних вимог, зобов'язані застосовувати санкції, визначені законодавством.

Нааявність припису, складеного на підставі акта перевірки, не позбавляє ДСНС України або її територіальний орган права звернення

до адміністративного суду з позовом про застосування заходів реагування у сфері державного нагляду (контролю) при наявності порушень, які створюють загрозу життю та/або здоров'ю людей.

За умови виявлення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, які створюють загрозу життю та здоров'ю людей, ДСНС України або її територіальний орган звертається з відповідним позовом до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення до повного усунення порушень вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки роботи підприємств, окремих виробництв, виробничих дільниць, агрегатів, експлуатації будівель, об'єктів, споруд, цехів, дільниць, окремих приміщень, а також машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, зупинення проведення робіт, у тому числі будівельно-монтажних, випуску і реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту, надання послуг.

На підставі акта перевірки, складеного за результатами позапланової перевірки, яка здійснювалась на підставах обґрунтованого звернення фізичної особи про порушення суб'єктом господарювання її законних прав або настання аварії, іншої небезпечної події, що була пов'язана з діяльністю суб'єкта господарювання, звернення органів нагляду (контролю) до адміністративного суду щодо вжиття заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення роботи підприємств, окремих виробництв, виробничих дільниць, агрегатів, експлуатації будівель, об'єктів, споруд, цехів, дільниць, окремих приміщень, а також машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, зупинення проведення робіт, у тому числі будівельно-монтажних, випуску і реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту, надання послуг та/або складання припису є обов'язковим.

У разі непогодження із запропонованими до усунення порушеннями чи строками їх усунення керівник суб'єкта господарювання або уповноважена ним особа має право оскаржити припис до ДСНС України або суду в строк 10 діб з моменту вручення припису, постанови, розпорядження. За результатами розгляду скарг на припис у разі встановлення фактів порушення стосовно його винесення або оформлення ДСНС України може прийняти рішення про скасування припису в частині або в цілому.

За шкоду, заподіяну юридичним та фізичним особам внаслідок правомірного застосування санкцій, центральний орган виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, та його посадові особи відповідальності не несуть.

Посадова особа органу державного нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки вживає заходів щодо притягнення до адміністративної відповідальності посадових осіб та громадян, винних у порушенні встановлених законодавством вимог техногенної та пожежної безпеки за ст.188⁸ КУпАП України.

3.4.7. Підстави для зупинення роботи підприємств, об'єктів, окремих виробництв, цехів, дільниць, експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів

Підставою для звернення органу державного нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення роботи підприємств, об'єктів, окремих виробництв, цехів, дільниць, експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів є:

- недотримання вимог пожежної безпеки, визначених цим Кодексом, іншими нормативно-правовими актами, стандартами, нормами і правилами;
- порушення вимог пожежної безпеки, передбачених стандартами, нормами і правилами, під час будівництва приміщень, будівель та споруд виробничого призначення;
- випуск і реалізація вибухопожежонебезпечної продукції та продукції протипожежного призначення з відхиленням від стандартів чи технічних умов або без даних щодо відповідності такої продукції вимогам пожежної безпеки;
- нездійснення заходів щодо захисту персоналу від шкідливого впливу ймовірних надзвичайних ситуацій;
- відсутність на виробництвах, на яких застосовуються небезпечні речовини, паспортів (формулярів) на обладнання та апаратуру або систем із забезпечення їх безперебійної (безаварійної) роботи;
- невідповідність кількості засобів індивідуального захисту органів дихання від небезпечних хімічних речовин нормам забезпечення

ними працівників суб'єкта господарювання, їх непридатність або відсутність;

- порушення правил поведження з небезпечними речовинами;
- відсутність або непридатність до використання засобів індивідуального захисту в осіб, які здійснюють обслуговування потенційно небезпечних об'єктів або об'єктів підвищеної безпеки, а також в осіб, участь яких у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації передбачена планом локалізації і ліквідації наслідків аварій;
- відсутність на об'єкті підвищеної безпеки диспетчерської служби або її неготовність до виконання покладених на неї завдань, у тому числі через відсутність відповідних документів, приладів, обладнання або засобів індивідуального захисту;
- неготовність до використання за призначенням аварійно-рятувальної техніки, засобів цивільного захисту, а також обладнання, призначеного для забезпечення безпеки суб'єктів господарювання;
- проведення робіт з будівництва будинків та споруд, розміщення інших небезпечних об'єктів, інженерних і транспортних комунікацій, які порушують встановлений законодавством з питань техногенної безпеки порядок їх проведення або проведення яких створює загрозу безпеці населення, суб'єктам господарювання, обладнанню та майну, що в них перебувають.

Повне або часткове зупинення роботи підприємств, об'єктів, окремих виробництв, цехів, дільниць, експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, виконання робіт, надання послуг здійснюється за рішенням адміністративного суду.

3.4.8. Адміністративно-правова діяльність

Посадові особи ДСНС України або її територіального органу мають право відповідно до чинного законодавства притягати до адміністративної відповідальності керівників, посадових осіб, інших працівників підприємств, установ, організацій, юридичних осіб та громадян, винних у порушенні встановлених законодавством вимог цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, невиконанні приписів, постанов, використанні пожежної техніки та засобів пожежогасіння не за призначенням.

Основні види порушень у сферах пожежної, техногенної безпеки

Порушення вимог пожежної безпеки в лісах - тягне за собою накладення штрафу на громадян від 1 до 3 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від 3 до 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Знищення або пошкодження лісу внаслідок необережного поводження з вогнем, а також порушення вимог пожежної безпеки в лісах, що призвело до виникнення лісової пожежі або поширення її на значній площі, - тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від 3 до 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від 7 до 12 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ст. 77 КУпАП України).

Порушення встановлених на повітряному, залізничному, морському і річковому транспорті правил пожежної безпеки - тягне за собою накладення штрафу на громадян від 3 до 7 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від 5 до 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ст. 120 КУпАП України).

Порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, а також використання пожежної техніки та засобів пожежогашіння не за призначенням - тягне за собою попередження або накладення штрафу на громадян від 0,5 до 7 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від 2 до 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. (ст. 175 КУпАП України).

Початок роботи новоутворених підприємств або початок використання суб'єктом господарювання об'єктів нерухомості без зареєстрованої декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства у сфері пожежної безпеки, для яких подання такої декларації є обов'язковим, - тягне за собою накладення штрафу на громадян - суб'єктів підприємницької діяльності і посадових осіб - від 40 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ст. 175² КУпАП України).

Невиконання приписів та постанов посадових осіб органів державного пожежного нагляду або створення перешкод для їх діяльності - тягне за собою попередження або накладення штрафу на громадян від 0,5 до 7 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від 2 до 10 неоподатковуваних мінімумів

доходів громадян. (ст.188⁸ КУпАП України).

Невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань цивільного захисту, нагляду та контролю за станом захисту територій від надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, щодо розроблення та реалізації заходів у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від 10 до 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Те саме діяння, вчинене повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від 20 до 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ст.188¹⁶ КУпАП України).

За вчинення вказаних правопорушень посадовою особою органу державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки складається протокол про адміністративне правопорушення, на підставі якого органом виноситься постанова про адміністративне правопорушення, якою і накладається стягнення (ст.223 КУпАП України).

3.4.9. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення

З 28 червня 2015 року набрав чинності Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII "Про ліцензування видів господарської діяльності" в якому зазначено, що ліцензуванню підлягає такий вид господарської діяльності, як надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення за переліком, що визначається Кабінетом Міністрів України (п. 13 ч. 1 ст. 7).

Перелік послуг і робіт протипожежного призначення, що підлягають ліцензуванню передбачає:

- проектування систем пожежогасіння (водяні, пінні, газові, порошкові, аерозольні), пожежної сигналізації, оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей, протидимного захисту, передавання тривожних сповіщень, пристроїв блискавкозахисту, вогнезахисного оброблення;
- монтаж, технічне обслуговування систем пожежогасіння (водяні, пінні, газові, порошкові, аерозольні);

- монтаж систем пожежної сигналізації, оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей, устаткування передавання тривожних сповіщень;

- технічне обслуговування систем пожежної сигналізації, оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей;

- монтаж, технічне обслуговування систем протидимного захисту;

- спостереження за пожежною автоматикою об'єктів;

- технічне обслуговування первинних засобів пожежогасіння (водяні, водопінні, порошкові, газові вогнегасники, пожежні кран-комплекти);

- монтаж, перевірка (огляд) пристроїв блискавкозахисту;

- монтаж воріт, дверей, вікон, люків, завіс (екранів), клапанів з нормованою межею вогнестійкості;

- вогнезахисне просочування (глибоке, поверхневе);

- поверхневе вогнезахисне оброблення (фарбування, штукатурення, обмотування, облицювання);

- вогнезахисне заповнення;

- мурування, ремонт, очищення і обстеження (перевірка) камінів, печей опалення, димоходів (димарів, димових каналів), працюючих на твердому або рідкому паливі;

- оцінка протипожежного стану об'єктів;

- проведення випробувань речовин, матеріалів на пожежну небезпеку;

- проведення випробувань будівельних конструкцій, виробів

- та обладнання на відповідність вимогам пожежної безпеки;

- проведення випробувань пожежної техніки, пожежно-технічного озброєння, продукції протипожежного призначення на відповідність встановленим вимогам.

Постановою Кабінету Міністрів України від 5.08.2015 № 609 "Про затвердження переліку органів ліцензування та визначення такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України" органом ліцензування господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення за переліком, що визначається Кабінетом Міністрів України, визначено Державну службу України з надзвичайних ситуацій.

Структурний підрозділ, що здійснює відповідно до законодавства ліцензування діяльності з надання послуг і виконання робіт протипо-

жежного призначення - Департамент державного нагляду (контролю) у сфері пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Ліцензіат зобов'язаний виконувати вимоги ліцензійних умов відповідного виду господарської діяльності, а здобувач ліцензії для її одержання - відповідати ліцензійним умовам.

Ліцензійні умови та зміни до них розробляються органом ліцензування, що є центральним органом виконавчої влади, підлягають погодженню спеціально уповноваженим органом з питань ліцензування та затверджуються Кабінетом Міністрів України. Органи ліцензування оприлюднюють ліцензійні умови і зміни до них на своєму офіційному веб-сайті.

Якщо суб'єкт господарювання провадить вид господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, не в повному обсязі, а частково, ліцензійні умови поширюються на ліцензіата лише в частині, що встановлює вимоги до провадження цієї частини виду господарської діяльності.

Вимоги ліцензійних умов до суб'єкта господарювання мають бути обумовлені особливостями провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, та включають:

1) вичерпний перелік підтвердних документів, що підтверджують відповідність суб'єкта господарювання вимогам ліцензійних умов;

2) кадрові вимоги;

3) організаційні вимоги;

4) технологічні вимоги щодо наявності певної матеріально-технічної бази разом з даними, що дають можливість її ідентифікувати;

5) спеціальні вимоги, передбачені законом.

Документи, що подаються для одержання ліцензії:

1. Заява здобувача ліцензії до органу ліцензування про отримання ліцензії за визначеною ліцензійними умовами формою.

У заяві про отримання ліцензії повинна міститися інформація про:

- здобувача ліцензії: для юридичної особи - повне найменування, місцезнаходження, ідентифікаційний код; для фізичної особи - підприємця - прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), дані про місце проживання, реєстраційний номер облікової картки платника

податків та згода на обробку персональних даних з метою забезпечення виконання вимог цього Закону;

- вид господарської діяльності (повністю або частково) на провадження якого здобувач ліцензії має намір одержати ліцензію;

- бажаний спосіб одержання документів.

2. До заяви про отримання ліцензії додаються:

- документи відповідно до ліцензійних вимог;

- копія паспорта керівника здобувача ліцензії (або довіреної особи);

- опис документів, що подаються для одержання ліцензії.

3. Перелік підтвердних документів встановлюється ліцензійними умовами і є виключним.

4. Документи, подання яких для одержання ліцензії передбачено органом ліцензування до розгляду для видачі ліцензії.

Орган ліцензування впродовж трьох робочих днів з дня одержання заяви про отримання ліцензії встановлює наявність або відсутність підстав для залишення її без розгляду і в разі їх наявності приймає відповідне рішення. Копія рішення про залишення заяви про отримання ліцензії без розгляду надається у триденний строк здобувачеві ліцензії.

Строк прийняття рішення про видачу ліцензії становить десять робочих днів з дня одержання органом ліцензування заяви про отримання ліцензії.

Підставою для прийняття рішення про відмову у видачі ліцензії за результатом розгляду заяви про отримання ліцензії є:

- встановлення невідповідності здобувача ліцензії ліцензійним умовам, встановленим для провадження виду господарської діяльності, зазначеного в заяві про отримання ліцензії;

- виявлення недостовірності даних у підтвердних документах, поданих здобувачем ліцензії. Виявленням недостовірності даних у підтвердних документах, поданих суб'єктом господарювання до органу ліцензування, є встановлення на момент подання документів здобувачем ліцензії чи ліцензіатом наявності розбіжності між даними, наведеними у них, та фактичним станом цього суб'єкта господарювання.

Анулюванням ліцензії є позбавлення ліцензіата права на провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, шляхом прийняття органом ліцензування рішення про анулювання

його ліцензії.

Ліцензія вважається анульованою з дня, коли ліцензіат дізнався чи повинен був дізнатися про анулювання ліцензії, але у строк, не менший за один тиждень з дня прийняття органом ліцензування рішення про анулювання виданої йому ліцензії.

Підставою для прийняття рішення про анулювання ліцензії є:

- заява ліцензіата про анулювання власної ліцензії;
- набрання чинності рішенням органу ліцензування про анулювання ліцензії або скасування такого рішення спеціально уповноваженим органом з питань ліцензування;
- наявність у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців відомостей про державну реєстрацію припинення юридичної особи (державну реєстрацію припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця);
- подання копії свідоцтва про смерть фізичної особи - підприємця (у разі відсутності правонаступника);
- акт про невиконання розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов, встановлених для виду господарської діяльності;
- акт про повторне порушення ліцензіатом ліцензійних умов. Повторним порушенням ліцензіатом ліцензійних умов вважається вчинення ним протягом двох років з дня видання органом ліцензування розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов нового порушення хоча б однієї з вимог ліцензійних умов, щодо якої видавалося таке розпорядження;
- акт про виявлення недостовірності даних у документах, поданих суб'єктом господарювання разом із заявою про отримання ліцензії;
- акт про відмову ліцензіата у проведенні перевірки органом ліцензування. Відмовою ліцензіата у проведенні перевірки органом ліцензування вважається недопуск уповноважених посадових осіб органу ліцензування до здійснення перевірки додержання ліцензіатом вимог відповідних ліцензійних умов за відсутності передбачених для цього законом підстав (зокрема, ненадання документів, інформації щодо предмета перевірки на письмову вимогу посадових осіб органу ліцензування, відмова в доступі посадових осіб органу ліцензування до місць провадження діяльності, що підлягає ліцензуванню, об'єктів, що використовуються ліцензіатом при провадженні діяльності, що підлягає ліцензуванню, або відсутність

протягом першого дня перевірки за місцезнаходженням ліцензіата особи, уповноваженої представляти інтереси ліцензіата на час проведення перевірки);

- акт про документальне підтвердження встановлення факту контролю за діяльністю ліцензіата осіб інших держав, що здійснюють збройну агресію проти України, та (або) дії яких створюють умови для виникнення воєнного конфлікту, застосування воєнної сили проти України;

- несплата за видачу ліцензії.

Орган ліцензування приймає рішення про анулювання ліцензії впродовж п'яти робочих днів.

Контроль за дотриманням ліцензіатами вимог ліцензійних умов на надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення здійснює у межах своїх повноважень ДСНС України шляхом проведення планових і позапланових перевірок відповідно до Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності".

Позапланові перевірки додержання ліцензіатами вимог ліцензійних умов проводяться у разі наявності хоча б однієї з таких підстав:

- виявлення у документах, що подаються ліцензіатом до органу ліцензування інформації, що вказує на недотримання ним вимог ліцензійних умов;

- виявлення у державних інформаційних ресурсах інформації, що свідчить про порушення ліцензіатом вимог ліцензійних умов;

- розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов, видане за результатами проведення планових заходів, - з метою перевірки його виконання;

- обґрунтоване звернення фізичної або юридичної особи про те, що внаслідок порушення ліцензіатом вимог ліцензійних умов такій особі було завдано матеріальної шкоди або порушено її законні права чи інтереси;

- повідомлення посадових осіб контролюючих органів про виявлені в ході виконання контрольних повноважень порушення ліцензіатом вимог ліцензійних умов;

- неподання ліцензіатом у встановлений строк органу ліцензування звітності, подання якої передбачено ліцензійними умовами, без поважних причин;

- реалізація загрози життю чи здоров'ю людей, навколишньому

природному середовищу або державній безпеці.

Анонімні звернення не є підставою для проведення позапланових перевірок.

Перевірка додержання ліцензіатом вимог ліцензійних умов проводиться ДСНС залежно від предмета перевірки:

- за місцезнаходженням ліцензіата;
- за місцями провадження ліцензіатом господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню.

З метою забезпечення ліцензіатом присутності керівника, його заступника або іншої уповноваженої особи під час проведення ДСНС планової перевірки ліцензіат попередньо інформується (не менш як за десять робочих днів) про дату та місце проведення планової перевірки.

Про проведення позапланової перевірки ліцензіат повідомляється у день перевірки.

У разі виявлення за результатами перевірки порушень ліцензіатом вимог ліцензійних умов розпорядження про усунення порушень видається ДСНС не пізніше трьох робочих днів з дня проведення перевірки.

Ліцензіат, який одержав розпорядження про усунення порушень вимог ліцензійних умов, зобов'язаний в установленій у розпорядженні строк подати до ДСНС інформацію про усунення зазначених у такому акті порушень.

У разі складення за результатом проведення перевірки акта, що є підставою для анулювання ліцензії, розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов не видається.

3.4.10. Проведення розслідувань та дізнання у справах про пожежі

Відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, статей 2, 5, 10 Закону України "Про міліцію", Закону України "Про судову експертизу", спільним наказом МВС України та МНС України від 30.11.2012 р. № 1106/1377 "Порядок спільних дій органів внутрішніх справ, Державної інспекції техногенної безпеки України та Міністерства надзвичайних ситуацій України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами",

визначено порядок взаємодії органів внутрішніх справ та ДСНС України щодо попередження та виявлення кримінальних правопорушень, пов'язаних з техногенної та пожежною безпекою.

Для розслідування кримінальних правопорушень:

- органи внутрішніх справ здійснюють слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії, спрямовані на виявлення і закріплення доказів, установлення причин виникнення пожеж, а також обставин та умов, що призвели до їх виникнення, установлення осіб, причетних до вчинення правопорушень, та їх притягнення до відповідальності згідно з вимогами законодавства, забезпечення відшкодування збитків, завданих потерпілим;

- ДСНС та її територіальні органи здійснюють перевірки, пов'язані з пожежами та порушеннями правил пожежної безпеки, установлюють причини виникнення пожеж, а також обставини та умови, що сприяли їх виникненню.

ДСНС та її територіальні органи у межах повноважень:

- за дорученням слідчого як керівника слідчо-оперативної групи здійснює відповідні заходи та виконує дії на місці пожежі, спрямовані на виявлення і фіксацію доказів, установлення обставин та причин виникнення пожеж, а також умов, що призвели до їх виникнення і поширення;

- шокквартилу здійснює перевірки роботи територіальних органів ДСНС з питань дотримання законодавства при здійсненні досліджень обставин та причин виникнення пожеж, якості ведення обліково-реєстраційної звітності;

- забезпечує дослідно-випробувальні лабораторії (ДВЛ) територіальних органів ДСНС необхідними технічними засобами, витратними матеріалами та обладнанням для дослідження пожеж із застосуванням фізико-хімічних (інструментальних) методів досліджень.

Начальники ГУМВС, УМВС, територіальних органів ДСНС України в межах повноважень:

- в структурних підрозділах органів внутрішніх справ та територіальних органах ДСНС України забезпечують закріплення відповідальних осіб за організацію роботи, пов'язаної з пожежами;

- забезпечують виїзд керівників слідчих управлінь (відділів), відповідних оперативних підрозділів органів внутрішніх справ та керівників територіальних органів ДСНС особисто на місця пожеж, унаслідок яких завдано збитків у розмірі однієї тисячі та більше не-

оподатковуваних мінімумів доходів громадян та (або) загинуло три і більше та постраждало п'ять і більше осіб, для організації проведення якісних оглядів місць подій і слідчих (розшукових) дій, спільних дій з установлення причин пожеж та виявлення винних у їх учиненні осіб;

- двічі на рік організують проведення спільних занять із залученням слідчих, працівників оперативних підрозділів, науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів (НДЕКЦ), ДВЛ щодо відпрацювання практичних прийомів роботи на місцях пожеж, тактики і методики розслідування правопорушень, пов'язаних з пожежами.

Особа начальницького складу територіального органу ДСНС України:

1. Як член слідчо-оперативної групи (СОГ) з'ясовує обставини виникнення та розвитку пожежі.

2. Як спеціаліст надає допомогу в огляді місця пожежі з метою виявлення осередку та причин виникнення і розповсюдження пожежі, виявлення, фіксації та вилучення зразків, проб, технічної та іншої документації і предметів, що надалі можуть бути використані як речові докази.

3. Перевіряє стан і справність засобів протипожежного захисту, що є на об'єкті, виконання вимог пожежної безпеки, приписів та постанов наглядового (контролюючого) органу ДСНС, якщо такі вносилися.

4. У взаємодії зі слідчим і спеціалістами інших залучених служб планує роботу на місці пожежі.

5. Вносить пропозиції слідчому щодо вжиття конкретних заходів для виявлення та усунення причин і умов, що призводять до вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із пожежами.

6. У разі неможливості встановлення причин виникнення пожежі повідомляє керівництву відповідного підрозділу територіального органу ДСНС України про необхідність організації виїзду ДВЛ.

7. У разі надходження інформації з місця пожежі про наявність на об'єкті систем автоматичного протипожежного захисту обов'язково повідомляє про це відповідний орган ліцензування з діяльності протипожежного призначення.

8. Як член СОГ виконує доручення слідчого в межах своїх повноважень. За результатами роботи для здійснення слідчим поперед-

ньої правової кваліфікації кримінального правопорушення на місці події оформляє та надає слідчому акт про пожежу. Впродовж 3 діб надсилає до слідчого підрозділу разом із супровідним листом, який реєструється в канцелярії відповідного підрозділу, звіт про причину виникнення пожежі та інші матеріали стосовно пожежі (фототаблиці тощо).

3.4.11. Організація обліку пожеж та їх наслідків

Відповідно до Закону України "Про державну статистику" в Україні ведеться єдиний облік пожеж та їх наслідків. Порядок обліку пожеж, загиблих та травмованих громадян на пожежах, суми матеріальних втрат від пожеж визначено постановою Кабінету Міністрів України 26 грудня 2003 року N 2030.

Облік пожеж та їх наслідків здійснюється з метою проведення аналізу причин та умов виникнення пожеж, оцінки стану пожежної безпеки населених пунктів та об'єктів, прогнозування ситуації і розроблення запобіжних заходів для забезпечення безпеки людей, збереження матеріальних цінностей та створення умов для гасіння пожеж.

Обліку підлягають усі пожежі незалежно від місця їх виникнення та наслідків, крім таких ситуацій:

- випадки горіння, обумовленого специфікою технологічного процесу виробництва чи умовами роботи промислових апаратів, агрегатів, установок та конструкцій;
- вибухи, спалахи та статичні електричні розряди без подальшого горіння;
- випадки коротких замикань в електромережі, електроустаткуванні, побутових та промислових електроприладах без подальшого горіння; випадки горіння відходів та сміття на відкритій території, якщо такі випадки не завдали прямих та/або побічних збитків;
- випадки самогубства (спроби самогубства) шляхом самоспалення, якщо це не призвело до загибелі чи травмування інших громадян і не завдало їм збитків та не призвело до інших наслідків;
- пожежі, що сталися на об'єктах права власності міжнародних організацій, іноземних юридичних осіб та громадян, а також на об'єктах, що не перебувають в юрисдикції України, якщо це не призвело до загибелі чи травмування громадян України і не завдало

збитків юридичним та/або фізичним особам України, або не призвело до інших наслідків для юридичних та/або фізичних осіб України.

Не підлягають обліку:

- випадки горіння, обумовленого специфікою технологічного процесу виробництва чи умовами роботи промислових апаратів, агрегатів, установок та конструкцій;

- вибухи, спалахи та статичні електричні розряди без подальшого горіння;

- випадки коротких замикань в електромережі, електроустаткуванні, побутових та промислових електроприладах без подальшого горіння;

- випадки горіння відходів та сміття на відкритій території, якщо такі випадки не завдали прямих та/або побічних збитків;

- випадки самогубства (спроби самогубства) шляхом самоспалення, якщо це не призвело до загибелі чи травмування інших громадян і не завдало їм збитків та не призвело до інших наслідків;

- пожежі, що сталися на об'єктах права власності міжнародних організацій, іноземних юридичних осіб та громадян, а також на об'єктах, що не перебувають в юрисдикції України, якщо це не призвело до загибелі чи травмування громадян України і не завдало збитків юридичним та/або фізичним особам України, або не призвело до інших наслідків для юридичних та/або фізичних осіб України.

Документом, який засвідчує факт пожежі, є акт, що підписується комісією, до складу якої входить не менш як три особи, у тому числі представник територіального органу ДСНС, представник адміністрації (власник) об'єкта, потерпілий.

Примірники Акту про пожежу надсилаються:

- місцевому органу державного нагляду (контролю) у сфері пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту;

- представнику адміністрації об'єкта (власнику), потерпілому на їх вимогу.

Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, на об'єктах яких утворено підрозділи відомчої пожежної (пожежно-сторожової) охорони, можуть розробляти відповідно до специфіки своєї діяльності за погодженням з ДСНС відомчі нормативно-правові акти, що засвідчують факт пожежі.

Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, підприємства, установи та організації ведуть первинний облік пожеж на об'єктах, що належать до сфери їх управління, перебувають у власності чи оренді, інформують ДСНС про всі випадки пожеж і надають необхідні матеріали в ході їх розслідування.

Облік пожеж ведеться: територіальними органами ДСНС - у населених пунктах і на об'єктах, підконтрольних ДСНС; міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями, які є постійними або тимчасовими користувачами земельних ділянок лісового фонду - у лісах; Міноборони, СБУ, Службою зовнішньої розвідки, Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України, ДПтС, Адміністрацією Держприкордонслужби - на підконтрольних їм об'єктах; Держпраці - на підземних об'єктах, у шахтах, розрізах і кар'єрах, рудниках, копальнях, на будівництві тунелів і гідротехнічних споруд; Мінінфраструктури - на транспортних засобах морського, річкового, повітряного та магістрального залізничного сполучення, нагляд (контроль) за експлуатацією яких він здійснює; МВС - на підконтрольних йому об'єктах, а також на транспортних засобах, причиною пожежі на яких стала дорожньотранспортна пригода.

Страхові організації незалежно від форми власності зобов'язані у 3-денний строк письмово повідомляти територіальні органи ДСНС про звернення до них юридичних та фізичних осіб із заявою про страховий випадок, спричинений пожежею.

Матеріальні втрати від пожежі визначаються сумою прямих і побічних збитків за цінами, що діють на час виникнення пожежі.

Прямі збитки від пожеж - оцінені в грошовому вираженні матеріальні цінності, знищені та/або пошкоджені внаслідок безпосереднього впливу небезпечних факторів пожежі.

Побічні збитки від пожеж - оцінені у грошовому вираженні втрати на гасіння пожежі (вартість вогнегасних речовин, пально-мастильних матеріалів тощо), ліквідацію її наслідків (враховуючи соціально-економічні та екологічні втрати), у тому числі на відбудову об'єкта; втрати, зумовлені простоєм у виробництві, перервою в роботі, зміною графіка руху транспортних засобів тощо;

Побічні збитки визначаються на підставі довідки, складеної згідно з документами бухгалтерського обліку. Відповідальність за достовірність відомостей про збитки несуть особи, які подали таку довідку.

У разі відсутності документів про побічні збитки їх розмір визначається за методикою, що розробляється відповідним центральним органом виконавчої влади з урахуванням специфіки його діяльності.

Прямі та побічні збитки, завдані пожежею фізичним особам, визначаються на підставі відомостей страхових організацій, витягів з рішень судових органів, документів чи письмових заяв власників майна.

Обліку підлягають особи, загиблі внаслідок пожеж, та травмовані на пожежах, крім осіб, що загинули або травмовані внаслідок кримінальних дій чи самогубства (спроби самогубства) шляхом самоспалення.

ДСНС та його територіальні органи мають право проводити в установленому законодавством порядку перевірку повноти і якості ведення обліку пожеж у міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, на підприємствах, в установах та організаціях.

На основі аналізу причин виникнення пожеж здійснюється прогноз ситуації з пожежами та розробляються пожежно-профілактичні заходи, спрямовані на недопущення загострення ситуації з пожежами, попередження випадків загибелі та травмування людей на пожежах.

Медичні заклади незалежно від форми власності зобов'язані протягом доби повідомити територіальні органи ДСНС про звернення чи доставку до них для надання медичної допомоги осіб з тілесними ушкодженнями чи отруєнням, отриманими під час пожежі (її вторинних проявів), або тих, що померли від травм і впливу небезпечних факторів пожежі, з поданням висновку про причину смерті (наказ МНС України та МОЗ України від 07.06.2005 № 38/253 "Про інформування органів державного пожежного нагляду про звернення чи доставку до медичних закладів осіб з тілесними ушкодженнями чи отруєннями, отриманими під час пожежі").

3.4.12. Інформаційно-консультаційна робота з питань профілактики пожеж

Інформаційно-консультаційна робота організовується і здійснюється територіальними органами ДСНС спільно з Консультаційними центрами при Головних управліннях ДСНС України в областях згідно Положення про Консультаційний центр при Головному управлінні ДСНС України.

Завданням Консультаційного центру є:

- надання кваліфікованої інформаційної допомоги юридичним (не залежно від форм власності та виду діяльності) та фізичним особам з питань, віднесених до компетенції Головного управління;
- створення необхідних умов для забезпечення населення своєчасною, достовірною та повною інформацією про діяльність Головного управління;
- забезпечення якості та доступності адміністративних послуг для громадян;
- сприяння у розвитку громадської свідомості щодо особистої та колективної безпеки, метою якої є підвищення рівня обізнаності населення з питань пожежної та техногенної безпеки та формування уважного ставлення до встановлених законодавством вимог.

Консультаційний центр функціонує з метою організації, розвитку і поширення системи інформування та консультування населення з питань реалізації державної політики у сферах цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, профілактики травматизму невиробничого характеру, державного нагляду (контролю) за дотриманням та виконанням вимог законодавства у сферах пожежної і техногенної безпеки на регіональному рівні.

Консультаційний центр у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства України, наказами ДСНС, Положенням про ДСНС, Положенням про ГУ ДСНС.

Безпосереднє керівництво діяльністю Консультаційного центру здійснює заступник начальника управління – начальник відділу по-

жежної безпеки управління державного нагляду та контролю Головного управління.

Надання консультацій здійснюється персоналом та працівниками Головного управління в межах повноважень, які залучаються згідно з графіком чергувань, затвердженим начальником Головного управління.

За поданням заступника начальника управління – начальника відділу пожежної безпеки управління державного нагляду та контролю Головного управління до роботи Консультаційного центру можуть залучатися за рішенням начальника Головного управління фахівці та експерти інших підприємств, установ, організацій (за згодою).

Надання консультаційної інформації здійснюється безкоштовно.

Консультаційний центр відповідно до покладених на нього завдань:

1. Надає інформаційну допомогу юридичним (не залежно від форм власності та виду діяльності) та фізичним особам з питань віднесених до компетенції Головного управління:

- по телефону;
- через мережу Інтернет;
- під час особистого прийому.

2. Організовує та проводить семінари, тренінги, «круглі столи» з питань, віднесених до компетенції Головного управління.

3. Проводить аналіз діяльності з інформування та консультування громадян щодо питань, віднесених до компетенції Головного управління, з метою узагальнення та поширення практики роботи.

4. Надає інформацію населенню щодо прав та обов'язків громадян України у сфері цивільного захисту.

5. Бере участь в інформаційно-просвітницькій роботі та пропаганді знань серед населення з питань цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, а також роз'яснення правил поведінки та дій в умовах надзвичайних ситуацій.

6. Розповсюджує друковану продукцію, у тому числі науково-методичну, довідкову.

Організаційну роботу Консультаційного центру, контроль за веденням журналу обліку осіб, які звернулися до Консультаційного центру, дотримання графіку його роботи здійснює заступник нача-

льника управління – начальник відділу пожежної безпеки управління державного нагляду та контролю Головного управління.

Прийом осіб проводиться кожного робочого дня відповідно до графіку роботи Консультаційного центру. Графік роботи Консультаційного центру оприлюднюється у місцевих засобах масової інформації, веб-сайті та інформаційному стенді Головного управління, а також розміщується у приміщенні Консультаційного центру та на видимих місцях.

Реєстрація обліку прийому громадян, які звертаються до Консультаційного центру, здійснюється за допомогою журналу, що веде особа, яка здійснює такий прийом та надає консультацію (інформаційну допомогу).

Консультаційний центр може використовуватися для доведення до відома населення конкретних повідомлень щодо участі у заходах цивільного захисту за місцем проживання (дії за попереджувальними сигналами, повідомленнями при проведенні евакуаційних заходів, укриття у захисних спорудах, видача засобів індивідуального захисту тощо).

При проведенні консультацій надається інформація про потенційну небезпеку, характерну для відповідного регіону та методи реагування на неї.

Робота Консультаційного центру організовується таким чином, щоб кожний його відвідувач отримував вичерпну інформацію щодо питань, віднесених до сфери компетенції Головного управління.

Основні документи, що повинні бути у Консультаційному центрі:

- наказ Головного управління про створення Консультаційного центру;
- положення про Консультаційний центр;
- регламент роботи Консультаційного центру;
- графік надання консультацій;
- розпорядок роботи Консультаційного центру;
- журнал обліку консультацій.

3.5. НОРМАТИВНО-ТЕХНІЧНА РОБОТА

3.5.1. Погодження і експертиза нормативних та нормативно-технічних документів

Нормативні документи (проекти стандартів, норм і правил, технічних умов на виготовлення продукції та виконання робіт), які встановлюють вимоги до пожежонебезпечних технологічних процесів та продукції, повинні включати вимоги техногенної та пожежної безпеки і погоджуватися з центральним органом виконавчої влади, який здійснює державний нагляд (контроль) у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.

Вимоги пожежної безпеки, що містяться у відомчих нормативних актах, не повинні суперечити національним стандартам, нормам і правилам.

Експертиза проектів будівництва з питань пожежної, техногенної безпеки проводиться експертними організаціями незалежно від форми власності, які пройшли професійну атестацію, що проводилася із залученням представників відповідних центральних органів виконавчої влади, та отримали відповідний кваліфікаційний сертифікат.

Обов'язковій експертизі з питань пожежної та техногенної безпеки підлягають проекти будівництва об'єктів IV і V категорій складності.

До IV категорії складності відносяться об'єкти будівництва, які мають хоча б одну з таких ознак:

1) розраховані на постійне перебування більш як 300 осіб та (або) періодичне перебування більше 500 осіб;

2) становлять можливу небезпеку для більш як 10000 осіб, які перебувають поза об'єктом;

3) у разі аварії або неможливості (недоцільності) подальшої експлуатації:

- можуть спричинити збитки в обсязі понад 15000 мінімальних розмірів заробітних плат;

- можуть призвести до припинення функціонування об'єктів транспорту, зв'язку, енергетики та інженерних мереж регіонального рівня;

- можуть призвести до втрати об'єктів культурної спадщини місцевого значення.

До V категорії складності відносяться об'єкти будівництва, які мають хоча б одну з таких ознак:

1) згідно із Законом України "Про об'єкти підвищеної небезпеки" є об'єктами підвищеної небезпеки;

2) розраховані на постійне перебування більш як 400 осіб та (або) періодичне перебування понад 1000 осіб;

3) становлять можливу небезпеку для більш як 50000 осіб, які перебувають поза об'єктом;

4) у разі аварії або неможливості (недоцільності) подальшої експлуатації:

- можуть спричинити збитки в обсязі понад 150000 мінімальних розмірів заробітних плат;

- можуть призвести до припинення функціонування об'єктів транспорту, зв'язку, енергетики та інженерних мереж загальнодержавного значення;

- можуть призвести до втрати об'єктів культурної спадщини національного значення.

Обов'язок із забезпечення пожежної безпеки під час проектування та забудови населених пунктів, будівництва будівель і споруд покладається на органи архітектури, замовників, забудовників, проектні та будівельні організації.

3.5.2. Дотримання вимог пожежної безпеки під час проектування, будівництва та реконструкції об'єктів виробничого та іншого призначення

Виробничі, жилі, інші будівлі та споруди, обладнання, транспортні засоби, що вводяться в дію чи експлуатацію після завершення будівництва, реконструкції або технічного переоснащення, а також технологічні процеси та продукція повинні відповідати вимогам нормативно-правових актів з пожежної безпеки.

Початок роботи новоутворених підприємств, початок використання суб'єктом господарювання об'єктів нерухомості (будівель, споруд, приміщень або їх частин) здійснюється суб'єктом господарювання на підставі поданої декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки (декларація), а для суб'єктів господарювання з високим ступенем ризику - також за наявності позитивного висновку за результатами оцінки (експертизи) протипожежного

стану підприємства, об'єкта чи приміщення (оцінка протипожежного стану).

Оцінка протипожежного стану проводиться суб'єктом господарювання, який одержав відповідну ліцензію.

Висновок за результатами оцінки протипожежного стану оформляється та надається суб'єктом господарювання, який проводив оцінку протипожежного стану.

Позитивний висновок за результатами оцінки протипожежного стану надається до початку роботи новоутворених підприємств, до початку використання суб'єктом господарювання об'єктів нерухомості, за відсутності фактів порушення правил пожежної безпеки та діє до реєстрації декларації.

Перелік суб'єктів господарювання з високим ступенем ризику визначається центральним органом виконавчої влади, який здійснює державний нагляд (контроль) у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну регуляторну політику, у сфері дозвільної системи і ліцензування господарської діяльності.

Декларація подається суб'єктом господарювання до державного адміністратора або центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд (контроль) у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки (дозвільного органу).

Декларація реєструється дозвільним органом на безоплатній основі протягом десяти робочих днів з дня її надходження.

Датою надходження декларації вважається дата її реєстрації як вхідної кореспонденції державним адміністратором або дозвільним органом, а в разі надсилання рекомендованим листом - дата, зазначена на поштовому штампелі підприємства зв'язку.

Державний адміністратор протягом одного робочого дня після надходження декларації передає її дозвільному органу.

Якщо декларацію подано чи оформлено з порушенням установлених вимог, дозвільний орган відмовляє в реєстрації декларації та повертає її суб'єкту господарювання для доопрацювання.

У разі якщо дозвільним органом не зареєстровано декларацію і не відмовлено в її реєстрації в установленій абзацом другим цієї частини строк, право на вчинення дій щодо провадження господарської діяльності, передбачених частиною другою цієї статті, вини-

кає наступного дня після завершення строку, встановленого для реєстрації декларації. У такому разі декларація вважається зареєстрованою.

Декларація не подається:

1) на використання торговельних місць, кіосків та контейнерів, якщо їх розміщено на ринку відповідно до схеми, погодженої з органом державного пожежного нагляду;

2) орендарем об'єкта нерухомості (особою, яка використовує об'єкт нерухомості за цивільно-правовим договором, що не передбачає перехід права власності на цей об'єкт) за умови, що декларацію на об'єкт нерухомості зареєстровано власником;

3) на використання об'єктів, що в установленому законодавством порядку приймаються в експлуатацію після завершення будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту.

Форма декларації, порядок її подання та реєстрації визначаються Кабінетом Міністрів України.

Особи, які подали декларацію, несуть передбачену законом відповідальність за достовірність даних, зазначених у поданій декларації.

3.6. ПРАВА, ОБОВ'ЯЗКИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

3.6.1. Забезпечення техногенної безпеки

Забезпечення техногенної безпеки суб'єкта господарювання покладається на його керівника.

Забезпечення техногенної безпеки під час проектування, будівництва об'єктів, будівель і споруд покладається на орган архітектури, замовників, забудовників, проектні та будівельні організації.

Забезпечення техногенної безпеки в жилих приміщеннях державного, комунального, приватного житлового фонду, фонду житлово-будівельних кооперативів покладається на житлово-експлуатаційні організації, квартиронаймачів та власників квартир, а в жилих будинках приватного житлового фонду - на їх власників або наймачів, якщо це обумовлено договором найму.

3.6.2. Забезпечення пожежної безпеки

Забезпечення пожежної безпеки на території України, регулювання відносин у цій сфері органів державної влади, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання і громадян здійснюються відповідно до Кодексу Цивільного захисту, законів та інших нормативно-правових актів.

Діяльність із забезпечення пожежної безпеки є складовою виробничої та іншої діяльності посадових осіб і працівників підприємств, установ та організацій. Зазначена вимога відображається у трудових договорах (контрактах), статутах та положеннях.

Забезпечення пожежної безпеки суб'єкта господарювання покладається на власників та керівників таких суб'єктів господарювання.

Повноваження у сфері пожежної безпеки асоціацій, корпорацій, концернів, інших господарських об'єднань визначаються їхніми статутами або договорами між суб'єктами господарювання, що утворили об'єднання. Для виконання делегованих об'єднанню функцій у його апараті створюється служба пожежної безпеки.

Обов'язок із забезпечення пожежної безпеки під час проектування та забудови населених пунктів, будівництва будівель і споруд покладається на органи архітектури, замовників, забудовників, проектні та будівельні організації.

Обов'язок із забезпечення пожежної безпеки в жилих приміщеннях державного, комунального, громадського житлового фонду, фонду житлово-будівельних кооперативів покладається на квартиронаймачів і власників квартир, а в жилих приміщеннях приватного житлового фонду та інших спорудах, приватних житлових будинках садибного типу, дачних і садових будинках з господарськими спорудами та будівлями - на їх власників або наймачів, якщо це обумовлено договором найму.

3.6.3. Права суб'єкта господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю).

Суб'єкт господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю) має право:

1) вимагати від посадових осіб ДСНС та її територіального органу додержання вимог законодавства;

2) перевіряти наявність у посадових осіб ДСНС та її територіального органу службового посвідчення і одержувати копії посвідчення (направлення) на проведення планового або позапланового заходу;

3) не допускати посадових осіб ДСНС та її територіального органу здійснення державного нагляду (контролю), якщо:

- він здійснюється з порушенням вимог щодо періодичності проведення заходів державного нагляду (контролю), передбачених законом;

- посадова особа ДСНС та її територіального органу не надала копії документів, або якщо надані документи не відповідають вимогам законодавства;

4) бути присутнім під час здійснення заходів державного нагляду (контролю);

5) вимагати нерозголошення інформації, що є комерційною таємницею суб'єкта господарювання;

6) одержувати та знайомитися з актами державного нагляду (контролю);

7) надавати в письмовій формі свої пояснення, зауваження або заперечення до акта органу державного нагляду (контролю);

8) оскаржувати в установленому законом порядку неправомірні дії органів державного нагляду (контролю) та їх посадових осіб.

Суб'єкт господарювання має право звернутися до центрального органу державного нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки або до суду щодо оскарження рішень органів державного нагляду (контролю).

3.6.4. *Обов'язки суб'єкта господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю)*

Суб'єкт господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю) зобов'язаний:

- допускати посадових осіб органу державного нагляду (контролю) до здійснення заходів державного нагляду (контролю) за умови дотримання порядку здійснення державного нагляду (контролю), передбаченого цим законодавством;

- виконувати вимоги органу державного нагляду (контролю) щодо усунення виявлених порушень вимог законодавства;

- надавати документи, зразки продукції, пояснення, довідки, відомості, матеріали з питань, що виникають під час державного нагляду (контролю), відповідно до закону;

- одержувати примірник припису або акта органу державного нагляду (контролю) за результатами проведеного планового чи позапланового заходу.

3.6.5. Відповідальність суб'єкта господарювання

Невиконання приписів, розпоряджень або інших розпорядчих документів щодо усунення порушень вимог законодавства, виявлених під час здійснення заходу державного нагляду (контролю), тягне за собою застосування до суб'єкта господарювання штрафних санкцій у порядку, встановленому законом.

У разі застосування санкцій за порушення вимог законодавства, зокрема, якщо законом передбачаються мінімальні та максимальні розміри санкцій, враховується принцип пропорційності порушення і покарання.

4

ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ЩО РЕАЛІЗУЄ ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ У СФЕРІ ЯДЕРНОЇ ТА РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

4.1. ОРГАНІЗАЦІЯ І СТРУКТУРА ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ДОТРИМАННЯМ ВИМОГ ЯДЕРНОЇ ТА РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Центральним органом виконавчої влади який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері безпеки використання ядерної енергії є Державна інспекція ядерного регулювання України (далі - Держатомрегулювання), діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України (Постанова КМУ від 20 серпня 2014 р. № 363 "Про затвердження Положення про Державну інспекцію ядерного регулювання України").

Очолує Державну інспекцію ядерного регулювання України Голова Держатомрегулювання.

Основними завданнями Держатомрегулювання є:

- 1) забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері безпеки використання ядерної енергії;
- 2) здійснення державного регулювання безпеки використання ядерної енергії;
- 3) здійснення повноважень компетентного органу
 - з фізичного захисту ядерного матеріалу та ядерних установок;
 - з питань безпечного перевезення радіоактивних матеріалів;
 - з питань аварійного оповіщення та інформування.

Держатомрегулювання відповідно до покладених на нього завдань:

- 1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції та готує загальнодержавні та інші програми з безпеки використання ядерної енергії;
- 2) координує діяльність центральних та місцевих органів виконавчої влади, що відповідають за забезпечення ядерної та радіаційної безпеки;
- 3) організовує і проводить наукові та науково-технічні дослідження у сфері безпеки використання ядерної енергії;
- 4) визначає критерії та вимоги безпеки, дотримання яких обов'язкове під час використання ядерної енергії;
- 5) погоджує проекти державних і галузевих стандартів з питань ядерної та радіаційної безпеки і охорони праці;
- 6) проводить оцінку безпеки ядерних установок, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, уранових об'єктів, інших джерел іонізуючого випромінювання;
- 7) визначає перелік документів, що подаються для одержання ліцензії на провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії;
- 8) веде єдиний реєстр виданих ліцензій на провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії;
- 9) погоджує концепції зняття з експлуатації ядерних установок;
- 10) надає керівникам підприємств приватної форми власності, які використовують джерела іонізуючого випромінювання, допуск до виконання особливих робіт;
- 11) затверджує порядок обліку радіоактивних відходів;
- 12) реєструє джерела іонізуючого випромінювання;
- 13) забезпечує організацію створення та функціонування єдиної державної системи контролю та обліку індивідуальних доз опромінення населення;
- 14) веде державний облік ядерних матеріалів;
- 15) забезпечує обмін інформацією з Міжнародним агентством з атомної енергії щодо незаконного обігу радіоактивних матеріалів та щодо накопичення радіоактивних відходів в Україні;
- 16) затверджує порядок проведення інспекційних перевірок та інспекційних обстежень;

17) здійснює управління створенням та функціонуванням функціональної підсистеми з питань безпеки об'єктів ядерної енергетики єдиної державної системи цивільного захисту;

18) затверджує порядок проведення навчання і перевірки знань з питань ядерної та радіаційної безпеки у персоналі і посадових осіб, які забезпечують ядерну та радіаційну безпеку;

19) готує щорічну доповідь про стан ядерної та радіаційної безпеки в Україні;

20) оперативно сповіщає через засоби масової інформації про радіаційні аварії на території України, а також за її межами в разі можливості транскордонного перенесення радіоактивних речовин;

21) застосовує в межах повноважень, передбачених законом, примусові заходи до юридичних і фізичних осіб у разі порушення ними законодавства з питань ядерної та радіаційної безпеки;

22) застосовує в установленому порядку фінансові санкції до підприємств, установ та організацій, інших суб'єктів підприємницької діяльності у разі порушення законодавства з питань ядерної та радіаційної безпеки;

23) притягує в установленому законом порядку до відповідальності осіб, винних у порушенні законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань ядерної та радіаційної безпеки;

24) обмежує, припиняє, зупиняє експлуатацію підприємств, установ, організацій, ядерних установок, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, установок з джерелами іонізуючого випромінювання у разі порушення вимог ядерної та радіаційної безпеки або неспроможності дотримання таких вимог;

25) здійснює інші повноваження, визначені законом.

Держатомрегулювання має право:

- залучати в установленому порядку спеціалістів центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), вчених, представників інститутів громадянського суспільства (за згодою) для розгляду питань, що належать до його компетенції;

- одержувати безоплатно від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових осіб, а також громадян та їх об'єднань інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання покладених на нього завдань;

- скликати наради, утворювати комісії та робочі групи, проводити наукові конференції, семінари з питань, що належать до його компетенції;

- користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державною системою урядового зв'язку та іншими технічними засобами;

- володіти спеціальними транспортними засобами для здійснення заходів реагування на надзвичайні ситуації.

Голова Держатомрегулювання має двох заступників, у тому числі одного першого, які призначаються на посаду та звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України відповідно до пропозицій Голови.

Перший заступник Голови за посадою є Головним державним інспектором з ядерної та радіаційної безпеки України.

Для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції Держатомрегулювання, обговорення найважливіших напрямів його діяльності у Держатомрегулюванні може утворюватись Колегія згідно наказу Держатомрегулювання України від 13.04 2011 року № 35 "Положення про Колегію Державної інспекції ядерного регулювання України".

Колегія є постійним консультативно-дорадчим органом і утворюється для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції Держатомрегулювання України та для колективного і вільного обговорення найважливіших напрямів її діяльності.

Рішення колегії можуть бути реалізовані шляхом видання наказу Держатомрегулювання.

Основними завданнями Колегії є:

- розгляд пропозицій щодо формування та реалізації державної політики у сфері безпеки використання ядерної енергії;

- визначення перспектив і найважливіших напрямів розвитку нормативно-правової бази державного регулювання безпеки використання ядерної енергії;

- аналіз результатів та визначення політики і пріоритетів провадження дозвільної діяльності у сфері використання ядерної енергії;

- аналіз результатів та визначення політики і пріоритетів державного нагляду за станом ядерної та радіаційної безпеки;

- розгляд результатів експертизи безпеки та інспекційних перевірок ядерних установок та сховищ для захоронення радіоактивних

відходів при вирішенні питання про видачу ліцензій на провадження діяльності на окремому етапі їх життєвого циклу;

- розширення міжнародного співробітництва з питань безпеки використання ядерної енергії;
- аналіз стану виконання заходів щодо реалізації державної політики в усіх сферах діяльності Держатомрегулювання України.

Для розгляду наукових рекомендацій та проведення фахових консультацій з основних питань діяльності у Держатомрегулюванні можуть утворюватись інші постійні або тимчасові консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи.

Згідно наказу Державної інспекції ядерного регулювання України від 13.01.2016 № 3 створюється Громадська рада, діяльність якої регламентує "Положення про Громадську раду при Державній інспекції ядерного регулювання України".

Громадська рада при Державній інспекції ядерного регулювання України є тимчасовим консультативно-дорадчим органом, утвореним для сприяння участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики.

Основними завданнями Громадської ради є:

- сприяння реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами;
- здійснення громадського контролю за діяльністю Держатомрегулювання;
- сприяння врахуванню Держатомрегулюванням громадської думки під час формування та реалізації державної політики.

Рішення про утворення чи ліквідацію колегії, інших постійних або тимчасових консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, їх кількісний та персональний склад, положення про них затверджує Голова Держатомрегулювання.

Держатомрегулювання здійснює повноваження безпосередньо через утворені в установленому порядку регіональні органи.

Регіональними органами, які підпорядкованні заступнику Голови, є:

- Західна державна інспекція з ядерної та радіаційної безпеки;
- Південна державна інспекція з ядерної та радіаційної безпеки;
- Південно-східна державна інспекція з ядерної та радіаційної безпеки;
- Північна державна інспекція з ядерної та радіаційної безпеки;

- Північно-західна державна інспекція з ядерної та радіаційної безпеки;
- Східна державна інспекція з ядерної та радіаційної безпеки;
- Центральна державна інспекція з ядерної та радіаційної безпеки;
- Кримська державна інспекція з ядерної та радіаційної безпеки.

Державна інспекція є міжрегіональним територіальним органом Державної інспекції ядерного регулювання України і входить до сфери її управління.

Основними завданнями Держінспекції є реалізація повноважень Держатомрегулювання України, передбачених Положенням про Державну інспекцію ядерного регулювання України на відповідній території, визначеній Держатомрегулюванням України згідно з регіональним принципом охоплення суб'єктів діяльності у сфері використання ядерної енергії.

Держінспекції є незалежними від державних органів, установ і посадових осіб, діяльність яких пов'язана з використанням ядерної енергії, від місцевих органів влади і самоврядування, об'єднань громадян.

Також, згідно структури Держатомрегулювання, у підпорядкуванні Першого заступника Голови є:

- Державна інспекція з ядерної безпеки на Запорізькій АЕС;
- Державна інспекція з ядерної безпеки на Рівненській АЕС;
- Державна інспекція з ядерної безпеки на Хмельницькій АЕС;
- Державна інспекція з ядерної безпеки на Чорнобильській АЕС;
- Державна інспекція з ядерної безпеки на Південно-Українській АЕС.

Державний нагляд за дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки здійснюється Держінспекціями на підставі "Порядку здійснення державного нагляду за дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки" затвердженого Постановою КМУ від 13 листопада 2013 р. № 824 та "Положення про державні регіональні інспекції з ядерної та радіаційної безпеки Держатомрегулювання України" наказ Державної інспекції ядерного регулювання України від 11.10.2011 № 142. Порядок розроблений відповідно до законів України "Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії" від 11.01.2000 № 1370-XIV, " Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку" від 08.02.1995 № 39/95-ВР та "Поло-

ження про Державну інспекцію ядерного регулювання України" від 20 серпня 2014 р. № 363, норм і правил з ядерної та радіаційної безпеки у сфері використання ядерної енергії.

4.2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Державний нагляд за дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки (далі - державний нагляд) - діяльність Держатомрегулювання та її територіальних органів щодо здійснення контролю за дотриманням законодавства, норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки (крім медичних вимог безпеки), умов, визначених у документах дозвільного характеру, вимог до фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання, обліку та контролю ядерних матеріалів, інших джерел іонізуючого випромінювання та застосування примусових заходів з метою запобігання, виявлення та усунення порушень у сфері використання ядерної енергії.

Об'єктами державного нагляду за дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки є:

- ядерні установки;
- об'єкти, призначені для поводження з радіоактивними відходами;
- об'єкти з переробки уранових руд;
- ядерні матеріали, радіоактивні відходи, інші джерела іонізуючого випромінювання;
- діяльність у сфері використання ядерної енергії підприємств, установ, організацій, посадових осіб та персоналу, фізичних осіб - підприємців, які провадять чи заявили про намір провадити таку діяльність.

Державний нагляд на об'єктах державного нагляду, що є власністю іноземних держав, міжнародних організацій, іноземних юридичних осіб, іноземців та осіб без громадянства і розташовані на території України, а також на об'єктах правоохоронних органів спеціального призначення, військових формувань та установ, здійснюється відповідно до "Порядку здійснення державного нагляду за до-

триманням вимог ядерної та радіаційної безпеки" від 13 листопада 2013 р. № 824.

Державний нагляд здійснюється Держатомрегулюванням та її територіальними органами (Держінспекція) із залученням у разі необхідності представників інших органів державного нагляду (контролю) у відповідних сферах безпеки за їх згодою, організацій науково-технічної підтримки, інших наукових, експертних організацій та експертів-консультантів.

Від імені Держатомрегулювання та Держінспекції державний нагляд здійснюють державні інспектори з ядерної та радіаційної безпеки, що пройшли кваліфікаційну атестацію, спеціальне медичне обстеження та отримали допуск до виконання особливих робіт на ядерних установках, з ядерними матеріалами, радіоактивними відходами, іншими джерелами іонізуючого випромінювання.

Державні інспектори мають службове посвідчення встановленого зразка, форма якого затверджується Держатомрегулюванням, а також особистий штамп із зазначенням найменування інспекції, яку вони представляють.

Державні інспектори під час виконання своїх посадових обов'язків несуть відповідальність за повноту, достатність та обґрунтованість своїх вимог згідно із законодавством.

Державний нагляд за дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки здійснюється відповідно до річного і місячного планів наглядової діяльності Держатомрегулювання України.

Річний план наглядової діяльності формується на підставі:

- завдань і функцій Держатомрегулювання по забезпеченню державного нагляду;
- наказів та розпоряджень Голови Держатомрегулювання України;
- розпоряджень Головного державного інспектора з ядерної безпеки України;
- оцінки рівня безпеки установок і об'єктів;
- оцінки поточного стану систем (елементів) установок, об'єктів і діяльності Ліцензіатів;
- кількості порушень в роботі установок, об'єктів;
- результатів аналізу наглядової діяльності за попередні періоди;
- наявності відповідних ресурсів (в тому числі і фінансових);

- пропозицій структурних підрозділів Держатомрегулювання України і територіальних органів.

Річний план наглядової діяльності підписується начальниками структурних підрозділів, які брали участь в його підготовці, і затверджується заступником Голови - Головним державним інспектором з ядерної безпеки України.

Місячні плани наглядової діяльності формуються на основі річного плану з метою деталізації його заходів, а також з урахуванням результатів оцінки поточного стану безпеки ядерних установок, об'єктів і включають конкретні заходи щодо реалізації державного нагляду.

До плану наглядової діяльності додаються план-графіки проведення інспекційних перевірок. Цими план-графіками визначаються установки, об'єкти та їх структурні підрозділи, що перевіряються, теми, терміни і інспекційні підрозділи Держатомрегулювання України, що виконують перевірку.

Для конкретизації цілей, завдань перевірки і питань, що перевірятимуться, складаються типові та робочі інспекційні плани.

Держатомрегулювання України розробляє річний план наглядової діяльності і план-графіки інспекційних перевірок на наступний календарний рік. Річний план може коригуватися в залежності від змін в планах та графіках роботи Ліцензіата. План-графіки проведення інспекційних перевірок підписуються начальниками інспекційних підрозділів, які беруть участь у його підготовці, і входять до плану наглядової діяльності як його складові частини.

Зміни та доповнення в річний та місячні плани наглядової діяльності вносяться за рішенням Голови і оформляються відповідними наказами Держатомрегулювання України.

4.3. ПРИНЦИПИ, ФОРМИ І ПРОЦЕДУРИ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ДОТРИМАННЯМ ВИМОГ ЯДЕРНОЇ ТА РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

4.3.1. Принципи і форми здійснення державного нагляду за дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки

Державний нагляд за дотриманням ядерної та радіаційної безпеки здійснюється з метою перевірки виконання експлуатуючими організаціями, підприємствами, установами, організаціями, що здійснюють діяльність на майданчиках ядерних установок, об'єктами, призначеними для поводження з радіоактивними відходами, урановими об'єктами вимог законодавства України, норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки, умов ліцензій, забезпечення захисту персоналу, населення та навколишнього природного середовища від неприпустимого радіаційного впливу, спричиненого цією діяльністю та оцінки цієї діяльності.

Законодавчою та нормативно-правовою основою функціонування системи державного нагляду за дотриманням ядерної та радіаційної безпеки є Конституція і закони України, постанови Верховної Ради, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, Положення про Державну інспекцію ядерного регулювання України, чинні норми, правила і стандарти з ядерної та радіаційної безпеки, норми, правила з фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання, нормативно-правові акти з питань організації та ведення обліку і контролю ядерних матеріалів, застосування гарантій нерозповсюдження ядерної зброї, ліцензійні умови провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії, розпорядчі документи Держатомрегулювання України. Державний нагляд також ґрунтується на відповідних регуляторних рішеннях Держатомрегулювання України.

Основними заходами державного нагляду за дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки є:

- проведення аналізу інформації про стан ядерної та радіаційної безпеки об'єктів державного нагляду;
- проведення інспекційних перевірок та інспекційних обстежень;
- видача обов'язкових до виконання приписів, розпоряджень у разі виявлення порушень вимог ядерної та радіаційної безпеки за результатами інспекційних перевірок, інспекційних обстежень та аналізу інформації про стан ядерної та радіаційної безпеки об'єктів державного нагляду;
- застосування передбачених законодавством примусових заходів до юридичних і фізичних осіб у разі виявлення порушень ни-

ми вимог ядерної та радіаційної безпеки та/або невиконання вимог приписів, розпоряджень.

Основними принципами державного нагляду є:

- пріоритетність забезпечення ядерної та радіаційної безпеки;
- відкритість, прозорість, плановість і системність здійснення заходів державного нагляду;
- об'єктивність та неупередженість вимог державних інспекторів;

- відповідність примусових заходів та розміру фінансових санкцій характеру вчинених порушень та рівню їх впливу на стан ядерної та радіаційної безпеки;

- планування та здійснення заходів державного нагляду з урахуванням рівня потенційної небезпеки об'єктів державного нагляду (ризик-інформований підхід), ступеня ризику від провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії;

- спрямованість примусових заходів на попередження скоєння правопорушень;

- неприпустимість втручання будь-яких органів, посадових і службових осіб, громадян та їх об'єднань у здійснення заходів державного нагляду, крім передбачених законом випадків.

Держатомрегулювання України в межах своєї компетенції організує і здійснює державний нагляд за:

- дотриманням встановлених вимог безпеки при здійсненні діяльності в сфері використання ядерної енергії;

- дотриманням експлуатуючими організаціями, підприємствами, установами, організаціями, що виконують роботи на майданчиках установок і об'єктів, вимог безпеки;

- виконання умов ліцензій і дозволів на право здійснення діяльності в сфері використання ядерної енергії;

- дотриманням вимог законодавства, норм та правил у частині обліку та контролю ядерних матеріалів підприємствами, організаціями, установами, юридичними та фізичними особами, які використовують, перевозять або зберігають ядерні матеріали, радіоактивні відходи, інші джерела іонізуючого випромінювання;

- забезпеченням фізичного захисту ядерних установок, уранових об'єктів, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання;

- забезпеченням необхідного рівня кваліфікації персоналу установок і об'єктів, а також персоналу підприємств, установ, організацій, що виконують роботи на майданчиках установок і об'єктів, в тому числі з обліку та контролю ядерних матеріалів і радіоактивних речовин, поводження з радіоактивними відходами і відпрацьованим ядерним паливом, їх утилізацією та захороненням;

- розробкою та реалізацією заходів по забезпеченню захисту персоналу, населення та навколишнього природного середовища від негативного впливу іонізуючого випромінювання і радіоактивного забруднення, спричинених практичною діяльністю на установках і об'єктах у випадку аварій і готовністю підприємств, організацій і установ до ліквідації їх наслідків;

- виконанням вимог безпеки при введенні в експлуатацію, експлуатації та зняття з експлуатації систем (елементів) установок, об'єктів.

4.3.2. Одержання і аналіз інформації

Під час здійснення державного нагляду проводиться аналіз та перевірка інформації, що міститься у документах, подання яких суб'єктами діяльності передбачено вимогами законодавства, нормами, правилами і стандартами з ядерної та радіаційної безпеки, умовами ліцензій, іншими документами дозвільного характеру, а саме у:

- звітах про виконання умов ліцензій, інших документів дозвільного характеру, приписів та розпоряджень;

- звітах про стан безпеки ядерних установок, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, об'єктів з переробки уранових руд та джерел іонізуючого випромінювання;

- повідомленнях про події, що мають або можуть мати вплив на безпеку об'єктів державного нагляду;

- відомостях щодо наявності, кількості та переміщення ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, а також щодо обсягів експорту та імпорту джерел іонізуючого випромінювання;

- повідомленнях про порушення у роботі (відмову) обладнання, систем (елементів), важливих для безпеки ядерних установок, та/або про їх невідповідність нормам, правилам і стандартам з ядерної та радіаційної безпеки;

- звітах про результати розслідування порушень у роботі об'єктів державного нагляду та радіаційних аварій;

- інформації про зміну відомостей, поданих під час отримання ліцензії та інших документів дозвільного характеру, які мають або можуть мати вплив на безпеку об'єктів державного нагляду.

Інформацію щодо стану ядерної та радіаційної безпеки ядерних установок, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, інспекційні підрозділи Держатомрегулювання України і його територіальні органи одержують щоденно. Вона підлягає оперативному аналізу і оцінці з метою встановлення:

- відповідності стану установок, об'єктів, систем (елементів), важливих для безпеки, робіт, дій персоналу і діяльності Ліцензіата вимогам безпеки;
- погіршення стану систем (елементів), важливих для безпеки;
- впливу установок, об'єктів на персонал, населення і навколишнє природне середовище.

У разі виникнення на ядерних установках, об'єктах, призначених для поводження з радіоактивними відходами, порушень в роботі вони підлягають аналізу з метою:

- встановлення адекватності дій персоналу по забезпеченню безпеки в період перехідних процесів на системах і обладнанні;
- виявлення порушень експлуатаційних меж, умов і меж безпечної експлуатації, перевищення величин викидів і скидів;
- встановлення причин і умов виникнення порушення;
- встановлення ефективності заходів, які приймаються персоналом, щодо усунення причин і умов виникнення порушень, а також для попередження аналогічних порушень в майбутньому.

За результатами проведеного аналізу виконується поточна оцінка відповідності установок, об'єктів вимогам безпеки.

Контроль наявності та переміщення ядерних матеріалів, їх імпорт і експорт виконується шляхом аналізу наданих експлуатуючою організацією і ліцензіатом в Держатомрегулювання України наступних документів:

- попереднього повідомлення про експорт (імпорт) ядерного матеріалу;
- звітів про зміни інвентарної кількості ядерного матеріалу;
- матеріально-балансових звітів;
- списків фактичної наявної кількості ядерного матеріалу;

- про зміни в конструкції ядерної установки, які можуть змінити форму, кількість, розташування ядерного матеріалу, що використовується.

За результатами обробки, аналізу і оцінки інформації про стан безпеки Держатомрегулювання України може вжити наступні заходи:

- підготовка і направлення експлуатуючим організаціям і ліцензіатам інформаційних листів;
- призначення інспекцій для перевірки повноти і достатності надання в регулюючий орган необхідної інформації, поглиблене вивчення на місці причин і умов, які привели до порушення;
- вручення припису посадовим особам експлуатуючих організацій і Ліцензіатам, прийняття постанов Колегії Держатомрегулювання України;
- застосування передбачених законодавством України примусових заходів.

4.3.3. Інспекційні обстеження

Інспекційне обстеження – проведення в рамках дозвільного процесу процедури, спрямованої на перевірку повноти і достовірності відомостей, що містяться в документах, доданих до заяви про отримання ліцензії (внесення змін, продовження дії) чи окремих дозволів, встановлення наявності умов для безпечного провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії, робіт або операцій та проведення оцінки спроможності заявника провадити заявлену діяльність з дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки.

Ліцензія на провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії – документ дозвільного характеру, виданий уповноваженим органом державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки, що засвідчує право ліцензіата на провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії за умови забезпечення ядерної та радіаційної безпеки, фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання.

Інспекційне обстеження заявників виконується перед наданням ліцензії на здійснення діяльності, пов'язаної з конкретним етапом життєвого циклу установок і об'єктів. Воно проводиться для перевірки повноти і достовірності наданих в Держатомрегулювання Укра-

їни документів та оцінки можливості додержання заявником законодавства, норм та правил з ядерної та радіаційної безпеки при виконанні заявлених видів діяльності. Результати обстеження мають підтвердити, що в заявника є необхідна документація, обладнання, умови для виконання заявленого виду діяльності, навчений персонал для виконання покладених на нього функцій.

Держатомрегулювання України в установленому законодавством порядку здійснює ліцензування:

- діяльності експлуатуючої організації на окремому етапі життєвого циклу ядерної установки або сховища для захоронення радіоактивних відходів;
- діяльності, пов'язаної із здійсненням персоналом безпосереднього управління реакторною установкою;
- діяльності посадових осіб експлуатуючої організації, до службових обов'язків яких належить здійснення організаційно-розпорядчих функцій, пов'язаних із забезпеченням ядерної та радіаційної безпеки;
- діяльності з переробки уранових руд, переробки та зберігання радіоактивних відходів, використання джерел іонізуючого випромінювання, виробництва джерел іонізуючого випромінювання, перевезення радіоактивних матеріалів;
- підготовки персоналу для експлуатації ядерної установки (за переліком посад і спеціальностей, визначеним Кабінетом Міністрів України);
- підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання.

Дія ліцензії на провадження діяльності на окремих етапах життєвого циклу ядерної установки або сховища для захоронення радіоактивних відходів та ліцензії на провадження окремих видів діяльності у сфері використання ядерної енергії може бути зупинена, а ліцензія на провадження діяльності на етапах будівництва та введення в експлуатацію ядерної установки або будівництва сховища для захоронення радіоактивних відходів може бути анульована, у разі:

- подання ліцензіатом відповідної заяви;

- ліквідації ліцензіата - юридичної особи або припинення підприємницької діяльності ліцензіатом - фізичною особою;

- порушення ліцензіатом умов ліцензії, норм та правил з ядерної та радіаційної безпеки;

- неспроможності ліцензіата дотримуватися умов провадження заявленого виду діяльності, встановлених нормами і правилами з ядерної та радіаційної безпеки;

- припинення дії документів, на підставі яких зроблено висновок про спроможність заявника дотримуватися умов провадження заявленого виду діяльності, встановлених нормами і правилами з ядерної та радіаційної безпеки, або невиконання вимог безпеки, визначених такими документами.

В залежності від кількості та обсягу питань, що підлягають обстеженню, вона може бути комплексною або цільовою.

Комплексне обстеження передбачає перевірку діяльності з усіх питань забезпечення безпеки, що знаходяться в компетенції Держатомрегулювання України. Комісія, створена для проведення комплексного обстеження, повинна включати державних інспекторів, що спеціалізуються за різними напрямками діяльності. За погодженням, до складу таких комісій можуть бути включені, крім державних інспекторів, спеціалісти інших підрозділів Держатомрегулювання України і незалежні експерти (за необхідності).

Цільове обстеження передбачає детальну перевірку одного або декількох напрямків заявлених видів діяльності. Цільове обстеження направлено на детальний аналіз окремих питань та дотримання окремих вимог нормативних документів з безпеки. Цільове обстеження може проводитись як комісією так і окремими державними інспекторами Держатомрегулювання України.

Інспекційні обстеження плануються та проводяться Держатомрегулюванням або її територіальними органами з урахуванням планів і процедур дозвільної діяльності.

Критерієм рівня безпеки є оцінка відповідності інформації, наданої у зазначених документах, умовам і вимогам безпеки, викладених у відповідних нормативних документах, що стосуються заявленого виду діяльності.

Строк проведення та питання інспекційного обстеження визначаються з урахуванням зазначених у заяві про отримання документа дозвільного характеру видів діяльності, робіт або операцій, а також

якості та повноти документів з обґрунтування ядерної та радіаційної безпеки об'єктів державного нагляду.

Кожне інспекційне обстеження повинне містити в собі наступні етапи: підготовка до проведення; організація та виконання; оформлення результатів.

4.3.4. Організація інспекцій

Організація інспекційної діяльності полягає в:

- розробці річного план-графіка проведення інспекцій;
- визначенні видів інспекцій;
- розробці плану роботи комісії на період підготовки інспекцій, підготовці робочих інспекційних планів проведення інспекцій;
- визначенні ресурсів, необхідних для підготовки і проведення інспекцій, оформлення її результатів;
- прийнятті рішення щодо залучення (за необхідності) фахівців Держатомрегулювання України та інших регулюючих органів і незалежних експертів;
- веденні необхідних записів під час проведення інспекцій;
- оцінці відповідності стану систем (елементів) установок, об'єктів, а також діяльності Ліцензіата вимогам безпеки;
- підготовці приписів, вжиття примусових заходів;
- розповсюдженні результатів інспекцій на аналогічні установки, об'єкти;
- в здійсненні ефективного контролю виконання вимог приписів;
- підготовці і підтримці кваліфікації державних інспекторів.

Інспекційна перевірка - форма періодичного контролю суб'єктів діяльності у сфері використання ядерної енергії з метою проведення оцінки відповідності об'єктів державного нагляду вимогам ядерної та радіаційної безпеки.

Ступінь ризику від провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії визначається за такими критеріями:

- тип ядерної установки;
- категорія ядерних матеріалів;
- категорія радіоактивних відходів за критерієм питомої активності (низько-, середньо-, високоактивні);
- категорія закритих джерел іонізуючого випромінювання (Постанова КМУ від 5 грудня 2007 р. № 1382);

- **діапазон енергії** пристроїв для генерування іонізуючого випромінювання;

- стан дотримання ліцензійних умов провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії;
- результати періодичної переоцінки безпеки об'єкта державного нагляду.

До **високого** ступеня ризику належить діяльність у сфері використання ядерної енергії, що стосується:

- ядерних установок на всіх етапах їх життєвого циклу;
- ядерних матеріалів 1 та 2 категорії;
- відпрацьованого ядерного палива на всіх етапах поводження з ним та під час його перевезення;
- радіонуклідних джерел іонізуючого випромінювання 1 та 2 категорії;
- високоактивних радіоактивних відходів та об'єктів, призначених для поводження з такими відходами;
- радіоактивних відходів, які утворилися внаслідок ядерної чи радіаційної аварій;
- радіоактивних матеріалів у відкритому вигляді, крім тих, що відповідають критеріям, за якими діяльність з використання джерел іонізуючого випромінювання звільняється від ліцензування;
- виробництва радіонуклідних джерел іонізуючого випромінювання будь-якої категорії;
- наявності випадків порушення умов ліцензій, інших документів дозвільного характеру;
- фактів погіршення показників безпеки об'єктів державного нагляду за результатами періодичної переоцінки їх безпеки.

До **середнього** ступеня ризику належить діяльність у сфері використання ядерної енергії, що стосується:

- ядерних матеріалів 3 категорії;
- радіонуклідних джерел 3 категорії;
- використання джерел іонізуючого випромінювання у вигляді пристроїв для генерування зазначеного випромінювання з енергією понад 1 МеВ;
- виробництва джерел іонізуючого випромінювання у вигляді пристроїв для генерування зазначеного випромінювання з енергією будь-якого діапазону;

- середньоактивних та низькоактивних радіоактивних відходів та об'єктів, призначених для поводження з ними;
- об'єктів з переробки уранових руд;
- перевезень радіоактивних матеріалів, крім відпрацьованого ядерного палива;
- окремих випадків порушення умов ліцензій, інших документів дозвільного характеру, які були своєчасно усунуті або виправлені;
- забезпечення стабільності показників безпеки об'єктів державного нагляду за результатами періодичної переоцінки їх безпеки.

До **незначного** ступеня ризику належить діяльність у сфері використання ядерної енергії, що стосується:

- техногенно підсилених джерел іонізуючого випромінювання природного походження;
- радіонуклідних джерел іонізуючого випромінювання 4 і 5 категорії;
- джерел іонізуючого випромінювання у вигляді пристроїв для генерування зазначеного випромінювання з енергією до 1 МеВ;
- джерел іонізуючого випромінювання, які підлягають державній реєстрації, але використання яких звільняється від ліцензування;
- радіоактивних матеріалів, обмежено звільнених від регулюючого контролю.

Плановими інспекційними перевітками є перевірки, проведення яких передбачено річними планами-графіками Держатомрегулювання або її територіальних органів.

Такі плани-графіки складаються державними інспекторами з урахуванням ступеня ризику діяльності у сфері використання ядерної енергії, показників безпеки об'єктів державного нагляду за попередній період їх роботи. Плани-графіки затверджуються Головним державним інспектором з ядерної та радіаційної безпеки України або його заступником - керівником територіального органу та оприлюднюються на офіційному веб-сайті Держатомрегулювання.

Планові інспекційні перевірки суб'єктів діяльності у сфері використання ядерної енергії проводяться:

- з високим ступенем ризику - не менш як один раз на рік;
- з середнім ступенем ризику - не менш як один раз на три роки;

- з незначним ступенем ризику - не менш як один раз на п'ять - сім років.

Частота планових інспекційних перевірок може зменшуватися у разі, коли під час останніх двох планових перевірок на об'єкті державного нагляду не було виявлено порушень вимог ядерної та радіаційної безпеки.

Строк проведення планових перевірок, що становить не більш як 10 робочих днів, може бути продовжений за рішенням Головного державного інспектора з ядерної та радіаційної безпеки України або його заступника - керівника територіального органу Держатомрегулювання, але не більше як на 5 робочих днів, у разі:

- складності об'єкта державного нагляду (кількість ядерних установок, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, об'єктів з переробки уранових руд, джерел іонізуючого випромінювання, що експлуатуються або використовуються);

- наявності у суб'єкта філій, інших відокремлених підрозділів, що провадять або заявили про намір провадити діяльність у сфері використання ядерної енергії.

Планові інспекції проводяться Держатомрегулюванням України і його територіальними органами за такими напрямками:

- перевірка стану виконання експлуатуючими організаціями, підприємствами, установами, організаціями, що виконують роботи на майданчиках установок і об'єктах, вимог умов ліцензій і дозволів;

- перевірка стану виконання Ліцензіатом вимог з безпеки і фізичного захисту установок, об'єктів;

- підготовка та допуск персоналу до експлуатації ядерної установки, робіт, пов'язаних з використанням ядерної енергії, підтвердження необхідного рівня знань персоналу;

- перевірка виконання підприємствами, організаціями, установами, юридичними та фізичними особами вимог нормативних документів системи обліку та контролю наявної кількості ядерного матеріалу в місцях його знаходження, оцінка ефективності системи обліку та контролю;

- інспекції з використанням технічних засобів вимірювання з метою підтвердження відповідних характеристик і даних.

Обсяг та періодичність проведення планових інспекцій встановлюються з урахуванням наступних факторів:

- поточний стан безпеки установок, об'єктів;

- вплив конкретних систем (елементів) на забезпечення безпеки;
- частоти і динаміки відмов систем (елементів);
- результатів випробувань на міцність і циклічність, результатів вимірювань конкретних величин, які характеризують стан систем (елементів);
- вимоги заводів-виготовлювачів щодо умов експлуатації, ремонту, випробувань і експлуатації систем (елементів);
- аналіз відмов у роботі і дефектів обладнання, які були виявлені в період ремонтів і випробувань;
- результатів аналізу надійності і строку служби (ресурсу) обладнання, умов ремонту і технічного обслуговування;
- інцидентів, що мали місце на конкретній або на аналогічних установках і об'єктах;
- результатів попередніх інспекційних перевірок діяльності Ліцензіата;
- стану виконання умов ліцензії та дозволів;
- регулюючих рішень Держатомрегулювання України;
- використовуваних методів проведення інспекцій;
- відволікання персоналу Ліцензіата від виконання ним його прямих обов'язків при проведенні інспекцій;
- обмеженості доступу до споруд, систем та обладнання, що впливають на безпеку;
- необхідності підтримання доз опромінення державних інспекторів на мінімально можливому низькому рівні.

Періодичність проведення планових інспекцій повинна бути достатньою для того щоб:

- впевнитись в тому, що параметри установок і об'єктів продовжують відповідати вимогам безпеки;
- виявити пошкодження в початковій стадії або виявити необхідність в більш частому проведенні технічного обслуговування, ремонту чи випробувань;
- впевнитись в тому, що в період між двома поточними заходами з перевірки стану розвитку будь-якого дефекту він не досягне такого ступеня, який міг би привести до аварійної ситуації.

Оптимізація періодичності проведення планових інспекцій повинна враховувати наступні фактори:

- ступінь резервування систем (елементів), важливих для безпеки, і їх готовність виконати покладені на них функції;

- експлуатаційні обмеження, які пов'язані із проведенням інспекції;
- взаємоузгодженість графіка інспекції з роботами по технічному обслуговуванню, ремонтами, випробуваннями і т. п.;
- можливість реалізації окремих заходів по проведенню інспекції в період планового виведення обладнання в ремонт;
- відволікання персоналу Ліцензіата від виконання його прямих обов'язків в період проведення інспекції;
- можливість проведення інспекції в період позапланового виведення систем (елементів) в ремонт або на технічне обслуговування;
- необхідність уникати непотрібного скорочення строку служби обладнання в результаті виконання надлишкових випробувань.

Позаплановими інспекційними перевірками є перевірки, проведення яких не передбачено річними планами-графіками Держатомрегулювання або її територіальних органів.

Підставами для проведення позапланових інспекційних перевірок є:

- повідомлення фізичних або юридичних осіб про провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії, щодо якої Законом України “Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії” встановлено вимоги стосовно обов'язкового отримання ліцензії та/або іншого документа дозвільного характеру і реєстрації, без одержання таких документів або реєстрації та/або порушення суб'єктом діяльності у сфері використання ядерної енергії вимог ядерної та радіаційної безпеки;
- невиконання або неналежне виконання умов ліцензій, інших документів дозвільного характеру;
- невиконання приписів і розпоряджень, що складені за результатами інспекційних перевірок, інспекційних обстежень та аналізу інформації про стан ядерної та радіаційної безпеки об'єктів державного нагляду;
- виявлення недостовірної або суперечливої інформації у звітах, інших документах, поданих суб'єктами діяльності у сфері використання ядерної енергії відповідно до умов документів дозвільного характеру, норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки;
- дані моніторингу радіаційної обстановки, які свідчать про її зміни, пов'язані з експлуатацією об'єктів державного нагляду;

- наявність негативних змін показників ядерної та радіаційної безпеки об'єктів державного нагляду, що виявлені за результатами проведення аналізу інформації або періодичної переоцінки їх безпеки;

- порушення у роботі (відмова) обладнання, систем (елементів), важливих для безпеки ядерних установок, що спричинили або могли спричинити виникнення аварійної ситуації;

- повідомлення органів державного нагляду (контролю) в інших сферах безпеки про події, що мають або можуть мати вплив на безпеку об'єктів державного нагляду та призвести до виникнення аварійних ситуацій;

- виникнення ядерних, радіаційних аварій, інцидентів або подій на аналогічних об'єктах державного нагляду в Україні та/або в інших країнах;

- надходження повідомлення про радіаційну аварію або виявлення радіоактивних матеріалів у незаконному обігу;

- звернення правоохоронних органів про проведення перевірок у передбачених законодавством випадках.

Строк проведення позапланових інспекційних перевірок не повинен перевищувати 5 робочих днів і може бути одноразово продовжений за рішенням Головного державного інспектора з ядерної та радіаційної безпеки України або його заступника - керівника територіального органу Держатомрегулювання не більш як на 3 робочих дні у разі складності об'єкта державного нагляду або події.

У разі необхідності негайного реагування на подію, що виникла на об'єкті державного нагляду, або на подію, що має або може мати вплив на безпеку об'єктів державного нагляду, можуть проводитися **спеціальні** інспекційні перевірки без попереднього повідомлення суб'єктів діяльності у сфері використання ядерної енергії.

Голова комісії та її члени несуть відповідальність за повноту, достовірність та об'єктивність результатів перевірки.

4.3.5. Підготовка і проведення інспекції

Підготовка до інспекції повинна проводитись на основі плану роботи комісії, який передбачає наступні етапи:

- визначення напрямків діяльності Ліцензіата, що підлягають перевірці;

- визначення структурних підрозділів Ліцензіата, в яких планується робота комісії;

- повідомлення Ліцензіата щодо інспекції;

- підготовка інспекційного плану інспекції;

- підготовки переліку питань для обговорення та дати проведення першого та підсумкового засідання комісії із представниками відповідальних осіб Ліцензіата.

Письмове повідомлення про проведення планової інспекційної перевірки надсилається Держатомрегулюванням або її територіальним органом суб'єктові діяльності у сфері використання ядерної енергії не менш як за 10 робочих днів до початку такої перевірки.

У випадку проведення позапланової інспекційної перевірки письмове повідомлення надсилається Держатомрегулюванням або її територіальним органом суб'єктові діяльності у сфері використання ядерної енергії не менш як за 5 робочих днів до початку такої перевірки.

У повідомленні Ліцензіату подається наступна інформація:

- загальна мета інспекційної перевірки;

- строки проведення інспекційної перевірки;

- перелік документів (за необхідності), які необхідно підготувати для інспекційної перевірки;

- перелік підрозділів Ліцензіата, які будуть залучені до перевірки;

- напрямки перевірки і назви інспекційних планів.

Під час проведення планових і позапланових інспекційних перевірок перевіряється стан:

1) виконання вимог законодавства, норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки, вимог до фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання, обліку та контролю ядерних матеріалів, інших джерел іонізуючого випромінювання;

2) виконання умов ліцензій та інших документів дозвільного характеру;

3) відповідності об'єктів використання ядерної енергії, їх систем (елементів), важливих для безпеки ядерних установок, режимів обслуговування та експлуатації вимогам безпеки;

4) забезпечення ядерної, радіаційної безпеки та радіаційного захисту;

5) аварійної готовності суб'єктів діяльності у сфері використання ядерної енергії та їх здатність до ліквідації наслідків аварій;

6) виконання приписів і розпоряджень;

7) дотримання вимог експлуатаційної та технологічної документації;

8) відповідності виконаних робіт і операцій проекту та технічним рішенням, узгодженим з Держатомрегулюванням;

9) дотримання порядку технічного обслуговування, ремонту, періодичності та обсягу випробувань систем (елементів), важливих для безпеки ядерних установок;

10) реалізації повноважень посадовими особами, до службових обов'язків яких належить виконання організаційно-розпорядчих функцій, пов'язаних із забезпеченням ядерної та радіаційної безпеки;

11) організації системи підбору, підготовки та підтримання кваліфікації персоналу, який безпосередньо здійснює управління реакторною установкою і діяльність якого може проводитися лише на підставі ліцензії;

12) функціонування системи підготовки, навчання та проведення перевірки знань з ядерної та радіаційної безпеки;

13) впровадження програм забезпечення якості та систем управління діяльністю у сфері використання ядерної енергії в частині ядерної та радіаційної безпеки;

14) здійснення заходів з формування культури безпеки у сфері використання ядерної енергії та культури захищеності ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання;

15) відповідності фактичного обсягу та характеристик ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання даним їх обліку, інвентаризації та звітності;

16) дотримання вимог в інших сферах безпеки, якщо вони можуть впливати на рівень ядерної та радіаційної безпеки об'єктів державного нагляду.

Під час проведення планових і позапланових інспекційних перевірок перевіряються також повнота та достовірність інформації про стан ядерної та радіаційної безпеки об'єктів державного нагляду.

ду, поданої суб'єктами діяльності у сфері використання ядерної енергії.

На місці проведення інспекції:

- всі члени комісії проходять необхідні інструктажі з охорони праці, радіаційної та пожежної безпеки у порядку, встановленому відповідними інструкціями Ліцензіата;

- голова комісії проводить організаційне засідання разом з відповідальними представниками адміністрації і надає інформацію щодо питань та обсягу перевірки, зазначених в наказі про створення комісії та в інспекційному плані, представляє членів комісії. На засіданні визначається робоче місце комісії та відповідальна особа адміністрації Ліцензіата, яка призначена для роботи з комісією.

У період проведення інспекцій необхідно звернути особливу увагу на:

- недоліки конструкції і проектів;
- радіоактивні викиди, що перевищують допустимі значення та контрольні рівні;
- відхилення від експлуатаційних меж і умов, умов і меж безпечної експлуатації;
- опромінення персоналу, які перевищують допустимі значення;
- неготовність систем (елементів), важливих для безпеки, до виконання покладених на них функцій;
- будь-яку іншу ситуацію, при якій зростає потенційна небезпека для персоналу, населення і навколишнього природного середовища.

Робота комісії повинна бути організована так, щоб не виникало будь-яких ускладнень ведення технологічного процесу, а проведення контрольних випробувань обладнання не приводило до перевищення допустимих технологічних параметрів для нормальної експлуатації.

Час роботи комісії повинен співпадати з часом роботи структурних підрозділів Ліцензіата. Забороняється вимагати зміни розпорядку праці Ліцензіата у зв'язку з роботою комісії.

Інспекції проводяться в присутності відповідальних осіб Ліцензіата з урахуванням роз'яснень та довідок, що ними надаються.

Після закінчення роботи комісії проводиться підсумкове засідання в присутності представників адміністрації з метою обговорення результатів роботи комісії.

4.3.6. Методи проведення інспекції

Для встановлення відповідності діяльності Ліцензіата, систем (елементів), важливих для безпеки, установок, об'єктів вимогам безпеки при проведенні планових інспекцій використовуються наступні методи:

- перевірка експлуатаційної, ремонтної, оперативної, звітної й іншої документації;
- перевірка стану систем (елементів), важливих для безпеки, контроль і аналіз їхніх параметрів;
- безпосереднє спостереження за веденням робіт, станом систем (елементів);
- перевірка готовності персоналу належним чином виконувати покладені на нього функції;
- проведення необхідних вимірювань;
- бесіди з персоналом.

Перевірка експлуатаційної, ремонтної, оперативної, звітної й іншої документації полягає у:

- встановленні відповідності цієї документації вимогам безпеки;
- комплектності і достатності документації в підрозділах та на робочих місцях обслуговуючого персоналу;
- наявності і якості звітної документації, за напрямками діяльності Ліцензіата, які впливають на безпеку;
- наявності і якості звітної документації по підготовці і підвищенню кваліфікації персоналу;
- організації внесення змін у проектну, експлуатаційну і ремонтну документацію у випадку проведення реконструкції і/чи модернізації, наявності у проектній документації відступів від вимог діючих нормативних документів.

Перевірка стану систем (елементів), важливих для безпеки, полягає у встановленні їх відповідності вимогам технологічних регламентів безпечної експлуатації енергоблоків, експлуатаційній і ремонтній документації.

Шляхом безпосереднього спостереження державним інспектором перевіряється, як виконуються конкретні ремонтні роботи і роботи з експлуатації устаткування, а також стан конструкцій, систем і елементів, важливих для безпеки. За допомогою таких спостере-

жень державний інспектор оцінює наскільки повними і кваліфікованими були дії того чи іншого персоналу, які конкретно відступили від вимог інструкцій, вимог з безпеки були порушені персоналом при проведенні огляду устаткування, коли і у якій формі інформація з цих відступів була представлена керівництву структурного підрозділу і які заходи були прийняті за виявленими зауваженнями. Державний інспектор також проводить оцінку відповідності дій персоналу вимогам посадових інструкцій, інструкцій з експлуатації і технологічних регламентів безпечної експлуатації.

Оцінюються відповідність записів в оперативних журналах змінного персоналу фактичному стану устаткування. При наявності невідповідності з'ясовуються, яка була на це реакція адміністративного персоналу конкретного підрозділу. Доцільно провести спостереження за діями оперативного і ремонтного персоналу при:

- перехідних режимах на установці, об'єкті;
- виведенні (введенні) устаткування з роботи (в роботу);
- обходах і оглядах устаткування.

Перевірка готовності персоналу належним чином виконувати покладені на нього функції проводиться шляхом аналізу штатного розкладу відповідного структурного підрозділу. Оцінюються заходи, які приймаються керівництвом установки, об'єкта і їх структурних підрозділів для забезпечення комплектації відсутнього персоналу і як це відбивається на працездатності устаткування. Перевіряється укомплектованість робочих місць оперативного і неоперативного персоналу, а також персоналу, що забезпечує експлуатацію, виконує і забезпечує ремонт і технічне обслуговування систем (елементів). Проводиться вибіркова перевірка знань цього персоналу, при цьому перевіряється наявність посвідчень про перевірку знань, встановлюється відповідність вимог до кваліфікації персоналу кваліфікаційним характеристикам, посадовим інструкціям і номенклатурі виконуваних робіт. Форми і засоби перевірки вибираються державним інспектором. Перевіряється організація і періодичність проведення протиаварійних і протипожежних тренувань з оперативним і ремонтним персоналом підрозділів.

Перевірка практичного проведення вимірювань і калібрування обладнання проводиться шляхом безпосереднього спостереження інспектором за діями персоналу Ліцензіата. Державний інспектор може запропонувати персоналу Ліцензіата провести вимірювання

деяких раніше виміряних об'єктів з метою перевірки достовірності результатів вимірювань та достатності кваліфікації персоналу. Для проведення таких вимірювань може залучатись персонал спеціалізованої організації, чи такі вимірювання може виконати безпосередньо державний інспектор.

Для документування результатів здійснення державного нагляду, підтвердження висновків про стан ядерної та радіаційної безпеки і фіксації порушень вимог ядерної та радіаційної безпеки державні інспектори можуть використовувати технічні засоби та засоби контролю (комп'ютери, пристрої для аудіозапису, фото- та відеозйомки відповідно до вимог, передбачених законодавством, прилади дозиметричного та радіометричного контролю) і здійснювати вимірювання характеристик іонізуючого випромінювання самостійно чи вимагати проведення таких вимірювань спеціалізованими підрозділами ліцензіата або незалежними лабораторіями, що атестовані в установленому порядку.

Бесіди з окремими фахівцями підрозділів, що перевіряються, проводяться для того, щоб оцінити наскільки персонал розуміє:

- вплив систем (елементів) на забезпечення безпеки установки, об'єкта і наскільки він в змозі приймати правильні рішення при виході їх із ладу;
- необхідність підтримки в працездатному стані устаткування і вмє правильно прийняти рішення по організації робіт у випадку його виходу із роботи;
- міру небезпеки, що несе в собі установка, об'єкт як ядерно небезпечний чи радіаційно небезпечний об'єкт.

Особливості здійснення державного нагляду на ядерних установках.

Державний нагляд на ядерних установках здійснюється у постійному режимі державними інспекціями з ядерної безпеки на атомних електростанціях, інших ядерних установках, які створюються Держатомрегулюванням.

Держінспекції на атомних електростанціях та інших ядерних установках, крім основних заходів державного нагляду:

- 1) здійснюють щоденний моніторинг:
 - дотримання вимог регламентів експлуатації ядерних установок;
 - основних параметрів роботи систем, важливих для безпеки ядерних установок;

- стану захисних бар'єрів та радіаційної обстановки на промисловому майданчику ядерної установки, в її санітарно-захисній зоні та зоні спостереження;

- дій персоналу, що забезпечує ядерну та радіаційну безпеку;

- роботи систем обмеження доступу, інших елементів системи фізичного захисту ядерних установок;

2) забезпечують здійснення контролю за:

- здійсненням заходів програм підвищення рівня ядерної та радіаційної безпеки атомних електростанцій, інших ядерних установок;

- станом виконання програм поводження з радіоактивними відходами та здійснення заходів з мінімізації радіоактивних відходів;

- дотриманням порядку розслідування та обліку порушень у роботі атомних електростанцій, інших ядерних установок, здійсненням заходів з усунення причин та наслідків таких порушень;

- дотриманням процедур реєстрації (обліку) обладнання, систем (елементів), важливих для безпеки ядерних установок; своєчасною заміною або продовженням строку її експлуатації;

- виконанням процедур з підготовки енергоблоків атомних електростанцій до планового і позапланового ремонту;

- впровадженням заходів і процедур аварійної готовності та аварійного реагування;

- веденням обліку та здійсненням контролю ядерних матеріалів;

- провадженням діяльності ліцензованим персоналом, що здійснює безпосереднє управління реакторними установками, та посадовими особами експлуатуючої організації, до службових обов'язків яких належить виконання організаційно-розпорядчих функцій, пов'язаних із забезпеченням ядерної та радіаційної безпеки;

- станом готовності ядерної установки до пуску після її зупинення, пов'язаного з пошкодженням або порушеннями у роботі (відмовами) систем (елементів), важливих для безпеки ядерних установок, а також після проведення планового або позапланового ремонту.

Держінспекції на атомних електростанціях та інших ядерних установках здійснюють нагляд за службовим розслідуванням радіаційних аварій.

Державні інспектори держінспекції на атомних електростанціях та інших ядерних установках беруть участь у:

- проведенні оглядів та технічних кваліфікацій обладнання, систем (елементів), важливих для безпеки ядерних установок;
- роботі комісій з проведення перевірки знань з ядерної та радіаційної безпеки персоналу і посадових осіб, які забезпечують ядерну та радіаційну безпеку на атомних електростанціях та інших ядерних установках;
- проведенні приймальних випробувань обладнання, систем (елементів), важливих для безпеки ядерних установок;
- роботі комісій з атестації зварників і контролерів зварювальних робіт, а також виробничих технологій зварювання;
- інспекціях, що провадяться Міжнародним агентством з атомної енергії відповідно.

4.3.7. Повноваження органів державного нагляду та суб'єктів господарювання

Головний державний інспектор з ядерної та радіаційної безпеки:

- надсилає матеріали в Ліцензійну комісію Держатомрегулювання України про скасування раніше виданих ліцензій і дозволів у випадках порушень Ліцензіатами вимог безпеки;
- видає постанови про накладання штрафів на посадових осіб Ліцензіата в разі порушення ними вимог безпеки;
- надсилає матеріали перевірок до правоохоронних органів для вирішення питання про притягнення до кримінальної відповідальності осіб, винних у порушенні вимог безпеки;
- надсилає Ліцензіату подання про невідповідність окремих осіб, винних у порушенні вимог безпеки, займаним посадам і про притягнення до відповідальності;
- накладає штрафи на Ліцензіата за порушення будь-якого рівня.

Рішення Головного державного інспектора з ядерної та радіаційної безпеки України, прийняте у межах його компетенції, є остаточним і може бути оскаржено лише у судовому порядку.

Державні інспектори на підставі проведеної інспекції, проведеного аналізу і виконаної оцінки стану безпеки:

- видають приписи про усунення порушень вимог законодавства, норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки;
- обмежують, припиняють чи зупиняють експлуатацію установок, об'єктів, або роботи, що пов'язані з використанням цих устано-

вок і об'єктів чи наданням послуг, у разі виявлення порушень вимог безпеки;

- накладають штрафи на Ліцензіата за повторне чи навмисне порушення;

- оформляють матеріали щодо призупинення дії ліцензій і дозволів у разі порушення Ліцензіатом нормативних вимог безпеки, умов ліцензій і дозволів або умов, що містяться у складі заявних документів, на підставі яких було надано ліцензію чи дозвіл;

- складають протоколи про адміністративні правопорушення в сфері використання ядерної енергії;

- готують подання про невідповідність окремих осіб, винних у порушенні законодавства про ядерну та радіаційну безпеку, займаним посадам і притягнення до відповідальності.

Рішення державних інспекторів, підпорядкованих Головному державному інспектору з ядерної та радіаційної безпеки України, можуть бути скасовані тільки ним.

Заходи державного нагляду здійснюються з відомих посадових осіб суб'єктів діяльності у сфері використання ядерної енергії, щодо яких здійснюється такий державний нагляд, а інспекційні перевірки та інспекційні обстеження - у присутності таких посадових осіб або їх уповноважених представників.

Суб'єкти діяльності у сфері використання ядерної енергії, щодо яких здійснюється державний нагляд, мають право:

- вимагати від державних інспекторів дотримання вимог законодавства;

- перевіряти наявність у державних інспекторів службових посвідчень, направлення (наказу або листа-повідомлення) для проведення інспекційної перевірки або інспекційного обстеження;

- ознайомлюватися з планом інспекційної перевірки або інспекційного обстеження;

- бути присутніми під час здійснення заходів державного нагляду, брати участь у вимірюваннях, спостереженнях, ознайомлюватися з документами, складеними за результатами інспекційних перевірок або інспекційних обстежень;

- подавати у письмовій формі пояснення, зауваження або заперечення до документів, складених за результатами інспекційної перевірки або інспекційного обстеження.

Суб'єкти діяльності у сфері використання ядерної енергії, щодо яких здійснюється державний нагляд, зобов'язані:

- допускати державних інспекторів до проведення інспекційних перевірок або інспекційних обстежень та сприяти виконанню ними своїх посадових обов'язків і досягненню цілей інспекційної перевірки або інспекційного обстеження;
- виконувати законні вимоги державних інспекторів щодо усунення виявлених порушень;
- надавати пояснення, матеріали та інформацію з питань, що виникають під час здійснення заходів державного нагляду;
- забезпечувати державних інспекторів засобами індивідуального захисту, транспортом та супроводом для безпечного і оперативного пересування на об'єкті державного нагляду.

4.4. ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ

За результатами інспекційної перевірки або інспекційного обстеження державними інспекторами впродовж 5 робочих днів складається **акт**.

Акт інспекційного обстеження є підставою для прийняття рішення про видачу або відмову у видачі ліцензії. Рішення приймається Держатомрегулюванням України у терміни і в порядку, передбаченому Законом України "Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії" (впродовж 30 робочих днів з дня надходження заяви та поданих документів для отримання ліцензії на провадження діяльності на окремих етапах життєвого циклу ядерної установки або сховища для захоронення радіоактивних відходів; впродовж 10 робочих днів з дня надходження заяви та поданих документів для отримання ліцензії на провадження окремих видів діяльності у сфері використання ядерної енергії).

У разі виявлення під час інспекційної перевірки, інспекційного обстеження чи проведення аналізу інформації про стан ядерної та радіаційної безпеки об'єктів державного нагляду порушень вимог ядерної та радіаційної безпеки державні інспектори видають **прис.**

Припис - обов'язкова для виконання у визначені строки письмова вимога державних інспекторів з ядерної та радіаційної безпеки, яка видається юридичним особам, їх посадовим особам і фізичним особам-підприємцям з метою припинення виявленого порушення вимог ядерної та радіаційної безпеки, усунення його наслідків або вжиття компенсуючих заходів з метою пом'якшення таких наслідків.

Основною вимогою до припису є його достовірність, обґрунтованість установлених фактів порушень вимог безпеки. Відповідальність за повноту, достовірність та об'єктивність викладених в приписі результатів перевірки несе голова комісії, або державний інспектор, якщо інспекцію виконував один державний інспектор.

При підготовці приписів необхідно виявлені порушення проаналізувати і скомпонувати. Викладення характеру порушень і заходів по їх усуненню повинно бути конкретним, чітким і коротким із посиланням на конкретні пункти нормативних документів. У висновках необхідно зробити оцінку відповідності систем (елементів), важливих для безпеки, робіт, які були проінспектовані, вимогам безпеки.

У разі неможливості усунення порушень вимог ядерної та радіаційної безпеки та(або) неспроможності суб'єкта діяльності у сфері використання ядерної енергії забезпечити дотримання таких вимог, що призвело чи може призвести до додаткового (вище встановлених рівнів) опромінення персоналу, населення або забруднення навколишнього природного середовища, державні інспектори видають **розпорядження** про обмеження, припинення чи зупинення експлуатації об'єктів державного нагляду.

Розпорядження - обов'язкова для виконання у визначені строки письмова вимога державних інспекторів з ядерної та радіаційної безпеки, яка видається юридичним особам, їх посадовим особам і фізичним особам - підприємцям з метою обмеження, припинення чи зупинення експлуатації об'єктів державного нагляду в разі неможливості усунення в інший спосіб виявлених порушень або неспроможності дотримання вимог ядерної та радіаційної безпеки

Акт про результати інспекційної перевірки, акт про результати інспекційного обстеження, припис, розпорядження складаються у 2 примірниках та підписуються державними інспекторами, які проводили інспекційну перевірку, інспекційне обстеження, та посадовою

особою суб'єкта діяльності у сфері використання ядерної енергії, щодо якого проводилася така перевірка або обстеження.

Один примірник відповідного акта, припису, розпорядження вручається суб'єктові діяльності щодо якого проводилася інспекційна перевірка або інспекційне обстеження, чи надсилається йому рекомендованим листом з повідомленням про вручення.

Якщо суб'єкт діяльності не погоджується із змістом документа, складеного за результатами заходів державного нагляду, його представник підписує такий документ із зауваженнями, які є невід'ємною його частиною.

У разі відмови суб'єкта діяльності підписати такий документ, державний інспектор робить у документі відповідний запис.

У разі виявлення у процесі здійснення державного нагляду факту провадження суб'єктом діяльності у сфері використання ядерної енергії діяльності без ліцензії або іншого документа дозвільного характеру державний інспектор складає протокол про порушення суб'єктом Закону України "Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії".

У разі встановлення факту невиконання чи неналежного виконання умов ліцензії або іншого документа дозвільного характеру протокол про порушення суб'єктом діяльності у сфері використання ядерної енергії складається у випадках, якщо таке порушення завдало або могло завдати шкоди здоров'ю людей чи навколишньому природному середовищу.

Притягнення до адміністративної відповідальності посадових осіб за порушення законодавства у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки здійснюється відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення (ст 95, ст 188¹⁸). Протокол про правопорушення, відповідальність складає державний інспектор.

Протокол впродовж 3 днів після його оформлення подається разом з матеріалами інспекційної перевірки або інспекційного обстеження Головному державному інспекторові з ядерної та радіаційної безпеки України або його заступникам для розгляду та винесення рішення про накладення штрафу або закриття справи.

Держатомрегулювання затверджує форми протоколів, постанов, інших документів, що складаються за результатами державного нагляду.

При одержанні позитивних результатів технічного опосвідчення обладнання і трубопроводів, важливих для безпеки, державний інспектор здійснює відповідні записи в паспорт обладнання, що дає право на експлуатацію такого обладнання.

Держатомрегулювання має право оприлюднювати інформацію про результати державного нагляду на офіційному веб-сайті Держатомрегулювання та у передбачених законом випадках подавати інформацію про результати здійснення заходів державного нагляду органам державної статистики, прокуратури, іншим правоохоронним та контролюючим органам.

4.5. ВПРОВАДЖЕННЯ МАТЕРІАЛІВ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ

Застосування заходів правового впливу за порушення норм, правил та стандартів з ядерної та радіаційної безпеки та умов наданих ліцензій здійснюється відповідно до Законів України "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку", "Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії", "Кодексу України про адміністративні правопорушення", "Положення про Державну інспекцію ядерного регулювання України".

Відповідно до вимог вказаних документів Держатомрегулювання України має право:

- надсилати Ліцензіатам, а також їх посадовим особам, керівникам центральних та місцевих органів виконавчої влади, органам місцевого самоврядування обов'язкові до виконання приписи про усунення порушень і недоліків у сфері використання ядерної енергії, забезпечення додержання вимог ядерної та радіаційної безпеки;
- застосовувати в установленому порядку фінансові санкції до підприємств, установ, організацій за порушення вимог безпеки;
- обмежувати, припиняти чи зупиняти експлуатацію підприємств, установ, організацій з питань забезпечення ядерної та радіаційної безпеки;
- притягати в установленому порядку до відповідальності осіб, винних у порушенні законодавства про ядерну та радіаційну безпеку;

- надсилати ліцензіатам, власникам чи керівникам підприємств подання про невідповідність окремих осіб займаним посадам;

- передавати правоохоронним органам матеріали про факти порушень установлених законами та іншими нормативно-правовими актами вимог щодо додержання вимог безпеки;

- зупиняти чи анулювати дії ліцензій і дозволів, що дають право на здійснення діяльності в сфері використання ядерної енергії.

Головний державний інспектор з ядерної та радіаційної безпеки:

- надсилає матеріали в Ліцензійну комісію Держатомрегулювання України про скасування раніше виданих ліцензій і дозволів у випадках порушень Ліцензіатами вимог безпеки;

- видає постанови про накладання штрафів на посадових осіб Ліцензіата в разі порушення ними вимог безпеки;

- надсилає матеріали перевірок до правоохоронних органів для вирішення питання про притягнення до кримінальної відповідальності осіб, винних у порушенні вимог безпеки;

- надсилає Ліцензіату подання про невідповідність окремих осіб, винних у порушенні вимог безпеки, займаним посадам і про притягнення до відповідальності;

- накладає штрафи на Ліцензіата за порушення будь-якого рівня.

Фактори, які беруться до уваги при визначенні примусового заходу та прийнятті рішення щодо його застосування, в кожному окремому випадку включають:

- зниження рівня безпеки в результаті порушення та складність і тривалість реалізації заходів по усуненню порушення;

- категорія порушення в роботі атомної станції відповідно до "Положення про порядок розслідування та обліку порушень в роботі атомних станцій" від 01.12.2004 № 184, та за міжнародною шкалою INES;

- повторюваність порушення або здійснення аналогічного з меншими наслідками;

- зумисне чи випадкове порушення;

- хто виявив та повідомив про порушення (Ліцензіат чи орган державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки);

- попередні порушення та тенденція щодо їх кількості та повторюваності.

4.6. ОБЛІК І АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ

Держатомрегулювання веде облік результатів здійснення заходів державного нагляду, справ про застосування фінансових санкцій до суб'єктів діяльності у сфері використання ядерної енергії, справ про адміністративні правопорушення, контролює виконання приписів, розпоряджень і постанов Головного державного інспектора з ядерної та радіаційної безпеки України або його заступників.

В Держатомрегулювання України облік і аналіз результатів державного нагляду здійснюється:

- державним інспектором Держатомрегулювання за напрямком діяльності;
- територіальними органами Держатомрегулювання України;
- інспекційними підрозділами Держатомрегулювання України за напрямками діяльності.

Інспекційні плани, програми обстеження, приписи, заходи, розроблені на виконання приписів, акти інспекційного обстеження, надана Ліцензіатом інформація щодо результатів перевірок стану безпеки, виконання вимог регулюючих органів, матеріали по примусовим заходам підлягають обов'язковому обліку і зберігання. Їх зміст має бути введений в діючу в Держатомрегулюванні комп'ютерну базу даних. Для швидкої і однозначної орієнтації в цій документації вводиться відповідна нумерація. З цією метою використовуються дві системи нумерації в залежності від того, який підрозділ Держатомрегулювання України здійснює державний нагляд.

Якщо результатом проведеної інспекції є припис, то облік виконання заходів по цьому припису веде державний інспектор, який проводив інспекцію, або голова комісії, якщо інспекцію проводила група інспекторів. План заходів, що розробляється Ліцензіатом по такому припису, підлягає обліку як в територіальному органі так і в Держатомрегулюванні та внесенню в їх комп'ютерні бази даних.

Акт інспекційного обстеження, який є результатом проведеного обстеження, перед видачею Держатомрегулювання України відповідних ліцензій, не пізніше двотижневого терміну після проведення обстеження направляється в той структурних підрозділ Держатомрегулювання України, який замовив таке обстеження. В цей же те-

рмін направляються в зазначений підрозділ приписи і довідки проведених інспекцій, які виконувались за його запитом. План заходів, що розробляється відповідно до акта інспекційного обстеження, підлягає обліку як в територіальному органі, так в Держатомрегулюванні, і внесенню в їх комп'ютерні бази даних.

Документування наглядової діяльності здійснюється у відповідності до порядку, наведеного в Інструкції з діловодства у Державному комітеті ядерного регулювання України, затвердженій наказом Держатомрегулювання від 17.08.2012 р. № 159.

Аналіз результатів державного нагляду повинен проводитись регулярно за напрямками діяльності Ліцензіата, які впливають на безпеку. Такий аналіз виконується з такими цілями:

- встановлення додержання експлуатуючими організаціями, підприємствами, установами, організаціями, що виконують роботи на майданчиках установок і об'єктах вимог безпеки;
- узагальнення результатів інспекційних перевірок;
- інформування керівництва Держатомрегулювання України і громадськості.

По результатах проведеного аналізу і виконаної оцінки формується інформація і підстава для:

- підготовки звітів Держатомрегулювання України щодо стану забезпечення безпеки;
- підготовки переліку відкритих питань, за якими потрібен постійний контроль щодо усунення Ліцензіатом порушень вимог безпеки, в тому числі тих порушень, що вказані в приписах;
- проведення більш частих інспекцій по напрямках діяльності, в яких Ліцензіат не виконує в повній мірі вимоги безпеки.

Аналіз і оцінка поточного стану безпеки мають виконуватись після кожної інспекційної перевірки і повинні включати в себе порівняння кількості, важливості та повторення порушень відносно попередньої перевірки цієї складової діяльності Ліцензіата, а також відповідність обладнання, систем, споруд, що інспектуються, встановленим вимогам безпеки. Результати цього аналізу і оцінки слід використовувати при підготовці наступних інспекційних планів.

Проведений аналіз і виконана оцінка поточного стану безпеки за встановлений керівництвом Держатомрегулювання проміжок часу (квартал, півріччя, рік) має включати в себе виявлення тенденцій, які мають місце відносно кількості порушень, їх важливості та їх

повторення. Результати цієї роботи мають використовуватись при плануванні для встановлення обсягів та періодичності перевірок, коригування діючих річних інспекційних планів, а також для виконання поглибленої оцінки поточного стану безпеки установок, об'єктів.

4.7. ВЗАЄМОДІЯ З МІНІСТЕРСТВОМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Під час здійснення заходів державного нагляду державні інспектори взаємодіють з представниками органів виконавчої влади, що здійснюють контроль за дотриманням природоохоронних, санітарно-епідеміологічних, протипожежних вимог, вимог у сфері охорони праці та техногенної безпеки, інших вимог, передбачених законодавством. Порядок такої взаємодії визначається спільними наказами про взаємодію, якщо інше не встановлено положеннями про органи державного нагляду у відповідних сферах державного нагляду (контролю).

Основні принципи взаємодії Держатомрегулювання та МОЗ з питань державного регулювання радіаційної безпеки, шляхи їх реалізації встановлено "Положенням про взаємодію між Державним комітетом ядерного регулювання України та Міністерством охорони здоров'я України з питань державного регулювання радіаційної безпеки", затвердженим наказом Державного комітету ядерного регулювання України та Міністерства охорони здоров'я України від 12 лютого 2009 р. № 28/82.

Основними принципами взаємодії Держатомрегулювання та МОЗ є:

- спільна підготовка пропозицій з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері використання ядерної енергії, забезпечення додержання вимог радіаційної безпеки;
- формування системних єдиних підходів до здійснення функцій державного регулювання радіаційної безпеки (нормування, дозвільної діяльності та державного нагляду), взаємодії при реагуванні на

порушення вимог нормативно-правових актів та нормативних документів у сфері використання ядерної енергії, радіаційні аварії;

- спільна діяльність при залученні міжнародної технічної допомоги з вирішення питань радіаційного захисту персоналу та населення.

Основними напрямками взаємодії Держатомрегулювання та МОЗ є:

- нормотворча діяльність – встановлення нормативних критеріїв і вимог, що визначають умови використання джерел іонізуючого випромінювання;

- дозвільна діяльність – надання документів дозвільного характеру на здійснення діяльності, пов'язаної з використанням джерел іонізуючого випромінювання;

- наглядова діяльність – здійснення державного нагляду за дотриманням нормативних вимог та умов наданих дозволів організаціями, підприємствами та особами, які використовують джерела іонізуючого випромінювання, включаючи примусові заходи.

Держатомрегулювання та МОЗ, в межах компетенції, організують розробку та виконання державних програм з ядерної та радіаційної безпеки щодо підвищення рівня радіаційного захисту.

Держатомрегулювання та МОЗ взаємодіють за визначеними напрямками шляхом реалізації таких заходів:

- при здійсненні розробки нормативно-правових актів та нормативних документів шляхом взаємного узгодження проектів нормативно-правових актів та нормативних документів у встановленому законодавством порядку;

- створення, у разі необхідності, робочих міжвідомчих груп, проведення спільних засідань колегій, міжвідомчих нарад тощо;

- здійснення адаптації нормативно-правових актів, які регулюють правові відносини у сфері використання ядерної енергії, до законодавства Європейського Союзу;

- при впровадженні систем обліку та контролю у сфері радіаційної безпеки Держатомрегулювання забезпечує функціонування Державного реєстру джерел іонізуючого випромінювання (Регістр) – єдиної державної системи обліку і контролю джерел іонізуючого випромінювання;

- при здійсненні дозвільної діяльності Держатомрегулювання та МОЗ забезпечують інформування один одного у випадках призупи-

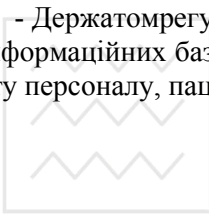
нення та анулювання документів дозвільного характеру (в тому числі ліцензій, дозволів та санітарних паспортів);

- при здійсненні державного нагляду Держатомрегулювання та МОЗ здійснюють державний нагляд згідно з чинними нормативно-правовими актами та, у разі необхідності, обмінюються щорічними планами наглядової діяльності;

- Держатомрегулювання та МОЗ (у разі необхідності та за згодою) проводять спільні засідання колегій, міжвідомчі наради, семінари, створюють робочі групи для оперативного вирішення питань радіаційної безпеки та радіаційного захисту;

- Держатомрегулювання та МОЗ надають оперативні дані один одному щодо затвердження нормативно-правових актів, норм, правил та стандартів з радіаційної безпеки, державних санітарних норм, гігієнічних нормативів та методичних документів з питань радіаційної безпеки;

- Держатомрегулювання та МОЗ надають доступ один одному до інформаційних баз даних, що стосуються питань радіаційного захисту персоналу, пацієнтів та навколишнього природного середовища.

5.1. ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖПРАЦІ З МІНІСТЕРСТВОМ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Між Держнаглядохоронпраці (нині Держпраці) і Міністерством оборони України на підставі Закону України "Про охорону праці" 8 червня 1994р. підписана угода про порядок здійснення державного нагляду на об'єктах Міноборони, де працюють особи за трудовими договорами. Угодою передбачено, що Держпраці та його територіальні органи здійснюють державний нагляд за охороною праці осіб, які працюють за трудовими договорами у військових частинах, організаціях, установах, на підприємствах і об'єктах Міністерства оборони. Перелік таких військових частин надається територіальним управлінням начальниками управлінь Міністерства, командуючими видами збройних сил та військових округів, командирами об'єднань, з'єднань та військових частин.

Державний нагляд за безпечним веденням робіт особами, які працюють або проходять службу та з якими не укладаються трудові договори на підприємствах, в установах, організаціях і у військових частинах Збройних Сил України, державний нагляд за дотриманням чинних нормативних актів про охорону праці під час виготовлення обладнання військового призначення на замовлення Міністерства оборони України на підприємствах, в установах, організаціях інших міністерств і відомств та на підприємствах незалежно від форм власності, державний нагляд за дотриманням у військових частинах законодавчих, міжгалузевих та відомчих нормативних актів з охорони праці і безпечного ведення робіт, пов'язаних з виробництвом здійснюють органи державного нагляду за охороною праці Міністерства оборони України (Положення про органи державного нагляду за охороною праці Міністерства оборони України від 31.12.96. №402).

У військових частинах, зазначених у Переліку, на робочих місцях, де працюють особи за трудовими договорами, Держпраці забезпечує:

1. Здійснення державного нагляду за:

- дотриманням в процесі трудової діяльності вимог законодавчих та інших нормативних актів, які регламентують безпеку і гігієну праці та стан виробничого середовища;

- технічним станом і відповідністю вимогам нормативних актів про охорону праці діючих технологій, технологічних процесів, обладнання, машин, механізмів, транспортних засобів, приладів, електро- і тепловикористовуючого устаткування, нафтопродуктопроводів і нафтопродуктосховищ, установок, де використовується хлор і аміак в цивільних цілях;

- експлуатацією житлово-комунального і побутового господарства, систем тепло та водопостачання і водовідведення будівель;

- своєчасним забезпеченням працівників спецодягом та іншими засобами індивідуального захисту і утриманням їх відповідно до чинних нормативних актів;

- транспортуванням, зберіганням, використанням та обліком промислових вибухових матеріалів і виробів на їх основі;

- роботою служб або підрозділів охорони праці щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці;

- виконанням розроблених Міноборони комплексних заходів щодо поліпшення безпеки, гігієни праці і виробничого середовища, правильним і ефективним використанням коштів фондів охорони праці;

- відповідністю вимогам нормативних документів порядку і строків перевірки знань з охорони праці у членів постійно діючих комісій військових частин, зазначених у Переліку.

2. Реєстрацію об'єктів газового комплексу та контроль за своєчасним та якісним проведенням технічного огляду цих об'єктів.

3. Видачу дозволів на виготовлення, монтаж, ремонт і реконструкцію, налагодження та експлуатацію устаткування та технологічних об'єктів газового комплексу, а також на використання військової техніки та обладнання в народному господарстві.

4. Проведення експертизи проектної документації на виготовлення, ремонт, реконструкцію, налагодження і монтаж об'єктів котлонагляду та підйомних споруд, які будуть застосовуватись у народному господарстві, а також участь своїх представників у роботі комісій з прийому дослідних зразків цих споруд і об'єктів.

5. Проведення спеціального розслідування групових нещасних випадків, випадків зі смертельними наслідками, що сталися з особа-

ми, які працюють за трудовими договорами.

З іншого боку, у військових частинах, де працюють особи за трудовими договорами, Міністерство оборони забезпечує:

1. Додержання вимог Закону України "Про охорону праці" щодо організації управління охороною праці, створення безпечних і нешкідливих умов праці у відповідності до вимог чинних законодавчих та інших нормативних актів з охорони праці, відшкодування шкоди, заподіяної працівникам ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ними трудових обов'язків.

2. Розробку в Міноборони і в підлеглих йому військових частинах комплексних програм щодо поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і узгодження їх з органами Держнаглядохоронпраці.

3. Здійснення технічного нагляду за:

- безпечною експлуатацією і технічним станом підйомних споруд, парових і водогрійних котлів, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів для пари і гарячої води;

- відповідністю вимогам нормативних документів підйомних споруд і об'єктів котлонагляду, які виготовляються на підприємствах промисловості (в тому числі закордонних) тільки на замовлення Міноборони;

- безпекою і технічним станом виробничих будівель і споруд.

5. Реєстрацію, технічний огляд і випробування котельних установок, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів для пари і гарячої води, підйомних споруд.

6. Контроль за відповідністю підйомних споруд і об'єктів котлонагляду та технологій по їх виготовленню, монтажу, налагоджуванню, експлуатації та ремонту, які придбані за кордоном на замовлення Міноборони, діючим в Україні нормативним актам з охорони праці.

7. Експертизу проектів виробничих об'єктів, де можливе використання праці осіб, які працюють за трудовими договорами.

8. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій, що сталися в військових частинах з особами, що працюють за трудовими договорами, а також проведення аналізу травматизму. Подання звітів про стан умов праці, пільги та компенсації за роботу в несприятливих умовах та про травматизм на виробництві за затвердженими Міністерством статистики формами.

9. Погодження з Держпраці галузевих нормативних актів з охорони праці, які застосовуються на об'єктах, де працюють особи за трудовими договорами.

10. Виконання керівництвом військових частин, зазначених у Переліку, приписів посадових осіб органів Держпраці щодо усунення порушень та недоліків з питань охорони праці.

11. Узгодження органами технічного нагляду і охорони праці Міноборони розроблених на основі типових учбових програм підготовки осіб з числа військовослужбовців для обслуговування об'єктів котлонагляду і підйомних споруд загального призначення.

12. Участь представників органів технічного нагляду і охорони праці Міноборони в атестації членів постійно діючих комісій військових частин.

Держпраці, із свого боку, визнає дійсність:

- дозволів на виготовлення підйомних споруд і об'єктів котлонагляду, які видані органами технічного нагляду Міноборони, в разі їх застосування в народному господарстві;

- посвідчень на право експлуатації підйомних споруд і об'єктів котлонагляду, що видані навчальними військовими частинами і завірені печаткою технічного нагляду Міноборони;

- дозволів, які видані органами технічного нагляду Міноборони, на придбання з газонаповнювальних станцій балонів із скрапленням і стиснутим газами.

5.2. ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖПРАЦІ З МІНІСТЕРСТВОМ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Між Держнаглядохоронпраці (нині Держпраці) і Міністерством внутрішніх справ України на підставі Закону України "Про охорону праці" 2 серпня 1995 р. підписана угода про порядок здійснення державного нагляду на об'єктах МВС, де працюють особи за трудовими договорами. Угодою передбачено, що Держпраці та його територіальні органи здійснюють державний нагляд за охороною праці осіб, які працюють за трудовими договорами у на підприємствах, в установах, організаціях органів внутрішніх справ та у військових частинах військ внутрішньої та конвойної охорони Міністерства внутрішніх справ України.

Перелік таких органів внутрішніх справ надається територіальним управлінням Держпраці начальниками ГУМВС м. Києві і Київської області, УМВС України в областях та командирами з'єднань і військових частин. В органах внутрішніх справ, що зазначені у Переліку, де працюють особи за трудовими договорами, Держпраці забезпечує:

1. Здійснення державного нагляду за:

- дотриманням в процесі трудової діяльності вимог законодавчих та інших нормативних актів, які регламентують безпеку і гігієну праці та стан виробничого середовища;

- технічним станом і відповідністю вимогам нормативних актів про охорону праці діючих технологій, обладнання, машин, механізмів, транспортних засобів, електро- і тепловикористовуючого устаткування, нафтопродуктопроводів і нафтопродуктосховищ, установок, де використовуються хлор і аміак в цивільних цілях;

- експлуатацією житлово-комунального і побутового господарства, систем тепло- та водопостачання і водовідведення будівель;

- своєчасним забезпеченням працівників спецодягом та іншими засобами індивідуального захисту і утримання їх відповідно до чинних нормативних актів;

- роботою служб або підрозділів охорони праці щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці;

- виконанням розроблених Міністерством внутрішніх справ України комплексних заходів щодо поліпшення безпеки, гігієни праці і виробничого середовища, правильним і ефективним використанням коштів фондів охорони праці;

- відповідністю вимогам нормативних актів порядку і строків перевірки знань з охорони праці у членів постійно діючих комісій органів внутрішніх справ, зазначених у Переліку.

2. Реєстрацію об'єктів газового комплексу та контроль за своєчасним та якісним проведенням технічного огляду цих об'єктів.

3. Видачу дозволів на виготовлення, монтаж, ремонт і реконструкцію, налагодження та експлуатацію устаткування та технологічних об'єктів газового комплексу, а також на використання військової та спеціальної техніки і обладнання в народному господарстві.

4. Проведення спеціального розслідування групових нещасних випадків, випадків зі смертельними наслідками, що сталися з особами, які працюють за трудовими договорами.

5. Проведення експертизи проектної документації на виготовлення, ремонт, реконструкцію, налагодження і монтаж об'єктів котлонагляду та підйомних споруд, які будуть застосовуватись у народному господарстві, а також участь своїх представників у роботі комісій з прийому дослідних зразків цих споруд і об'єктів.

З іншого боку, в органах внутрішніх справ, де працюють особи за трудовими договорами, Міністерство внутрішніх справ України забезпечує:

1. Додержання вимог Закону України "Про охорону праці" щодо організації управління охороною праці, створення безпечних і нешкідливих умов праці відповідно до вимог чинних законодавчих та інших нормативних актів з охорони праці, відшкодування шкоди, заподіяної працівникам ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ними трудових обов'язків.

2. Розробку комплексних програм щодо Поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і узгодження їх з органами Держпраці.

3. Здійснення технічного нагляду за:

- безпечною експлуатацією і технічним станом підйомних споруд, парових і водогрійних котлів, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів для пари і гарячої води;

- відповідністю вимогам нормативних документів підйомних споруд і об'єктів котлонагляду, які виготовляються на підприємствах промисловості (в тому числі закордонних) тільки на замовлення МВС України;

- безпекою і технічним станом виробничих будівель і споруд.

4. Реєстрацію, технічний огляд і випробування котельних установок, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів для пари і гарячої води, підйомних споруд.

5. Контроль за відповідністю підйомних споруд і об'єктів котлонагляду та технологій по їх виготовленню, монтажу, налагоджуванню, експлуатації та ремонту, які придбані за кордоном на замовлення МВС України, діючим в Україні нормативним актам про охорону праці.

6. Експертизу проектів виробничих об'єктів, де можливе використання праці осіб, які працюють за трудовими договорами.

7. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій, що стались в органах внутрішніх справ з особа-

ми, що працюють за трудовими договорами, а також проведення аналізу травматизму.

Подання звітів про стан умов праці, пільги та компенсації за роботу в несприятливих умовах та про травматизм на виробництві за затвердженими Міністерством статистики формами.

8. Погодження з Держпраці відомчих нормативних актів про охорону праці, які застосовуються на об'єктах, де працюють особи за трудовими договорами.

9. Виконання керівництвом органів внутрішніх справ, зазначених у Переліку, приписів посадових осіб органів Держпраці щодо усунення порушень та недоліків з питань охорони праці.

10. Узгодження органами технічного нагляду та охорони праці МВС України розроблених на основі типових учбових програм підготовки осіб, які працюють або проходять службу і з якими не укладаються трудові договори, для обслуговування об'єктів котлонагляду і підйомних споруд загального призначення.

11. Участь представників органів технічного нагляду та охорони праці МВС України в атестації членів постійно діючих комісій органів внутрішніх справ.

Держпраці, із свого боку, визнає дійсність виданих органами нагляду МВС України:

- прав на проведення підривних робіт і придбання вибухових речовин;
- виготовлення підйомних споруд і об'єктів котлонагляду, в разі їх застосування у народному господарстві;
- випробування балонів, що працюють під тиском; із скрапленим і стиснутим газами;
- посвідчень на право експлуатації підйомних споруд і об'єктів котлонагляду, що видані навчальними курсами органів внутрішніх справ і завірені печаткою технічного нагляду МВС України.

Державну політику в галузі охорони праці в органах і підрозділах внутрішніх справ, у з'єднаннях і військових частинах внутрішніх військ, у навчальних, медичних закладах, науково-дослідних установах, підприємствах та організаціях системи МВС та ЦР ФСТ "Динамо" України, вивчення та аналіз умови праці і здійснення періодичного контролю за їх діяльністю щодо виконання ними правових, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів здійснює служби державного нагляду за

5.3. ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖПРАЦІ З ФЕДЕРАЦІЄЮ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

Між Держгірпромнаглядом (нині – Держпраці) і Федерацією професійних спілок України на підставі Закону України "Про охорону праці" 14 липня 2011 р. укладена угода про наступне:

1. Сторони домовляються координувати свою діяльність і сприяти одна одній у реалізації повноважень і прав, визначених для них законодавством, здійснювати обмін інформацією про стан охорони праці, рівень виробничого травматизму на підприємствах, в організаціях і установах, галузях та регіонах, вносити відповідні пропозиції та вживати узгоджених спільних заходів, спрямованих на створення безпечних умов праці на робочих місцях, вдосконалення нормативно-правової бази з питань охорони праці та промислової безпеки і системи комплексного управління охороною праці, підвищення ефективності державного нагляду і громадського контролю, з метою належного захисту законних прав працівників у цій сфері.

2. Сторони зобов'язуються співпрацювати за такими основними напрямками:

1. Постійний обмін інформацією, надання необхідних для роботи матеріалів і нормативних документів з питань охорони праці;

2. Опрацювання пропозицій щодо вдосконалення державної політики і державного управління в галузі охорони праці;

3. Розроблення проектів законів та інших нормативно-правових актів з метою вдосконалення правового регулювання цієї сфери трудових відносин і гармонізації національного законодавства про охорону праці з нормами міжнародного права, зокрема Міжнародної організації праці;

4. Участь у формуванні програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, які затверджуються в установленому порядку на державному, галузевому, регіональному та виробничому рівнях, здійснення постійного контролю за їх виконанням;

5. Вивчення стану охорони праці та рівня профілактичної роботи

на підприємствах, в окремих галузях, регіонах, виявлення негативних тенденцій, здійснення заходів щодо посилення впливу органів державного нагляду і профспілок на їх усунення.

Відновлення системи атестації робочих місць щодо їх відповідності нормативно-правовим актам з охорони праці.

Організація спільних засідань органів державного нагляду за охороною праці і профспілкових органів, нарад, круглих столів, семінарів, заходів щодо проведення в Україні Дня охорони праці;

6. Координація дій під час спільного розслідування нещасних випадків на виробництві з метою забезпечення об'єктивності, правильного визначення причин і профілактичних заходів, недопущення безпідставного звинувачення потерпілих або віднесення травм до не пов'язаних з виробництвом. Спільний розгляд заяв і скарг працівників з цих та інших питань;

7. Підвищення рівня підготовки посадових осіб, спеціалістів і профспілкових представників з питань охорони праці, участь у роботі комісій з перевірки їхніх знань;

8. Участь представників профспілок у комісіях з прийняття в експлуатацію нових або реконструйованих виробничих об'єктів з метою недопущення невідповідності цих об'єктів встановленим нормативам з охорони праці;

9. Активна співпраця у формуванні відповідних розділів Генеральної, галузевих, регіональних угод та опрацювання рекомендацій щодо формування зобов'язань з охорони праці в колективних договорах;

10. Організація інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо вимог законодавства про охорону праці, надання роботодавцям і працівникам взаємоузгоджених консультацій, залучення до пропаганди охорони праці телебачення, радіо, друкованих засобів масової інформації;

11. Обмін одержаною в межах міжнародного співробітництва інформацією з питань охорони праці та участі представників кожної Сторони у відповідних заходах, що організуються уповноваженими органами СНД, Європейського союзу, Міжнародної організації праці.

3. Сторони вживатимуть усіх необхідних заходів для досягнення результативності у співпраці за основними напрямками, зокрема:

1. Держпраці, його територіальні органи забезпечать:

а) своєчасне інформування відповідних профспілкових органів про плани комплексних перевірок підприємств, установ, організацій з питань безпеки й умов праці, залучення до участі в цих перевірках представників профспілок з питань охорони праці;

б) обов'язкове включення представників профспілок з питань охорони праці до складу комісій зі спеціального розслідування кожного нещасного випадку на виробництві, об'єктивність розслідування і врахування думки цих представників;

в) створення при Держпраці спільної робочої групи щодо визначення стратегії вдосконалення нормотворчої діяльності у сфері охорони праці та розроблення проектів найважливіших актів законодавства, зокрема:

- законопроекту про внесення змін до Закону України "Про охорону праці" з комплексу питань щодо вдосконалення системи управління охороною праці та промисловою безпекою;

- законопроекту про внесення змін до законодавства про соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві в частині посилення профілактики нещасних випадків і профзахворювань, економічного заохочення роботодавців до створення безпечних умов праці та зменшення рівня виробничого травматизму;

- стратегії реформування системи охорони праці в Україні на 2011-2020 роки для внесення в установленому порядку на затвердження Президентом України;

- законопроекту про Загальнодержавну програму поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища в Україні на 2012-2016 роки;

- Положення про порядок опрацювання і затвердження нормативно-правових актів з охорони праці з метою поліпшення нормотворчого процесу і прискорення робіт щодо розроблення нових та перегляду чинних правил, норм, положень, інструкцій.

г) обов'язковий розгляд та оперативне реагування на офіційні подання (висновки) профспілкових органів, технічних інспекторів праці або інших представників профспілок з питань охорони праці, що вносяться ними відповідно до прав і повноважень профспілок, визначених законодавством. Надання аргументованої відповіді, якщо за підсумками розгляду подання (висновку) прийнято негативне рішення.

д) співробітництво Національного науково-дослідного інституту

промислової безпеки та охорони праці з Центром незалежних експертів з охорони праці ФПУ з метою науково-технічного забезпечення державного нагляду і громадського контролю.

2. Федерація професійних спілок України, її членські організації, технічна інспекція праці профспілок, профспілкові організації усіх рівнів: виборні органи первинних, місцевих, обласних, регіональних, республіканських організацій профспілок:

а) забезпечать участь представників профспілок з питань охорони праці в роботі, що проводиться спільно Сторонами в ході реалізації зобов'язань згідно з цією Угодою;

б) вживатимуть заходів до підвищення рівня компетентності профспілкових працівників, які беруть участь у здійсненні громадського контролю за дотриманням законодавства про охорону праці та в усіх заходах згідно з цією Угодою, шляхом зміцнення кадрового потенціалу технічної інспекції праці та інших представників профспілок, періодичного навчання, підвищення рівня їхніх знань.

в) інформуватимуть органи державного нагляду за охороною праці про виявлені під час громадського контролю на підприємствах факти порушень норм і правил охорони праці, наявність загрози життю чи здоров'ю працівників з метою проведення спільних дій щодо попередження нещасних випадків або обумовлених виробництвом захворювань;

г) оперативно реагуватимуть на запити органів державного нагляду за охороною праці з питань згідно з компетенцією та цією Угодою і, за необхідності, забезпечать надання відповідних матеріалів, документів або інформації;

д) запрошуватимуть представників Держпраці до участі в заходах, що організуються профспілками і стосуються питань охорони праці;

е) підтримуватимуть пропозиції та заходи, спрямовані на вдосконалення структури, зміцнення системи державного нагляду за охороною праці, додержання вимог законодавства про незалежність органів нагляду.

Сторони щороку на спільних заходах (засіданнях колегії Держпраці, президії ФПУ, спільних нарадах тощо) підбивають підсумки виконання цієї Угоди.

6.1. ПОВНОВАЖЕННЯ МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Відповідно до статті 34 Закону України "Про охорону праці" місцеві державні адміністрації у межах відповідних територій:

- забезпечують виконання законів та реалізацію державної політики в галузі охорони праці;
- формують за участю представників профспілок, Фонду соціального страхування України і забезпечують виконання цільових регіональних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, а також заходів з охорони праці у складі програм соціально-економічного і культурного розвитку регіонів;
- забезпечують соціальний захист найманих працівників, зокрема зайнятих на роботах з шкідливими та небезпечними умовами праці, вживають заходів до проведення атестації робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці;
- вносять пропозиції щодо створення регіональних (комунальних) аварійно-рятувальних служб для обслуговування відповідних територій та об'єктів комунальної власності;
- здійснюють контроль за дотриманням суб'єктами підприємницької діяльності нормативно-правових актів про охорону праці.

Для виконання зазначених функцій місцеві державні адміністрації створюють структурні підрозділи з охорони праці, що діють згідно з типовим положенням, яке затверджується Кабінетом Міністрів України, або покладають реалізацію цих повноважень на один з існуючих структурних підрозділів чи окремих посадових осіб відповідних органів.

6.2. ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Відповідно до статті 35 Закону України "Про охорону праці» органи місцевого самоврядування у межах своєї компетенції:

- затверджують цільові регіональні програми поліпшення стану безпеки, умов праці та виробничого середовища, а також заходи з охорони праці у складі програм соціально-економічного і культурного розвитку регіонів;

- приймають рішення щодо створення комунальних аварійно-рятувальних служб для обслуговування відповідних територій та об'єктів комунальної власності.

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад забезпечують належне утримання, ефективну і безпечну експлуатацію об'єктів житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, транспорту і зв'язку, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, додержання вимог щодо охорони праці працівників, зайнятих на цих об'єктах.

Для виконання функцій сільська, селищна, міська рада створює у складі свого виконавчого органу відповідний підрозділ або призначає спеціаліста з охорони праці.

6.3. ПРОВЕДЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ СЛУХАНЬ З ПИТАНЬ ВИКОРИСТАННЯ ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГІЇ ТА РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Громадські слухання організовують місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування в межах їх компетенції (Постоанова КМУ "Про затвердження Порядку проведення громадських слухань з питань використання ядерної енергії та радіаційної безпеки" від 18 липня 1998 р. № 1122).

Основною метою проведення громадських слухань з питань використання ядерної енергії та радіаційної безпеки є реалізація прав громадян та їх об'єднань на участь в обговоренні проектів законода-

вчих актів і програм у сфері використання ядерної енергії, а також питань, пов'язаних з розміщенням, проектуванням, спорудженням, експлуатацією та зняттям з експлуатації ядерних установок, підприємств з видобутку і переробки уранових руд і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, джерел іонізуючого випромінювання тощо.

Предметом громадських слухань є:

- розгляд проектів законодавчих актів і програм у сфері використання ядерної енергії, проектів будівництва нових, розширення та зняття з експлуатації ядерних установок, а також матеріалів з обґрунтування безпеки продовження терміну їх експлуатації, спорудження та виведення з експлуатації підприємств з видобутку і переробки уранових руд та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами;

- питання, пов'язані з впливом зазначених установок, підприємств та об'єктів на довкілля та здоров'я людей;

- інформація про несанкціоноване переміщення джерел іонізуючого випромінювання;

- матеріали державної та громадської експертизи ядерних та радіаційно небезпечних об'єктів;

- інформаційно-роз'яснювальна робота з населенням щодо функціонування ядерних установок, підприємств з видобутку і переробки уранових руд і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, та здійснення заходів із забезпечення екологічної безпеки, життєдіяльності на територіях, прилеглих до зазначених установок, підприємств, об'єктів, у тому числі із забезпечення інформацією про чинні державні та міжнародні нормативні акти в галузі використання ядерної енергії та радіаційної безпеки.

Громадські слухання з питань розміщення, проектування та будівництва ядерних установок та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення, проводяться в обов'язковому порядку з урахуванням вимог Закону України "Про порядок прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення" та інших законодавчих актів.

На підставі гарантованого права людини на вільний доступ до інформації про стан довкілля постійні жителі певної території, міс-

цеві осередки об'єднань громадян, територіальні громади (органи самоорганізації населення) можуть ініціювати проведення громадських слухань. Місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування розглядають письмові звернення, які надійшли одноособово від громадян або від зборів (зібрань) місцевих осередків об'єднань громадян, територіальних громад (органів самоорганізації населення), та приймають рішення щодо обґрунтованості звернень та доцільності проведення громадських слухань із зазначеного питання, про що повідомляють заявників.

До участі у слуханнях можуть залучатися представники відповідних органів державного управління та регулювання у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки, наукових закладів Національної академії наук, Академії медичних наук та Української академії аграрних наук.

Інформація про проведення громадських слухань (тематика, час, місце проведення) подається у місцевих, а у разі потреби у центральних засобах масової інформації не пізніше ніж за 30 діб до їх початку. Організатори проведення громадських слухань забезпечують можливість ознайомлення населення з матеріалами, які висвітлюють питання, винесені на громадські слухання.

Підсумки проведення громадських слухань доводяться місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування до органів державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки.

Висновки з питань, що розглядалися на громадських слуханнях, та відповідні пропозиції висвітлюються в засобах масової інформації місцевими державними адміністраціями чи органами місцевого самоврядування.

Висновки та пропозиції, висловлені у процесі громадських слухань, мають рекомендаційний характер і можуть бути враховані під час прийняття уповноваженими центральними органами виконавчої влади рішень з предмета громадських слухань, підготовки аналітичних матеріалів, доповідей тощо.

7.1. ФОРМИ АУДИТУ З ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ І ОХОРОНИ ПРАЦІ. ОБ'ЄКТИ АУДИТУ

Аудит з промислової безпеки та охорони праці – документально оформлений системний, незалежний процес об'єктивного обстеження та оцінювання об'єкта аудиту, що включає збирання, аналіз і об'єктивне оцінювання доказів для встановлення відповідності визначених заходів, умов, системи управління промисловою безпекою та охороною праці й інформації з цих питань вимогам законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці. Аудит в Україні є добровільним.

Аудит може бути *внутрішнім та зовнішнім*.

Внутрішній аудит здійснюється власником об'єкта аудиту для перевірки відповідності системи управління промисловою безпекою та охороною праці вимогам законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці.

Внутрішній аудит здійснюється аудитором з систем управління промисловою безпекою та охороною праці.

Результати внутрішнього аудиту надаються аудиторській організації перед проведенням зовнішнього аудиту.

Зовнішній аудит здійснюється аудиторською організацією на замовлення власника об'єкта аудиту.

Періодичність проведення аудиту встановлюється замовником аудиту, але не рідше одного разу на рік для внутрішнього аудиту і одного разу на три роки для зовнішнього аудиту.

Об'єктами аудиту є системи управління з промислової безпеки та охорони праці:

- підприємств, установ та організацій, їх філій та представництв;
- структурних підрозділів підприємств, установ та організацій.

Система управління промисловою безпекою та охороною праці є комплексом взаємопов'язаних заходів з виконання вимог законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охоро-

ни праці, спрямованих на забезпечення безпечних умов праці та промислової безпеки.

Суб'єктами аудиту є замовники аудиту та виконавці аудиту.

Замовниками аудиту є власники об'єкта аудиту.

Виконавцем внутрішнього аудиту є аудитор з систем управління промисловою безпекою та охороною праці, який отримав у встановленому порядку сертифікат на право здійснення аудиту.

Виконавцем зовнішнього аудиту є аудиторська організація.

Аудит проводиться з метою забезпечення контролю за виконанням вимог законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки і охорони праці в процесі виробничої та іншої діяльності.

Основними завданнями аудиту є:

- оцінка ефективності, повноти та обґрунтованості заходів, що вживаються для забезпечення вимог промислової безпеки та охорони праці на об'єкті аудиту;

- встановлення відповідності об'єкта аудиту вимогам законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці.

Замовник аудиту може визначати додаткові завдання, виходячи з його потреб відповідно до цього Закону та інших нормативно-правових актів, характеру об'єкта аудиту.

Основними об'єктами **внутрішнього аудита** є вирішення окремих функціональних завдань управління, розробка й перевірка інформаційних систем підприємства. Об'єкти внутрішнього аудита можуть бути різними залежно від особливостей економічного суб'єкта й вимог його керівництва й (або) власників. Внутрішній аудит – невід'ємна частина управлінського контролю підприємства; він може бути й незалежним, тобто безпосередньо підпорядковуватися не виконавчому органу підприємства, а зовнішнім засновникам.

Потреба у внутрішньому аудиті виникає на підприємствах у зв'язку з тим, що керівництво не займається повсякденним контролем діяльності підприємства і нижчих управлінських структур. Внутрішній аудит подає інформацію про цю діяльність і підтверджує достовірність звітів.

Внутрішні аудити поділяються на планові, що повинні обов'язково регулярно проводитися на підприємстві, та позапланові, що призначаються роботодавцем у разі необхідності.

Аудити, як правило, мають одну або декілька цілей, зокрема:

- з'ясування справжнього стану речей у сфері діяльності, яка перевіряється;

- визначення відповідності елементів СУОП вимогам до їх документального оформлення і практичної реалізації;

- встановлення того, наскільки ефективно діюча система дозволяє вирішувати прийняті у сфері охорони праці завдання;

- перевірку виконання вимог нормативно-правових актів з охорони праці;

- виявлення можливостей вдосконалення системи;

- полегшення проведення зовнішніх перевірок.

Аудити системи не є контролюючими заходами (наприклад, з боку Держпраці України), а мають за мету об'єктивно й неупереджено (нейтрально) з'ясувати фактичний стан з охорони праці на даному виробництві.

Планові внутрішні перевірки СУОП проводяться в кожному підрозділі підприємства не рідше одного разу на рік.

Для кожної перевірки призначаються мінімум два аудитори, один з яких є головним. Аудитори персонально не повинні залежати від підрозділу, який перевіряється, та його керівництва.

Кожний елемент СУОП слід включати до перевірки на предмет ефективності його дії у загальній СУОП підприємства не рідше одного разу на рік.

У разі необхідності, за розпорядженням роботодавця, можуть додатково призначатися позапланові аудити. Це може бути викликано, наприклад, такими причинами:

- щоб переконатися в тому, що СУОП продовжує відповідати встановленим вимогам і функціонує;

- внаслідок суттєвих змін, наприклад, проведення реорганізації, внесення змін в саму систему або в організаційно-методичні документи;

- при небезпеці настання або недостатньому забезпеченні рівня безпеки, експлуатаційних показників чи надійності процесів, з огляду на їх невідповідність установленим вимогам;

- при необхідності перевірки того, що необхідні коригувальні дії вжиті й принесли очікуваний результат;
- при оцінці СУОП у зв'язку із змінами нормативно-правових актів з охорони праці.

Осіб, які перевіряються, та КП повідомляють про призначений аудит не пізніше ніж за один тиждень до його проведення.

Допускається зміщення строків внутрішнього аудиту за взаємним погодженням КП, аудитора та ВОП, але не більше ніж на 1 місяць. Про це робиться відмітка у графі "Примітки" плану-графіка.

Своєчасне повідомлення всіх осіб, які мають відношення до аудиту, повинен забезпечити ВОП. КП забезпечує повідомлення працівників підрозділу про термін призначеного аудиту й повідомляє персонал про непритягнення до відповідальності у разі виявлення невідповідностей, порушень з метою створення довірливих відносин при проведенні аудиту.

Аудитор, призначений для перевірки конкретного підрозділу або сфери діяльності, керується "Контрольним листом аудиту" для документального простеження своїх дій впродовж всієї підготовки і проведення аудиту.

Для виконання перевірок як аудиторів можуть бути допущені спеціалісти, які пройшли належну підготовку (навчання) і практично взяли участь у двох перевірках як стажери.

Підготовка аудиторів може проводитися у зовнішніх спеціалізованих організаціях з одержанням посвідчень про проходження навчання або безпосередньо на підприємстві під керівництвом ВОП з подальшою атестацією.

Обсяг підготовки повинен бути таким, щоб забезпечити компетентність аудитора як у питаннях охорони праці на підприємстві, так і в правилах проведення перевірок, зокрема:

- знання нормативно-правових вимог з охорони праці, на відповідність яким здійснюються перевірки;
- методи і техніка огляду, опитування, оцінювання та підготовки звітів;
- додаткові навички, необхідні для проведення перевірок, такі, як спілкування, документування, здібність до керування, вміння планувати й аналізувати.

Аудитор повинен:

- мати достатньо широкий світогляд;

- бути витриманим;
 - володіти логічним мисленням і твердістю волі;
 - вміти реально оцінювати ситуацію;
 - розуміти роль підрозділів, їх діяльності та виконуваних процесів.
- Ці якості необхідні аудитору для того, щоб:
- неупереджено збирати факти й оцінювати об'єктивні докази;
 - зберігати вірність цілям перевірки без побоювання або упереження;
 - постійно оцінювати результати перевірки;
 - будувати свої відносини з опитуваним персоналом так, щоб найкращим чином сприяти досягненню цілей перевірки;
 - здійснювати процес перевірки, не відволікаючись на другорядне;
 - присвячувати всю увагу перевірці й надавати підтримку процесу перевірки;
 - реагувати швидко й адекватно у конфліктних ситуаціях;
 - робити об'єктивні висновки на підставі проведених спостережень;
 - зберігати твердість висновку, незважаючи на спроби тиску зовнішніх осіб, не обґрунтовані доказами.

Відповідальність за виконання своїх обов'язків внутрішній аудитор несе тільки перед власниками й (або) керівництвом підприємства.

Зовнішній аудит – виконують фірми (аудитори) за договорами з замовниками. Замовник у листі пропонує фірмі (аудитору) мету завдання та масштаб аудиту. Зовнішній аудит проводиться тільки незалежними особами і аудитор має право його проводити, якщо відсутній тиск на аудитора з будь-якого боку. Якщо принцип незалежності порушений аудитор не має права проводити перевірку та формулювати свою думку.

Внутрішній і зовнішній аудит багато в чому доповнюють один одного. Багато функцій внутрішніх аудиторів можуть бути виконані запрошеними незалежними аудиторами; при рішенні багатьох завдань внутрішні й зовнішні аудитори можуть використовувати однакові методи – різниця полягає лише в ступені точності й детальності застосування цих методів.

7.2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АУДИТУ З ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ І ОХОРОНИ ПРАЦІ

Відносини у сфері аудиту в Україні регулюються Законами України "Про охорону праці", "Про акредитацію органів з оцінки відповідності", "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" та іншими нормативно-правовими актами.

Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші вимоги, ніж ті, що передбачені цим Законом, то застосовуються правила міжнародного договору.

Замовник аудиту має право:

- вільно визначати виконавців аудиту;
- давати виконавцю аудиту завдання на проведення аудиту;
- отримувати інформацію про хід аудиту;
- одержувати та використовувати висновки аудиту та сертифікат відповідності;
- на відшкодування збитків, заподіяних неправомірними діями виконавця аудиту під час проведення аудиту.

Замовник аудиту може мати інші права відповідно до законодавства та договору.

Замовник аудиту зобов'язаний:

- забезпечувати фінансування проведення аудиту, своєчасні приймання та оплату виконаних робіт і наданих послуг;
- надавати виконавцю аудиту всю наявну в нього інформацію, письмові чи усні пояснення щодо об'єкта аудиту;
- не допускати дій, спрямованих на примушування виконавця аудиту до зміни форм і методів роботи чи висновків аудиту;
- забезпечувати доступ виконавця аудиту на об'єкт, сприяти у проведенні дій, необхідних для належного виконання покладених на нього завдань;
- виконувати інші дії, пов'язані з проведенням аудиту, відповідно до законодавства.

Аудиторська організація несе перед замовником аудиту цивільно-правову відповідальність у разі надання завідомо недостовірного висновку аудиту, що спричинило майнову шкоду.

Аудиторська організація несе цивільно-правову відповідальність, якщо майнова шкода завдана не пізніше ніж через рік з дня підписання висновку аудиту.

У разі заподіяння майнової шкоди іншим особам з вини аудиторської організації та замовника аудиту, зазначені особи несуть солідарну відповідальність у порядку, визначеному Цивільним кодексом України.

Аудиторська організація під час аудиту має право:

- самостійно визначати методи проведення аудиту відповідно до законодавства та договору із замовником аудиту;
- отримувати документи, матеріали та інші відомості, наявні у замовника аудиту, необхідні для проведення аудиту;
- залучати на договірних засадах для вирішення окремих питань, що виникають у процесі проведення аудиту і вимагають спеціальних знань, фахівців відповідного профілю, не покладаючи на них відповідальність за висновки аудиту.

Аудиторська організація зобов'язана:

- повідомляти замовника аудиту про всі виявлені у процесі проведення аудиту випадки порушення законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці, стандартів, норм, правил і відображати цю інформацію у висновку аудиту;
- невідкладно інформувати замовника аудиту про виявлену у процесі проведення аудиту загрозу аварійної ситуації;
- забезпечувати належне збереження та своєчасне повернення документів, одержаних від замовника аудиту та інших осіб для проведення аудиту;
- невідкладно інформувати замовника аудиту про відомі аудиторській організації причини, що унеможливають проведення чи продовження аудиту;
- не допускати проведення аудиту аудиторами чи іншими фахівцями, які мають особисту зацікавленість у результатах аудиту;
- дотримуватися встановлених законодавством та договором на проведення аудиту вимог щодо конфіденційності інформації, яка отримана або стала відомою під час аудиту.

Закон гарантує незалежність аудиторської організації шляхом:

- регулювання її діяльності законом, а також договором, що укладається відповідно до цього Закону;

- заборони впливу на аудиторську організацію з метою примушування її до зміни форм і методів роботи чи висновку аудиту;
- захисту порушених прав аудиторської організації у встановленому порядку.

Національний орган з акредитації веде Реєстр аудиторських організацій у встановленому ним порядку.

Реєстр аудиторських організацій містить відомості про найменування, ідентифікаційний код, місцезнаходження аудиторської організації, дату її акредитації та номер атестата акредитації.

Аудиторською організацією замовнику аудиту надається сертифікат відповідності, документ, який та засвідчує відповідність об'єкта аудиту вимогам законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці.

Сертифікат відповідності видається в термін не пізніше 30 діб з дня підписання висновку аудиту і діє впродовж трьох років.

Основними принципами аудиту є:

- незалежність;
- законність;
- обґрунтованість;
- об'єктивність;
- достовірність;
- документованість;
- професійна компетентність аудиторів.

Критерії аудиту – вимоги нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці, керуючись якими виконавець аудиту оцінює докази аудиту, проводить їх аналіз та готує висновок щодо об'єкта аудиту.

Критерії аудиту визначаються у договорі на його проведення між замовником та виконавцем аудиту.

Докази аудиту – інформація, отримана виконавцем аудиту, на підставі якої готується висновок аудиту і яка може бути перевірена. Докази аудиту використовуються виконавцем аудиту для визначення відповідності об'єкта аудиту вимогам законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці.

7.3. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ З ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ І ОХОРОНИ ПРАЦІ

Аудит проводиться на підставі договору між замовником та виконавцем.

Результати аудиту подаються у формі висновку, який має містити:

- загальні відомості про об'єкт аудиту та замовника аудиту;
- підстави для проведення аудиту, його мету, завдання, програму та обсяг виконаних робіт;
- відомості про аудиторську організацію (аудитора з систем управління промисловою безпекою та охороною праці);
- перелік основних законів та інших нормативно-правових актів, на підставі яких та для перевірки на відповідність яким проводився аудит;
- характеристику фактичного стану об'єкта аудиту;
- висновки аудиту щодо виявлених невідповідностей (або відсутності таких) об'єкта аудиту вимогам законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці.

Висновок аудиту може містити рекомендації щодо заходів, яких необхідно вжити для усунення виявлених невідповідностей. Висновок аудиту є власністю його замовника і підставою для прийняття ним відповідних рішень.

Аудиторська організація в термін не пізніше 30 діб з дня підписання висновку аудиту надсилає його до спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці.

Результати зовнішнього аудиту враховуються під час встановлення періодичності та предмета планових перевірок, що здійснюються органами спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці.

Результати зовнішнього аудиту враховуються Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України під час розрахунку розміру страхового

внеску, знижки чи надбавки до нього згідно із Законом України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Інститут аудиту з промислової безпеки і охорони праці передбачає наявність так званих саморегульвних організацій. Саморегульвними організаціями у сфері аудиту є громадські організації, що об'єднують фізичних осіб, які виконують роботи у сфері аудиту.

Порядок утворення та діяльність саморегульвних організацій у сфері аудиту визначаються законодавством про об'єднання громадян.

Саморегульвні організації у сфері аудиту діють на засадах самоврядування і їх діяльність не має на меті отримання прибутку.

Громадська організація може набути статусу саморегульвної організації у сфері аудиту, якщо:

- кількісний склад цієї організації налічує не менш як 250 членів, які виконують роботи у сфері аудиту;
- відповідно до статутних документів встановлено процедуру внутрішньої сертифікації її членів.

Визнання статусу саморегульвної організації у сфері аудиту здійснюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з нагляду за охороною праці.

Для визнання статусу саморегульвної організації у сфері аудиту її засновники подають такі документи:

- копії статутних документів та свідоцтво про реєстрацію;
- перелік фізичних осіб – членів організації з відомостями про їх сертифікацію;
- відомості про склад керівництва статутних органів;
- копії документів, якими встановлено процедуру внутрішньої сертифікації її членів.

Для з'ясування повноти та достовірності відомостей зазначених документів проводиться перевірка, термін якої не може перевищувати 30 днів від дати отримання документів спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з нагляду за охороною праці. За результатом розгляду та перевірки документів, поданих громадською організацією спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з нагляду за охороною праці приймає рішення про визнання статусу саморегульвної організації у сфері аудиту або відмову у визнанні такого статусу.

Про прийняте рішення спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з нагляду за охороною праці повідомляє громадську організацію у триденний термін.

У визнанні статусу саморегульованої організації у сфері аудиту громадській організації може бути відмовлено з таких підстав:

- невідповідність громадської організації законодавчим вимогам;
- неподання документів, передбачених частиною другою цієї статті;
- припинення або тимчасова заборона діяльності громадської організації.

Вмотивоване рішення про відмову у визнанні статусу саморегульованої організації у сфері аудиту надсилається громадській організації не пізніше 30 днів від дати отримання документів спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з нагляду за охороною праці. Це рішення може бути оскаржене в судовому порядку.

Саморегульовані організації у сфері аудиту здійснюють такі повноваження:

- контроль за виконанням вимог нормативно-правових актів щодо здійснення аудиту, забезпеченням належної якості аудиту, який проводиться аудиторськими організаціями і аудиторами з систем управління промисловою безпекою праці та охороною праці – їх членами;
- участь у розробленні нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці;
- участь у професійній підготовці аудиторів з систем управління промисловою безпекою та охороною праці;
- контроль за підвищенням кваліфікації їх членів;
- участь у складі атестаційної комісії, яка приймає кваліфікаційний іспит у кандидатів на право отримання сертифіката аудитора з систем управління промисловою безпекою та охороною праці;
- рецензування не рідше одного разу на рік висновків аудиту, наданих їх членами;
- захист своїх членів у питаннях судового та досудового вирішення спорів, пов'язаних з проведенням аудиту, відповідно до законодавства;

- сприяння розвитку добросовісної конкуренції серед аудиторських організацій;
- сприяння розвитку інформаційних технологій у сфері промислової безпеки та охорони праці, широкому інформуванню суспільства про особливості аудиту;
- встановлення інших вимог щодо забезпечення виконання їх членами норм цього Закону, інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці.

7.4. ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ПІДПРИЄМСТВА

Внутрішній аудит систем управління охороною праці необхідно здійснювати за методикою, що встановлює розподіл відповідальності й порядок планування, виконання, документування й аналізу результатів внутрішніх перевірок систем управління охороною праці (СУОП) на виробництві. Положення методики, за якою здійснюється внутрішній аудит СУОП на виробництві, поширюються на всі підрозділи підприємства. Проводиться внутрішній аудит з метою оцінки міри виконання вимог до СУОП, визначення ефективності її функціонування, розробки заходів щодо її покращання.

А) Основні терміни та визначення

Внутрішній аудит охорони праці – систематичний і незалежний аналіз, який дозволяє визначити відповідність діяльності й результатів у сфері охорони праці вимогам нормативно-правових актів з охорони праці й запланованим заходам, а також ефективність їх впровадження та придатність для поставлених цілей.

Аудитор – спеціаліст, який має кваліфікацію для проведення перевірок управління охороною праці і призначений керівництвом підприємства для підготовки й проведення внутрішнього аудиту, включаючи оформлення всіх необхідних документів.

Запобіжна дія – захід, вжитий з метою упередження небажаної ситуації.

Коригувальна дія – захід, вжитий для усунення причин існуючої невідповідності чи небажаної ситуації, з метою попередження її повторного виникнення.

Невідповідність – невиконання встановленої вимоги (зокрема, недотримання нормативно-правових актів з охорони праці, порушення вимог безпечного ведення робіт, неправильне ведення документації тощо).

Роботодавець несе відповідальність за систематичне проведення аналізу й оцінки ефективності і відповідності встановленим вимогам діючої на підприємстві СУОП.

Керівники підрозділів (КП), які перевіряються, несуть відповідальність за всебічне сприяння проведенню аудиту, надання аудиторам всієї інформації, яку вони запитують, своєчасне і якісне виконання коригувальних дій.

Для планування й обробки результатів внутрішнього аудиту призначається відповідальний за охорону праці (ВОП), який контролює також і виконання відповідних коригувальних дій.

Для перевірки керівників підприємства роботодавець призначає аудиторів з представників дирекції або запрошує сторонніх аудиторів.

Б) Планування внутрішнього аудиту

Внутрішні аудити поділяються на планові, що повинні обов'язково регулярно проводитися на підприємстві, та позапланові, що призначаються роботодавцем у разі необхідності.

Аудити, як правило, мають одну або декілька цілей, зокрема:

- з'ясування справжнього стану речей у сфері діяльності, яка перевіряється;
- визначення відповідності елементів СУОП вимогам до їх документального оформлення і практичної реалізації;
- встановлення того, наскільки ефективно діюча система дозволяє вирішувати прийняті у сфері охорони праці завдання;
- перевірку виконання вимог нормативно-правових актів з охорони праці;
- виявлення можливостей вдосконалення системи;
- полегшення проведення зовнішніх перевірок.

Внутрішній аудит СУОП не є контролюючим заходом (наприклад, з боку Держпраці), а має за мету об'єктивно й неупереджено (нейтрально) з'ясувати фактичний стан із охорони праці на даному виробництві.

Планові внутрішні перевірки СУОП проводяться в кожному підрозділі підприємства не рідше одного разу на рік.

Для цього відповідальний за охорону праці (ВОП) складає річний "План-графік внутрішнього аудиту" на наступний рік, візує і надає його до 20 грудня поточного року на затвердження роботодавцю. В плані-графіку для кожного підрозділу, який перевірятиметься, вказуються такі дані: порядковий номер перевірки, дата і час проведення аудиту, найменування підрозділу, що перевірятиметься, прізвище, ініціали і посада КП, розділи СУОП, які перевіряються, прізвища й ініціали аудиторів.

Для кожної перевірки призначаються мінімум два аудитори, один з яких є головним. Аудитори персонально не повинні залежати від підрозділу, який перевіряється, та його керівництва.

Кожний елемент СУОП слід включати до перевірки на предмет ефективності його дії у загальній СУОП підприємства не рідше одного разу на рік.

У разі необхідності, за розпорядженням роботодавця, можуть додатково призначатися позапланові аудити. Це може бути викликано, наприклад, такими причинами:

- щоб переконатися в тому, що СУОП продовжує відповідати встановленим вимогам і функціонує;
- внаслідок суттєвих змін, наприклад, проведення реорганізації, внесення змін в саму систему або в організаційно-методичні документи;
- при небезпеці настання або недостатньому забезпеченні рівня безпеки, експлуатаційних показників чи надійності процесів, з огляду на їх невідповідність установленим вимогам;
- при необхідності перевірки того, що необхідні коригувальні дії вжиті й принесли очікуваний результат;
- при оцінці СУОП у зв'язку із змінами нормативно-правових актів з охорони праці.

При призначенні позапланових аудитів ВОП включає їх до "Плану-графіка позапланових аудитів".

Осіб, які перевіряються, та КП повідомляють про призначений аудит не пізніше ніж за один тиждень до його проведення.

Допускається зміщення строків внутрішнього аудиту за взаємним погодженням КП, аудитора та ВОП, але не більше ніж на 1 місяць. Про це робиться відмітка у графі "Примітки" плану-графіка.

Своєчасне повідомлення всіх осіб, які мають відношення до аудиту, повинен забезпечити ВОП. КП забезпечує повідомлення пра-

цівників підрозділу про термін призначеного аудиту й повідомляє персонал про непритягнення до відповідальності у разі виявлення невідповідностей, порушень з метою створення довірливих відносин при проведенні аудиту.

Аудитор, призначений для перевірки конкретного підрозділу або сфери діяльності, керується "Контрольним листом аудиту" для документального простеження своїх дій впродовж всієї підготовки і проведення аудиту.

В) Вимоги до аудиторів

Аудиторською організацією може бути визнана юридична особа, яка акредитована відповідно до Закону України "Про акредитацію органів з оцінки відповідності" для здійснення аудиту.

У проведенні акредитації аудиторської організації може брати участь представник спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці.

Юридична особа може бути визначена аудиторською організацією, якщо вона:

- є резидентом України;
- має необхідне інформаційно-технічне забезпечення для ведення обліку про проведені роботи;
- відповідає вимогам щодо незалежності діяльності, а також має у своєму складі:

- не менше двох технічних експертів з промислової безпеки, які працюють на постійних засадах, для кожного заявленого напрямку експертної діяльності та виду устаткування;

- не менше двох фахівців з оцінки умов праці на робочих місцях.

За поданням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці національним органом з акредитації може бути прийнято рішення про тимчасове зупинення дії або визнання недійсним атестата про акредитацію аудиторської організації у разі:

- виявлення порушень, допущених аудиторською організацією під час проведення аудиту (недостовірність оцінок, необ'єктивність аналізу фактичних даних, порушення етичних норм тощо);

- неодноразових, підтверджених замовниками аудиту, фактів неякісного проведення аудиту;

- порушення законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці.

Забороняється здійснювати аудит об'єктів аудиторам та аудиторським організаціям, якщо вони є власниками акцій цих об'єктів або в іншій формі мають безпосереднє відношення до них.

Аудитором з систем управління промисловою безпекою та охороною праці може бути фізична особа, яка має сертифікат, що визначає її кваліфікаційну придатність на здійснення аудиту, виданий органом з сертифікації аудиторів.

Органом з сертифікації аудиторів є юридична особа, що здійснює сертифікацію аудиторів з систем управління промисловою безпекою та охороною праці, яка акредитована відповідно до вимог законодавства.

Право на отримання сертифіката аудитора з систем управління промисловою безпекою та охороною праці має фізична особа, яка отримала вищу технічну освіту, має досвід практичної роботи у сфері промислової безпеки та охорони праці або суміжних сферах протягом трьох років і успішно склала кваліфікаційний іспит.

Перелік питань кваліфікаційного іспиту затверджується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з нагляду за охороною праці один раз на рік.

Термін чинності сертифіката – три роки.

Г) Підготовка аудиту

На стадії підготовки аудитори повинні насамперед зібрати й проаналізувати регламентуючу документацію (положення, інструкції, методики тощо) стосовно об'єкта, який перевірятиметься, на відповідність діючих у підрозділі правил вимогам нормативно-правових актів з охорони праці. Крім того, вони враховують і вивчають всі документи, які стосуються підрозділу, що перевіряється, результати попередніх аудитів, а також нормативно-правові вимоги.

Перевірка документації, яка використовується, спочатковою стадією аудиту, й одержані дані можуть фіксуватися в опитувальному листі. Необхідно переконатися, що вся документація актуалізована, врахована й ідентифікована. В іншому випадку може бути зафіксована невідповідність.

При цьому аудитори можуть проконсультуватися з КП й запитати необхідну інформацію. Зокрема, вони повинні одержати точні дані про кадровий склад робітників підрозділу, який перевіряється, а також про його організаційну структуру, підлеглість та розподіл

повноважень. За необхідності аудитор уточнює з КП, хто із співробітників братиме участь у перевірці.

В ході вказаного аналізу аудитор визначає теми і блоки питань, враховуючи особливості функціонування СУОП, притаманні саме цьому підрозділу.

Головна мета, яку повинен ставити перед собою аудитор, полягає в тому, щоб у результаті проведення перевірки одержати достатній обсяг інформації і даних, який дозволяє чітко встановити:

- чи всі документи та інші дані, які використовуються для опису СУОП й діяльності підрозділу, є адекватними для досягнення поставлених цілей у сфері охорони праці;

- чи можна стверджувати, що персонал, який перевіряється, має у своєму розпорядженні, розуміє й використовує положення, методики, інструкції та інші діючі документи, які описують правила й вимоги функціонування СУОП.

На основі вивчення вказаних документів аудитор складає список базових запитань, які заносить до "Опитувального листа аудиту". Кількість питань не регламентується. До запитань ставиться головна вимога, щоб вони охоплювали в цілому всі теми і види діяльності, які належить перевірити, виходячи з поставленої мети й завдань аудиту.

Склад запитань аудиту є комбінацією:

- запитань про наявність організаційно-методичних документів, регламентуючих порядок здійснення робочих процесів;

- запитань для з'ясування, чи ознайомлені працівники із вказаними документами, чи знають вони їх зміст;

- запитань для підтвердження, що виконавці дотримуються поставлених вимог та виконують роботи згідно з методичними вказівками;

- запитань, які дозволяють переконатися, що результати виконуваних виконавцями робіт документуються належним чином.

У процесі проведення аудиту, як правило, виникає необхідність ставити додаткові конкретизуючі запитання, що відображають специфіку роботи, які аудитор дописує в опитувальний лист по мірі виникнення.

Базові опитувальні листи можуть бути заздалегідь передані КП для полегшення підготовки до аудиту співробітників підрозділу.

Аудиторська перевірка не може бути проведена раптово, під час перевірки не можуть ставитися несподівані запитання.

Д) Проведення аудиту

Безпосередньо перед початком проведення аудиту проводиться попередня нарада, в якій беруть участь аудитори, КП і співробітники підрозділу, що перевіряється. Цю нараду веде головний аудитор. Його завданням є висвітлення й узгодження таких питань, як:

- взаємне представлення;
- огляд сфери діяльності та мета аудиту;
- викладення порядку проведення перевірки з уточненням черговості зустрічей, відвідувань та часу;
- з'ясування всіх необхідних чи незрозумілих деталей аудиту, наприклад, порядку фіксації невідповідностей, складання звіту, призначення коригувальних заходів.

Призначені аудитори повинні провести запланований аудит в погоджений строк безпосередньо у підрозділі, який перевіряється, на робочих місцях співробітників, що опитуються. При цьому вони використовують опитувальні листи, методики, робочі інструкції та інші керівні документи. Аудитори проводять збір інформації доказового підтвердження шляхом опитування працівників, аналізу документів, що використовуються у підрозділі, огляду і спостереження за виробничою діяльністю та умовами праці на робочих ділянках.

Опитування проводиться у вигляді співбесіди з окремими працівниками. Основні запитання аудитор задає з опитувального листа. Однак він не зобов'язаний зачитувати їх точні формулювання. Аудитор повинен проявити певну гнучкість у веденні опитування, щоб створити атмосферу невимушеної, відкритої бесіди, у якій співрозмовник з готовністю дає необхідну інформацію. При цьому аудитор не повинен випускати з поля зору мету аудиту і водночас не обривати різко відповідаючого. Аудитору не можна допускати як ведення пустих розмов, так і суто формального відпрацювання лише опитувального листа.

Суперечності й неясності необхідно обов'язково обговорити й проаналізувати. Відповіді опитуваних повинні бути підтвержені, по можливості, документально. З цією метою аудитор просить показати йому реєстраційний або звітний документ, який стосується теми, відповідний протокол, акт, конкретний запис, візу тощо або

робить потрібний висновок на підставі аналогічних тверджень інших співробітників, що опитуються.

В обов'язки аудитора входить також перевірка робочої документації на місцях, правильності її ведення, зберігання, використання, ідентифікації окремих екземплярів.

Всі одержані відомості, що набули підтвердження, й конкретні дані аудитор повинні фіксувати в опитувальному листі безпосередньо в процесі проведення внутрішнього аудиту із зазначенням назв (позначень) та номерів підтверджуючих документів (які перевіряються).

Для більш змістовної оцінки відповідей з аудиту їх результати записуються в графі опитувального листа за трибальною системою:

“1” – виконано, відповідає;

“2” – частково виконано, допустимо;

“3” – не виконано, не відповідає.

Якщо за будь-якою позицією у відповіді нема потреби, то у відповідній графі ставиться прочерк.

Якщо в ході перевірки виявляється недолік або відповідь особи, яка перевіряється, не підтверджується (не відповідає дійсності, не правильна, відсутні необхідні записи, документи), то це визначається як можлива невідповідність. Аудитору слід переконатися, що виявлена невідповідність насправді має місце. Встановлені невідповідності повинні конкретизуватися з наведенням прикладів або чітких описів. При цьому не допускаються жодні звинувачення чи докори. Завданням аудитора є лише визначення істинного стану, фіксація факту.

При оцінці “2” невідповідність оцінюється як незначна, така, що може бути легко виправлена і, як правило, не потребує призначення коригувальних заходів.

При оцінці “3” невідповідність є суттєвою і потребує проведення коригувальних дій.

По закінченні перевірки аудитор повинні розглянути й проаналізувати всі свої спостереження, щоб остаточно вирішити, які з них повинні бути визначені як невідповідності.

На кожну виявлену при аудиті невідповідність аудитор заповнює окрему форму "Протокол невідповідності". У цьому документі слід ясно і чітко сформулювати невідповідність і підтвердити її доказом.

Кожному протоколу невідповідності присвоюється індивідуальний номер.

Головний аудитор надає всі протоколи невідповідностей КП і погоджує з ним правильність їх формулювань.

КП або відповідальний за сферу діяльності, яка перевіряється, пропонує необхідні коригувальні заходи щодо кожної невідповідності й погоджує їх з аудитором. Призначення коригувальних заходів фіксується за допомогою їх запису в "Протоколі невідповідності" із зазначенням запланованої дати виконання. Копії вказаних протоколів передаються КП, оригінали залишаються у головного аудитора до здавання звіту.

Якщо не вдається дійти єдиної думки з питання призначення коригувальних дій, то про це повідомляється ВОП, і рішення приймається на рівні керівництва підприємства.

В кінці аудиторської перевірки у підрозділі аудитори проводять заключну нараду за участі працівників підрозділу, який перевіряється. Головний аудитор доповідає про основні результати аудиту, інформує про виявлені невідповідності, дає їм стислу оцінку, докладає про призначені коригувальні заходи. КП повідомляє про строки проведення коригувальних дій та про відповідальних за їх виконання, при цьому учасники наради можуть обговорити питання, які виникають у зв'язку з проведеним аудитом.

Є) Звітні документи

За результатами проведеної перевірки головний аудитор складає "Звіт про аудит", який містить висновки про результати оцінки виконання вимог СУОП у даній сфері діяльності. В ньому також фіксується кількість виявлених невідповідностей, дається їх стисла характеристика і вказуються призначені коригувальні заходи, крім того, відзначається, чи необхідний повторний аудит.

Документи, що оформлюються під час внутрішнього аудиту, зокрема "Опитувальні листи", "Протоколи невідповідностей", "Звіти про аудит", передаються ВОП. Так як вони містять конфіденційні відомості, то доступ до них, як правило, мають лише особи, вказані в керівних документах.

Вся документація, яка стосується внутрішніх перевірок якості, зберігається у папках "Внутрішній аудит", за які несе відповідальність ВОП, не менше 3 років.

ВОП готує зведений звіт за результатами проведених аудитів для розгляду на нарадах. На основі звітів щодо аудитів здійснює аналіз та оцінку функціонування СУОП на підприємстві.

За необхідності роботодавець призначає додаткові заходи для покращення функціонування СУОП.

Рекомендований перелік основних документів, які необхідно використовувати при проведенні внутрішніх аудитів (СУОП).

Ж) Коригувальні дії та повторний аудит

Коригувальні заходи, призначаються керівником підрозділу, який перевіряється, та аудитором, і здійснюються у підрозділах у межах встановленого терміну. Після їх виконання керівник підрозділу робить відповідні записи у "Протоколах невідповідності", які потім надає ВОП для контролю.

Аудитор, який проводив перевірку, бере участь в оцінці результатів коригувальних дій.

Якщо в ході аудиту були виявлені суттєві невідповідності, які вимагають внесення змін у процеси, документацію, структуру організації, то для перевірки ефективності коригувальних дій призначається повторний аудит, про що аудитор вказує у "Протоколі невідповідності" та у "Звіті про аудит".

Строк проведення повторного аудиту затверджує ВОП після погодження з керівником підрозділу. Порядок проведення повторного аудиту аналогічний проведенню планового аудиту. Однак при цьому перевіряються лише ті елементи, яких стосуються коригувальні дії або які відображають їх ефективність. Результати повторного аудиту фіксуються у відповідних звітах.

7.5. ДОКУМЕНТАЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ПІДПРИЄМСТВА

На підприємстві повинна бути нормативна, розпорядна, звітна й облікова документація з питань охорони праці.

Нормативна документація: закони, норми, правила, типові положення, знаки, бланки. Розпорядна документація: накази, розпорядження, положення, інструкції. Звітна документація: форми офіційної статистичної звітності.

Облікова документація відбиває всю діяльність по охороні праці на підприємстві, вона включає: журнали, переліки, графіки, протоколи, плани, схеми.

Уся документація повинна зберігатися в службі охорони праці підприємства в належному стані, зручному для використання при необхідності або у випадку контролю підприємства органами державного нагляду.

Короткий перелік необхідної документації з питань охорони праці

1. Прийнятий на загальних зборах чи конференції трудового колективу Колективний договір (Закон України "Про колективні договори і угоди" від 01.07.1993 № 3356-ХІІ), з урахуванням спільних рекомендацій державних органів і профспілок щодо змісту розділу "Охорона праці".

2. Затверджені керівником підприємства і погоджені з профспілковим комітетом Комплексні заходи (на поточний рік або на п'ять років) щодо поліпшення стану умов і охорони праці, запобігання виробничому травматизму, професійним захворюванням та аваріям.

3. Положення про організацію роботи з охорони праці на підприємстві.

4. Затверджене Положення про службу охорони праці підприємства (установи) на основі Типового положення (НПАОП 0.00-4.35-04).

5. Положення про організацію, навчання, інструктаж і перевірку знань працівників з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05).

6. Наказ по підприємству про затвердження осіб, які повинні проводити навчання та інструктаж працівників з питань охорони праці, а також постійно діючої комісії для перевірки знань.

7. Посадові інструкції, що визначають обов'язки та відповідальність посадових осіб усіх рівнів з урахуванням вимог охорони праці.

8. Положення чи наказ про порядок ознайомлення працівника, з яким укладається трудовий договір, з умовами праці на підприємстві, з наявністю на робочому місці, де він буде працювати, небезпечних і шкідливих виробничих факторів, можливі наслідки їх впливу на здоров'я та про його права на пільги, компенсації за роботу в таких умовах відповідно до законодавства і колективного договору.

9. Перелік професій ("Перелік професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам" від 23 травня 2001 р. № 559) і наказ про організацію проведення попереднього (при прийнятті на роботу) і періодичних (впродовж трудової діяльності) медичних оглядів працівників ("Порядок проведення медичних оглядів працівників певних категорій" 21.05.2007 № 246).

10. Затверджений перелік робіт з підвищеною небезпекою, для виконання яких потрібне попереднє спеціальне навчання і щорічна перевірка знань працівників з питань охорони праці і щорічна перевірка знань працівників з питань охорони праці (відповідно до Наказу Держнаглядохоронпраці від 26.1.2005 № 15, зареєстрованого в Мін'юсті України 15.02.2005 р. за № 232/10512).

11. Затверджений перелік посадових осіб, які згідно з наказом Держгірпромнагляду від 26.01.2005 № 15 до початку виконання своїх обов'язків і періодично (один раз на три роки) повинні проходити навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

12. Положення (згідно з Типовим НПАОП 0.00-4.09-07) про комісію з охорони праці підприємства, організації, установи, яке приймається на загальних зборах (конференції) трудового колективу.

13. Положення (згідно з Типовим НПАОП 0.00-4.11-07) про роботу уповноважених трудових колективів і представників профспілок з питань охорони праці.

14. Пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою журнали:

- реєстрації вступного інструктажу;
- реєстрації первинного, повторного, позапланового і цільового інструктажів;
- реєстрації нещасних випадків і професійних захворювань;
- обліку ознайомлення посадових осіб і спеціалістів з нормативними актами, наказами, розпорядженнями та іншими документами з питань охорони праці.

15. Перспективний і поточний плани роботи з питань поліпшення умов, безпеки і гігієни праці, усунення причин травматизму і професійних захворювань.

16. Щорічні накази по підприємству про призначення осіб, відповідальних за нагляд, технічний стан і безпечну експлуатацію об'єктів підвищеної небезпеки (крани, котли, ліфти, компресорні

станції тощо), а також за експлуатацію транспортних засобів, стан пожежної безпеки, нагляд за станом будівель, споруд та ін.

17. Норми і порядок забезпечення працівників спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту, визначення порядку зберігання, ремонту, прання, хімічного очищення, заміни в разі дострокового зносу тощо і призначення посадових осіб, відповідальних за цю роботу.

18. Порядок забезпечення працівників миючими та знешкоджуючими засобами (мило, пасти, креми), молоком, газованою водою і призначення посадових осіб, відповідальних за цю роботу.

19. Тематичні плани і програми навчання посадових осіб, спеціалістів і працівників, які зайняті на роботах з підвищеною небезпечкою, з питань охорони праці

20. Порядок проведення лабораторних досліджень, паспортизації і атестації робочих місць на їх відповідність діючим Нормам і Правилам охорони праці.

Визначений перелік не слід вважати абсолютно повним і цілком завершеним. Власник може затверджувати нормативні акти, що регламентують також й інші питання охорони праці, які впливають зі специфіки виробництва та вимог чинного законодавства.

Примірний перелік документів з охорони праці, що повинні бути на підприємстві, наведено у додатку 4.

Згідно ст. 41 Закону України "Про охорону праці", громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці здійснюють професійні спілки, їх об'єднання в особі своїх виборних органів і представників.

8.1. ПРОФЕСІЙНІ СПІЛКИ ЯК ГРОМАДСЬКИЙ ОРГАН КОНТРОЛЮ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ. ДОБРОВІЛЬНІ ОБ'ЄДНАННЯ ГРОМАДЯН З ОХОРОНИ ПРАЦІ

Згідно із Законом України "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності" від 15.09.1999 р. № 1045-XIV профспілки здійснюють громадський контроль за виплатою заробітної плати, додержання законодавства про працю та про охорону праці, створенням безпечних і нешкідливих умов праці, належних виробничих та санітарно-побутових умов, забезпеченням працівників спецодягом, спецвзуттям, іншими засобами індивідуального та колективного захисту.

Відповідно до Закону України "Про охорону праці" професійні спілки здійснюють громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці, створенням безпечних і нешкідливих умов праці, належних виробничих та санітарно-побутових умов, забезпеченням працівників спецодягом, спецвзуттям, іншими засобами індивідуального та колективного захисту. У разі загрози життю або здоров'ю працівників професійні спілки мають право вимагати від роботодавця негайного припинення робіт на робочих місцях, виробничих дільницях, у цехах та інших структурних підрозділах або на підприємствах чи виробництвах фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, в цілому на період, необхідний для усунення загрози життю або здоров'ю працівників.

У разі відсутності професійної спілки на підприємстві громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці

здійснює уповноважена найманими працівниками особа.

Головним завданням представників профспілок є захист прав та інтересів членів своєї профспілки (профспілок) у цій сфері трудових відносин, надання їм практичної допомоги у вирішенні відповідних питань (Постанова Президії ФПУ "Типове положення про представників профспілок з питань охорони праці" від 28.02.2013 № П-16-11).

Представником профспілки (профспілок) є:

а) на виробничому рівні:

- член профспілкового комітету підприємства, профорганізатор;
- член комісії з охорони праці профкому (який діє згідно з Типовим положенням про цю комісію, затвердженим цією постановою Президії ФПУ);

- громадський (старший громадський) інспектор з охорони праці (який діє згідно з Типовим положенням про громадського інспектора з охорони праці, затвердженим цією постановою Президії ФПУ);

- інший член первинної профспілкової організації підприємства, компетентний в питаннях охорони праці;

б) на рівні вищих профспілкових органів:

- член президії центрального, обласного, міського, районного або іншого органу галузевої профспілки, територіального профоб'єднання або Федерації профспілок України;

- технічний (головний технічний) інспектор праці (який діє згідно з Положенням про технічну інспекцію праці профспілок, затвердженим цією постановою Президії ФПУ);

- інший спеціаліст з питань охорони праці апарату виборного органу всеукраїнської галузевої профспілки, територіального профоб'єднання або апарату ФПУ;

- експерт або інший фахівець, залучений відповідним профспілковим органом для проведення незалежної експертизи певного об'єкта чи здійснення експертної оцінки з окремих цільових питань охорони праці, виробничого середовища.

Повноваження представника профспілки (профспілок) визначаються рішенням виборного профспілкового органу первинної профспілкової організації або постановою президії відповідного профспілкового органу. У випадках виконання разових доручень зазначені повноваження, як виняток, можуть надаватися також згідно з рішенням голови профкому підприємства (профорганізатора) або

керівника відповідного профоргану.

Представники профспілок у своїй роботі керуються Кодексом законів про працю України, законами України "Про охорону праці", "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності", "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності", іншими нормативно-правовими актами з охорони праці; статутами профспілок і ФПУ, положеннями, що регламентують діяльність профспілкових об'єднань, технічної інспекції праці профспілок, комісій і громадських інспекторів з охорони праці, рішеннями державних і профспілкових органів та цим Положенням.

Керівництво і контроль за роботою представників профспілок здійснюють відповідні виборні органи профспілок, територіальних профоб'єднань та Федерації профспілок України, а також за їх дорученням - керівники управлінь, відділів, секторів чи інших структурних підрозділів з охорони праці.

На підприємстві безпосереднє керівництво і контроль за роботою представників профспілок здійснює виборний орган первинної профспілкової організації (профспілковий представник).

Представники профспілок зобов'язані:

1. Забезпечувати практичну реалізацію повноважень, наданих профспілкам законами України "Про охорону праці", "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності" та іншими нормативно-правовими актами з охорони праці.

2. Здійснювати представництво й захист інтересів членів профспілок у сфері охорони праці та довілля в органах державної влади, місцевого самоврядування, у відносинах з роботодавцями, об'єднаннями роботодавців та громадян.

3. Перевіряти стан умов і безпеки праці, охорони довілля на підприємствах, виконання відповідних програм, зобов'язань колективних договорів і угод, забезпечення працівників санітарно-побутовими приміщеннями, засобами індивідуального й колективного захисту, мийними та знешкоджуючими засобами, газованою солоною водою, лікувально-профілактичним харчуванням, молоком тощо і домагатися від роботодавців усунення наявних недоліків.

4. Вносити обов'язкові для розгляду роботодавцем пропозиції про усунення виявлених порушень нормативно-правових актів з

безпеки і гігієни праці та домагатися їх виконання.

5. Здійснювати контроль за:

- умовами праці жінок, неповнолітніх, інвалідів;
- проведенням навчання, інструктажів та перевірки знань працівників з охорони праці;
- проходженням працівниками періодичних медичних оглядів;
- своєчасним проведенням роботодавцем атестації робочих місць;
- безоплатним забезпеченням працівників нормативно-правовими актами з охорони праці та дотриманням працівниками вимог цих актів;
- своєчасним і правильним розслідуванням та обліком нещасних випадків та професійних захворювань;
- виконанням наказів, розпоряджень, заходів з охорони праці, у тому числі заходів з усунення причин нещасних випадків, професійних захворювань і аварій, зазначених в актах розслідування;
- наявністю і станом наочних засобів пропаганди та інформації з охорони праці на підприємстві.

6. Брати участь:

- в опрацюванні проектів загальнодержавної, галузевих, регіональних програм з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, відповідних галузевих і територіальних угод з цих питань, у формуванні розділу "Охорона праці" колективних договорів та визначенні роботодавцями комплексних заходів щодо досягнення встановлених нормативів або підвищення існуючого рівня охорони праці;
- у розробленні нових і перегляді чинних нормативно-правових актів з охорони праці, а також положень, інструкцій та інших актів з цих питань, що діють у межах підприємства;
- у підтвердженні згідно з законодавством факту наявності виробничої ситуації, небезпечної для життя чи здоров'я працівника або людей, які його оточують, або виробничого середовища чи довкілля, та обґрунтованості відмови працівника від роботи з цих причин;
- розгляді посадовими особами листів, заяв та скарг працівників з питань охорони праці;
- підготовці та проведенні громадських оглядів, конкурсів, рейдів з питань охорони праці;
- визначенні підстав та розмірів зменшення одноразової допомоги

працівникам, які потерпіли на виробництві, якщо за результатами розслідування нещасного випадку однією з головних причин було встановлено порушення потерпілим вимог нормативно-правових актів з охорони праці;

- у комплексних заходах щодо підвищення рівня охорони праці, запобігання випадкам виробничого травматизму і профзахворювань на підприємстві;

7. Аналізувати стан охорони праці і причини виробничого травматизму й професійної захворюваності, домагатися від роботодавця вжиття ефективних заходів щодо поліпшення умов і підвищення рівня безпеки праці, здійснювати контроль за дотриманням установленого порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві;

8. Брати участь у роботі комісій:

- з розслідування нещасних випадків на виробництві та профзахворювань;

- з перевірки знань посадовими особами і працівниками нормативно-правових актів з охорони праці;

- з прийняття в експлуатацію нових і реконструйованих об'єктів виробничого й соціально-культурного призначення на відповідність їх вимогам охорони праці;

- з перевірки або обстеження стану охорони праці на підприємстві (підприємствах), що проводяться органами державного нагляду за охороною праці;

9. Сприяти потерпілим, членам сімей загиблих на виробництві або особам, які представляють їхні інтереси, у вирішенні питань щодо їх участі у розслідуванні, ознайомленні з матеріалами за його наслідками, своєчасного одержання актів установленної форми, розгляду роботодавцем заяв у разі незгоди зі змістом цих актів, своєчасного і повного одержання страхових виплат та всіх видів соціальної допомоги, що мають надаватися Фондом соціального страхування від нещасних випадків згідно з законодавством.

Представники профспілок мають право:

1. Безперешкодно відвідувати підконтрольні підприємства (за пред'явленням Посвідчення встановленого зразка) з метою проведення перевірки стану безпеки і гігієни праці, додержання працівниками нормативних актів з питань охорони праці або участі в роботі комісій з питань, що належать до компетенції представників

профспілок з охорони праці;

2. Одержувати від роботодавців, посадових осіб та працівників необхідні документи й пояснення з питань охорони праці;

3. Вносити роботодавцям, державним органам управління і нагляду подання з питань охорони праці та одержувати від них аргументовану відповідь;

4. Подавати свої висновки про обставини й причини нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, а також про відповідальних за це посадових осіб;

5. Вимагати від роботодавця негайного припинення робіт на робочих місцях, виробничих дільницях, у цехах та інших структурних підрозділах або на підприємстві в цілому в разі загрози життю або здоров'ю працівників;

6. Організовувати проведення або домагатися незалежної експертизи умов і безпеки праці, а також об'єктів виробничого й соціально-культурного призначення, що проектуються, будуються чи експлуатуються, на відповідність їх вимогам нормативно-правових актів з охорони праці;

7. Брати участь:

- у визначенні та здійсненні державної політики в галузі охорони праці, трудових відносин і соціального захисту працівників, внесенні пропозицій з цих питань відповідним органам;

- у розгляді спорів і конфліктів з питань охорони праці в комісіях з трудових спорів, у прокуратурі, суді тощо;

- у розгляді органами виконавчої влади й місцевого самоврядування, роботодавцями, об'єднаннями роботодавців та громадян своїх пропозицій згідно з компетенцією представників профспілок з питань охорони праці;

8. Безоплатно одержувати від органів статистики дані з питань охорони праці, виробничого й невиробничого травматизму та професійної захворюваності у межах відповідно до своїх повноважень.

Значна роль профспілкових комітетів щодо профілактики травматизму та професійних захворювань. На засіданнях своїх колективних органів вони розглядають причини нещасних випадків, особливо з важкими наслідками і дають принципову оцінку діяльності власника щодо підвищення рівня безпеки праці на виробництві. Важливою функцією профспілкового комітету є захист інтересів член профспілки та інших працівників (на їх прохання) при розгляді

конфліктних ситуацій з будь-яких питань охорони праці.

З метою об'єднання зусиль найманих працівників, учених, спеціалістів з охорони праці та окремих громадян для поліпшення охорони праці, захисту працівників від виробничого травматизму і професійних захворювань можуть творюватись асоціації, товариства, фонди та інші добровільні об'єднання громадян, що діють відповідно до закону.

З метою вдосконалення підготовки технічних інспекторів праці, членів комісій, громадських інспекторів та інших представників профспілок з питань охорони праці, розвитку методів і форм роботи з організації та проведення їх навчання, зміцнення навчально-методичної бази ФПУ президія Федерації професійних спілок України затвердила "Типове положення про порядок проведення навчання і перевірку знань представників профспілок з питань охорони праці" (Постанова президії ФПУ від 28.02.2013 № П-16-12).

Типове положення про порядок проведення навчання представників профспілок з питань охорони праці визначає загальні вимоги до організації проведення навчання й перевірки знань штатних працівників і членів виборних профспілкових органів усіх рівнів та активістів первинних, цехових профспілкових організацій і профгруп, обраних (призначених) для забезпечення виконання повноважень профспілок у сфері охорони праці згідно із законодавством.

Навчання і перевірка знань з питань охорони праці підлягають особи, обрані або призначені представниками профспілок з питань охорони праці відповідно, а саме:

1) на виробничому рівні:

- члени виборного профспілкового органу підприємства чи структурного підрозділу підприємства, установи, організації, яким доручено систематичне виконання функцій зазначеного представника з питань охорони праці;

- члени комісії з охорони праці виборного органу первинної профспілкової організації (або цехової профорганізації);

- громадські (старші громадські) інспектори з охорони праці;

2) на рівні вищих профспілкових органів:

- члени президії центрального, обласного, міського, районного або іншого органу галузевої профспілки чи територіального об'єднання профспілок, яким доручено систематичне виконання функцій представника профспілки (профспілок) з питань охорони праці;

- члени постійної комісії з питань охорони праці центрального, обласного, міського, районного або іншого органу галузевої профспілки, територіального об'єднання профспілок та Федерації профспілок України (якщо таку комісію створено);

- технічні (головні технічні) інспектори праці;

- інші спеціалісти з питань охорони праці апарату виборного профспілкового органу, в тому числі працівники апарату, які виконують функції представника профспілки (профспілок) з цих питань за суміщенням обов'язків.

Тематичні плани і програми навчання затверджуються профспілковим органом за місцем організації навчання.

Якщо навчання організується навчальним закладом профспілок або іншим навчальним закладом, тематичний план і програма навчання розробляються цим закладом і затверджуються його керівником за погодженням з відповідним профспілковим органом, що замовив навчання.

8. Перевірка знань представників профспілок з питань охорони праці проводиться за нормативно-правовими актами з охорони праці та нормативними актами ФПУ, додержання яких входить до їх функціональних обов'язків.

Формою перевірки знань з питань охорони праці є тестування, залік або іспит. Тестування проводиться за допомогою технічних засобів, залік або іспит - за екзаменаційними білетами у вигляді усного або письмового опитування.

Перевірка знань з питань охорони праці представників профспілок здійснюється комісією з перевірки знань з питань охорони праці, склад якої затверджується розпорядженням керівника виборного профспілкового органу, що організовує навчання, або вищого рівня (галузевого або територіального) у разі проведення навчання в навчально-методичних центрах профспілок або інших установах.

Головою комісії призначається представник профспілки (керівник, його заступник, керівник структурного підрозділу або інший представник, до функціональних обов'язків яких входять питання охорони праці) того органу, розпорядженням якого затверджено склад комісії.

Членами комісії можуть бути профспілкові працівники (у тому числі представники вищого профспілкового органу та/або іншої профспілки, профоб'єднання), спеціалісти служб охорони праці

різного рівня та органів державного нагляду за охороною праці, викладачі відповідних навчальних закладів, інші особи, які самі пройшли перевірку знань з цих питань.

До складу комісії обов'язково включається представник відповідного органу Держпраці (за погодженням).

Комісія є правочинною, якщо до її складу входять не менше трьох осіб. Усі члени комісії повинні пройти навчання та перевірку знань з питань охорони праці.

У разі виявлення незадовільних знань особі надається місячний термін для додаткової самостійної підготовки і право пройти повторну перевірку знань. Якщо вдруге результат перевірки є негативним, зазначена особа підлягає звільненню від обов'язків представника профспілки (профспілок) з питань охорони праці.

Громадські (старші громадські) інспектори з охорони праці, члени комісій з охорони праці виборного профспілкового органу підприємства (структурного підрозділу), інші представники профспілки з питань охорони праці проходять навчання в строк до трьох місяців після їх обрання профспілковими зборами, конференцією або на засіданні виборного профоргану згідно зі статутом профспілки.

Усі представники профспілки, як правило, проходять навчання безпосередньо на підприємстві із залученням усіх наявних можливостей, ресурсів, кадрового потенціалу та матеріальної бази підприємства.

Якщо навчання зазначених представників здійснюється на базі відповідного навчального закладу, роботодавець компенсує витрати цього закладу згідно з укладеним між ними договором.

8.2. КОМІСІЯ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ ПІДПРИЄМСТВА

Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства (НПАОП 0.00-4.09-07) поширюється на підприємства, установи, організації будь-якої форми власності та виду діяльності.

Комісія є постійно діючим консультативно-дорадчим органом. Метою створення якої є забезпечення пропорційної участі праців-

ників у вирішенні будь-яких питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

Рішення про доцільність створення Комісії, її кількісний та персональний склад приймається трудовим колективом на загальних зборах (конференції) за поданням роботодавця і професійної спілки.

Комісія формується на засадах рівного представництва осіб від роботодавця (спеціалісти з безпеки, гігієни праці та інших служб підприємства) та професійної спілки, а у разі її відсутності – уповноважених найманими працівниками осіб.

Основними завданнями Комісії є:

- захист законних прав та інтересів працівників у галузі охорони праці;

- підготовка на основі аналізу стану безпеки та умов праці на виробництві рекомендацій роботодавцю та працівникам щодо профілактики виробничого травматизму та професійних захворювань, практичної реалізації принципів державної політики в галузі охорони праці на підприємстві;

- узгодження через двосторонні консультації позицій сторін у вирішенні практичних питань у галузі охорони праці для забезпечення поєднання інтересів роботодавця та трудового колективу, кожного працівника, запобігання конфліктним ситуаціям на підприємстві;

- розробка пропозицій про включення до колективного договору найбільш важливих питань з охорони праці, визначення достатніх асигнувань на встановлення нормативів і підвищення існуючого рівня охорони праці та ефективний контроль за цільовим витрачанням цих коштів.

Комісія має право:

- звертатись до роботодавця, трудового колективу, профспілкового комітету або іншого уповноваженого на представництво трудовим колективом органу, відповідних служб підприємства з пропозиціями щодо регулювання відносин у сфері охорони праці; створювати робочі групи з числа членів Комісії для розробки узгоджених рішень з питань охорони праці із залученням спеціалістів різних служб підприємства, фахівців експертних організацій, служб охорони праці органів виконавчої влади, страхових експертів, технічних інспекторів праці профспілок (на договірних засадах між роботодавцем та відповідною організацією);

- одержувати від працівників, керівників структурних підрозділів і служб підприємства та профспілкового комітету інформацію та мати доступ до документації, що є необхідною для виконання завдань;

- здійснювати контроль за дотриманням вимог законодавства з охорони праці безпосередньо на робочих місцях, забезпеченням працівників засобами колективного та індивідуального захисту, мийними та знешкоджувальними засобами, лікувально-профілактичним харчуванням, молоком або рівноцінними харчовими продуктами, газованою солоною водою та використанням санітарно-побутових приміщень тощо;

- ознайомлюватися з будь-якими матеріалами з охорони праці, аналізувати стан умов і безпеки праці на підприємстві, виконання відповідних програм і колективних договорів;

- вільного доступу на всі дільниці підприємства і обговорення з працівниками питань охорони праці.

Комісію очолює голова, який обирається загальними зборами (конференцією) трудового колективу. На засіданні Комісії обирається заступник голови та секретар Комісії. Не допускається обирати головою Комісії роботодавця. На посаду секретаря може бути обраний працівник служби охорони праці.

Комісія здійснює свою діяльність на основі планів, що розробляються на певний період (квартал, півріччя, рік) і затверджуються головою Комісії.

Раз на рік комісія звітує про виконану роботу на загальних зборах (конференції) трудового колективу. Загальні збори (конференція) трудового колективу мають право вносити зміни до складу Комісії, а також розпустити Комісію у випадку визнання її діяльності незадовільною та провести нові вибори.

8.3. УПОВНОВАЖЕНІ НАЙМАНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ ОСОБИ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ

На загальних зборах (конференції) трудового колективу згідно ст. 42 Закон України "Про охорону праці" може з'явитися ще один орган контролю – уповноважені трудового колективу з питань охо-

рони праці, які "мають право безперешкодне перевіряти на підприємствах виконання вимог з охорони праці і вносити обов'язкові для розгляду роботодавцем пропозиції про усунення виявлених порушень нормативно-правових актів з безпеки і гігієни праці".

Трудовий колектив також затверджує і відповідне положення, розроблене на основі НПАОП 0.00-4.11-07 "Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці".

Для виконання цих обов'язків роботодавці за свій рахунок організовує навчання, забезпечує необхідними засобами і звільняє уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці від роботи на передбачений колективним договором строк із збереженням за ними середнього заробітку.

У відповідності до Положення Уповноважені з ОП обираються на підприємствах, в установах, організаціях будь-якої форми власності та виду діяльності, де відсутня професійна спілка, для здійснення громадського контролю за дотриманням законодавства про охорону праці. На підприємстві за участю представників роботодавця (керівництва підприємства), трудового колективу з урахуванням специфіки виробництва опрацьовується Положення про роботу уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці, яке затверджується загальними зборами (конференцією) трудового колективу підприємства.

Уповноважені з ОП обираються простою більшістю голосів на загальних зборах (конференції) колективу підприємства або цеху, зміни, дільниці, бригади, ланки тощо відкритим голосуванням з числа досвідчених та ініціативних працівників на строк дії повноважень уповноваженого трудовим колективом органу. Уповноваженим з ОП не може бути обраний працівник, який згідно з посадовими обов'язками відповідає за забезпечення безпечних та здорових умов праці.

Чисельність уповноважених з питань охорони праці визначається рішенням загальних зборів (конференції) трудового колективу залежно від конкретних умов виробництва та необхідності забезпечення безперервного громадського контролю за станом безпеки та умов праці в кожному виробничому підрозділі.

У своїй діяльності уповноважені з питань охорони праці керуються законодавством про працю, нормативно-правовими актами з

охорони праці, статутом (положенням) підприємства та Положенням про роботу уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці.

Уповноважені з ОП перевіряють на підприємствах виконання вимог щодо охорони праці у звільнений від основної роботи на передбачений колективним договором строк із збереженням середньої заробітної плати.

Методичну допомогу в роботі Уповноважених з ОП здійснює служба охорони праці підприємства.

Уповноважені з питань охорони праці з метою створення безпечних і здорових умов праці на виробництві, оперативного усунення виявлених порушень здійснюють контроль за відповідністю законодавству про охорону праці:

- умов праці на робочих місцях, безпеки технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, стану засобів колективного та індивідуального захисту, що використовуються працівниками, проходів, шляхів евакуації та запасних виходів, а також санітарно-побутових умов;

- використання праці жінок, неповнолітніх та інвалідів;

- забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям, іншими засобами індивідуального захисту, мийними та знешкоджувальними засобами, організація питного режиму;

- проведення навчання, інструктажів та перевірки знань працівників з охорони праці;

- проходження працівниками попереднього і періодичних медичних оглядів;

- забезпеченням працівників безоплатно нормативно-правовими актами та актами підприємства з охорони праці та дотриманням працівниками в процесі роботи вимог цих нормативних актів.

Уповноважені з питань охорони праці беруть участь у:

- розробленні розділу "Охорона праці" колективного договору (угоди), комплексних заходів щодо досягнення встановлених нормативів, підвищення існуючого рівня охорони праці, запобігання випадкам виробничого травматизму і професійних захворювань;

- роботі постійно діючої комісії з питань атестації робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці, та контролем за виконанням заходів щодо усунення небезпечних і шкідливих для здоров'я виробничих факторів;

- розслідуванні нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань;

- розгляді факту наявності виробничої ситуації, небезпечної для життя чи здоров'я працівника або для людей, які його оточують, або для виробничого середовища, чи довіклля у випадку відмови працівника виконувати з цих причин доручену йому роботу;

- розгляді, за необхідності, посадовими особами листів, заяв та скарг з питань охорони праці працівників відповідного трудового колективу;

- підготовці та проведенні громадських оглядів, конкурсів, рейдів з питань охорони праці.

Уповноважені з питань охорони праці мають право:

- безперешкодно перевіряти на підприємстві стан безпеки і гігієни праці, додержання працівниками нормативних актів з охорони праці на об'єктах підприємства чи виробничого підрозділу, колектив якого його обрав;

- вносити роботодавцю обов'язкові для розгляду пропозиції щодо усунення виявлених порушень нормативно-правових актів з безпеки і гігієни праці, здійснювати контроль за реалізацією цих пропозицій;

- звертатися за допомогою до органу державного нагляду в разі якщо вони вважають заходи роботодавця з охорони праці недостатніми;

- вимагати від майстра, бригадира чи іншого керівника виробничого підрозділу припинення роботи на робочому місці в разі створення загрози життю або здоров'ю працівників;

- вносити пропозиції про притягнення до відповідальності працівників, які порушують вимоги нормативно-правових актів з охорони праці;

- брати участь і вносити відповідні пропозиції під час перевірок стану безпеки та гігієни праці, які проводяться посадовими особами органів державного нагляду і, міністерства, відомства, об'єднання, підприємства, місцевих органів виконавчої влади;

- бути обраними до складу комісії з питань охорони праці підприємства в разі її створення;

- бути представниками трудових колективів з питань охорони

- праці в районних (міських), міжрайонних (окружних) та товариських судах.

Якщо Уповноважені з ОП вважають, що профілактичні заходи, вжиті роботодавцем, є недостатніми, вони можуть звернутися за допомогою до органу державного нагляду за охороною праці. Вони також мають право брати участь і вносити відповідні пропозиції під час інспекційних перевірок підприємств чи виробництв фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, цими органами.

Не можуть бути ущемлені будь-які законні інтереси працівників у зв'язку з виконанням ними обов'язків уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці. Згідно з законодавством їх звільнення або притягнення до дисциплінарної чи матеріальної відповідальності здійснюється лише за згодою найманих працівників у порядку, визначеному колективним договором.

Особи, які створюють перешкоди для діяльності уповноважених з питань охорони праці, несуть відповідальність у порядку, встановленому законодавством України.

Уповноважений з питань охорони праці може бути відкликаний до закінчення терміну своїх повноважень у разі незадовільного їх виконання тільки за рішенням загальних зборів (конференції) трудового колективу, котрим його було обрано.

8.4. РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ У КОЛЕКТИВНОМУ ДОГОВОРІ, УГОДІ

У колективному договорі, угоді сторони передбачають забезпечення працівникам соціальних гарантій у галузі охорони праці на рівні, не нижчому за передбачений законодавством, їх обов'язки, а також комплексні заходи щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, підвищення існуючого рівня охорони праці, запобігання випадкам виробничого травматизму, професійного захворювання, аваріям і пожежам, визначають обсяги та джерела фінансування зазначених заходів.

Відповідно до ст. 20 Закону України "Про охорону праці" у колективному договорі (угоді) сторони передбачають забезпечення працівникам соціальних гарантій у галузі охорони праці на рівні, не нижчому за передбачений законодавством, їх обов'язки, а також

комплексні заходи щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, підвищення існуючого рівня охорони праці, запобігання випадкам виробничого травматизму, професійним захворюванням, аваріям і пожежам, визначають обсяги та джерела фінансування зазначених заходів.

Важливою правовою формою планування заходів щодо охорони праці є угода роботодавця з профспілками чи іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом, що додається до колективного договору (ст. 161 КЗпП). Ця угода укладається з урахуванням причин нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві, а також загального стану умов праці. В угоді конкретизуються, уточнюються заходи з охорони праці по дільницях, цехах, агрегатах із установленням строків їх виконання і осіб, відповідальних за виконання. В угоді також визначаються асигнування, що виділяються на виконання запланованих заходів. Ці кошти використовуються тільки на виконання заходів, що забезпечують доведення умов і безпеки праці до нормативних вимог або підвищення існуючого рівня охорони праці на виробництві.

У колективному договорі передбачаються також умови виплати працівникам грошової компенсації на придбання лікувально-профілактичного харчування, молока або рівноцінних йому харчових продуктів при роз'їзному характері роботи.

У колективному договорі встановлюються взаємні зобов'язання сторін щодо регулювання виробничих, трудових, соціально-економічних відносин, зокрема:

- зміни в організації виробництва і праці;
- забезпечення продуктивної зайнятості;
- нормування і оплати праці, встановлення форми, системи, розмірів заробітної плати та інших видів трудових виплат (доплат, надбавок, премій та ін.);
- встановлення гарантій, компенсацій, пільг;
- участі трудового колективу у формуванні, розподілі і використанні прибутку підприємства (якщо це передбачено статутом);
- режиму роботи, тривалості робочого часу і відпочинку;
- умов і охорони праці;
- забезпечення житлово-побутового, культурного, медичного обслуговування, організації оздоровлення і відпочинку працівників;
- гарантій діяльності профспілкової чи інших представницьких

- умов регулювання фондів оплати праці та встановлення міжкваліфікаційних (міжпосадових) співвідношень в оплаті праці;
- забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- заборона дискримінації.

Колективний договір може передбачати додаткові порівняно з чинним законодавством і угодами гарантії, соціально-побутові пільги, зокрема щодо дитячого оздоровлення та придбання новорічних подарунків для дітей працівників тощо.

У текстовій частині необхідно передбачити гарантії пільг і компенсацій, що передбачені для працівників чинним законодавством і повинні вважатися мінімальними, обов'язковими для надання при будь-яких умовах. Водночас, якщо підприємство має певні економічні можливості, ці нормативні пільги та компенсації можуть перевищуватися та надаватися працівникам у більш значних розмірах на підставі додаткових зобов'язань за колективним договором. Усі пільги і компенсації, що планується надавати працівникам понад вимог чинного законодавства, викладаються чітко, без подвійного тлумачення, з визначенням конкретних осіб або групи осіб (робочих місць, професій).

Під час формування зобов'язань щодо забезпечення працівників спецодягом, спецвзуттям та засобами індивідуального захисту (далі ЗІЗ) особливу увагу слід звернути на вимоги чинного законодавства про необхідність видачі ЗІЗ додатково до існуючих норм у випадках, коли цього вимагають фактичні умови праці (норми видачі спецодягу, спецвзуття та ЗІЗ додаються окремим додатком).

Колективний договір обов'язково повинен містити заходи захисту прав і соціальних інтересів осіб, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, а також утриманців та членів сімей загиблих. При цьому виконуючи вимоги частини другої ст. 9 Закону України "Про охорону праці", передбачити, за можливості, додаткові виплати та пільги для потерпілих та членів їх сімей загиблих на виробництві працівників за рахунок власних коштів роботодавця, окрім обов'язкових, які здійснює Фонд соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

В якості захисту постраждалих при ДТП одним із пунктів колективного договору є необхідність укладення договору між роботодавцем та ро-

бітниками або розробленого порядку використання (найму) в інтересах підприємства особистого автотранспорту, що суттєво впливає на кваліфікацію нещасних випадків.

Рекомендується передбачити "Правилами внутрішнього трудового розпорядку" порядок відсторонення від роботи працівника, який знаходиться у стані алкогольного сп'яніння.

Рекомендується також до обов'язків адміністрації включити пункт про забезпечення фінансування навчання представників профспілок з охорони праці згідно із ст. 41, ст. 42 Закону України "Про охорону праці" та п. 16, п. 17 "Порядку навчання представників профспілок з питань охорони праці".

Однією із найважливіших частин колективного договору повинні бути "Комплексні заходи щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, підвищення існуючого рівня охорони праці, запобігання випадкам виробничого травматизму, професійного захворювання, аваріям, і пожежам".

Вони формуються в основному згідно "Переліку заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до витрат", затвердженому постановою КМУ від 27.06.03 року №994.

Комплексні заходи викладаються окремим додатком до колективного договору. Окрім комплексних заходів з питань охорони праці до колективного договору повинні бути додані такі основні додатки у вигляді Переліку професій і посад:

- яким призначаються пенсії на пільгових умовах згідно Списків №1 та №2;
- яким призначаються надбавки і доплати до посадового окладу;
- яким надається право на додаткову оплату вальну відпустку понад норм, визначених законодавством, у зв'язку із шкідливими і важкими умовами праці;
- яким надається право на скорочену тривалість робочого тижня понад норм, визначених законодавством, у зв'язку із шкідливими і важкими умовами праці;
- яким забезпечується безоплатне лікувально-профілактичне харчування;
- зайнятих на роботах із шкідливими умовами праці, які мають право на одержання безоплатно молока або інших рівноцінних йому харчових продуктів;

Національний університет

водного господарства

та природокористування

- яким безоплатно понад установлені норми видається спецодяг, спецвзуття та інші засоби індивідуального захисту;
- яким у зв'язку із шкідливими умовами праці надаються оплачувані перерви санітарно-оздоровчого призначення;
- яким безоплатно видається мило у зв'язку з виконанням робіт, пов'язаних із забрудненням;
- яким безкоштовно видаються знешкоджуючі засоби, захисні креми тощо у зв'язку з можливою дією на шкіру шкідливих речовин;
- яким забезпечується безоплатна газована підсолена вода.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

До розділу 1

1. Що таке державний нагляд і які органи влади здійснюють державний нагляд з питань охорони праці?
2. Як залежать органи державного нагляду від будь-яких господарських органів, суб'єктів підприємництва, об'єднань громадян тощо і якими законодавчими нормами регулюється їх діяльність?
3. Становлення державних служб нагляду за охороною праці в радянський період 1918-1950 років.
4. Коли створено Державний Комітет з нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості та гірничому нагляду в Україні (Держгіртехнагляд УРСР) і які функції йому передавались?
5. Коли створено Державний комітет України з нагляду за охороною праці, хто його очолив?
6. Коли створено Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду і які визначено його основні завдання?
7. Які основні завдання покладається на Держгірпромнагляд як урядовий орган державного управління?
8. Охарактеризувати мету утворення та спосіб дії колегії в Держгірпромнагляді.
9. Коли створено Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України і які головні завдання Служби?
10. Коли створено Державну службу України з питань праці (Держпраці) і які її функції?
11. Які основні завдання покладаються на Держпраці?
12. Які права надано Державній службі України з питань праці?
13. Територіальні органи як структурні підрозділи, що діють у складі Держпраці: їх кількість, основні завдання, функції.
14. Хто призначає на посаду Голову Держпраці і які його основні функції?
15. Державний інспектор з питань праці в системі Держпраці: обов'язки та відповідальність.
16. Охарактеризувати основні принципи державного нагляду за охороною праці.

17. Охарактеризувати загальні вимоги до здійснення державного нагляду за охороною праці.
18. Як встановлюється періодичність проведення планових заходів державного нагляду?
19. Порядок визначення переліків питань для здійснення планових заходів.
20. Порядок підготовки звітів про виконання планових заходів.
21. За скільки днів органи державного нагляду повідомити суб'єкта господарювання про проведення планового заходу? Що повинно міститися у повідомленні?
22. Які максимальні строки здійснення планових заходів на підприємствах
23. Які підстави є для здійснення позапланових заходів на підприємстві?
24. Які максимальні строки здійснення позапланового заходу на підприємстві?
25. Права посадових осіб спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці.
26. В чому полягають обов'язки органів державного нагляду та їх посадових осіб під час здійснення заходів державного нагляду?
27. За що несуть відповідальність органи державного нагляду?
28. Які основні напрямки діяльності державного нагляду за охороною праці.
29. Які основні влади здійснюють державне управління охороною праці в Україні?
30. Які органи влади здійснюють державне управління охороною праці в Україні?
31. Основні функції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці?
32. Хто відповідає за організацію і здійснення навчання та перевірки знань працівників з питань охорони праці, а хто здійснює контроль?
33. Які нещасні випадки розслідують органи державного нагляду за охороною праці?
34. Хто утворює комісію з розслідування нещасного випадку і її зобов'язання?
35. Який документ складає комісія за результатами розслідування та його зміст?

36. На які види господарської діяльності слід отримати дозвіл органу державного нагляду за охороною праці?
37. Хто здійснює нагляд за додержанням умов дозволу і у якому разі дозвіл може бути анульовано?
38. У чому полягає діяльність органів державного нагляду за охороною праці в державних комісіях з прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів?
39. На кого поширюються вимоги щодо здійснення ідентифікації та обліку об'єктів підвищеної небезпеки?
40. Порядок виключення об'єкта підвищеної небезпеки з державного реєстру об'єктів підвищеної небезпеки?
41. Що таке реєстр НПАОП і хто його веде?
42. На підставі чого здійснюються планові заходи органів Держпраці?
43. Яка мета складання планів та графіків роботи органів Держпраці?
44. Як здійснюється планування роботи Держпраці?
45. Як здійснюється планування роботи управлінь і відділів Служби?
46. Що передбачається в планах роботи територіальних органів?
47. Як планується робота структурних підрозділів територіального органу, а також інспекторів?
48. За якими основними напрямками складаються плани роботи структурних підрозділів територіального органу, а також інспекторів?
49. Як здійснюється планування роботи інспектора і що передбачається в планах його роботи?
50. Вимоги до навчання та підвищення кваліфікації посадових осіб Держпраці.
51. З якою метою започатковано інститут інспекторів – наставників?
52. Які завдання поставлено перед інститутом інспекторів-наставників?
53. Порядок призначення інспекторів-наставників.
54. Права працівники, призначених інспекторами-наставниками.
55. Обов'язки і відповідальність працівників, призначених інспекторами-наставниками.
56. Яким шляхом здійснюється державний нагляд за охороною

57. Що таке планові та позапланові перевірки?
58. Охарактеризувати оперативні, цільові та комплексні перевірки.
59. Де і яким чином розглядаються результати комплексних перевірок підприємств, об'єктів, адміністративного району, міста тощо?
60. Що зазначається у посвідченні (направленні) працівника державного нагляду на проведення заходу?
61. Дії посадової особи органу державного нагляду за охороною праці під час проведення перевірки.
62. Який документ складається за результатами здійснення планового або позапланового заходу і які відомості він повинен містити?
63. Які відомості повинен містити розпорядчий документ органу державного нагляду щодо усунення порушень, виявлених під час здійснення заходу?
64. Права на застосування яких санкцій надано посадовим особам центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці?
65. Як посадові особи Держпраці здійснюють зупинку експлуатації об'єктів при наявності порушень нормативних актів про охорону праці?
66. Як здійснюється притягнення до адміністративної відповідальності та подання щодо невідповідності посадових осіб за порушення законодавства про охорону праці?
67. Яким чином здійснюється аналітичне оцінювання наглядової діяльності територіальних органів?
68. Принципи формування звітності про наглядову діяльність.
69. Що визначає методика аналітичного оцінювання наглядової діяльності?
70. Які вимоги висуваються до фахівців, які здійснюють формування звітів про наглядову діяльність з використанням інформаційних технологій?
71. За якими напрямками формуються БД звітності про наглядову діяльність територіальних органів?
72. За який період здійснюється звітність про результати діяльності органів державного нагляду за охороною праці?

73. Які класифікатори використовуються для забезпечення уніфікації підходів до формування звітів та оцінювання наглядової діяльності?

74. З яких таблиць складаються форми звіту про наглядову діяльність?

75. У чому полягає сутність оцінювання наглядової діяльності органів державного нагляду за охороною праці?

76. Які критерії використовуються для оцінки наглядової діяльності територіальних органів?

77. Які етапи передбачає алгоритм роботи з підготовки звітів, оцінка наглядової діяльності та прийняття управлінських рішень?

78. В які терміни перевіряється робота територіального органу, його структурних підрозділів та державного інспектора з питань праці?

79. Хто може перевіряти роботу територіального органу, його структурних підрозділів, державного інспектора з питань праці?

80. Які питання розглядаються і оцінюються при перевірці роботи, що проводиться з укомплектування штату кадрів інспекторського складу?

81. Які питання розглядаються і оцінюються при перевірці роботи, що проводиться з навчання та підвищення кваліфікації інспекторського складу?

82. Які питання розглядаються і оцінюються при перевірці роботи, що пов'язана з плануванням роботи з наглядової діяльності?

83. Які питання розглядаються і оцінюються при перевірці повноти й своєчасності використання у наглядовій роботі прав, що надані інспекторам системи Держпраці?

84. Яким чином оформлюються наслідки перевірки роботи територіального органу, його структурних підрозділів та державного інспектора з питань праці?

85. Звітність про наслідки перевірки роботи територіального органу, його структурних підрозділів та державного інспектора з питань праці?

86. Дата створення Національного науково-дослідного інституту промислової безпеки та охорони праці (ННДІПБОП) та напрямки його науково-дослідної діяльності з питань безпеки технологічних процесів.

87. Напрямки діяльності ННДІПБОП з питань засобів індивідуа-

льного захисту працюючих на виробництві.

88. Напрямки діяльності ННДПБОП з питань організації державного нагляду за охороною праці.

89. Напрямки діяльності ННДПБОП з питань використання економічних методів управління у сфері охорони праці та промислової безпеки.

90. Напрямки діяльності ННДПБОП з питань нормативно-правового забезпечення охорони праці та промислової безпеки.

91. Основні завдання експертно-технічних центрів.

До розділу 2

1. Який орган виконує функції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення?

2. Основні завдання центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення.

3. Органи та структурні підрозділи системи державної санітарно-епідеміологічної служби України.

4. Що таке державний санітарно-епідеміологічний нагляд?

5. Основні завдання санітарно-епідеміологічного нагляду.

6. На підставі яких нормативно-правових документів діє центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення?

7. Які права мають головні державні санітарні лікарі областей, міст, районів, відомств, об'єктів з особливим режимом роботи та їх заступники?

8. Види державного санітарно-епідеміологічного нагляду.

9. В чому полягає запобіжний державний санітарно-епідеміологічний нагляд?

10. В чому полягає поточний державний санітарно-епідеміологічний нагляд?

11. Які заходи мають право застосовувати головні державні санітарні лікарі для припинення порушення санітарного законодавства?

12. Порядок оскарження рішення і дії посадових осіб державної санітарно-епідеміологічної служби.

13. Хто затверджує плани обстежень і перевірок об'єктів нагля-

14. Яке призначення гігієнічної класифікації праці за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу?
15. Що містить гігієнічна класифікація праці?
16. Повноваження головного державного санітарного лікаря України.
17. Сутність і значення нормотворчої діяльності центрального органу виконавчої влади в галузі охорони здоров'я.

До розділу 3

1. Хто забезпечує організацію державного нагляду у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки?
2. Які органи здійснюють державний нагляд у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки?
3. Хто очолює державний нагляд у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки?
4. У відповідності з якими нормативно-правовими документами здійснюється робота органів державного нагляду у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки?
5. Чи залежать органи державного нагляду у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки від будь-яких господарських органів, органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування?
6. Основні напрями діяльності у здійсненні держнагляду у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.
7. На яких рівнях здійснюється держнагляд у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки?
8. Функції та обов'язки урядового органу держнагляду у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.
9. Функції та обов'язки територіальних органів держнагляду у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.
10. Функції та обов'язки місцевих органів держпожнагляду у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.
11. Які основні обов'язки покладаються на посадових осіб органів держпожнагляду у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки?

12. Які права мають посадові особи органів держпожнадзора у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки?
13. Хто має право втручатись у діяльність державних інспекторів?
14. Які об'єкти підлягають перевіркам?
15. З якою метою проводяться планові перевірки?
16. В залежності від чого встановлюється періодичність проведення планових перевірок?
17. Що має зробити керівник відповідного органу для здійснення планової (позапланової) перевірки?
18. З якою метою проводяться позапланові перевірки?
19. В який термін здійснюється позапланова перевірка?
20. Які документи оформляються у разі виявлення в ході планової (позапланової) перевірки порушень вимог законодавства у сфері пожежної безпеки?
21. Хто здійснює нормативно-технічну роботу? Яким чином проводиться облік цієї роботи?
22. Які основні завдання нормативно-технічної роботи?
23. На якій стадії проектної документації підлягає державній експертизі щодо пожежної безпеки?
24. Який документ складається за результатами державної експертизи щодо пожежної безпеки? Ким підписується даний документ?
25. Якими органами визначається порядок вибіркового контролю за відповідністю проектної документації на будівництво об'єктів протипожежним вимогам норм у проектних організаціях?
26. Що перевіряється у проектній організації окрім проектної документації?
27. Що відбувається за підсумками вибіркового контролю у випадку виявлення порушень норм і правил проектування?
28. Хто включається до складу комісії з вибору земельної ділянки (траси) для будівництва?
29. На що слід звертати особливу увагу при розгляді намічених протипожежних заходів у проектних рішеннях при виборі земельної ділянки (траси) для будівництва?
30. Що перевіряється під час здійснення нагляду за об'єктами, що будуються?
31. Якими органами визначається періодичність перевірок об'єк-

32. Які документи обов'язково мають зберігатись в наглядовій справі на новобудову?

33. Що має перевіряти державний інспектор під час участі в роботі комісій з прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів?

34. Кому доповідає державний інспектор про наслідки участі в роботі державної комісії?

35. Яким органом проводиться узгодження проектів будівельних норм і правил, ТУ, ДСТУ, СОУ та інших нормативних документів?

36. За яких умов суб'єкту господарювання видається ліцензія?

37. Які органи здійснюють контроль за дотриманням ліцензіатами ліцензійних умов впровадження певного виду господарської діяльності?

38. Які міри покарання мають право застосовувати посадові особи органів держпожнадзора до керівників, посадових осіб, інших працівників підприємств, установ, організацій, юридичних осіб та громадян, винних у порушенні встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, невиконанні приписів, постанов органів держпожнадзора, використанні пожежної техніки та засобів пожежогашіння не за призначенням?

39. Якими документами регламентується організація роботи органів дізнання?

40. Який документ складається за кожним фактом пожежі?

41. Що здійснюється за результатами аналізу пожеж?

42. Що мають здійснювати органи держнадзора з метою проведення інформаційно-консультаційної роботи?

43. Яка періодичність планових і позапланових перевірок?

44. Якими органами здійснюється інформаційно-консультаційну робота з питань профілактики пожеж? Яка мета цієї роботи?

До розділу 4

1. Який орган є спеціально уповноваженим центральним державним органом виконавчої влади з питань ядерної та радіаційної безпеки?

2. Які завдання вирішують органи державного ядерного регулювання України?

3. На підставі чого формуються річний та місячний плани наглядової діяльності?
4. Ким підписуються і затверджуються річні та місячні плани наглядової діяльності?
5. Який документ додається до планів наглядової діяльності?
6. Що є об'єктами державного нагляду у сфері використання ядерної енергії?
7. Яким шляхом реалізується державний нагляд за безпекою при використанні ядерної енергії?
8. Які основні принципи покладено в основу організації державного нагляду за ядерною та радіаційною безпекою при використанні ядерної енергії?
9. Які основні напрямки державного нагляду за дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки при використанні ядерної енергії?
10. Яку інформацію Держатомрегулювання України одержує від Ліцензіатів?
11. З якою метою аналізується інформація щодо стану ядерної та радіаційної безпеки ядерних установок, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами?
12. З якою метою аналізуються ядерні установки, об'єкти, призначені для поводження з радіоактивними відходами, у випадку виявлених на них порушень в роботі?
13. На підставі яких документів здійснюється контроль наявності та переміщення ядерних матеріалів, їх імпорт і експорт?
14. Які заходи може вжити Держатомрегулювання України за результатами обробки, аналізу і оцінки інформації про стан безпеки?
15. З якою метою проводиться інспекційне обстеження заявників? Хто входить до складу комісії інспекційного обстеження?
16. Що передбачає комплексне та цільове інспекційне обстеження?
17. В чому полягає організація інспекційної діяльності?
18. Які види інспекцій передбачаються при здійсненні державного нагляду в сфері використання ядерної енергії?
19. За якими напрямками проводяться планові інспекції?
20. З урахуванням яких факторів встановлюються обсяг та періодичність проведення планових інспекцій?
21. Які фактори повинна враховувати оптимізація періодичності

проведення планових інспекцій?

22. Які етапи передбачає підготовка до інспекції?
23. З чим мають бути ознайомлені члени комісії перед проведенням інспекції?
24. На що слід звернути особливу увагу в період проведення інспекцій?
25. Які методи використовуються для встановлення відповідності діяльності Ліцензіата, систем (елементів), важливих для безпеки, установок, об'єктів вимогам безпеки при проведенні планових інспекцій?
26. В чому полягає перевірка експлуатаційної, ремонтної, оперативної, звітної та іншої документації?
27. В яких випадках доцільно провести спостереження за діями оперативного і ремонтного персоналу?
28. Які документи оформляються за результатами аналізу і оцінки інформації, наданою Ліцензіатом щодо стану безпеки в залежності від подій, які мали місце на установці, об'єкті?
29. В якому випадку складається припис, а в якому довідка про проведення інспекції?
30. Який документ оформляється за підсумками інспекційного обстеження?
31. Які права має Держатомрегулювання згідно з чинним законодавством?
32. Які дії можуть здійснювати державні інспектори на підставі проведеної інспекції, проведеного аналізу і виконаної оцінки стану безпеки?
33. Функції головного державного інспектора з ядерної та радіаційної безпеки.
34. Що включають в себе фактори, які беруться до уваги при визначенні примусового заходу та прийнятті рішення щодо його застосування?
35. Якими органами здійснюється облік і аналіз результатів державного нагляду в Держатомрегулювання України?
36. Хто здійснює облік результатів державного нагляду, якщо результатом проведеної інспекції є припис?
37. Куди направляються всі приписи, акти інспекційних обстежень, довідки, видані територіальними органами Держатомрегулювання для забезпечення обліку, проведення аналізу і виконання пог-

До розділу 5

1. Що забезпечує Держпраці у військових частинах, на робочих місцях, де працюють особи за трудовими договорами?
2. Що забезпечує Держпраці в органах внутрішніх справ, де працюють особи за трудовими договорами?
3. За якими основними напрямками співпрацюють Держпраці та Федерація професійних спілок України?
4. Як часто Держпраці і Федерація професійних спілок України підбивають підсумки виконання угоди про співпрацю щодо здійснення державного нагляду і громадського контролю за дотриманням законодавства про охорону праці?

До розділу 6

1. Функції місцевих державних адміністрації в галузі охорони праці.
2. Функції органів місцевого самоврядування в галузі охорони праці
3. Основна мета проведення громадських слухань з питань використання ядерної енергії та радіаційної безпеки
4. Що є предметом громадських слухань з питань використання ядерної енергії та радіаційної безпеки?

До розділу 7

1. Що є об'єктами аудиту системи управління з промислової безпеки та охорони праці?
2. Які основні завдання аудиту?
3. Що є основними об'єктами внутрішнього аудиту?
4. Хто здійснює зовнішній аудит?
5. Які права замовника аудиту?
6. Які зобов'язання замовника аудиту?
7. Які основні принципи аудиту?
8. Яким буває внутрішній аудит?
9. Які вимоги до аудиторів?

10. Хто може бути аудитором з систем управління промисловою безпекою та охороною праці?

11. Головна мета, яку повинен ставити перед собою аудитор?

12. Як проводиться опитування з окремими працівниками?

До розділу 8

1. Які права має громадський інспектор з охорони праці

2. Які основні завдання комісії з питань охорони праці підприємства

3. Які права має комісія з питань охорони праці

4. Які права мають Уповноважені з питань охорони праці

5. Хто здійснює методичну допомогу в роботі Уповноважених з охорони праці підприємства.

1. Закон України "Про охорону праці" № 2694-XII від 14.10.1992.
2. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" № 1105-XIV від 23.09.1999.
3. Закон України "Про державну службу" № 889-VIII від 10.12.2015.
4. Закон України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" № 877-V від 05.04.2007.
5. Закон України "Про об'єкти підвищеної небезпеки" № 2245-III від 18.01.2001.
6. Закон України "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності" № 2806-IV від 06.09.2005.
7. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності" № 1252-VII від 13.05.2014.
8. Закон України "Про ліцензування видів господарської діяльності" № 222-VIII від 02.03.2015.
9. Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" № 4004-XII від 24.02.1994.
10. Закон України "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку" № 39/95-ВР від 08.02.1995.
11. Закон України "Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії" № 1370-XIV від 11.01.2000.
12. Закон України "Про порядок прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення" № 2861-IV від 08.09.2005.
13. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Постанова Верховної Ради України № 8073-X від 07.12.1984.
14. Кодекс Цивільного захисту України № 5403-VI від 02.10.2012.
15. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003.
16. Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. Постанова КМУ № 1232 від 30.11.2011.

17. Порядок прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів. Постанова КМУ № 461 від 13.04.2011.
18. Порядок ідентифікації та обліку об'єктів підвищеної небезпеки. Постанова КМУ № 956 від 11.07.2002.
19. Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд. Постанова КМУ № 1109 від 22.06.99.
20. ДБН А.2.2-3-2014 "Склад та зміст проектної документації на будівництво".
21. Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці. Наказ Держпромгірнагляду № 41 від 21.07.2015.
22. Положення про інститут інспекторів – наставників. Наказ Держнаглядохоронпраці України № 493.9 від 24.09.2007.
23. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади. Указ Президента України № 1085/2010 від 9.12.2010.
24. Положення про організацію та здійснення державного гірничого нагляду, державного нагляду (контролю) у сфері промислової безпеки та охорони праці в системі Держгірпромнагляду України. Наказ Міністерства надзвичайних ситуацій України № 826 від 11.08.2011.
25. Положення про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України. Указ Президента України № 408/2011 від 06.04.2011.
26. Про внесення змін до Положення про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України. Указ Президента України № 685/2012 від 06.12.2012.
27. Порядок проведення перевірок посадовими особами Державної інспекції України з питань праці та її територіальних органів. Наказ Міністерства соціальної політики України № 390 від 02.07.2012.
28. Про затвердження методики аналітичного оцінювання наглядової діяльності територіальних управлінь Держгірпромнагляду. Наказ Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України № 134 від 24.07.2012.
29. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади. Постанова Кабінету Міністрів № 442 від 10.09.2014.
30. Про затвердження Положення про Державну службу України з питань праці. Постанова Кабінету Міністрів України № 96 від 11.02.2015 р.

31. Положення про колегію Держпраці. Наказ № 121 від 15.10.2015.

32. Про утворення територіальних органів Державної служби з питань праці та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України. Постанова Кабінету Міністрів України № 100 від 11.02.2015.

33. Положення про Головне управління (Управління) Державної служби України з питань праці в області. Наказ Міністерства соціальної політики України № 340 від 27.03.2015.

34. Порядок видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки. Постанова Кабінету Міністрів України № 1107 від 26.10.2011.

35. Про Положення про Державну санітарно-епідеміологічну службу України. Указ Президента України № 400/2011 від 6.04.2011.

36. Про затвердження положень про самостійні структурні підрозділи апарату ДСНС України. Наказ ДСНС України № 576 від 20.11.2015 р.

37. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій" затвердженого № 1052 від 16 грудня 2015 р.

38. Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки. Постанова КМУ України № 306 від 29 лютого 2012 р.

39. Порядок подання і реєстрації декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки. Постанова КМУ № 440 від 5 червня 2013 р.

40. Порядок проведення планових (позапланових) перевірок щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки. Наказ МВС України №1337 від 02.11.2015 р.

41. Положення про Департамент державного нагляду та контролю. Наказу ДСНС України № 400 від 17.07.2014 р.

42. НАПБ Б.03.002-2007 "Норми визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та по-

жежною небезпекою".
43. Перелік об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави. Постановою КМУ № 83 від 4 березня 2015 р.

44. ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 "Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва".

45. ДБН В.1.1.7-2002 "Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва".

46. ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 "Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва".

47. ДБН В.2.2-9:2009 "Будинки і споруди. Громадські будинки та споруди. Основні положення".

48. ДСТУ ISO 9001:2009 "Системи управління якістю. Вимоги" (ISO 9001-2008, IDT).

49. Порядок спільних дій органів внутрішніх справ, Державної інспекції техногенної безпеки України та Міністерства надзвичайних ситуацій України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами. Спільний наказ МВС України та МНС України № 1106/1377 від 30.11.2012 р.

50. Порядок обліку пожеж, загиблих та травмованих громадян на пожежах, суми матеріальних втрат від пожеж. Постанова КМУ № 2030 від 26 грудня 2003 р.

51. Про інформування органів державного пожежного нагляду про звернення чи доставку до медичних закладів осіб з тілесними ушкодженнями чи отруєннями, отриманими під час пожежі. Наказ МНС України та МОЗ України № 38/253 від 07.06.2005 р.

52. Положення про Колегію Державної інспекції ядерного регулювання України. Наказ Держатомрегулювання України № 35 від 13.04 2011 р.

53. Положення про Громадську раду при Державній інспекції ядерного регулювання України. Наказу Державної інспекції ядерного регулювання України № 3 від 13.01.2016 р.

54. Положення про державні регіональні інспекції з ядерної та радіаційної безпеки Держатомрегулювання України. Наказ Державної інспекції ядерного регулювання України № 142 від 11.10.2011 р.

55. Інструкція про порядок та умови застосування органами державного пожежного нагляду запобіжних заходів. Наказ МНС

України № 130 від 21.10.2004.

56. Інструкція з діловодства у Державному комітеті ядерного регулювання України. Наказ Держатомрегулювання № 159 від 17.08.2012 р.

57. Порядок здійснення державного нагляду за додержанням вимог ядерної та радіаційної безпеки при використанні ядерної енергії. Наказ Державного комітету ядерного регулювання України № 141 від 19.11.2003.

58. Постанова КМУ України від 29 лютого 2012 р. № 306 Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки.

59. Порядок проведення перевірок органами Державної інспекції техногенної безпеки України та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів МНС України. Наказ МНС України № 863 від 25.05.2012 р.

60. Положення про органи державного нагляду за охороною праці Міністерства оборони України. Наказ МОУ № 402 від 31.12.96 р.

61. Порядку здійснення державного нагляду за дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки. Постанову КМУ № 824 від 13 листопада 2013 р.

62. Технічний регламент закритих джерел іонізуючого випромінювання. Постанова КМУ № 1382 від 5 грудня 2007 р.

63. Положення про порядок розслідування та обліку порушень в роботі атомних станцій. Постанова КМУ № 184 від 01.12.2004 р.

64. Положенням про взаємодію між Державним комітетом ядерного регулювання України та Міністерством охорони здоров'я України з питань державного регулювання радіаційної безпеки. Наказ Державного комітету ядерного регулювання України та Міністерства охорони здоров'я України № 28/82 від 12 лютого 2009 р.

65. Положення про служби державного нагляду за охороною праці системи МВС. Наказ МВС № 567 від 31.12.2009 р.

66. Порядку проведення громадських слухань з питань використання ядерної енергії та радіаційної безпеки. Постанова КМУ № 1122 від 18 липня 1998 р.

67. Закон України "Про колективні договори і угоди" № 77-VIII

68. НПАОП 0.00-4.12-05 Положення про організацію, навчання, інструктаж і перевірку знань працівників з питань охорони праці.

69. НПАОП 0.00-4.35-04 Положення про службу охорони праці.

70. Перелік професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам. Постанова КМУ № 559 від 23 травня 2001 р.

71. Порядок проведення медичних оглядів працівників певних категорій. Наказ МОЗ України № 246 від 21 травня 2007 р.

72. НПАОП 0.00-4.09-07 Положення про комісію з охорони праці.

73. НПАОП 0.00-4.11-07 Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці.

74. Законом України "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності" № 1045-XIV від 15.09.1999 р.

75. Типове положення про представників профспілок з питань охорони праці. Постанова Президії ФПУ № П-16-11 від 28.02.2013 р.

76. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірку знань представників профспілок з питань охорони праці. Постанова президії ФПУ № П-16-12 від 28.02.2013 р.

АПК – агропромисловий комплекс

БД – база даних

ВМ – вибухові матеріали

ВЦ – випробувальний центр

ГУМВС – головне управління міністерства внутрішніх справ України

Держатомрегулювання – Державна інспекція ядерного регулювання України

Держгірпромнагляд – Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України)

Держпраці – Державна служба України з питань праці

Держінспектор – державний інспектор

Держінспекція – державна інспекція

Держкомкордону – Державний Комітет у справах охорони Державного кордону

Держкомстат – Державний Комітет Статистики України

Держпідприємництво – Державний Комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва

Держтехногенбезпеки – Департамент державного нагляду (контролю) у сфері пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту

Держцентракості – державний центр регулювання якості поставок і послуг

ДІОП – державна інспекція охорони праці

ДНТЦ ЯРБ – державний науково-технічний центр з ядерної та радіаційної безпеки

ДСНС – Державна служба з надзвичайних ситуацій

ДСТУ – державний стандарт України

ЕТЦ – експертно-технічний центр

ЖКГ – житлово-комунальне господарство

ЗІЗ – засоби індивідуального захисту

Інспектор – державний інспектор з питань праці

ІІ – інтегральні показники

ІС – інтегральна система

КВЕД – класифікатор видів економічної діяльності

КЗ – колективний захист

КМУ – Кабінет Міністрів України

ЛКК – лікарсько-експертна комісія

МВС – міністерство внутрішніх справ

Мінекології – міністерство екології та природних ресурсів України

Міноборони – міністерство оборони України

Міненерго – міністерство енергетики та вугільної промисловості України

Мінюст – міністерство юстиції України

МНС – міністерство надзвичайних ситуацій

МОЗ – міністерство охорони здоров'я

МОП – міжнародна організація праці

НДІ – науково-дослідний інститут

ННЦОП – національний науково-дослідний інститут охорони праці

ННДШБОП – національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці

ОПН - об'єкт підвищеної небезпеки

ОС – орган із сертифікації

Профзахворюваність – професійна захворюваність

СБУ – служба безпеки України

СКС – соціально-культурна сфера

СЛА – система локалізації аварій

СПБ – служба пожежної безпеки

СОУ – стандарт організацій України

ТК – технічний комітет

ТУ – технічні умови

УкрСепро – українська національна система сертифікації

ФПУ – Федерація професійних спілок України

ЦУГН – центральне управління гірничого нагляду

атестація робочих місць за умовами праці – комплексна оцінка всіх факторів виробничого середовища і трудового процесу;

аудит - перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам;

вимоги безпеки для здоров'я і життя людини – розроблені на основі медичної науки критерії, показники, гранично допустимі межі, санітарно-епідеміологічні нормативи, правила, норми, регламенти тощо (медичні вимоги щодо безпеки для здоров'я і життя людини), розроблення, обґрунтування, контроль і нагляд за якими відноситься виключно до медичної професійної компетенції;

виробниче середовище – сукупність фізичних, хімічних, біологічних та соціальних чинників, які діють на людину під час виконання нею трудових обов'язків;

державний нагляд – діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, органів місцевого самоврядування, інших органів в межах повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт та послуг, прийняттого рівня небезпеки для населення, навколишнього природного середовища;

експертиза – розгляд, дослідження експертом-фахівцем певних справ, питань, що потребують спеціальних знань;

засоби впливу – застосування згідно із законом дисциплінарної, адміністративної, матеріальної, кримінальної відповідальності до винних осіб за порушення законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці;

заходи державного нагляду – планові та позапланові заходи, які здійснюються шляхом проведення перевірок, ревізій, оглядів, обстежень та інших дій;

звіт – письмове повідомлення про виконання роботи;

інструктаж – усне пояснення положень відповідних нормативних документів, що закінчується вибірковою перевіркою шляхом

опитування засвоєних знань і навичок в обсязі викладених питань;

інтерфейс – це сукупність програмних засобів, які забезпечують взаємодію всіх програм обчислювальної системи;

інспекторська перевірка – перевірка порядку дотримання підприємствами (об'єктами), організаціями та установами вимог законів та інших нормативно-правових актів з охорони праці;

інспекційна діяльність – це комплекс дій і заходів по організації і проведенню інспекцій, а також контролю виконання наданих приписів і яка спрямована на забезпечення захисту персоналу населення та навколишнього природного середовища від негативного впливу шкідливих і небезпечних факторів;

інспекційні обстеження – це перевірки заявника, які проводяться перед видачею ліцензій чи дозволів на виконання діяльності в сфері використання ядерної енергії, робіт чи операцій;

інспекція – це одна із форм державного нагляду, яка включає перевірку діяльності Ліцензіата, стану систем (елементів), важливих для безпеки, спостереження, випробування, вимірювання, бесіди з персоналом;

КВЕД – класифікатор видів економічної діяльності;

ліцензіат – суб'єкт господарювання, який одержав ліцензію на провадження певного виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню;

ліцензія – документ державного зразка, який засвідчує право ліцензіата на провадження зазначеного в ньому виду господарської діяльності протягом визначеного строку за умови виконання Ліцензійних умов;

небезпечний виробничий чинник – небажане явище, яке супроводжує виробничий процесі дія якого за певних умов може привести до травми або іншого раптового погіршення здоров'я працівника і навіть до раптової смерті;

непланові інспекції – це перевірки, які проводяться в тому випадку, якщо в результаті планових інспекцій виявляються конкретні напрямки діяльності Ліцензіата або роботи, в яких встановлені дефіцити безпеки і які потребують детальніших перевірок або частішого їх проведення;

облік травматизму – система безперервного і взаємопов'язаного спостереження і контролю за рівнем виробничого травматизму з метою отримання точних даних про стан цього явища;

органи місцевого самоврядування – це структурно-організовані колективи службовців, що наділяються владою у системі місцевого самоврядування для реалізації владних рішень;

оцінка протипожежного стану об'єкта – визначення відповідності приміщень, будівель, споруд та територій, технологічних процесів, організаційної роботи тощо вимогам нормативно-правових актів з питань пожежної безпеки;

оцінка ризику – науково обґрунтований процес, який складається з ідентифікації та характеристики небезпеки, оцінки впливу, характеристики ризику;

паспортизація технічного стану будівель і споруд – обстеження, діагностика і оцінювання технічного стану об'єкта Спеціалізованою організацією та визначення на цій основі категорії його технічного стану з подальшим складанням Паспорту технічного стану будівлі (споруди);

піднаглядний об'єкт – частина чи ланка підприємства з закінченим циклом виробництва або направленою діяльністю, що в свою чергу має робочі місця з певною технологією, де використовуються машини, механізми, обладнання чи виключно ручна праця;

піднаглядове підприємство – уставний суб'єкт, що має право юридичної особи, працює самостійно або використовує найману працю для виробництва чи реалізації певного товару, надання послуг, має свій банківський рахунок, гербову печатку та ліцензію на визначену діяльність;

планові інспекції – це перевірки, які плануються на заданий період часу і регулярно проводяться для того, щоб визначити і оцінити відповідність діяльності Ліцензіатів в сфері використання ядерної енергії встановленим вимогам безпеки;

планування наглядової діяльності – складання планів та графіків роботи з метою забезпечення взаємодії з іншими органами нагляду, між інспекціями і інспекторами різних видів нагляду та вирішення питань систематизації наглядової діяльності, проведення перевірок та інших робіт;

пломбування об'єкта – це негайна зупинка роботи устаткування через порушення вимог безпеки, шляхом встановлення спеціальних пломб для неможливості роботи на даному устаткуванні;

показники наглядової діяльності – елементи звітності про наглядову діяльність, з допомогою яких можна кількісно оцінити роботу

притис – це обов'язкова для виконання вимога державного інспектора, яка видається юридичним і фізичним особам з метою усунення виявлених порушень на об'єкті, що підлягає перевірці;

регресійний аналіз – метод статистичного аналізу, який встановлює математичну залежність між досліджуваними ознаками і встановлює за допомогою коефіцієнта кореляції порівняльної оцінки щільності взаємозв'язку;

розпорядження органу державного нагляду – обов'язкове для виконання письмове рішення органу державного нагляду щодо усунення виявлених порушень у визначені строки;

сертифікація – процедура, в якій акредитований орган документально засвідчує що продукт відповідає встановленим вимогам;

спосіб здійснення державного нагляду – процедура здійснення державного нагляду, визначена законом;

стандартизація – процес встановлення і застосування обов'язкових правил, норм і вимог до продукції, сировини, матеріалів, методів проектування й виробництва з метою забезпечення необхідної якості та подолання нераціональної різноманітності вищезазначених видів і типів;

територіальне управління – місцеві територіальні органи виконавчої влади, які діють у складі Держгірпромнагляду і йому підпорядковуються;

треті особи – юридичні та фізичні особи (адвокати, аудитори, члени громадських організацій та інші), які залучаються органами державного нагляду в ході здійснення заходів державного нагляду;

умови праці – сукупність чинників трудового процесу і виробничого середовища, які впливають на здоров'я і працездатність людини під час виконання нею трудових обов'язків;

уніфікація – приведення різних видів продукції і засобів її виробництва до раціонально мінімальних типорозмірів і форм із метою запобігання невиправданій різноманітності виробів однакового призначення й приведення їх до можливо одноманітного способу виготовлення;

штучні нейронні мережі – математичні моделі, а також їх програмні або апаратні реалізації, побудовані за принципом організації і функціонування біологічних нейронних мереж.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ з організації планування, обліку та контролю роботи органів Державного нагляду за охороною праці України

I. Загальні положення

1.1. Ці Методичні рекомендації розроблено з метою забезпечення єдиного підходу під час організації та планування роботи в системі Державного нагляду за охороною праці, проведення перевірок його територіальних органів, їх структурних підрозділів та державних інспекторів, здійснення обліку їх роботи та контролю за нею.

II. Планування роботи Державного нагляду за охороною праці України

2.1. Загальні питання планування роботи

2.1.1. Діяльність органів Державного нагляду за охороною праці, управлінь і самостійних відділів центрального апарату Держпраці здійснюється відповідно до річних планів роботи органів Державного нагляду за охороною праці. Діяльність територіальних органів нагляду за охороною праці (далі - територіальних управлінь) та їх округів здійснюється відповідно до річних планів. Діяльність державних інспекцій, або інших структурних підрозділів територіальних управлінь (відділів секторів), функціями яких передбачено здійснення заходів державного нагляду (далі - інспекції), та державних інспекторів (посадових осіб, які до них прирівнюються) (далі - інспектори), здійснюється відповідно до квартальних планів роботи.

2.1.2. Форму плану роботи органів Державного нагляду за охороною праці наведено у додатку А.1.

Форму плану роботи територіального управління (округу) наведено у додатку А.2.

Форму плану роботи інспекції наведено у додатку А.3.

2.2. Плани роботи органів Державного нагляду за охороною праці

2.2.1. План роботи органів Державного нагляду за охороною праці розробляється Держпраці, на який покладено функції формування планів роботи та здійснення контролю за їх виконанням (далі

– управлінням організації державного нагляду).

До 15 листопада року, що передує плановому, план роботи розглядається та подається для затвердження.

2.2.2. У плані роботи визначаються:

перелік завдань (робіт), які повинні бути виконані;

відповідальні за виконання завдань (робіт);

строки виконання завдань (робіт), проведення оцінки та підготовки звітності.

2.2.3. До плану роботи включаються такі розділи:

- основні заходи з організації державного нагляду (по галузям нагляду);

- питання нормотворчої діяльності (розроблення проектів концепцій, кодексів, законів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, наказів Держгірпромнагляду);

- питання організації роботи (проведення конференцій, семінарів, нарад, інших заходів за участю керівників та структурних підрозділів Держпраці, підприємств, що належать до сфери його управління; перевірки діяльності територіальних органів тощо);

- питання інформаційно-методичної роботи (підготовка інструкцій, методичних рекомендацій, звітів, узагальнень, аналізів тощо);

- робота з кадрами;

- міжнародно-правова діяльність;

- питання взаємодії з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

- превентивні заходи та інформаційно-роз'яснювальна робота.

До плану роботи додаються піврічні плани (дод. А.4) та затверджений річний графік перевірок суб'єктів господарювання (виробничих об'єктів), які проводяться під керівництвом посадових осіб (дод. А.5).

2.2.4. План роботи, піврічні плани засідань та річний графік перевірок суб'єктів господарювання (або їх окремих виробничих об'єктів), які проводяться під керівництвом посадових осіб – складається з урахуванням пропозицій територіальних управлінь Держпраці, які надаються в управління організації державного нагляду до 15 жовтня року, що передує плановому.

План засідань на I півріччя складається разом з планом роботи. План засідань на II півріччя складається не пізніше 15 червня поточного року.

2.2.5. Виключення з плану роботи у заходів або перенесення терміну їх виконання, включення додаткових заходів здійснюється за погодженням міністра, повноваженнями якого передбачено координацію діяльності Держпраці.

2.2.6. Після затвердження план роботи на наступний рік (з додатками) розміщується на офіційному веб-сайті Держпраці та надсилається до територіальних управлінь і структурних підрозділів.

2.2.7. Щорічно до 5 березня наступного за звітним року управління організації державного нагляду готує звіт про виконання річного плану, який до 1 квітня оприлюднюється на офіційному веб-сайті Служби.

2.3. Плани роботи територіальних управлінь Держпраці та структурних підрозділів територіального управління

2.3.1. План роботи територіального управління складається на підставі плану роботи органів Державного нагляду за охороною праці, з урахуванням фактичного стану промислової безпеки та охорони праці на піднаглядних суб'єктах господарювання (виробничих об'єктах), виробничого травматизму, а також аналізу роботи інспекцій та інспекторів.

План роботи територіального управління повинен передбачати:

- підготовку питань до розгляду на засіданні територіального управління;

- перевірку роботи інспекцій та інспекторів у терміни, встановлені цими Методичними рекомендаціями, надання інспекторам практичної допомоги щодо здійснення державного нагляду за охороною праці;

- проведення заходів державного нагляду, в тому числі перевірок з окремих питань, перевірок суб'єктів господарювання, які здійснюються комісійно, комплексних перевірок (за участю інших органів державного нагляду за додержанням законодавства про охорону праці), перевірок місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування;

- аналіз стану промислової безпеки та охорони праці, виробничого травматизму на піднаглядних суб'єктах господарювання (виробничих об'єктах), причин виникнення нещасних випадків та аварій на виробництві, розробка заходів щодо зниження рівня виробничого травматизму та аварійності;

- аналіз роботи інспекцій та інспекторів, підготовку пропозицій

щодо поліпшення її ефективності, вивчення, узагальнення та поширення позитивного досвіду роботи;

- контроль за виконанням суб'єктами господарювання приписів інспекторів територіального управління, постанов та заходів, які розроблено комісіями з розслідування нещасних випадків та аварій на виробництві;

- проведення семінарів та інших видів навчання посадових осіб територіального управління;

- заходи із взаємодії з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, органами прокуратури та іншими правоохоронними органами, територіальними інспекціями Держпраці, соціальними партнерами, спрямовані на поліпшення стану промислової безпеки та охорони праці на піднаглядних суб'єктах господарювання (виробничих об'єктах);

- заходи з інформаційного забезпечення діяльності територіального управління ;

- контроль за реалізацією регіональних програм покращення стану безпеки, гігієни праці, виробничого середовища;

- проведення заходів ринкового нагляду в межах сфери відповідальності;

- інші заходи, спрямовані на виконання покладених на територіальне управління завдань.

2.3.2. До 25 листопада року, що передує плановому план роботи територіального управління надається для затвердження Голові Держпраці (заступнику Голови відповідно до розподілу обов'язків).

План роботи територіального управління затверджується не пізніше ніж до 1 грудня року, що передує плановому, після чого не пізніше 20 грудня розміщується на офіційному веб-сайті територіального управління.

Перед наданням плану роботи територіального управління на затвердження його проект розглядається та схвалюється на засіданні територіального управління Держпраці, а також вживаються заходи, необхідні для його погодження у встановленому порядку з Головою місцевої (Ради Міністрів Автономної республіки Крим, обласної, міст Києва та Севастополя) державної адміністрації. Форма подання проекту плану на погодження визначається з урахуванням вимог державної адміністрації на місцях.

2.3.3. До плану роботи територіального управління додаються:

піврічні плани засідань територіального управління, які складаються за встановленою формою; графіки проведення планових перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів інспекцій територіального управління (дод. А.6).

План засідань територіального управління на I півріччя складається разом з планом роботи територіального управління. План засідань територіального управління на II півріччя складається не пізніше 20 червня поточного року.

2.3.4. У разі необхідності до плану роботи територіального управління можуть вноситися зміни та доповнення, які після погодження з місцевою державною адміністрацією затверджуються Головою Держпраці і додаються до першої редакції плану роботи територіального управління.

2.3.5. Планові заходи щодо роботи структурних підрозділів територіального управління (відділів організації державного нагляду, розслідування нещасних випадків на виробництві, охорони праці тощо), зазначаються в плані роботи територіального управління з урахуванням завдань, покладених на дані підрозділи, та їх функцій.

2.3.6. Виконання плану роботи територіального управління щоквартально розглядається на засіданні територіального управління. З даного питання приймається відповідне рішення.

2.3.7. Щорічно до 5 березня наступного за звітним року територіальне управління готує звіт про виконання річного плану, який до 1 квітня оприлюднюється на офіційному веб-сайті територіального управління.

2.4. План роботи інспекції

2.4.1. План роботи інспекції складається на підставі плану роботи територіального управління з врахуванням специфіки функцій та завдань інспекції і затверджується начальником територіального управління або його заступником (відповідно до розподілу обов'язків), не пізніше ніж до 15 числа останнього місяця кварталу.

Перелік питань, які зазначаються у плані роботи інспекції, може коригуватися на підставі аналізу стану виробничого травматизму та аварійності на піднаглядних суб'єктах господарювання (виробничих об'єктах).

Планові заходи щодо роботи інспекторів зазначаються у плані роботи інспекції з врахуванням завдань, покладених на даних інспекторів, та їх функцій. Примірний перелік таких заходів наведено

2.4.2. До плану роботи інспекції додаються:

- графік проведення планових перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів інспекції;
- графіки проведення планових перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів інших інспекцій (у разі залучення цими інспекціями фахівців даної інспекції до проведення перевірок суб'єктів господарювання, які проводяться комісійно);
- графіки проведення планових перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів інспекторів інспекцій (додаток А8), у штаті якої вони знаходяться.

Графіки проведення планових перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів інспекцій складаються відповідно до переліку піднаглядних інспекціям суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів на підставі наданих інспекторським складом пропозицій до графіку планових перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів інспекції, що надаються до 10 числа місяця, який передує плановому періоду.

Зазначені графіки затверджуються наказом територіального управління не пізніше ніж до 20 числа місяця, який передує періоду, на який складається графік.

Графіки проведення планових перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів інспекторів подаються керівнику відповідної інспекції територіального управління на затвердження не пізніше ніж до 15 числа місяця, який передує періоду, на який складається графік.

Графіки проведення планових перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів інспекцій та інспекторів повинні складатися з урахуванням заходів, зазначених у планах роботи органів Державного нагляду за охороною праці, територіального управління, інспекції, а також результатів аналізу стану промислової безпеки, охорони праці та виробничого травматизму на піднаглядних суб'єктах господарювання (виробничих об'єктах).

Період, на який складаються графіки проведення планових перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів інспекцій та інспекторів, рекомендується визначати квартал.

За необхідністю, а також з урахуванням особливостей організації державного нагляду в регіоні та структури територіальних управлінь,

ними можуть впроваджуватися додаткові форми графіків проведення перевірок.

2.4.3. У разі обґрунтованої необхідності, за погодженням з посадовою особою, яка затвердила план, до графіку проведення перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів інспектором протягом періоду, на який складається графік, можуть вноситися зміни та доповнення. У цьому випадку на підставі службової записки начальника інспекції відповідні зміни вносяться наказом територіального управління і до графіку проведення перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів інспекції, у штаті якої знаходиться інспектор.

2.4.4. У випадку відсутності інспектора (хвороба, відпустка тощо), начальником інспекції за необхідності визначається інший інспектор для його заміщення. При цьому інспектор, який заміщує відсутнього, вносить відповідні зміни у свій графік проведення перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів.

2.4.5. При формуванні планів роботи, а також графіків проведення перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів необхідно притримуватись наступних вимог:

- загальна орієнтовна кількість робочих днів для здійснення заходів державного нагляду (проведення перевірок) та оформлення їх результатів повинна становити не менше 60 % від кількості робочих днів місяця (з урахуванням часу, необхідного на пересування до та від об'єкта перевірки);

- орієнтовна кількість робочих днів на проведення планових перевірок, повинна становити 50-70 % від загальної кількості днів, відведених на здійснення заходів державного нагляду.

Примірна рекомендована загальна кількість планових та позапланових перевірок суб'єктів господарювання, які здійснюються інспектором самостійно, а також перевірок виробничих об'єктів (в тому числі, що проводяться під час перевірки суб'єкта господарювання (всебічної перевірки) спеціально створеною комісією) на одного інспектора відповідно до видів нагляду впродовж місяця, наведена у додатку А.9.

В залежності від особливостей регіону (області), специфіки виробництва на піднаглядних підприємствах, їх віддаленості від місця розташування територіальних управлінь (інспекцій) остаточною кількістю обстежень на інспектора відповідно до галузей нагляду, ви-

значається кожним територіальним управлінням окремим наказом. Якщо піднаглядні підприємства переважно розташовані в межах, які дозволяють здійснити перевірку (з врахуванням витрат часу на проїзд) впродовж одного робочого дня, за основу береться максимальна кількість перевірок, що рекомендується виконувати інспектору щомісяця. Якщо ні – мінімальна.

У разі розбіжностей із рекомендованими показниками, до рішення про остаточну кількість обстежень, що рекомендується виконувати інспектору щомісяця відповідно до виду нагляду, додається відповідне обґрунтування.

2.4.6. Плани роботи галузевих і спеціалізованих інспекцій (охорони надр і геолого-маркшейдерського нагляду, котлонагляду та нагляду за підйомними спорудами, з нагляду за провітрюванням і пилогазовим режимом шахт, в енергетиці та будівництві, у газовому та хімічному нагляді тощо), а також інших інспекцій територіального управління в частині проведення перевірок суб'єктів господарювання, які здійснюються комісійно, повинні бути взаємоузгоджені під час складання графіків перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів. Координація цієї роботи покладатиметься на відділи організації державного нагляду територіальних управлінь.

III. Облік виконаної роботи та звіт про її виконання

3.1. Облік виконаної роботи

3.1.1. Кожний інспектор з метою обліку та аналізу своєї роботи веде впродовж календарного року наступні справи:

Справа № 1. Облік роботи інспектора

Облік роботи інспектора передбачає наступні розділи:

1. Облік перевірок, які було проведено впродовж року.

2. Облік накладених адміністративних стягнень.

3. Облік виробничого травматизму.

4. Облік роботи державного інспектора відповідно до форми звітності, передбаченою програмою "Нагляд".

Облік роботи за розділами 1, 2 та 3 під час повсякденної діяльності здійснюється в електронному вигляді у форматі Excel. Щомісячно до 25 числа наступного за звітним місяця зазначені дані, складені з наростаючим підсумком, друкуються та вкладаються до Справи № 1.

Дані за формою звітності «Нагляд» друкуються щомісячно до 5 числа наступного за звітним місяця.

Щорічно до 25 березня наступного за звітним роком дані за кожним розділом нумеруються та прошиваються.

Справа № 2. Матеріали перевірок піднаглядних суб'єктів господарювання (виробничих об'єктів).

Матеріали кожної перевірки повинні містити наступні документи:

1. Копія направлення на проведення перевірки.
2. Акт перевірки суб'єкта господарювання (виробничого об'єкта).
3. Припис (у разі виявлення порушень).
4. Копія листа суб'єкта господарювання про виконання припису.
5. Копія направлення на проведення перевірки виконання припису або усунення порушень, які стали підставою для повного або часткового зупинення виробництва (виготовлення) або реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг.
6. Акт перевірки виконання припису або усунення порушень, які стали підставою для повного або часткового зупинення виробництва (виготовлення) або реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг.
7. Копії документів (матеріалів) суб'єкта господарювання, які підтверджують достовірність виконання розпорядчого документа Держгірпромнагляду (у разі перевірки достовірності наданої суб'єктом господарювання інформації щодо усунення порушень без проведення позапланової перевірки суб'єкта господарювання або виробничого об'єкта).

Інші документи щодо перевірок суб'єктів господарювання (виробничих об'єктів) та вжитих заходів реагування (накази на проведення первинної та контрольної перевірки, копії повідомлень про проведення планових перевірок, матеріали про адміністративні правопорушення, копії позовних заяв до адміністративного суду та прийнятих ним рішень, інша переписка із суб'єктом господарювання зберігається у відповідних номенклатурних справах структурних підрозділів та канцелярії територіального управління відповідно до встановленого порядку.

Справа № 3. Акти розслідувань нещасних випадків на піднаглядних суб'єктах господарювання (за виключенням спеціальних розслідувань).

Матеріали спеціальних розслідувань нещасних випадків з актами

спеціальних розслідувань нещасних випадків за формою Н-5 (Н-1) на піднаглядних суб'єктах господарювання, зберігаються у відповідних номенклатурних справах інспекції або іншого відповідного структурного підрозділу територіального управління.

Термін зберігання службової документації інспектора встановлюється територіальним управлінням відповідно до Переліку типових документів, що утворюються в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, організацій і підприємств, із зазначенням термінів зберігання документів, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 12.04.2012 № 578/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17 квітня 2012 р. за № 571/20884.

3.1.2. Облік роботи територіального управління, інспекції та інспектора здійснюється за встановленими формами.

3.1.3. Крім зазначеного, на рівнях територіального управління, інспекцій та інспекторів ведеться облік піднаглядних суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів у виді відповідного переліку. Перелік ведеться за допомогою інформаційно-аналітичної системи "Підприємства".

Перелік піднаглядних суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів на рівні територіального управління та інспекцій ведеться в електронному вигляді за встановленою формою, наведеною у додатку А.10. Перелік піднаглядних інспектору суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів ведеться в електронному вигляді за встановленими формами, наведеними у додатку А.11 .

3.2. Звіт про виконання роботи

3.2.1. Звіт про свою діяльність інспектор надає начальнику (заступнику начальника) інспекції. Акти та приписи за результатами проведених державними інспекторами перевірок суб'єктів господарювання (виробничих об'єктів), копії позовних заяв до адміністративного суду, копії рішень (ухвал, постанов, тощо) адміністративного суду щодо застосування заходів реагування про повне або часткове зупинення виробництва (виготовлення) або реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг є основою звітів інспекторів, які є складовою частиною звітів органів Державного нагляду за охороною праці та його територіальних управлінь.

Контроль за своєчасним поданням звітів інспектором здійснює начальник (заступник начальника) інспекції.

3.2.2. **Форми обліку роботи інспекції, територіального управління** є одночасно формами звіту про її виконання. Звіти за зазначеними формами надаються територіальними управліннями до Держпраці щомісячно на електронних носіях.

Крім зазначеного, до звіту за грудень у паперовому та електронному вигляді надається пояснювальна записка щодо роботи, виконаної територіальним управлінням впродовж звітнього року та стану промислової безпеки та охорони праці на піднаглядних суб'єктах господарювання (виробничих об'єктах). Зміст пояснювальної записки, а також терміни подання звітів визначаються Держпраці окремо.

3.2.3. Для більш ефективного планування роботи та аналізу ефективності роботи інспекторів і інспекцій наказом Держпраці або територіального управління можуть встановлюватися додаткові форми обліку та звітності.

IV. Контроль за діяльністю інспекторів, інспекцій, територіальних управлінь

4.1. Контроль за діяльністю інспекторів та інспекцій здійснюється у територіальних управліннях як шляхом постійного моніторингу так і шляхом проведення окремих перевірок.

4.2. Начальник (заступник начальника) інспекції здійснює постійний контроль за правомірністю, об'єктивністю і всебічністю перевірок, що проводяться інспекторами, повнотою профілактичної роботи, а також за якістю складання актів, приписів, оформлення матеріалів спеціальних розслідувань, позовних заяв до адміністративного суду та матеріалів про адміністративні правопорушення. У разі необхідності, заслуховує на нарадах інспекторів про стан виконання розпорядчих документів органів Державного нагляду за охороною праці, а також про вжиті суб'єктом господарювання заходи з поліпшення стану промислової безпеки та охорони праці. За результатами заслуховувань приймаються відповідні рішення. Кожен перевірений документ візується начальником (заступником начальника) відповідної інспекції.

З метою забезпечення належної роботи інспекторського складу у територіальних управліннях щомісячно проводяться за напрямками цільові навчання з організації державного нагляду в різних галузях економіки з питань:

- організації та здійснення перевірок суб'єктів господарювання

та їх виробничих об'єктів, оформлення результатів перевірок.

- проведення спеціальних розслідувань нещасних випадків на виробництві;
- застосування законодавства України про адміністративні правопорушення;
- проведення аналізу виробничого травматизму;
- планування наглядової діяльності;
- складання звітів;
- організації та здійснення ринкового нагляду;
- здійснення превентивних заходів, тощо.

Начальник (заступник начальника) інспекції, у разі необхідності, але не рідше одного разу на місяць, проводить наради за результатами аналізу роботи інспекторів на яких, крім зазначеного, можуть розглядатися питання коригування планів роботи інспекції та графіків проведення перевірок суб'єктів господарювання, а також виробничих об'єктів, закріплених за інспекціями (інспекторами), поточні питання та пропозиції, доводиться зміни до нормативно-правової та законодавчої бази з питань організації та здійснення наглядової діяльності. За результатами наради складається протокол, який підписується начальником (заступником начальника) інспекції та секретарем.

4.3. Окрема перевірка діяльності інспектора здійснюється не рідше одного разу на 2 роки, інспекції – не рідше одного разу на 3 роки.

Перевірка діяльності інспектора здійснюється посадовими особами територіального управління, діяльності інспекції – посадовими особами територіального управління або Держгірпромнагляду. Під час перевірки інспекцій може здійснюватися також перевірка діяльності окремих інспекторів.

4.4. Діяльність територіального управління перевіряється, як правило, під час комплексної перевірки територіального управління, яка передбачає одночасну перевірку більшості видів діяльності територіального управління, в тому числі окремо за кожним видом нагляду. Комплексна перевірка здійснюється з періодичністю не рідше одного разу на 5 років.

У разі необхідності до перевірки залучаються представники інших територіальних управлінь.

4.5. За результатами перевірки на підставі відповідного аналізу, з

врахуванням стану аварійності та виробничого травматизму на під-наглядних підприємствах (об'єктах), існуючих на них умов праці, обов'язково дається оцінка діяльності територіального управління, його структурних підрозділів, державних інспекторів, відзначаються як позитивні, так і негативні сторони, що зазначається у довідці. З метою недопущення недоліків у подальшому, у довідці зазначаються конкретні пропозиції щодо їх усунення, поширення позитивного досвіду наглядової діяльності тощо.

4.6. Під час проведення перевірок необхідно керуватись Примірним переліком питань, які підлягають вивченню під час перевірки діяльності територіальних управлінь, інспекцій, інспекторів (дод. А.12). При цьому, залежно від конкретних завдань перевірки, перелік питань перевірки може бути доповнений або скорочений.

4.7. Результати перевірок інспекцій та інспекторів розглядаються на виробничих нарадах у територіальному управлінні та його структурних підрозділах. У разі необхідності результати перевірки можуть бути розглянуті на засіданні територіального управління.

Результати перевірки діяльності територіального управління (округу, інспекції) можуть розглядатися на засіданні Держпраці. За результатами перевірок діяльності територіального управління, державних інспекцій, інспекторів керівництвом Держпраці (територіального управління) у встановленому законодавством порядку розглядається питання про заохочення державних службовців або притягнення їх до дисциплінарної відповідальності

Результати розгляду та запропоновані заходи щодо покращання діяльності оформлюються протокольними рішеннями колегії, які затверджуються відповідними наказами у встановленому порядку.

Додаток А.1

ЗАТВЕРДЖУЮ

_____ (посада)

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

" ____ " _____ 20 __ р.

П Л А Н

роботи Державної служби гірничого нагляду та промислової
безпеки України
на 20 __ р.

№ з/п	Зміст заходу	Строк виконання	Відповідальні за виконання
1	2	3	4

Голова Держгірпромнагляду України _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Додаток А.2

ЗАТВЕРДЖУЮ

_____ (посада)

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

" ____ " _____ 20__ р.

П Л А Н

роботи _____
(назва територіального управління)

на 20__ р.

№ з/п	Найменування заходу	Строк виконання	Відповідальні за виконання
1	2	3	4

Начальник територіального управління _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

ЗАТВЕРДЖУЮ

_____ (посада)

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

" ____ " _____ 20__ р.

П Л А Н

роботи _____
(назва інспекції, територіального управління)

на _____ 20__ р.
(квартал)

№ з/п	Найменування заходу	Строк виконання	Відповідальні за виконання	Відмітки про виконання (короткий зміст виконаних заходів, дата їх виконання ревізиту документів, що підтверджують виконану роботу)
1	2	3	4	

Начальник _____ (назва структурного підрозділу) _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказом Держгірпромнагляду
№ _____

ПЛАН
роботи колегії Держгірпромнагляду на _____ півріччя
20 __ р.

№ з/п	Назва питання, що буде розглядатися	Термін проведення	Виконавці
1	2	3	4

Начальник управління
організації державного нагляду _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Держгірпромнагляду України

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

" ____ " _____ 20__ р.

Г Р А Ф І К

перевірок суб'єктів господарювання (виробничих об'єктів), які проводяться під керівництвом посадових осіб Держгірпромнагляду, на 20__ р.

№ з/п	Повна назва суб'єкта або виробничого об'єкта (із зазначенням юридичної адреси, місця знаходження)	Термін проведення перевірки	Виконавці
1	2	3	4

Начальник управління
організації державного нагляду _____

(підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ _____
(назва територіального управління)

№ _____

Г Р А Ф І К

проведення планових перевірок суб'єктів господарювання та
виробничих об'єктів

_____ (назва структурного підрозділу, територіального управління)

на _____ 20__ р.

№ з/п	Назва суб'єкта господарювання (виробничого об'єкта), юридична адреса, місцезнаходження, КВЕД	Предмет перевірки	Дата перевірки		Інші інспекції, які плануються залучити до проведення перевірки (для перевірок, які проводяться комісійно)	Органи державного нагляду, які плануються залучити до проведення перевірки (для перевірок, які проводяться комплексно)
			Початок	Закінчення		
1	2		3	4		5

Начальник _____ (назва структурного підрозділу) _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

Примітка: 1) до графіку інспекції вносяться виключно перевірки піднаглядних інспекції суб'єктів господарювання (всебічні перевірки) та окремі перевірки піднаглядних виробничих об'єктів; 2) перевірки виробничих об'єктів, які плануються провести під час перевірки суб'єкта господарювання (всебічної перевірки), незалежно від піднаглядності до графіку державної інспекції не вносяться.

Примірний перелік заходів

1. Підготовка планів роботи та графіків проведення планових перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів, звітів відповідно до встановлених форм та окремих наказів (доручень).
2. Участь у розробленні проектів нормативних та регламентуючих документів територіального управління.
3. Проведення перевірок суб'єктів господарювання (виробничих об'єктів) та оформлення матеріалів за результатами перевірки.
4. Підготовка матеріалів до правоохоронних органів про притягнення посадових осіб до відповідальності.
5. Підготовка подань про невідповідність окремих посадових осіб займаній посаді.
6. Розгляд проектів, дозволів, планів розвитку гірничих робіт, списання запасів тощо.
7. Розгляд документів щодо реєстрації технологічних транспортних засобів, котлів, кранів, ліфтів, посудин, що працюють під тиском, проектів газопостачання тощо.
8. Здійснення аналізу стану промислової безпеки та охорони праці, причин травматизму та аварійності на піднаглядних суб'єктах господарювання та виробничих об'єктах, вжиття заходів щодо попередження виникнення аварій та нещасних випадків.
9. Підготовка матеріалів для розгляду на засіданні колегії територіального управління.
10. Участь у роботі комісії з перевірки знань з питань охорони праці.
11. Участь у проведенні спеціальних розслідувань нещасних випадків на виробництві.
12. Участь у нарадах, семінарах, заслуховуваннях тощо.
13. Розгляд скарг, звернень, запитів та пропозицій юридичних та фізичних осіб.
14. Участь у підвищенні кваліфікації, навчанні тощо.
15. Проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи.
16. Проведення інших превентивних заходів.

Додаток А.8

ЗАТВЕРДЖУЮ

_____ (посада)

_____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

"__" _____ 20__ р.

Г Р А Ф І К

проведення планових перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів

_____ (посада, назва структурного підрозділу, територіального управління, П.І.Б)

на _____ 20__ р.

№ з/п	Найменування суб'єкта господарювання (виробничого об'єкта), юридична адреса, місцезнаходження, КВЕД	Предмет перевірки	Дата перевірки	
			Початок	Закінчення
1	2	3	4	5

_____ (посада)

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

Примітка: до графіку державного інспектора вносяться перевірки суб'єктів господарювання (всєбічні перевірки), які здійснюються інспектором самостійно, перевірки виробничих об'єктів, які планується перевірити інспектором під час перевірки суб'єкта господарювання (всєбічної перевірки), яка здійснюється комісійно, а також окремі перевірки виробничих об'єктів.

Рекомендована місячна кількість перевірок піднаглядних суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів на одного інспектора за видами нагляду

№ з/п	Галузь нагляду за видами економічної діяльності	Кількість перевірок
1	Вугільна промисловість	11-12
2	Вугільна спеціалізована	6-7
3	Гірничорудна і нерудна промисловість	7-8
4	Нафтогазовидобувна промисловість, геологорозвідка	7-8
5	Охорона надр	6-7
6	Металургійна промисловість	7-8
7	Машинобудування	7-8
8	Будівництво та промисловість будматеріалів	7-8
9	Енергетика	6-7
10	Котлонагляд та підйомні споруди	7-8
11	ЖКГ-1 Підприємства та об'єкти теплокомуненерго, міського освітлення, ремонтно-будівельні підприємства, здавання в оренду власного нерухомого майна (ЖЕКи)	6-7
12	Хімічна, нафтохімічна, нафтопереробна промисловість (у т.ч. об'єкти підвищеної небезпеки)	7-8
13	Об'єкти виробництва вибухових речовин	7-8
14	Газова промисловість	7-8
15	Целюлозно-паперова промисловість	7-8
16	ЖКГ-2 (підприємства та об'єкти водопровідно-каналізаційного господарства)	7-8
17	Залізничний транспорт, метрополітен	7-8
18	Водний транспорт	7-8
19	Автомобільний транспорт	7-8
20	Інші види транспорту (авіаційний транспорт, міський електротранспорт, будівництва та експлуатації автодоріг (магістральних та міських), спецкомунтрансу, комунмашу)	7-8
21	Пошта, зв'язок	6-8
22	Сільське господарство	5-7
23	Рибне господарство	5-7
24	Лісове господарство	5-7
25	Харчова промисловість та перероблення с/г продуктів	5-7

26	Видавнича справа	7-8
27	Легка, текстильна промисловість та пошиття одягу	6-7
28	Виробництво шкіри та шкіряного взуття	6-7
29	Виробництво деревини та виробів з деревини	5-7
30	Соціально-культурна сфера та торгівля	7-9
31	ЖКГ-3 Здавання в оренду власного нерухомого майна, облаштування ландшафту, ритуальне обслуговування населення, сільська комунальна служба	6-7

ЦЕРЕЛІК

піднаглядних _____ (назва територіального управління/назва структурного підрозділу територіального управління)

суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів

№ з/п	Повне найменування підприємства/назва суб'єкта господарювання (окремого виробничого об'єкта суб'єкта господарювання, піднаглядному іншому ТУ)	Ступінь ризику, до якого відноситься суб'єкт господарювання	Кількість виробничих об'єктів суб'єкта господарювання			Юридична адреса суб'єкта господарювання	Фактична адреса суб'єкта господарювання (виробничого об'єкта)
			Які виконують роботи, зазначені у пункті 4 Критеріїв	Які виконують роботи, зазначені у пункті 5 Критеріїв	Які виконують роботи, зазначені у пункті 6 Критеріїв		
1	2	3	4	5	6	7	8
1							
2							

Примітка: інформація про піднаглядні окремі виробничі об'єкти, які належать до суб'єктів господарювання, які є піднаглядними іншим територіальним управлінням, вноситься тільки до стовпчиків 2, 4-6, 8.

ПЕРЕЛІК

піднаглядних

(посада, назва структурного підрозділу, територіального управління, П.І.Б)

суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів

Таблиця І. Суб'єкти господарювання

№ з/п	Повне найменування підприємства	Юридична адреса підприємства	Фактична адреса підприємства	Найменування виробничих об'єктів підприємства	До яких пунктів Критерії відносяться роботи, які виконуються на виробничому об'єкті	Фактична адреса виробничого об'єкта підприємства
1				1.		
				2.		
				n.		
2				1.		
				n.		
n				1.		
				n.		

Таблиця II. Окремі виробничі об'єкти

№ з/п	Найменування піднаглядних окремих виробничих об'єктів	Повне найменування суб'єкта господарювання, до якого відноситься піднаглядний виробничий об'єкт	Назва інспекції, за якою здійснюється контроль за виконанням вимог законодавства, що регулює діяльність суб'єкта господарювання, до якого відноситься піднаглядний виробничий об'єкт	До яких пунктів Критеріїв відносяться роботи, які виконуються на виробничому об'єкті	Фактична адреса виробничого об'єкта суб'єкта господарювання
1					
2					
п					

Примітки: перелік підлягає корегуванню щоквартально за 15 днів до початку нового кварталу, до таблиці I вносяться піднаглядні інспектору суб'єкти господарювання, а також їх виробничі об'єкти, за виключенням виробничих об'єктів, піднаглядних іншим інспекторам (інспекціям); до таблиці II вносяться піднаглядні інспектору виробничі об'єкти, які належать суб'єктам господарювання, піднаглядним іншим інспекторам (інспекціям).

під виробничим об'єктом слід розуміти частину системи виробництва суб'єкта господарювання, обмежену за територіальними або організаційними ознаками, яка має власну інфраструктуру і складається з одного або кількох виробничих, адміністративних будівель і споруд, в яких розташовані засоби виробництва (машини, механізми, устаткування), що забезпечує виконання певних видів робіт або виготовлення продукції чи надання послуг (виробничий цех, дільниця, промисловий майданчик, об'єкт або декілька об'єктів, закріплення за спеціальними видами нагляду, відокремлений виробничий структурний підрозділ, що належить до сфери управління суб'єкта господарювання чи перебуває у його підпорядкуванні, служба тощо).

ПРИМІРНИЙ ПЕРЕЛІК

питань, які підлягають вивченню під час перевірки діяльності, територіальних управлінь, інспекцій, інспекторів

1. Загальні питання

1.1. Наявність положень про територіальне управління та його структурні підрозділи, посадових інструкцій. Їх відповідність встановленим вимогам.

1.2. Виконання наказів (рішень) Держпраці та територіального управління, установа порядку виконання наказів (рішень), призначення відповідальних за виконання та контроль.

1.3. Якість проведених аналізів стану промислової безпеки та охорони праці, виробничого травматизму та аварійності на піднаглядних суб'єктах господарювання (виробничих об'єктах), а також наглядової діяльності інспекцій та інспекторів, вжиття заходів щодо їх поліпшення.

1.4. Врахування результатів аналізів стану промислової безпеки та охорони праці, виробничого травматизму та аварійності на піднаглядних суб'єктах господарювання (виробничих об'єктах) під час планування роботи.

1.5. Виконання планів роботи та графіків планових перевірок суб'єктів господарювання (виробничих об'єктів), своєчасність та повнота звітування про виконання планів.

1.6. Повнота використання у наглядовій діяльності прав, які надані посадовим особам Держпраці.

1.7. Забезпечення контролю за виконанням суб'єктом господарювання розпорядчих документів Держпраці.

1.8. Відповідність організації та проведення перевірок вимогам нормативно-правових актів з питань організації та здійснення державного нагляду.

1.9. Відповідність процедури проведення спеціального розслідування та ведення обліку нещасних випадків і аварій вимогам чинних нормативно-правових актів з охорони праці, своєчасність проведення спеціальних розслідувань, якість та об'єктивність їх матеріалів. Контроль за виконанням, запропонованих комісіями із спеціального розслідування, заходів щодо недопущення нещасних випадків та аварій, наявність повідомлень про виконання цих заходів.

1.10. Якість ведення облікової і звітної документації, її відповідність встановленим вимогам.

1.11. Відповідність прийнятих рішень про встановлення виняткових строків застосування нормативних актів з охорони праці встановленим вимогам. Наявність контролю за виконанням умов тимчасового припинення чинності нормативних актів з охорони праці.

1.12. Виконання функцій, визначених положеннями про територіальне управління та структурні підрозділи, посадовими інструкціями.

1.13. Своєчасність та повнота звітування відповідно до встановлених форм, а також на виконання окремих наказів, листів та доручень Держпраці.

1.14. Наявність переліку піднаглядних суб'єктів господарювання (виробничих об'єктів).

1.15. Здійснення превентивних заходів та інформаційно-роз'яснювальної роботи.

Крім зазначеного, з метою забезпечення моніторингу дотримання вимог законодавчих та нормативно-правових актів з організації та здійснення державного нагляду під час здійснення покладених функцій в обов'язковому порядку перевіряються та відображаються у довідці за результатами комплексної перевірки територіального управління, або перевірок інспекцій та інспекторів окремим розділом питання:

1) наявність порушень встановлених вимог щодо проведення заходів державного нагляду (контролю), виявлених під час проведення перевірок територіальних органів та їх структурних підрозділів, зокрема в частині:

- організації перевірок та оформлення відповідних супровідних документів;

- оформлення актів перевірок та розпорядчих документів;

- періодичності проведення планових перевірок;

- правомірності позапланових перевірок;

- порушень строків проведення перевірок;

2) наявність фактів оскарження суб'єктом господарювання до уповноваженої установи та/або суду приписів, актів перевірок тощо, складених за результатами планових та позапланових заходів державного нагляду (контролю), а також задоволення оскарження

3) наявність випадків надходження скарг щодо:

- порушень прав суб'єкта господарювання під час здійснення територіальним управлінням заходів державного нагляду (контролю), у тому числі проведення неправомірних позапланових перевірок;

- застосування штрафних санкцій з перевищенням встановлених законодавством повноважень.

3.1. Наявність випадків підтвердження порушень, викладених у скаргах, розроблення та вжиття заходів для недопущення подібних випадків у подальшому (у разі наявності випадків підтвердження).

4) наявність випадків порушення вимог законодавства в частині здійснення заходів державного нагляду (контролю) посадовою особою територіального управління, яка знаходиться у родинних відносинах із фізичною особою – підприємцем або із посадовими особами суб'єкта господарювання.

5) наявність фактів надання зауважень суб'єктом господарювання до актів, складених за результатами планового або позапланового заходу державного нагляду (контролю).

6) наявність оприлюднення в мережі Інтернет звітів про виконання річного плану роботи в частині заходів державного нагляду (контролю) за звітний період.

6.1. Наявність фактів недотримання встановленого законодавством терміну звітування.

2. Додаткові питання щодо перевірки роботи апарату територіального управління

2.1. Укомплектованість штату, організація роботи з кадрами та роботи щодо підвищення їх кваліфікації. Наявність затвердженого резерву на заміщення вакантних посад, проведення оцінок роботи та атестації державних службовців.

2.2. Юридично-правове забезпечення (за окремим переліком питань).

2.3. Організація та якість проведення навчання з посадовими особами територіального управління.

2.4. Наявність та дотримання розподілу обов'язків керівництва територіального управління щодо виконання покладених на нього завдань та функцій.

2.5. Організація поточного контролю за роботою структурних

підрозділів територіального управління, дотримання встановленої періодичності перевірки роботи інспекцій, якість перевірок інспекцій, розгляд їх результатів, вжиття заходів щодо усунення виявлених під час перевірок недоліків.

2.6. Організація контролю за якістю актів, приписів, позовів до адміністративного суду, протоколів про адміністративне правопорушення та постанов про накладання адміністративного стягнення.

2.7. Організація контролю за своєчасністю та якістю проведення спеціальних розслідувань нещасних випадків та аварій на виробництві.

2.8. Методи роботи апарату територіального управління щодо надання практичної допомоги інспекціям.

2.9. Організація роботи колегії територіального управління; наявність Положення про колегію територіального управління; планування її роботи та періодичність засідань; повнота виконання прийнятих на колегіях рішень.

2.10. Наявність розгляду на засіданнях колегій територіального управління результатів роботи територіального управління та його структурних підрозділів, заслуховування керівників та посадових осіб піднаглядних суб'єктів господарювання, якість прийнятих на колегіях рішень.

2.11. Організація контролю за виконанням функцій державного управління охороною праці місцевими органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, вжиття заходів з комплексного управління охороною праці та взаємодії з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування.

2.12. Забезпечення взаємодії з експертно-технічними центрами з питань проведення діагностики устаткування, експертизи проектів, сертифікації виробів, робіт і послуг, навчання та атестації фахівців тощо.

2.13 Якість роботи з дозвільної діяльності.

2.14. Дотримання порядку розгляду пропозицій, заяв і скарг громадян. Організація прийому громадян з особистих питань.

2.15. Організація контролю за сплатою штрафів порушниками, реалізацією направлених подань щодо невідповідності займаних посад посадових осіб, які допустили порушення вимог законодавства з охорони праці та відповідних матеріалів до органів прокуратури та інших правоохоронних органів про притягнення посадов-

их осіб до відповідальності.

2.16. Вжиття заходів з вивчення, узагальнення і поширення позитивного досвіду роботи інспекцій та інспекторів, а також колективів суб'єктів господарювання із питань охорони праці.

2.17. Якість та повнота інформаційного забезпечення, пропаганди охорони праці та проведення превентивних заходів.

2.18. Якість ведення діловодства.

3. Додаткові питання щодо перевірки діяльності інспекції

3.1. Якість складання планів роботи

3.2. Робота щодо усунення недоліків, які були виявлені під час попередньої перевірки

3.3. Укомплектованість штату інспекцій.

3.4. Якість проведення навчання інспекторів.

3.5. Організація поточного контролю за роботою інспекторів, дотримання встановленої періодичності перевірки їх роботи, якість перевірок інспекторів, розгляд їх результатів, вжиття заходів щодо усунення виявлених під час перевірок недоліків.

3.6. Наявність контролю за якістю та відповідністю встановленим вимогам актів, приписів інспекторів, протоколів, постанов.

3.7. Наявність контролю за своєчасністю та якістю проведення спеціальних розслідувань нещасних випадків та аварій на піднаглядних суб'єктах господарювання.

3.8. Дотримання порядку розгляду пропозицій, заяв і скарг громадян. Організація прийому громадян з особистих питань.

3.9. Наявність заслуховування на нарадах в інспекції керівників та посадових осіб суб'єктів господарювання з питань допущених ними порушень законодавства з промислової безпеки та охорони праці, створення здорових і безпечних умов праці, а також виконання приписів щодо усунення порушень, виявлених під час перевірок.

3.10. Якість ведення діловодства.

3.11. Організація контролю за сплатою штрафів порушниками, реалізацією направлених подань щодо невідповідності займаній посаді посадових осіб, які допустили порушення вимог законодавства з охорони праці та відповідних матеріалів до органів прокуратури та інших правоохоронних органів про притягнення посадових осіб до відповідальності.

3.12. Вжиття заходів з вивчення, узагальнення і поширення пози-

тивного досвіду роботи інспекторів.

3.13. Якість та своєчасність складання графіків проведення планових перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів інспекції.

4. Додаткові питання щодо перевірки діяльності державного інспектора

4.1. Робота щодо усунення недоліків, які були виявлені під час попередньої перевірки

4.2. Якість перевірок суб'єктів господарювання (виробничих об'єктів) та складених за їх результатами документів (актів, приписів, матеріалів про адміністративні правопорушення). Своєчасність проведення контрольних перевірок щодо усунення виявлених порушень.

4.3. Якість та своєчасність складання графіків проведення планових перевірок суб'єктів господарювання та виробничих об'єктів інспектором, відповідність періодичності проведення перевірок встановленим вимогам.

4.4. Наявність та дотримання порядку ведення службової документації.

4.5. Виконання технічних і організаційних заходів щодо поліпшення стану охорони праці та промислової безпеки на піднаглядних суб'єктах господарювання (виробничих об'єктах), які доручались державному інспектору під час попередньої перевірки його роботи.

4.6. Якість здійснення контролю за роботою служб охорони праці на піднаглядних суб'єктах господарювання (виробничих об'єктах).

4.7. Повнота використання у наглядовій діяльності прав, які надані посадовим особам Держпраці (направлення подань щодо невідповідності займаній посаді посадових осіб, які допустили порушення вимог законодавства з охорони праці та відповідних матеріалів до органів прокуратури та інших правоохоронних органів про притягнення посадових осіб до відповідальності.

4.8. Використання під час здійснення профілактичної та інформаційно-роз'яснювальної роботи засобів масової інформації.

4.9. Виконання заходів відповідно до рекомендацій, наданих за результатами щорічної оцінки державного службовця.

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ГІРНИЧОГО НАГЛЯДУ
ТА ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
(Держгірпромнагляд України)**

01001, м. Київ, вул. Еспланадна, 8/10
Internet: www.dnopr.kiev.ua, тел. (044) 289-86-76,
факс (044) 289-30-29, E-mail: dnopr@dnopr.kiev.ua

(найменування, місцезнаходження та телефони
територіального органу Держгірпромнагляду України,
що здійснює перевірку)

"__" _____ 20__ року N ____

**АКТ
перевірки суб'єкта господарювання
(виробничого об'єкта)**

від "__" _____ 20__ року N ____

(найменування юридичної особи (прізвище, ім'я та по батькові
фізичної особи - підприємця), місцезнаходження, телефон, код
основного виду економічної діяльності, ідентифікаційний код
за ЄДРПОУ (реєстраційний номер облікової картки платника податків
або серія та номер паспорта фізичної особи - підприємця))

(найменування виробничого об'єкта суб'єкта господарювання)

Перевірено дотримання вимог законодавчих та
нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки,
безпечного поводження з вибуховими матеріалами промислового
призначення, а також ведення робіт, пов'язаних з геологічним
вивченням надр, їх використанням та охороною, використанням і
переробкою мінеральної сировини (необхідне підкреслити),

(найменування юридичної особи (прізвище, ім'я
та по батькові фізичної особи - підприємця))

в частині _____

(заповнюється у разі здійснення позапланового заходу)

I. Загальна інформація щодо здійснюваної
та раніше здійснених перевірок

Національний університет
водного господарства
та природоохористивних
технологій

Розпорядчі документи щодо здійсненої перевірки		Тип здійсненої перевірки
Наказ від _____ N _____		планова
Направлення на перевірку N _____ від _____		позапланова

Початок перевірки				Завершення перевірки			
число	місяць	рік	година	число	місяць	рік	година

II. Особи, що беруть участь у перевірці

Посадові особи Держгірпромнагляду України _____

(посади, прізвища, імена та по батькові)

Посадові особи інших підприємств, установ та організацій _____

(найменування установ (організацій), посади,
прізвища, імена та по батькові)

Посадові та/або уповноважені особи суб'єкта господарювання,
треті особи _____

(посади, прізвища, імена та по батькові)

III. Дані щодо останніх проведених перевірок

Планова		Позапланова	
☐ не було взагалі		☐ не було взагалі	
☐ була у період з _____ по _____		☐ була у період з _____ по _____	
Акт перевірки від _____ N _____		Акт перевірки від _____ N _____	

Додаткова інформація до перевірки*

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ГІРНИЧОГО НАГЛЯДУ
ТА ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
(Держгірпромнагляд України)

01001, м. Київ, вул. Еспланадна, 8/10
Internet: www.dnopr.kiev.ua, тел. (044) 289-86-76,
факс (044) 289-30-29, E-mail: dnopr@dnopr.kiev.ua

(найменування, місцезнаходження та телефони
територіального органу Держгірпромнагляду України,
що здійснює перевірку)

ПРИПИС

від "___" _____ 20__ року № _____

(кому (прізвище, ім'я та по батькові, посада керівника
суб'єкта господарювання або іншої уповноваженої ним особи /
фізичної особи - підприємця)

(найменування юридичної особи, місцезнаходження, телефон,
код основного виду економічної діяльності, ідентифікаційний код
за ЄДРПОУ (реєстраційний номер облікової картки платника податків
або серія та номер паспорта фізичної особи - підприємця)
Мною (комісією у складі)
(необхідне підкреслити)

(посади, прізвища, імена та по батькові посадові(их)
особи(ів) Держгірпромнагляду України)

за участю _____,

(посада(и), прізвище(а), ім'я(імена) та по батькові осіб,
що залучаються до перевірки)

у присутності _____

(посада, прізвище, ім'я та по батькові керівника
або уповноваженої ним особи)

у період з _____ год. "___" _____ 20__ року по _____ год.
"___" _____ 20__ року проведено

(тип перевірки: планова, позапланова)
перевірку дотримання вимог законодавчих та нормативно-правових
актів з охорони праці та промислової безпеки, безпечного
поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, а
також ведення робіт, пов'язаних з геологічним вивченням надр, їх
використанням та охороною, використанням і переробкою мінеральної
сировини (необхідне підкреслити),

на (в) _____,

(найменування юридичної особи (прізвище, ім'я
та по батькові фізичної особи - підприємця),
виробничого об'єкта суб'єкта господарювання)

що знаходиться: _____

Акт перевірки суб'єкта господарювання (акт перевірки виробничого об'єкта) перевірки від _____ N ____ .

Попередня планова (позапланова) перевірка суб'єкта господарювання (виробничого об'єкта) проводилася з "___" по "___" _____ 20__ року. З ___ виявлених під час попередньої перевірки порушень на початок цієї перевірки усунуто _____ .

1. На підставі статті 39 Закону України "Про охорону праці", статті 7 Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності", статті 63 Кодексу України про надра, Положення про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України, затвердженого Указом Президента України від 6 квітня 2011 року N 408, вимагаю усунути порушення:

N з/п	Зміст порушення*	Посилання на пункти, статті тощо, які порушено, позначення та назву нормативно-правового акта	Термін усунення порушень**	Відмітка про виконання, дата, підпис
1	2	3	4	5

* Перелік усіх порушень, які було виявлено.

** Терміни усунення порушень визначаються посадовою особою Держгірпромнагляду України за погодженням із суб'єктом господарювання, які не повинні перевищувати трьох місяців; якщо порушення потребує заборони (обмеження) виконання робіт (виробництва), термін його усунення не визначається.

2. Інформувати мене письмово про усунення кожного із зазначених у приписі порушень у тижневий строк після закінчення терміну усунення порушення.

Припис видано

_____ (підпис) _____ (ініціали та прізвище)

_____ (підпис) _____ (ініціали та прізвище)

"__" _____ 20__ року.

Припис отримано

_____ (підпис) _____ (ініціали та прізвище)

"__" _____ 20__ року.

Відмова в отриманні припису

_____ (підпис) _____ (ініціали та прізвище)

"__" _____ 20__ року.

Припис направлено листом від "__" _____ 20__ року N ____ .

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ГІРНИЧОГО НАГЛЯДУ
ТА ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
(Держгірпромнагляд України)**

01001, м. Київ, вул. Еспланадна, 8/10
Internet: www.dnopr.kiev.ua, тел. (044) 289-86-76,
факс (044) 289-30-29, E-mail: dnopr@dnopr.kiev.ua

(найменування, місцезнаходження та телефони
територіального органу Держгірпромнагляду України,
що здійснює перевірку)

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від "___" _____ 20__ року N _____

(кому (прізвище, ім'я та по батькові, посада керівника
суб'єкта господарювання або іншої уповноваженої ним особи /
фізичної особи - підприємця))

(найменування юридичної особи, місцезнаходження, телефон, код
основного виду економічної діяльності, ідентифікаційний код
за ЄДРПОУ (реєстраційний номер облікової картки платника податків
або серія та номер паспорта фізичної особи - підприємця))

Мною (комісією у складі)
(необхідне підкреслити)

(посада(и), прізвище(а), ім'я (імена) та по батькові
посадової(их) особи(ів) Держгірпромнагляду України)

за участю _____
(посади, прізвища, імена та по батькові осіб,
що залучаються до перевірки)

у присутності _____

(прізвище, ім'я та по батькові, посада керівника
або уповноваженої ним особи)
у період з ___ год. "___" _____ 20__ року по ___ год.
"___" _____ 20__ року проведено _____

(тип перевірки: планова, позапланова)
перевірку дотримання вимог нормативно-правових актів з охорони
праці та промислової безпеки, безпечного поводження з вибуховими
матеріалами промислового призначення, а також ведення робіт,
пов'язаних з геологічним вивченням надр, їх використанням та
охороною, використанням і переробкою мінеральної сировини
(необхідне підкреслити),

на (в) _____
(найменування юридичної особи (прізвище, ім'я
та по батькові фізичної особи - підприємця),
виробничого об'єкта суб'єкта господарювання)

що знаходиться за адресою: _____

Акт перевірки суб'єкта господарювання (акт перевірки виробничого об'єкта) від _____ N ____.

Попередня планова (позапланова) перевірка суб'єкта господарювання (виробничого об'єкта) проводилася з "____" по "____" _____ 20__ року. З ____ виявлених під час попередньої перевірки порушень на початок цієї перевірки усунуено _____.

1. На підставі статті 39 Закону України "Про охорону праці", статті 7 Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності", статті 63 Кодексу України про надра, Положення про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України, затвердженого Указом Президента України від 06.04.2011 N 408, у зв'язку з:

виявленням порушень вимог нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки, що створюють загрозу життю працівників;

виявленням порушень вимог Кодексу України про надра;

відсутністю дозволу Держгірпромнагляду України на проведення робіт або експлуатацію об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;

відсутністю ліцензії на виробництво вибухових матеріалів промислового призначення;

N з/п/	Зміст виявленого порушення*	Посилання на пункти, статті тощо, (які порушено, (позначення та назву) нормативно-правового акта
1	2	3

* Перелік порушень, які є підставою для заборони (обмеження); у разі настання нещасного випадку зі смертельним наслідком таблиця не заповнюється.

настанням нещасного випадку зі смертельним наслідком (групового нещасного випадку) (необхідне підкреслити)

забороняються (обмежуються) роботи (виробництво), а саме: експлуатація цеху, дільниці, іншого виробничого об'єкта, робочого місця, будівлі, споруди, приміщення, випуск та експлуатація машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва, виконання певних робіт, у тому числі пов'язаних з користуванням надрами, застосування нових небезпечних речовин, реалізація продукції (необхідне підкреслити)

до усунення зазначених порушень та отримання рішення на відновлення роботи (виробництва).

N	Найменування об'єкта, з/п машини, механізму, устаткування тощо, місцезнаходження (інвентарний номер)	Номер пломби, логотип	Номер пору- шення	Відповідальна особа за збереження і цілісність пломби				час, дата прийняття під відповідаль- ність
1	2	3	4	5	6	7	8	
1								
...								
n								

(посада посадової особи,
яка видала розпорядження)

(підпис)

(ініціали та прізвище)

Розпорядження отримано

(підпис)

(ініціали та прізвище)

"__" ____ 20__ року.

Відмова в отриманні розпорядження

(посада)

(ініціали та прізвище)

"__" ____ 20__ року.

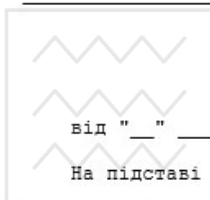
Розпорядження направлено листом N ____ від "__" ____ 20__ року.

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ГІРНИЧОГО НАГЛЯДУ
ТА ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
(Держгірпромнагляд України)

01001, м. Київ, вул. Еспланадна, 8/10
Internet: www.dnopr.kiev.ua, тел. (044) 289-86-76,
факс (044) 289-30-29, E-mail: dnopr@dnopr.kiev.ua

(найменування, місцезнаходження та телефони
територіального органу Держгірпромнагляду України,
що здійснює перевірку)

РІШЕННЯ
про зняття пломб для виконання
робіт щодо усунення порушень

від "___" _____ 20__ року N _____

На підставі повідомлення (звернення)

(найменування юридичної особи/виробничого об'єкта
суб'єкта господарювання/прізвище, ім'я та по батькові
фізичної особи - підприємця)

від "___" _____ 20__ року N _____
за підписом _____

(посада, прізвище, ініціали керівника суб'єкта
господарювання або уповноваженої ним особи/
прізвище, ім'я та по батькові
фізичної особи - підприємця)

приймаю рішення про зняття пломб(и) для виконання робіт щодо
усунення порушень на термін до "___" _____ 20__ року
на (в) _____,

(найменування виробничого об'єкта, машини, механізму,
устаткування, обладнання)

які було зупинено відповідно до розпорядження від
"___" _____ 20__ року N _____.

Рішення видано

(посада посадової особи,
яка видала рішення)

(підпис)

(ініціали та прізвище)

"___" _____ 20__ року

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ГІРНИЧОГО НАГЛЯДУ
ТА ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
(Держгірпромнагляд України)**

01001, м. Київ, вул. Еспланадна, 8/10
Internet: www.dnopr.kiev.ua, тел. (044) 289-86-76,
факс (044) 289-30-29, E-mail: dnopr@dnopr.kiev.ua

(найменування, місцезнаходження та телефони
територіального органу Держгірпромнагляду України,
що здійснює перевірку)

РІШЕННЯ

про поновлення роботи (виробництва)

від "___" _____ 20__ року N _____
На підставі повідомлення (звернення)

(найменування юридичної особи/виробничого об'єкта
суб'єкта господарювання/прізвище, ім'я та по батькові
фізичної особи - підприємця)

від "___" _____ 20__ року N _____
за підписом _____

(посада, прізвище, ініціали керівника суб'єкта
господарювання або уповноваженої ним особи / прізвище,
ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця)
та позапланової перевірки усунення порушень, проведеної
"___" _____ 20__ року

(посада, прізвище, ініціали посадової особи
Держгірпромнагляду України)

(Акт перевірки від "___" _____ 20__ року N _____)

**ПРИЙМАЮ РІШЕННЯ ПРО ПОНОВЛЕННЯ РОБОТИ
(ВИРОБНИЦТВА)**

(експлуатацію цеху, дільниці, іншого виробничого об'єкта,
робочого місця, будівлі, споруди, приміщення, випуск
та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних
та інших засобів праці тощо)
які було зупинено відповідно до розпорядження від
"___" _____ 20__ року N _____.

(посада особи, (підпис) (ініціали та прізвище)
якою прийнято рішення)
"___" _____ 20__ року.

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ГІРНИЧОГО НАГЛЯДУ
ТА ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
(Держгірпромнагляд України)

01001, м. Київ, вул. Еспланадна, 8/10
Internet: www.dnopr.kiev.ua, тел. (044) 289-86-76,
факс (044) 289-30-29, E-mail: dnopr@dnopr.kiev.ua

(найменування, місцезнаходження та телефони
територіального органу Держгірпромнагляду України,
що здійснює перевірку)

"__" _____ 20__ року N _____

(найменування
юридичної особи)

(прізвище, ініціали
роботодавця / прізвище,
ім'я та по батькові
фізичної особи - підприємця)

ПОДАВНЯ

У період з "__" _____ 20__ року по "__" _____ 20__ року посадовими особами територіального органу Держгірпромнагляду України по _____ області було проведено перевірку дотримання вимог законодавчих та нормативно-правових актів з промислової безпеки, охорони праці, ведення робіт, пов'язаних з геологічним вивченням надр, їх використанням та охороною, використанням і переробкою мінеральної сировини, безпечного поводженням з вибуховими матеріалами промислового призначення (необхідне підкреслити),

на (в) _____

(найменування юридичної особи (прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця), місцезнаходження, телефон, код основного виду економічної діяльності, ідентифікаційний код за ЄДРПОУ (реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта фізичної особи - підприємця), найменування виробничого об'єкта суб'єкта господарювання)

Під час перевірки виявлено такі порушення:

N з/п	Зміст виявленого порушення	Посилання на пункти, статті тощо, які порушено, позначення та назву нормативно-правового акта
1	2	3

Акт перевірки суб'єкта господарювання (акт перевірки виробничого об'єкта) перевірки від _____ N ____.

Відповідно до статті 39 Закону України "Про охорону праці", Положення про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України, затвердженого Указом Президента України від 6 квітня 2011 року N 408, територіальний орган Держгірпромнагляду України по _____ області вважає за необхідне розглянути питання щодо відповідності займаній посаді _____

(прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, посада, найменування виробничого об'єкта/підприємства, структурного підрозділу тощо)

Про результати розгляду подання проінформувати в місячний термін з дня його отримання.

Начальник
територіального органу
Держгірпромнагляду України

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

ВИТЯГ З КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Кодекс введено в дію Постановою Верховної Ради Української РСР
№ 8074-10 від 07.12.1984 р. (Редакція станом на 10.02.2016 р.)

Глава 3

АДМІНІСТРАТИВНЕ СТЯГНЕННЯ

Стаття 23. Мета адміністративного стягнення

Адміністративне стягнення є мірою відповідальності і застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами.

Стаття 24. Види адміністративних стягнень

За вчинення адміністративних правопорушень можуть застосовуватись такі адміністративні стягнення:

- 1) попередження;
- 2) штраф;
- 2-1) штрафні бали;
- 3) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;
- 4) конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення;
- 5) позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання); позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;
- 5-1) громадські роботи;
- 6) виправні роботи;
- 7) адміністративний арешт;
- 8) арешт з утриманням на гауптвахті.

Законами України може бути встановлено й інші, крім зазначених у цій статті, види адміністративних стягнень.

Законами України може бути передбачено адміністративне видворення за межі України іноземців і осіб без громадянства за вчинення адміністративних правопорушень, які грубо порушують правопорядок.

Стаття 27. Штраф

Штраф є грошовим стягненням, що накладається на громадян, посадових та юридичних осіб за адміністративні правопорушення у випадках і

Глава 5

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ І ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Стаття 41. Порушення вимог законодавства про працю та про охорону праці

Порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці тягне за собою накладення штрафу на працівників від чотирьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та громадян – суб'єктів підприємницької діяльності – від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Глава 8

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В ПРОМИСЛОВСТІ, БУДІВНИЦТВІ ТА У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ

Стаття 93. Порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів з безпечного ведення робіт у галузях промисловості

Порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів з безпечного ведення робіт у галузях промисловості та на об'єктах, підконтрольних центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, тягне за собою накладення штрафу на працівників від чотирьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, – від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 94. Порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів про зберігання, використання та облік вибухових матеріалів у галузях промисловості

Порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів про зберігання, використання та облік вибухових матеріалів у галузях промисловості та на об'єктах, підконтрольних центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, тягне за собою накладення штрафу на працівників від чотирьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, – від тридцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 95. Порушення правил і норм ядерної та радіаційної безпеки

Порушення посадовими особами підприємств, установ та організацій

незалежно від форми власності правил і норм ядерної та радіаційної безпеки тягне за собою накладення штрафу від десяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі дії, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, тягнуть за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 188-4. Невиконання законних вимог центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці

Невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, щодо усунення порушень законодавства про охорону праці або створення перешкод для діяльності цих органів тягне за собою накладення штрафу на працівників від шести до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від тридцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Розділ III. ОРГАНИ, УПОВНОВАЖЕНІ РОЗГЛЯДАТИ СПРАВИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

**Глава 16
ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ**

Стаття 213. Органи (посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення

Справи про адміністративні правопорушення розглядаються:

- 1) адміністративними комісіями при виконавчих комітетах сільських, селищних, міських рад;
- 2) виконавчими комітетами сільських, селищних, міських рад;
- 4) районними, районними у місті, міськими чи міськрайонними судами (суддями), а у випадках, передбачених цим Кодексом, місцевими адміністративними та господарськими судами, апеляційними судами, вищими спеціалізованими судами та Верховним Судом України;
- 5) органами Національної поліції, органами державних інспекцій та іншими органами (посадовими особами), уповноваженими на те цим Кодексом.

Стаття 217. Повноваження посадових осіб, які розглядають справи про адміністративні правопорушення

Посадові особи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення, можуть накладати адміністративні стягнення, передбачені цим Кодексом, у межах наданих їм повноважень і лише під час виконання службових обов'язків.

Перелік посадових осіб, які від імені органів, згаданих у пункті 5 статті

213 цього Кодексу, розглядають справи про адміністративні правопорушення, встановлюється законами України.

Глава 17

ПІДВІДОМЧІСТЬ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Стаття 231. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, розглядає справи: про порушення законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці, щодо безпечного ведення робіт, зберігання, використання та обліку вибухових матеріалів у галузях промисловості та на об'єктах, підконтрольних центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, про порушення законодавства про надра, а також невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці (частини п'ята (крім порушень санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм) і шоста статті 41, статті 47, 57, 58, 93, 94, 188-4).

Від імені органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, розглядають справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право:

1) за адміністративні правопорушення, передбачені частинами п'ятою (крім порушень санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм) і шостою статті 41, статтею 93:

державні інспектори – штраф до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

головні державні інспектори, начальники інспекцій центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, та їх заступники – штраф до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

начальники управлінь і відділів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, та їх заступники – штраф до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

керівник центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, та його заступники – штраф до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

2) за адміністративні правопорушення, передбачені статтями 47, 58, 94 і 188-4:

державні інспектори – штраф до тридцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

головні державні інспектори, начальники інспекцій центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, та їх заступники – штраф до п'ятдесяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

начальники управлінь і відділів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, та їх заступники – штраф до шістдесяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

керівник центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, та його заступники – штраф до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

Стаття 248. Розгляд справи про адміністративне правопорушення на засадах рівності громадян

Розгляд справи про адміністративне правопорушення здійснюється на засадах рівності перед законом і органом (посадовою особою), який розглядає справу, всіх громадян незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мови та інших обставин.

Стаття 249. Відкритий розгляд справи про адміністративне правопорушення

Справа про адміністративне правопорушення розглядається відкрито, крім справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, та випадків, коли це суперечить інтересам охорони державної таємниці.

З метою підвищення виховної і запобіжної ролі провадження в справах про адміністративні правопорушення такі справи можуть розглядатися безпосередньо в трудових колективах, за місцем навчання або проживання порушника.

Глава 19

ПРОТОКОЛ ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Стаття 254. Складення протоколу про адміністративне правопорушення

Про вчинення адміністративного правопорушення складається протокол уповноваженими на те посадовою особою або представником громадської організації чи органу громадської самодіяльності.

Протокол про адміністративне правопорушення, у разі його оформлення, складається у двох екземплярах, один з яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Стаття 256. Зміст протоколу про адміністративне правопорушення

У протоколі про адміністративне правопорушення зазначаються: дата і місце його складення, посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка скла-

ла протокол; відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності (у разі її виявлення); місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення; нормативний акт, який передбачає відповідальність за дане правопорушення; прізвища, адреси свідків і потерпілих, якщо вони є; пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності; інші відомості, необхідні для вирішення справи. Якщо правопорушенням заподіяно матеріальну шкоду, про це також зазначається в протоколі.

Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності; при наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами.

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви свого відмовлення від його підписання.

При складенні протоколу особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються його права і обов'язки, передбачені статтею 268 цього Кодексу, про що робиться відмітка у протоколі.

Стаття 257. Надіслання протоколу

Протокол надсилається органіві (посадовій особі), уповноваженому розглядати справу про адміністративне правопорушення.

Глава 21

ОСОБИ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ПРОВАДЖЕННІ В СПРАВІ ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Стаття 268. Права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі. Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Під час відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи.

Глава 23

ПОСТАНОВА ПО СПРАВІ ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Стаття 283. Зміст постанови по справі про адміністративне правопорушення

Розглянувши справу про адміністративне правопорушення, орган (посадова особа) виносить постанову по справі. Постанова виконавчого органу сільської, селищної, міської ради по справі про адміністративне правопорушення приймається у формі рішення.

Постанова повинна містити: найменування органу (посадової особи), який виніс постанову, дату розгляду справи; відомості про особу, щодо якої розглядається справа; опис обставин, установлених при розгляді справи; зазначення нормативного акта, який передбачає відповідальність за дане адміністративне правопорушення; прийняте по справі рішення.

Якщо при вирішенні питання про накладення стягнення за адміністративне правопорушення органами (посадовими особами), переліченими у пунктах 1-4 статті 213 цього Кодексу, одночасно вирішується питання про відшкодування винним майнової шкоди, то в постанові по справі зазначаються розмір шкоди, що підлягає стягненню, порядок і строк її відшкодування.

Постанова по справі повинна містити вирішення питання про вилучені речі і документи, а також вказівку про порядок і строк її оскарження.

Постанова суду (судді) про накладення адміністративного стягнення повинна містити положення про стягнення з особи, щодо якої її винесено, судового збору.

Постанова колегіального органу приймається простою більшістю голосів членів колегіального органу, присутніх на засіданні.

Постанова по справі про адміністративне правопорушення підписується посадовою особою, яка розглянула справу, а постанова колегіального органу - головоючим на засіданні і секретарем цього органу.

У випадках, передбачених законодавством України, про захід стягнення робиться відповідний запис на протоколі про адміністративне правопорушення або постанова оформляється іншим установленим способом.

Глава 27

ПРОВАДЖЕННЯ ПО ВИКОНАННЮ ПОСТАНОВИ ПРО НАКЛАДЕННЯ ШТРАФУ

Стаття 307. Строки і порядок виконання постанови про накладення штрафу

Штраф має бути сплачений порушником не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня вручення йому постанови про накладення штрафу, крім випадків, передбачених статтею 300-1 цього Кодексу, а в разі оскарження

Національний університет

водного господарства

такої постанови – не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня повідомлення про залишення скарги без задоволення.

Штраф, накладений за вчинення адміністративного правопорушення, вноситься порушником в установу банку України за винятком штрафу, що стягується на місці вчинення правопорушення, якщо інше не встановлено законодавством України.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

ПОСВІДЧЕННЯ
на проведення перевірки

“ ___ ” _____ 20__ року № _____

Видане на проведення _____ перевірки
(планової/позапланової)

_____ (найменування суб'єкта господарювання – юридичної особи та/або його відокремленого підрозділу

_____ або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи – підприємця, код за ЄДРПОУ)

розташованого _____

_____ (місцезнаходження суб'єкта господарювання – юридичної особи та/або місця проживання фізичної особи – підприємця, щодо діяльності якого буде здійснюватися перевірка)

Відповідно до Кодексу цивільного захисту України, Закону України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” та на виконання наказу _____

_____ (ДСНС України або її територіального органу)

від _____ 20__ року № _____

у період з “ ___ ” _____ 20__ р. по “ ___ ” _____ 20__ р.

_____ (посада, прізвище, ініціали посадових осіб, які будуть здійснювати перевірку)

буде проведено перевірку _____

_____ (зазначається предмет перевірки: додержання та виконання вимог законодавства у сферах цивільного захисту,

_____ пожежної і техногенної безпеки, виконання вимог приписів, постанов, розпоряджень,

_____ перевірки фактів порушень вимог законодавства, викладених у скаргах)

Попередня _____ перевірка проводилася в період з
(планової/позапланової)

“ ___ ” _____ 20__ р. по “ ___ ” _____ 20__ р.

_____ (посада)

_____ (підпис)

_____ (П.І.Б.)

М.П.

ЖУРНАЛ реєстрації посвідчень на проведення перевірки

(ДСНС України або її територіальний орган)

№ з/п	№ посвідчення	Тип перевірки (планова, позапланова)	Найменування і місцезнаходження суб'єкта господарювання - юридичної особи або П.І.Б. та місце проживання фізичної особи - підприємця	Номер та дата наказу	Предмет перевірки	Прізвище та ініціали посадової особи, яка здійснює перевірку	Строк перевірки
1	2	3	4	5	6	7	8

(найменування та місцезнаходження суб'єкта господарювання –
юридичної особи)

та/або його відокремленого підрозділу

або прізвище, ім'я та по батькові та місце проживання

фізичної особи - підприємця)

ПОВІДОМЛЕННЯ про проведення планової перевірки

Відповідно до статті 4 Закону України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” та Кодексу цивільного захисту України _____

(найменування підрозділу ДСНС України або її територіального органу)

повідомляє, що у період з “___” 20__ року по “___” 20__ року
буде здійснено планову перевірку додержання (виконання) вимог
нормативно-правових актів та нормативних документів у сфері _____

(цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки,

найменування та місцезнаходження суб'єкта господарювання – юридичної особи,

або прізвище, ім'я, по батькові та місце проживання фізичної особи - підприємця)

Відповідно до частини одинадцятої статті 4 Закону України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” прошу забезпечити присутність керівника (заступника керівника) або уповноваженої особи суб'єкта господарювання.

(посада)

(підпис)

(П.І.Б.)

Повідомлення, надіслане телефонограмою, прийнято

(прізвище, ініціали, посада особи, яка прийняла повідомлення)

“___” 20__ року

Повідомлення, надіслане рекомендованим листом з повідомленням про вручення “___” 20__ року

Повідомлення вручено особисто _____

“___” 20__ року

(прізвище, ініціали, посада особи, якій вручено повідомлення)

АКТ
про недопущення до проведення планової (позапланової) перевірки

“ ___ ” _____ 20__ року

Мною (нами), _____

(посади, прізвища, імена та по батькові посадових осіб ДСНС України або її територіальних органів,

направлених для здійснення перевірки, місце складання акта)

за участю _____

(посади, прізвища, імена та по батькові осіб, які брали участь у здійсненні перевірки)

у присутності _____

(посада, прізвище, ім'я та по батькові керівника суб'єкта

господарювання або уповноваженої ним особи або фізичної особи - підприємця

чи її представника, які перевіряються)

підтверджується недопущення до проведення (відмова у її проведенні)

_____ перевірки, яка здійснюється з “ ___ ” _____ 20__ року
(планової/позапланової)

по “ ___ ” _____ 20__ року відповідно до наказу _____
(найменування органу, що видав наказ)

від “ ___ ” _____ 20__ року № _____ направлення на проведення перевірки від
“ ___ ” _____ 20__ року № _____.

Відмова полягає у _____

(детально зазначається, у чому полягає відмова у здійсненні перевірки)

Пояснення керівника суб'єкта господарювання чи уповноваженої ним
особи або фізичної особи - підприємця чи її представника (у разі відмови
надання пояснень зазначити про це) _____

_____ (підпис особи, яка дала пояснення)

_____ (прізвище та ініціали)

Цей акт складено на ____ аркушах у ____ примірниках.

Підписи посадових осіб, які здійснювали перевірку:

(підпис)

(прізвище, ініціали)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Підписи осіб, які брали участь у здійсненні перевірки:

(підпис)

(прізвище, ініціали)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Примірник акта отримав:

(посада, прізвище, ім'я та по батькові керівника суб'єкта господарювання чи уповноваженої особи або фізичної особи - підприємця чи її представника, які отримали примірник цього акта)

(дата)

(підпис)

Примірник цього акта відправлено поштою рекомендованим листом з повідомленням про вручення*:

(посада, прізвище та ініціали особи, яка відправила примірник цього акта)

(дата)

(підпис)

* У разі відмови керівника суб'єкта господарювання чи уповноваженої особи або фізичної особи - підприємця чи її представника отримати примірник цього акта.

(найменування, місцезнаходження та телефони органу державного нагляду, структурного підрозділу)

АКТ

№ □□□□□□□□□□,

складений за результатами проведення планової (позапланової) перевірки щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки

(найменування/місцезнаходження суб'єкта господарювання - юридичної особи (та/або його відокремленого підрозділу) або прізвище,

ім'я та по батькові/місце проживання фізичної особи - підприємця)

ідентифікаційний код юридичної особи □□□□□□□□, або реєстраційний номер облікової картки платника податків фізичної особи – підприємця, або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання в установленому порядку відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган) □□□□□□□□□□,

(місцезнаходження/місце проживання суб'єкта господарювання, номер телефону, факсу та адреса електронної пошти)

Перевірено:

(назва об'єкта перевірки (об'єктів), адреса (адреси) розташування)

Ступінь ризику суб'єкта господарювання з урахуванням значення прийнятного ризику від провадження господарської діяльності у сфері техногенної та пожежної безпеки _____

Загальна інформація про проведення перевірки:

Розпорядчий документ щодо здійснюваної перевірки	Тип здійснюваної перевірки
Наказ від □□.□□.□□□□ № □□□□□□, виданий _____	☐ планова;
Посвідчення на перевірку від □□.□□.□□□□ № □□□□□□	☐ позапланова

Строк проведення перевірки

Початок перевірки					Завершення перевірки				
□□	□□	□□□□	□□	□□	□□	□□	□□□□	□□	□□
число	місяць	рік	години	хвилини	число	місяць	рік	години	хвилини

Особи, які беруть участь у проведенні перевірки:

Посадові особи ДСНС України або її територіального органу:

(найменування органу ДСНС України)

(посада, прізвище, ім'я та по батькові)

Посадові та/або уповноважені особи суб'єкта господарювання (об'єкта перевірки)/
фізична особа-підприємець

(посада, прізвище, ім'я та по батькові)

інші особи:

(посада, прізвище, ім'я та по батькові)

Дані про останню перевірку:

Планова	Позапланова
☐ не було взагалі	☐ не було взагалі
☐ була у період з ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ по ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Акт перевірки від ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ № ☐ ☐ ☐ ☐ Розпорядчий документ від ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ № ☐ ☐ ☐ ☐ виконаний ☐ не виконаний ☐	☐ була у період з ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ по ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Акт перевірки від ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ № ☐ ☐ ☐ ☐ Розпорядчий документ від ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ № ☐ ☐ ☐ ☐ виконаний ☐ не виконаний ☐

ПЕРЕЛІК

питань щодо проведення перевірки

№ з/п	Питання, що підлягають перевірці	Так	Ні	НВ	НП	Нормативне обґрунтування
Частина I. Забезпечення пожежної безпеки						
1. Організаційні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки						
1.1	Наявність на об'єкті розпорядчих документів та інформаційних показників з питань пожежної безпеки					пункти 2-8, 10 розділу II ППБУ
1.2	На підприємстві створено СПБ					пункт 14 розділу II ППБУ
1.3	На підприємстві створено добровільну пожежну охорону та утворено пожежно-рятувальний підрозділ					пункт 12 розділу II ППБУ
1.4	Забезпечення вивчення правил пожежної безпеки та проведення виховної роботи, спрямованої на запобігання пожежам					пункти 17-19 розділу II ППБУ
2. У будівництві та на виробництві застосовуються матеріали та речовини з визначеними показниками щодо пожежної небезпеки						
3. Забезпечено дотримання працівниками об'єкта встановленого протипожежного режиму						
4. Наявність декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки						
5. Проведено інструктажі та проходження						

№ з/п	Питання, що підлягають перевірці	Так	Ні	НВ	НП	Нормативне обґрунтування
навчання з питань пожежної безпеки						
6. Забезпечено протипожежний стан утримання територій						
7. Забезпечено протипожежний стан утримання будівель, приміщень та споруд						
8. Забезпечено протипожежний стан утримання шляхів евакуації і виходів						
9. Стан утримання інженерного обладнання						
9.1	Електроустановки (можливість їх застосування, монтаж, наладка та експлуатація) відповідають вимогам нормативних документів					пункти 1.1-1.24 глави 1 розділу IV ППБУ
9.2	Системи опалення та теплові мережі відповідають протипожежним вимогам стандартів, будівельних норм та інших нормативних актів					пункти 2.1-2.18 глави 2 розділу IV ППБУ
9.3	Системи вентиляції і кондиціонування повітря відповідають протипожежним вимогам норм					пункти 2.18-2.27 глави 2 розділу IV ППБУ
9.4	Газове обладнання відповідає протипожежним вимогам норм					пункти 4.1-4.4 глави 4 розділу IV ППБУ
9.5	Системи каналізації та сміттєвидалення відповідають та експлуатуються відповідно до вимог протипожежних норм					пункти 3.1-3.5 глави 3 розділу IV ППБУ
10. Наявність та утримання автоматичних систем протипожежного захисту, засобів зв'язку						
10.1	Будівлі, приміщення та споруди обладнані автоматичними системами протипожежного захисту (системами пожежної сигналізації, автоматичними системами пожежогасіння, системами оповіщення про пожежу та управління евакууванням людей, системами протидимного захисту, системами централізованого пожежного спостереження) (далі - АСПЗ), засобами зв'язку відповідно до чинних нормативно-правових актів					пункти 1.1-1.6 глави 1 розділу V ППБУ
10.2	АСПЗ обслуговуються відповідно до вимог нормативно-правових актів					пункт 1.4 глави 1 розділу V ППБУ
11. Наявність та утримання систем протипожежного водопостачання						
11.1	Системи зовнішнього протипожежного водопостачання, насосні станції відповідають та експлуатуються відповідно до протипожежних вимог					пункти 2.1, 2.3 глави 2 розділу V ППБУ
11.2	Улаштування та утримання внутрішнього протипожежного водогону, кількість вводи у будівлю, витрати води на внутрішнє пожежогасіння та кількість струмין від пожежних кранів відповідає вимогам будівельних норм					пункт 2.2 глави 2 розділу V ППБУ
12. Наявність та утримання підрозділів добровільної, відомчої та місцевої						
пункт 7 розділу I, пункт 1.2 розділу II,						

№ з/п	Питання, що підлягають перевірці	Так	Ні	НВ	НП	Нормативне обґрунтування
	пожежної охорони, пожежної техніки та первинних засобів пожежогасіння					пункти 3.1-3.26 глави 3 розділу V ППБУ, статті 61-63 КЦЗУ
13.	Дотримання вимог пожежної безпеки під час збирання, переробки та зберігання зернових і грубих кормів					пункти 8.1.1 – 8.5.18 НАПБ В.01.057-2006/200
14.	Дотримання вимог пожежної безпеки під час проведення вогневих, фарбувальних та будівельно-монтажних робіт					розділ VII ППБУ
14.1	Нове будівництво, реконструкція, переоснащення, реставрація та капітальний ремонт приміщень, будинків, споруд здійснюються на підставі проектною документації, яка затверджена у встановленому порядку					пункт 21 розділу II ППБУ
14.2	Заходи пожежної безпеки при підготовці та проведенні зварювальних та інших вогневих робіт відповідають вимогам нормативних документів					пункти 1.1-1.5 глави 1 розділу VII ППБУ
14.3	Заходи пожежної безпеки при підготовці та проведенні фарбувальних робіт відповідають вимогам нормативних документів					пункти 2.1-2.28 глави 2 розділу VII ППБУ
14.4	Заходи пожежної безпеки при підготовці та проведенні робіт з мастиками, клеями та іншими подібними горючими речовинами й матеріалами відповідають вимогам нормативних документів					пункти 3.1-3.9 глави 3 розділу VII ППБУ
14.5	Заходи пожежної безпеки при підготовці та проведенні будівельно-монтажних робіт відповідають вимогам нормативних документів					пункти 4.1-4.48 глави 4 розділу VII ППБУ
14.5.1	Заходи пожежної безпеки у проектній документації щодо застосування пожежно-технічної класифікації відповідають вимогам нормативних документів					пункт 2 частини першої статті 67 КЦЗУ, пункти 2.1 – 2.19 ДБН В.1.1-7
14.5.2	Заходи пожежної безпеки у проектній документації щодо обмеження поширення пожежі між будинками відповідають вимогам нормативних документів					пункт 2 частини першої статті 67 КЦЗУ, пункти 3.1 – 3.5 ДБН В.1.1-7
14.5.3	Заходи пожежної безпеки у проектній документації щодо обмеження поширення пожежі в будинках відповідають вимогам нормативних документів					пункт 2 частини першої статті 67 КЦЗУ, пункти 4.1 – 4.42 ДБН В.1.1-7
14.5.4	Заходи пожежної безпеки у проектній документації щодо забезпечення безпечної евакуації людей відповідають вимогам нормативних документів					пункт 2 частини першої статті 67 КЦЗУ, пункти 5.1 – 5.54 ДБН В.1.1-7
14.5.5	Заходи пожежної безпеки у проектній документації щодо забезпечення гасіння пожежі та проведення пожежно-рятувальних робіт відповідають вимогам нормативних документів					пункт 2 частини першої статті 67 КЦЗУ, пункти 6.1 – 6.16 ДБН В.1.1-7
14.5.6	Заходи пожежної безпеки у проектній документації щодо					пункт 2 частини першої статті 67 КЦЗУ,

№ з/п	Питання, що підлягають перевірці	Так	Ні	НВ	НП	Нормативне обґрунтування
	основних інженерно-технічних засобів захисту від пожежі відповідають вимогам нормативних документів					пункти 7.1 – 7.19 ДБН В.1.1-7
Частина II. Забезпечення техногенної безпеки та захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій						
	1. Виконання вимог інженерно-технічних заходів на об'єктах, проектування яких здійснюється з урахуванням інженерно-технічних заходів цивільного захисту					пункти 1-4 Переліку об'єктів, що належать суб'єктам господарювання, проектування яких здійснюється з урахуванням вимог інженерно-технічних заходів цивільного захисту, ПКМУ № 6, підпункт 1.9 ДБН В.1.2-4-2006
	2. Проведено ідентифікацію об'єкта підвищеної небезпеки					пункт 3 Порядку ідентифікації та обліку об'єктів підвищеної небезпеки, ПКМУ № 956
	3. Здійснено декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки					пункт 9 частини першої статті 20 КЦЗУ, Порядок декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки ПКМУ № 956
	4. Проведено обов'язкове страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання					пункт 1 Порядку проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності, ПКМУ № 1788, пункт 4.9.5 ПТБ
	5. Розроблено плани локалізації та ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки					пункт 10 частини першої статті 20, пункт 2 частини першої статті 130 КЦЗУ, стаття 11 ЗУ № 2245
	6. Забезпечено працівників об'єкта засобами колективного та індивідуального захисту					пункт 2 частини першої статті 20 КЦЗУ, ПКМУ № 1200, пункти 4.3, 4.6 ПТБ
	7. Розміщено інформацію про заходи безпеки та відповідну поведінку населення у разі виникнення аварії					пункт 3 частини першої статті 20 КЦЗУ
	8. Організація та забезпечення евакуаційних заходів					пункт 4 частини першої статті 20 КЦЗУ, частина 9 статті 33 КЦЗУ
	9. Створено об'єктові формування					пункт 5 частини першої статті 20, стаття 26

№ з/п	Питання, що підлягають перевірці	Так	Ні	НВ	НП	Нормативне обґрунтування
	цивільного захисту та необхідну для їх функціонування матеріально-технічну базу, забезпечено готовність таких формувань до дій за призначенням					КЦЗУ, пункт 3 ПКМУ № 787
	10. Створено диспетчерську службу на об'єкті підвищеної небезпеки					пункт 6 частини першої статті 20 КЦЗУ, додаток 1 до Методики прогнозування
	11. Здійснено навчання працівників з питань цивільного захисту, у тому числі правилам техногенної безпеки					пункт 8 частини першої статті 20 КЦЗУ, стаття 40 КЦЗУ, ПКМУ № 443, ПКМУ № 444
	12. Проведено об'єктові тренування і навчання з питань цивільного захисту					пункт 11 частини першої статті 20 КЦЗУ, пункти 5, 6 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, ПКМУ № 444
	13. Забезпечення аварійно-рятувального обслуговування суб'єктів господарювання					пункт 12 частини першої статті 20 та стаття 133 КЦЗУ
	14. Забезпечення дотримання вимог законодавства щодо створення, зберігання, утримання, обліку, використання та реконструкції захисних споруд цивільного захисту					стаття 32, пункти 15, 16 частини першої статті 20 КЦЗУ, наказ МНС № 653, пункт 24 ПКМУ № 253
	15. Створено об'єктовий матеріальний резерв для запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій					пункт 18 частини першої статті 20 КЦЗУ, стаття 98 КЦЗУ, абзац шостий пункту 4 Порядку створення і використання матеріальних резервів для запобігання, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та їх наслідків, ПКМУ № 308
	16. Впроваджено на об'єкті підвищеної небезпеки автоматизовану систему раннього виявлення надзвичайних ситуацій та систему оповіщення та забезпечено їх працездатність					стаття 53 КЦЗУ
	17. Забезпечено виконання вимог законодавства щодо охорони життя людей на водних об'єктах					пункт 1.1 Правил охорони життя людей на водних об'єктах

Пояснення до позначень, використаних у переліку питань:

- «Так» – так, виконано, дотримано, відповідає, присутнє;
«Ні» – ні, не виконано, не дотримано, не відповідає, відсутнє;
«НВ» – не вимагається від суб'єкта господарювання (фізичної особи – підприємця)/об'єкта, що перевіряється;
«НП» – не перевірялося у суб'єкта господарювання (у фізичної особи – підприємця)/ на об'єкті.

ОПИС виявлених порушень

№ з/п	Нормативно-правовий акт, вимоги якого порушено		Детальний опис виявленого порушення
	реквізити норми (пункт, стаття)	позначення нормативно-правового акта	

ПЕРЕЛІК

питань щодо здійснення контролю за діями (бездіяльністю) посадових осіб, уповноважених на здійснення перевірки

(заповнюється виключно керівником суб'єкта господарювання або уповноваженою ним особою)

№ з/п	Питання, що підлягають контролю з боку суб'єкта господарювання	Так	Ні	НВ	НП	Нормативне обґрунтування
1	Про проведення планової перевірки суб'єкта господарювання письмово попереджено не менше ніж за 10 календарних днів до її початку					частина четверта статті 5 ЗУ від 05 квітня 2007 р. № 877
2	Посвідчення на проведення перевірки та службові посвідчення, що засвідчують осіб, що проводять перевірку, пред'явлено					частина п'ята статті 7, стаття 10 ЗУ від 05 квітня 2007 р. № 877
3	Копію посвідчення на перевірку надано					частина п'ята статті 7, абзаци третій та шостий статті 10 ЗУ від 05 квітня 2007 р. № 877
4	Перед початком здійснення перевірки особами, що здійснюють перевірку, внесено запис про перевірку до відповідного журналу суб'єкта господарювання (за його наявності)					частина дванадцята статті 4 ЗУ від 05 квітня 2007 р. № 877
5	Під час позапланової перевірки з'ясувалися лише ті питання, необхідність перевірки яких стала підставою для її здійснення. У посвідченні на здійснення позапланової перевірки зазначено питання, що є підставою для здійснення такої перевірки					частина перша статті 6 ЗУ від 05 квітня 2007 р. № 877

Пояснення, зауваження або заперечення щодо проведеної перевірки та складеного акта перевірки

№ з/п	Опис пояснень, зауважень або заперечень

Цей акт перевірки складено у двох примірниках, один з яких вручається керівнику (власнику) суб'єкта господарювання або уповноваженій ним особі, а другий – залишається в органі ДСНС України, посадові особи якого здійснювали захід державного нагляду (контролю).

Підписи осіб, які брали участь у перевірці

Посадові особи ДСНС України:

_____ (посада) _____ (підпис) _____ (прізвище, ім'я та по батькові)

_____ (посада) _____ (підпис) _____ (прізвище, ім'я та по батькові)

Посадові та/або уповноважені особи суб'єкта господарювання, інші особи, присутні під час здійснення заходу:

_____ (посада) _____ (підпис) _____ (прізвище, ім'я та по батькові)

_____ (посада) _____ (підпис) _____ (прізвище, ім'я та по батькові)

Примірник цього акта перевірки отримано « ____ » _____ 20 ____ року

_____ (посада) _____ (підпис) _____ (прізвище, ім'я та по батькові)

Відмітка про відмову підписання/отримання (необхідне підкреслити) посадовими та/або уповноваженими особами суб'єкта господарювання цього акта перевірки

Примітка. У випадку наявності в акті відомостей, що становлять службову або державну таємницю, йому може бути присвоєно відповідний гриф секретності або обмеження доступу.

ПЕРЕЛІК
нормативно-правових актів та нормативних документів, відповідно до яких
складено перелік питань щодо проведення перевірки

№ з/п	Позначення нормативно-правового акта	Назва нормативно-правового акта	Затверджено	
			вид нормативно-правового акта та назва органу	дата та номер нормативно-правового акта
А	1	2	3	4
1	Закони України			
1.1	ЗУ № 877	«Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»	Закон України	від 05 квітня 2007 р. № 877 – V
1.2	КЦЗУ	Кодекс цивільного захисту України	Кодекс	від 02 жовтня 2012 р. № 5403-VI
1.3	ЗУ № 2245	«Про об'єкти підвищеної небезпеки»	Закон України	від 18 січня 2001 р. № 2245 – III
1.4	ЗУ № 15/98	«Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання»	Закон України	від 14 січня 1998 р. № 15/98 – ВР
2	Постанови Кабінету Міністрів України			
2.1	ПКМУ № 956	Порядок ідентифікації та обліку об'єктів підвищеної небезпеки	Постанова Кабінету Міністрів України	від 11 липня 2002 р. № 956
2.2	ПКМУ № 306	Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки	Постанова Кабінету Міністрів України	від 29 лютого 2012 р. № 306
2.3	ПКМУ № 5	Типове положення про відомчу пожежну охорону	Постанова Кабінету Міністрів України	від 09 січня 2014 р. № 5
2.4	ПКМУ № 564	Порядок функціонування добровільної пожежної охорони	Постанова Кабінету Міністрів України	від 17 липня 2013 р. № 564
2.5	ПКМУ № 1788	Порядок і правила проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та	Постанова Кабінету Міністрів України	від 16 листопада 2002 р. № 1788

		аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру		
2.6	ПКМУ № 1200	Порядок забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю	Постанова Кабінету Міністрів України	від 19 серпня 2002 р. № 1200
2.7	ПКМУ № 1214	Перелік об'єктів та окремих територій, які підлягають постійному та обов'язковому на договірній основі обслуговуванню державними аварійно-рятувальними службами	Постанова Кабінету Міністрів України	від 04 серпня 2000 р. № 1214
2.8	ПКМУ № 308	Порядок створення і використання матеріальних резервів для запобігання, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та їх наслідків	Постанова Кабінету Міністрів України	від 29 березня 2001 р. № 308
2.9	ПКМУ № 443	Порядок підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту	Постанова Кабінету Міністрів України	від 26 червня 2013 р. № 443
2.10	ПКМУ № 444	Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях	Постанова Кабінету Міністрів України	від 26 червня 2013 р. № 444
2.11	ПКМУ № 787	Порядок утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту	Постанова Кабінету Міністрів України	від 09 жовтня 2013 р. № 787
2.12	ПКМУ № 253	Порядок використання захисних споруд цивільного захисту (цивільної оборони) для господарських, культурних та побутових	Постанова Кабінету Міністрів України	від 25 березня 2009 р. № 253

		потреб		
2.13	ПКМУ № 11	Положення про єдину державну систему цивільного захисту	Постанова Кабінету Міністрів України	від 09 січня 2014 р. № 11
2.14	ПКМУ № 6	Про затвердження переліку об'єктів, що належать суб'єктам господарювання, проектування яких здійснюється з урахуванням вимог інженерно-технічних заходів цивільного захисту	Постанова Кабінету Міністрів України	від 09 січня 2014 р. № 6
2.15	ПКМУ № 729	Порядок організації та проведення професійної підготовки, підвищення кваліфікації основних працівників професійних аварійно-рятувальних служб	Постанова Кабінету Міністрів України	від 02 жовтня 2013 р. № 729
2.16	ПКМУ № 841	Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру	Постанова Кабінету Міністрів України	від 30 жовтня 2013 р. № 841
3	Інші нормативно-правові акти та нормативні документи			
3.1	НАПБ Б.03.001-2004	Типові норми належності вогнегасників	Наказ МНС України	від 02 квітня 2004 р. № 151, зареєстрований у Мін'юсті України 29 квітня 2004 р. за № 554/9153
3.2	ППБУ	Правила пожежної безпеки в Україні	Наказ МВС України	від 30 грудня 2014 р. № 1417, зареєстрований у Мін'юсті України 05 березня 2015 р. за № 252/26697
3.3	Правила улаштування систем раннього виявлення	Правила улаштування, експлуатації та технічного обслуговування систем раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення людей в разі їх	Наказ МНС України	від 15 травня 2006 р. № 288, зареєстрований у Мін'юсті України 05 липня

		виникнення		2006 р. за № 785/12659
3.4	Правила охорони життя людей на водних об'єктах	Правила охорони життя людей на водних об'єктах України	Наказ МНС України	від 03 грудня 2001 р. № 272, зареєстрований у Мін'юсті України 01 лютого 2002 р. за № 95/6383
3.5	ПТБ	Правила техногенної безпеки у сфері цивільного захисту на підприємствах, в організаціях, установах та на небезпечних територіях	Наказ МНС України	від 15 серпня 2007 р. № 557, зареєстрований у Мін'юсті України 03 вересня 2007 р. за № 1006/14273
3.6	Методика прогнозування ХНО	Методика прогнозування наслідків вилливу (викиду) небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об'єктах і транспорті	Наказ МНС, Мінагрополітики, Мінекономіки, Мінекології	від 27 березня 2001 р. № 73/82/64/122, зареєстрований у Мін'юсті України 10 квітня 2001 р. за № 326/5517
3.7	Методика спостережень	Методика спостережень щодо оцінки радіаційної та хімічної обстановки	Наказ МНС України	від 06 серпня 2002 р. № 186, зареєстрований у Мін'юсті України 29 серпня 2002 р. за № 708/6996
3.8	Інструкція з тривалого зберігання	Інструкція з тривалого зберігання засобів радіаційного та хімічного захисту	Наказ МНС України	від 16 грудня 2002 р. № 330, зареєстрований у Мін'юсті України 04 березня 2003 р. за № 179/7500
3.9	Інструкція щодо утримання	Інструкція щодо утримання захисних споруд цивільної оборони у мирний час	Наказ МНС України	від 9 жовтня 2006 р. № 653, зареєстрований

	захисних споруд			у Мін'юсті України 02 листопада 2006 р. за № 1180/13054
3.10	Правила надання технічних умов	Правила надання технічних умов до інженерного забезпечення об'єкта будівництва щодо пожежної та техногенної безпеки	Наказ Міністерства оборони України	від 14 листопада 2013 р. № 771, зареєстрований у Мін'юсті України 22 листопада 2013 р. за № 1988/24520
3.11	План реагування на радіаційні аварії	План реагування на радіаційні аварії	Наказ Держатомрегулювання, МНС	від 17 травня 2004 р. № 87/211, зареєстрований у Мін'юсті України 10 червня 2004 р. за № 720/9319
3.12	ДБН В.1.1-7-2002	Державні будівельні норми. Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва	Наказ Держбуду України	від 03 грудня 2002 р. № 88
3.13	ДБН В.1.2-4-2006	Державні будівельні норми. Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)	Наказ Мінбуду України	від 04 серпня 2006 р. № 274
3.14	НАПБ В.01.057-2006/200	Правила пожежної безпеки в агропромисловому комплексі	Наказ Мінагрополітики, МНС	від 04 грудня 2006 р. № 730/770, зареєстрований у Мін'юсті України 05 квітня 2007 р. за № 313/13580

ЖУРНАЛ
реєстрації актів, складених за результатами проведен-
ня планових (позапланових) перевірок щодо додер-
жання суб'єктом господарювання вимог законодавст-
ва у сфері цивільного захисту, техногенної та пожеж-
ної безпеки, виданих

(найменування територіального органу, що здійснює перевірку)

Розпочато " ___ " _____ 20__ року
Закінчено " ___ " _____ 20__ року

Поряд- ковий номер	Но- мер акта	Тип пе- ревірки	Дата складан- ня акта пе- ревірки	Найменування суб'єкта господа- рювання - юри- дичної особи чи прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, які перевірялись	Назва об'єкта, який пе- ревірявся, та адреса його розташу- вання	Посада(и), прізви- ще(а), ім'я (імена) та по бать- кові поса- дової (вих) осо- би (осіб) ДСНС України, який (які) склав (склали) акт пе- ревірки
1	2	3	4	5	6	7

ПРИПИС № ____
про усунення порушень вимог законодавства у сфері
цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки

Кому: _____ 20__ року
(указати посаду, прізвище та ініціали керівника)

_____ суб'єкта господарювання – юридичної особи (уповноваженої особи),

_____ щодо якого здійснювалася перевірка, або прізвище,

_____ ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця)

у період з “__” _____ 20__ року по “__” _____ 20__ року проведено

_____ (планову/позапланову)

перевірку _____

(об'єкт перевірки та найменування/прізвище ім'я по батькові суб'єкта господарювання,

_____ його місцезнаходження/місце проживання, посада, прізвище, ім'я та по батькові

_____ посадової особи ДСНС України або її територіального органу,

_____ яка проводила перевірку, номер акта перевірки)

разом з _____

(посади та прізвища осіб, які брали участь у перевірці)

З метою усунення виявлених під час перевірки порушень щодо
додержання (виконання) вимог законодавства у сфері _____
(цивільного захисту,

_____ техногенної та пожежної безпеки)

відповідно до статті ____ Кодексу цивільного захисту України, пунктів
____ Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій,
затвердженого Указом Президента України від 16 січня 2013 року № 20,
вимагається вжити таких заходів:

№ з/п	Порушення, яке необхідно усунути (також зазначається дата, з якої пропонувалося до виконання)	Нормативно-правовий акт або нормативний документ, яким встановлено вимогу	Строк виконання	Відмітка про виконання
1	2	3	4	5

У разі незгоди із запропонованими заходами чи строками їх виконання припис у 10-денний строк з дня його вручення може бути оскаржено до Державної служби України з надзвичайних ситуацій або до суду.

_____ (посада особи, яка здійснювала перевірку)

_____ (підпис)

_____ (П.І.Б.)

Припис для виконання отримав:

_____ (посада) _____ (підпис) _____ (П.І.Б.)
“ ” _____ 20__ року

Результати перевірок:

Дата перевірки	Номери невиконаних пунктів	Хто проводив перевірку		Хто ознайомлений	
		посада, прізвище, ім'я, по батькові	підпис	посада, прізвище, ім'я, по батькові	підпис
1	2	3	4	5	6

Ужиті заходи:

Дата	П.І.Б. посадової особи/фізичної особи-підприємця, стаття КУпАП, вид накладеного адміністративного стягнення (сума)	Застосування адміністративно-господарських санкцій (сума)
1	2	3

ЗМІСТ **наглядової справи**

1. Загальні відомості про об'єкт (об'єкти) перевірки;
2. Копії повідомлення про проведення планової перевірки та копія повідомлення про вручення поштового відправлення (у разі надіслання повідомлення рекомендованим листом з повідомленням про вручення);
3. Приписи за результатами планових та позапланових перевірок, копії документів, що підтверджують факт поштового відправлення припису, та копія повідомлення про вручення поштового відправлення (у разі надіслання повідомлення рекомендованим листом з повідомленням про вручення);
4. Акти перевірок, копії документів, що підтверджують факт поштового відправлення актів перевірок, та копія повідомлення про вручення поштового відправлення (у разі надіслання повідомлення рекомендованим листом з повідомленням про вручення);
5. Копії рішень (постанов, ухвал) суду щодо вжиття заходів реагування;
6. Листи щодо подання інформації до органів влади та/або керівництву суб'єкта господарювання з питань забезпечення (виконання вимог) цивільного захисту, пожежної, техногенної безпеки;
7. Декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єктів господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки;
8. Висновки за результатами оцінки (експертизи) протипожежного стану об'єкта чи приміщення (для суб'єктів господарювання з високим ступенем ризику), копії договорів оренди;
9. Копії актів приймання в експлуатацію автоматичних систем протипожежного захисту (у тому числі після капітального ремонту), автоматизованих систем раннього виявлення загрози виникнення надзвичайних ситуацій та оповіщення населення у разі їх виникнення (у разі їх устанавлення);
10. Копії технічних завдань і робочих проектів на влаштування автоматизованих систем раннього виявлення загрози виникнення надзвичайних ситуацій та оповіщення населення у разі їх виникнення;

11. Копії наказів, розпоряджень керівництва суб'єкта господарювання з питань забезпечення цивільного захисту, техногенної і пожежної безпеки;

12. Копія виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

13. Інші матеріали, що стосуються забезпечення цивільного захисту, пожежної і техногенної безпеки об'єкта.

Примітка: 1) кожній наглядовій справі присвоюється відповідний номер, який відповідає номеру у журналі обліку наглядових справ; 2) на обкладинці справи вказуються її номер, назва та адреса розташування об'єкта, номер ділянки, ступінь ризику від провадження господарської діяльності.

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ про об'єкт (об'єкти) перевірок

1. Найменування та місцезнаходження суб'єкта господарювання – юридичної особи/прізвище, ім'я, по батькові та місце проживання фізичної особи – підприємця _____

2. Форма власності (для юр. осіб) _____

3. Прізвище, ім'я та по батькові: _____

керівника/власника (телефон) _____

уповноваженої особи (телефон) _____

посадової особи, відповідальної за стан цивільного захисту, пожежної, техногенної безпеки (телефон), _____

4. Ступінь ризику від провадження господарської діяльності _____

5. Поверховість _____

6. Ступінь вогнестійкості _____

7. Категорія вибухопожежної небезпеки _____

8. Клас наслідків (відповідальності) та категорія складності об'єкта будівництва _____

9. Перелік розташованих будівель та споруд _____

10. Перелік орендарів _____

11. Наявність потенційно небезпечних об'єктів (ПНО), об'єктів підвищеної небезпеки (ОПН) та їх основна характеристика, наявність даних про реєстрацію у відповідних реєстрах

Назва ОПН або ПНО	Основна характеристика ОПН (ПНО)			Номер та дата свідоцтва про реєстрацію у реєстрі ПНО або ОПН
	назва небезпечних речовин	маса небезпечних речовин	наявність: результатів ідентифікації ПНО (ОПН), паспорта ПНО, декларації безпеки ОПН	

Примітки: _____

12. Кількість осіб, які працюють на об'єкті, _____, у тому числі:

1) посадових осіб _____, які пройшли навчання правилам з питань пожежної та техногенної безпеки _____;

2) осіб, задіяних на роботах з підвищеною небезпекою, _____, осіб, які пройшли навчання правилам з питань пожежної та техногенної безпеки _____

13. Наявність добровільних пожежних дружин (команд) (далі - ДПД (ДПК)) _____; для об'єктів органів місцевого самоврядування - підрозділів місцевої пожежної охорони (далі - МПО) _____:

1) кількість членів ДПД (ДПК) _____, МПО _____ (застраховано _____/_____);

2) кількість пожежних автомобілів _____, у тому числі несправних _____;

3) кількість пожежних мотопомп _____, у тому числі несправних _____.

14. Наявність протипожежного водопостачання:

1) пожежних гідрантів _____, з них відповідно несправних _____, водоймищ _____, з них не обладнаних _____;

2) необхідно побудувати пожежних гідрантів _____, водоймищ _____;

3) внутрішніх пожежних кранів усього _____, з них несправних _____, неуккомплектованих _____;

4) кількість будівель, де необхідно влаштування внутрішнього протипожежного водопроводу, _____.

15. Наявність декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства у сфері пожежної безпеки

№ з/п	Назва об'єкта, будівлі, приміщення	Дата реєстрації декларації
1	2	3

16. Відомості про пожежі/надзвичайні ситуації та їх наслідки:

кількість ___/___, загинуло людей ___/___, матеріальні збитки ___/___.

та 17. Відомості щодо окремо розміщеної будівлі, споруди, а в житлових
будівлях - щодо під'їздів

№ з/п	Основні характеристики будівлі, споруди	Вимагається згідно з нормами та правилами пожежної безпеки	У наявності	Технічний стан	Наявність сертифіката
1	Автоматичне пожежогасіння: водяне, пінне, газове, порошкове, аерозольне				
2	Назва приладу управління автоматичними установками пожежогасіння				
3	Наявність протипожежних дренчерних завіс				
4	Наявність установок пожежогасіння, які працюють в автономному режимі				
5	Автоматична пожежна сигналізація: адресна, неадресна				
6	Назва приймально-контрольного приладу				
7	Виведення на пульт централізованого пожежного спостереження				
8	Наявність системи протидимного захисту				
9	Наявність внутрішнього протипожежного водопроводу				
10	Наявність блискавкозахисту				

11	Вогнезахист конструкцій: дерев'яних конструкцій, металевих конструкцій, кабельних проходок (тунелів)				
12	Противопожежні перешкоди: стіни, перегородки, перекриття, двері, ворота, люки, завіси (екрани), клапани, вікна				
13	Первинні засоби пожежогасіння (кількість, марка): вуглекислотні, порошкові, водяні, водопінні, пожежні щити				

ЖУРНАЛ обліку наглядових справ

№ з/п	Номер наглядової справи	Назва об'єкта	Відомча належність	Належність об'єкта до відповідного ступеня ризику*	Дати планових та позапланових перевірок**				
					6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Кількість об'єктів з:

високим ступенем прийняттого ризику _____,
середнім ступенем прийняттого ризику _____,
незначним ступенем прийняттого ризику _____.
Дільниця № _____. Закріплений інспектор _____.

та природокористування

Примітки: *У разі якщо об'єкт знаходиться на стадії будівництва, через дріб ставиться позначка "Б".

**У графах 6-10 планові перевірки відмічаються у чисельнику з позначкою "П" та зазначенням дати, позапланові перевірки відмічаються у знаменнику з позначкою "ПЗ" та зазначенням дати.

ПРИМІРНИЙ ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ З ОХОРОНИ ПРАЦІ, ЩО ПОВИННІ БУТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1. Система управління охороною праці (СУОП)

У ній повинні бути подані найважливіші напрями в роботі по забезпеченню безпеки праці, сформульовані основні обов'язки працівників в цьому напрямі, починаючи від першого керівника і закінчуючи виконавцями (робочими) всієї вертикалі управління. Структура охорони праці підприємства та взаємозв'язки. Положення про систему управління охороною праці підприємства повинно бути розроблено у відповідності до "Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці" затвердженої наказом Держгірпромнагляду від 07.02.2008 №35.

1. Журнал обліку вступних інструктажів

Вступний інструктаж проводиться:

- ✓ з усіма працівниками, які приймаються на постійну або тимчасову роботу, незалежно від їх освіти, стажу роботи та посади;
- ✓ з працівниками інших організацій, які прибули на підприємство і беруть безпосередню участь у виробничому процесі або виконують інші роботи для підприємства;
- ✓ з учнями та студентами, які прибули на підприємство для проходження трудового або професійного навчання;
- ✓ з екскурсантами у разі екскурсії на підприємство.

Вступний інструктаж проводиться спеціалістом служби охорони праці або іншим фахівцем відповідно до наказу (розпорядження) по підприємству, який в установленому Типовим положенням порядку пройшов навчання і перевірку знань з питань охорони праці. Вступний інструктаж проводиться в кабінеті охорони праці або в приміщенні, що спеціально для цього обладнано, з використанням сучасних технічних засобів навчання, навчальних та наочних посібників за програмою, розробленою службою охорони праці з урахуванням особливостей виробництва. Програма та тривалість інструктажу затверджуються керівником підприємства.

Запис про проведення вступного інструктажу робиться в журналі

реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці, який зберігається службою охорони праці або працівником, що відповідає за проведення вступного інструктажу, а також у наказі про прийняття працівника на роботу.

2. Програма вступного інструктажу

Програма повинна зважати на специфіку підприємства. Примірний зміст програми ввідного інструктажу:

1. Загальні відомості про підприємство, характерні особливості виробництва.

2. Основні положення чинного законодавства про охорону праці.

2.1. Трудовий договір, час роботи і відпочинку, охорона праці жінок і осіб молодше за 21 рік. Пільги і компенсації за шкідливі умови праці, передбачені законодавством, а також ті, які передбачені додатково в колективних договорах.

2.2. Правила внутрішнього трудового розпорядку, відповідальність за їх порушення. Порядок усунення від виконання робіт.

2.3. Організація роботи з охорони праці на підприємстві. Державний нагляд і контроль, громадський контроль за охороною праці.

3. Загальні правила поведінки для тих, що працюють на території підприємства, а також правила поведінки у виробничих і допоміжних приміщеннях. Розташування основних цехів, служб, допоміжних приміщень.

4. Небезпечні і шкідливі виробничі чинники, характерні для даного виробництва. Методи і засоби попередження нещасних випадків і професійних захворювань: засоби колективного захисту, плакати, знаки безпеки, сигналізації. Основні вимоги по попередженню електротравматизму.

5. Основні вимоги виробничої санітарії і особистої гігієни.

6. Засоби індивідуального захисту. Порядок і норми видачі ЗІЗ, терміни носіння.

7. Обставини окремих характерних нещасних випадків, аварій, що відбулися на підприємстві і інших аналогічних виробництвах через порушення вимог охорони праці.

8. Порядок розслідування і оформлення документів про нещасні випадки і професійні захворювання на виробництві.

9. Пожежна безпека. Способи і засоби запобігання пожежам, ви-

бухам, аваріям. Дії персоналу при їх виникненні.

10. Перша допомога потерпілим. Дії тих, що працюють при виникненні нещасного випадку на ділянці, в цеху.

3. Перелік виробництв (і професій), при роботі в яких обов'язково проходження медичних оглядів

Складається на підстав наказу керівника підприємства про затвердження тимчасових переліків шкідливих, небезпечних речовин і виробничих чинників, а також робіт, при виконанні яких проводяться попередні і періодичні огляди працівників. Обов'язково враховується "Перелік робіт, де є потреба у професійному доборі", затверджений наказом МОЗ України від 23 вересня 1994 року № 263/121, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 25 січня 1995 року під № 18/554 та "Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій", затвердженим наказом МОЗ України від 21.05.2007 №246, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 23.07.2007 №846/14133.

4. Графік проведення періодичних медичних оглядів

Його, як правило, складає відділ кадрів спільно з керівниками підрозділів. При ухиленні працівника від проходження медичного огляду працедавець зобов'язаний не допускати його до виконання ним трудових обов'язків. Медогляд проводиться за рахунок працедавця.

5. Список працівників, зобов'язаних проходити періодичні медичні огляди

Складається поіменний список працівників, зайнятих на важких роботах, роботах з шкідливими і небезпечними умовами праці, а також таких, які вимагають професійного відбору. У списку вказуються шкідливий або небезпечний чинник, що впливає на працівника, професія, стаж роботи по цій професій. Поіменний список узгоджується з органами санепідемстанції, і один екземпляр передається до медичної установи, з якою укладений договір на проведення медичного огляду.

6. Заключний акт за наслідками періодичного медичного огляду

Складає лікар лікувально-профілактичної установи, що проводила медогляд (за необхідності – за участю профпатолога або лікарів інших спеціальностей), з представниками Держсанепідслужби, профспілкової організації і працедавця. Один екземпляр заверша-

льного акту передається в місцеві органи Держсанепідслужби, другий залишається в організації. Проведення оздоровчих заходів (у разі їх наявності) працедавцем є обов'язковим.

7. Перелік безкоштовно видаваного спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту

Перелік складається на підстав "Норм безкоштовної видачі", затверджених наказами Держпраці України. У даному випадку необхідно користуватися "Державним реєстром НПАОП", який містить весь перелік нормативних актів, що діють на території України. Типові норми слід розглядати як мінімум, яким працедавець зобов'язаний забезпечити працівника. Перелік повинен бути узгоджений з профспілковим комітетом або з іншим представницьким органом тих, що працюють.

8. Особиста картка обліку спецодягу, спецвзуття

На кожного працівника заводиться така картка, в якій він розписується за отримання спецодягу, спецвзуття. Картка необхідна, тому, що при виникненні нещасного випадку з працівником, потрібні будуть документи, підтверджуючі видачу йому спецодягу і інших засобів індивідуального захисту.

Примітка: забезпечення спецодягом проводиться у відповідності до "Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту", затвердженого наказом Держгірпромнагляду від 24.03.2008 №53.

9. Журнал реєстрації інструктажів з охорони праці

Про проведення первинного інструктажу на робочому місці, повторного, позапланового, цільового, стажування і допуску до роботи працівник, що проводив інструктаж, робить запис в "Журнали реєстрації інструктажів" на робочому місці з обов'язковим підписом хто інструктується і інструктує. При реєстрації позапланового інструктажу вказують причину його проведення. Первинний, повторний, позаплановий та цільовий інструктаж проводить безпосередній керівник (майстер).

Первинний інструктаж: проводиться до початку роботи безпосередньо на робочому місці з працівником:

- новоприйнятим (постійно чи тимчасово) на підприємство або до фізичної особи, яка використовує найману працю;
- який переводиться з одного структурного підрозділу підприєм-

ства до іншого;

- який виконує нову для нього роботу;
- відрядженим працівником іншого підприємства, який бере безпосередню участь у виробничому процесі на підприємстві.

Первинний інструктаж на робочому місці проводиться індивідуально або з групою осіб одного фаху за діючими на підприємстві інструкціями з охорони праці відповідно до виконуваних робіт.

Повторний інструктаж проводиться на робочому місці індивідуально з окремим працівником або групою працівників, які виконують однотипні роботи, за обсягом і змістом переліку питань первинного інструктажу.

Повторний інструктаж проводиться в терміни, визначені нормативно-правовими актами з охорони праці, які діють у галузі, або роботодавцем (фізичною особою, яка використовує найману працю) з урахуванням конкретних умов праці, але не рідше: на роботах з підвищеною небезпекою – 1 раз на 3 місяці; для решти робіт – 1 раз на 6 місяців.

Позаплановий інструктаж проводиться з працівниками на робочому місці або в кабінеті охорони праці:

- при введенні в дію нових або переглянутих нормативно-правових актів з охорони праці, а також при внесенні змін та доповнень до них;
- при зміні технологічного процесу, заміні або модернізації устаткування, приладів та інструментів, вихідної сировини, матеріалів та інших факторів, що впливають на стан охорони праці;
- при порушеннях працівниками вимог нормативно-правових актів з охорони праці, що призвели до травм, аварій, пожеж тощо;
- при перерві в роботі виконавця робіт більш ніж на 30 календарних днів – для робіт з підвищеною небезпекою, а для решти робіт – понад 60 днів.

Позаплановий інструктаж може проводитись індивідуально з окремим працівником або з групою працівників одного фаху. Обсяг і зміст позапланового інструктажу визначаються в кожному окремому випадку залежно від причин і обставин, що спричинили потребу його проведення.

Цільовий інструктаж проводиться з працівниками: при ліквідації аварії або стихійного лиха; при проведенні робіт, на які відповідно до законодавства, оформлюються наряд-допуск, наказ або роз-

порядження.

Цільовий інструктаж проводиться індивідуально з окремим працівником або з групою працівників. Обсяг і зміст цільового інструктажу визначаються залежно від виду робіт, що виконуватимуться.

10. Стажування

Всі робочі, зокрема випускники профтехучилищ, учбово-виробничих комбінатів, після первинного інструктажу на робочому місці винні протягом перших 2-15 змін (залежно від характеру роботи, кваліфікації працівника) пройти стажування під керівництвом осіб, призначених наказом.

Керівництво цеху, ділянки за узгодженням із службою охорони праці і профспілковим комітетом може звільнити від стажування працівника, що має стаж роботи за фахом не менше трьох років, переведеного з одного цеху в інший, якщо характер його роботи і тип устаткування, на якому він працював раніше, не змінюються.

Проходження стажування, закріплення відповідальних осіб, допуск до самостійної роботи оформляються наказами та робиться відмітка в журналі.

11. Програма первинного інструктажу

Первинний інструктаж на робочому місці проводять по програмах, розроблених і затверджених наказом підприємства, для окремих професій або видів робіт з урахуванням вимог стандартів, відповідних правил, норм і інструкцій з охорони праці і іншої технічної документації. Програми погоджують із службою охорону праці і профспілковим комітетом.

Примірний перелік основних питань первинного інструктажу на робочому місці:

1. Загальні відомості про технологічний процес і устаткування на даному робочому місці, виробничій ділянці, в цеху. Основні небезпечні і шкідливі виробничі чинники, що виникають при даному техпроцесі.

2. Безпечна організація робочого місця.

3. Небезпечні зони машин, механізмів, приладу. Засоби безпеки устаткування (запобіжні, гальмівні пристрої і огорожі, системи блокування і сигналізації, знаки безпеки). Вимоги по попередженню електротравматизму.

4. Порядок підготовки до роботи (перевірка справності устаткування, пускових механізмів, інструменту і пристосувань, блокувань

заземлення і інших засобів захисту).

5. Безпечні прийоми і методи роботи, дії при виникненні небезпечної ситуації.

6. Засоби індивідуального захисту на даному робочому місці і правила користування ними.

7. Схема безпечного пересування працівників по території цеху, ділянки.

8. Внутрішньо-цехові транспортні і вантажопідйомні засоби та механізми. Вимоги безпеки при навантажувально-розвантажувальних роботах і транспортуванні вантажів.

9. Характерні причини аварій, вибухів, пожеж, випадків виробничих травм.

10. Дії попередження аварій, вибухів, пожеж. Обов'язки і дії при аварії, вибухах, пожежах. Способи застосування засобів пожежогащення, що є на ділянці, протиаварійні захисти і сигналізації, місця їх розташування.

12. Перелік професій і посад працівників, звільнених від інструктажів на робочому місці

Затверджується наказом підприємства і узгоджується з профспілковим комітетом або з іншим представницьким органом трудового колективу та службою охорони праці. Від проходження інструктажу звільняються особи, не пов'язані з обслуговуванням, випробуванням, монтажем, наладкою і ремонтом устаткування, використанням інструменту, обладнання (комп'ютер) зберіганням і застосуванням сировини і матеріалів.

13. Журнал розпоряджень

Рекомендується мати на ділянці, в цеху. Тут повинні фіксуватися всі розпорядження, що стосуються стажування, допуску до самостійної роботи, закріплення відповідальних осіб і тому подібне. Всі особи, поіменно в розпорядженнях, повинні бути ознайомлені з ними під підпис, що підвищує відповідальність і дисциплінованість.

14. Перелік професій, робота по яких вимагає навчання та проходження перевірки знань

Працівники, пов'язані з виконанням робіт або обслуговуванням об'єктів (установок устаткування) підвищеної небезпеки і таких, що потребують професійного добору повинні проходити періодичну перевірку знань з охорони праці в терміни, встановлені Положен-

ням про порядок навчання і перевірки знань з питань охорони праці, що діють на підприємстві.

Проведення перевірки знань працівників з охорони праці оформляють протоколом.

Перед черговою перевіркою знань на підприємствах організують заняття, лекції, семінари, консультації по питаннях охорони праці.

Всі працівники, що мають перерву в роботі по даному виду робіт, посади, професії більше трьох років, а при роботі з підвищеною небезпекою – більш за один рік, повинні пройти навчання з охорони праці до початку самостійної роботи.

15. Наказ про призначень комісії з перевірки знань охорони праці

Склад комісії з перевірки знань визначається Положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, що діють на підприємстві. Число членів комісії повинне бути не менше трьох. Участь в комісії представника органу державного нагляду є обов'язковою при перевірці знань працівників, що виконують роботи підвищеної небезпеки.

Члени комісії з перевірки знань повинні бути навчені і мати документ, що засвідчує їх повноваження.

Проведення перевірки знань повинно бути оформлено протоколом і скріплено підписами членів комісії.

16. Графік перевірки знань з охорони праці

Затверджується наказом підприємства. Слід вести регулярний контроль за його виконання, а також своєчасно вносити необхідні доповнення при штатних змінах.

Особи, що проходять перевірку знань, повинні бути заздалегідь ознайомлені з вказаним графіком.

17. Програми навчання працівників з охорони праці

Повинні бути складені по всіх професіях і видах робіт, затверджені наказом і узгоджені із службою охорони праці і профспілковим комітетом.

18. Екзаменаційні білети з охорони праці

Керівники, фахівці і працівники повинні бути ознайомлені до початку перевірки знань (як мінімум за місяць) із екзаменаційними білетами. Рекомендується проводити спеціальні семінари, заняття з тими, що екзаменуються.

19. Протоколи засідання комісії з перевірки знань з охорони праці

Після навчання екзаменаційна комісія проводить перевірку теоретичних знань і практичних навиків.

Результати перевірки знань оформляють протоколом.

20. Посвідчення для інженерно-технічних працівників і робочих

Посвідчення виписуються після перевірки знань на підставі протоколу. За чергової перевірки знань в посвідченні робиться лише відмітка по результатах перевірки, що закріплюється підписом голови комісії і печаткою. Порядок зберігання посвідчень визначається керівником підприємства.

21. Журнал видачі посвідчень з охорони праці

Його веде інженер з охорони праці, видача посвідчення проводиться під розпис.

22. Перелік професій і видів робіт, по яких повинні бути розроблені інструкції з охорони праці.

Перелік розробляється на основі затвердженого на підприємстві штатного розкладу відповідно до тарифно-кваліфікаційного довідника робіт і професій робочих і кваліфікаційного довідника посад службовців, затверджених у встановленому порядку.

Перелік складається службою охорони праці за участю керівників підрозділів, служб, головних фахівців (головного технолога, головного механіка, головного енергетика і ін.) служби організації праці і заробітної плати, затверджується керівником підприємства і розсилається у всі структурні підрозділи (служби) підприємства.

23. Перелік діючих інструкцій з охорони праці

Повинен охоплювати всі види робіт і професій підприємства. Перелік узгоджується з профспілковою організацією або з іншим уповноваженим органом трудового колективу.

Інструкції розробляються з урахуванням вимог "Положення про розробку інструкцій з охорони праці", затвердженого наказом Держгірпромнагляд України від 29 січня 1998 року № 9, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 7 квітня 1998 року під № 226/2666.

Інструкції затверджуються наказом керівника.

Кожній інструкції повинні бути присвоєні найменування і номер.

24. Наказ по підприємству про розробку (перевидання, продовження терміну дії інструкції з охорони праці)

Інструкції для працівників за професіями і на окремі види робіт розробляються відповідно до переліку.

Розробка інструкції з охорони праці здійснюється на підстав плану розробки, затвердженого наказом.

Інструкції для працівників за професіями або по видах робіт повинні систематично, не рідше за один раз в 5 років, а для працівників або за видами робіт, пов'язаних з підвищеною небезпекою, - не рідше за один раз на 3 роки, перевірятися на відповідність вимогам чинних нормативно-правових актів з охорони праці.

Якщо впродовж зазначених термінів умови праці працівників на підприємстві не змінилися, то наказом по підприємству дія інструкції для працівників продовжується на наступний термін, про що робиться запис на першій сторінці інструкції (ставиться штамп "Переглянуто", дата і підпис особи, відповідальної за перегляд інструкції).

25. Інструкції з охорони праці

Кількість інструкцій повинна відповідати переліку. Інструкції для працівників розробляються, як правило, керівниками цехів (ділянок при без цехової структури), відділів, лабораторій і інших відповідних ним підрозділів підприємства за участю служби охорони праці.

Для нових виробництв, що вводяться в дію, допускається розробка тимчасових інструкцій для працівників. Тимчасові інструкції розробляються на термін до приймання вказаних виробництв в експлуатацію державною приймальною комісією, але не більше ніж на 2 роки.

Інструкції затверджуються наказом з дотриманням процедури узгодження і візування, які визначені "Положенням про розробку інструкцій з охорони праці".

26. Посадові інструкції з розділом про обов'язки, права і відповідальність в галузі охорони праці

Складаються на кожну посадову особу підприємства. Посадові особи підприємства керують, організовують і контролюють роботу з охорони праці у сфері своєї діяльності безпосередньо на своїх ділянках, у виробництвах, цехах, підрозділах.

Посадова інструкція не є нормативним актом з охорони праці.

27. Журнал реєстрації інструкцій з охорони праці

Розроблені та затверджені інструкції з охорони праці реєструються в журналі. Записується код, назва інструкції та термін дії.

28. Журнал видачі інструкцій з охорони праці

Роботодавець забезпечує інструкціями всі підрозділи підприємства. Видача інструкцій повинна проводитись службою охорони праці з реєстрацією в "Журналі обліку видачі інструкцій" під підпис.

29. Накази про призначення відповідальних осіб за ведення робіт підвищеної небезпеки

Накази на осіб, що мають право видачі нарядів-допусків, на керівників і виконавців робіт з підвищеної небезпеки.

30. Журнал реєстрації нарядів-допусків на роботи з підвищеною небезпекою

Зберігається на ділянці (у цеху). При перевірках слід перевіряти якість ведення журналу.

У журналі вказуються дата видачі, номер наряду-допуску, прізвище того, що видає наряд, прізвище виконавця робіт, місце виконання робіт, дата закриття наряду-допуску, прізвище того, хто закриває.

31. Перелік робіт з підвищеною небезпекою, що виконуються за спеціальними правилами

У переліку найменування робіт і документів, що регламентує порядок виконання захисних робіт (Правила пожежної безпеки при проведенні зварювальних робіт і інших вогняних робіт, Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів і ін.).

32. Стандарт підприємства або інструкція про порядок виконання робіт підвищеної небезпеки

Розробляється з урахуванням вимог нормативно-правових актів про охорону праці в частині порядку виконання робіт підвищеної небезпеки. У стандарт або інструкцію включається перелік робіт підвищеної небезпеки на даному підприємстві. Стандарт (інструкція) затверджується наказом.

33. Журнал реєстрації видачі документації з охорони праці

Інженер з охорони праці повинен всю документацію і нормативно-правові акти з охорони праці видавати під підпис, інакше в майбутньому можуть виникнути непорозуміння, оскільки багато працівників досить недбало поводяться з документацією з охорони

34. Журнал реєстрації вхідної документації по охороні праці

Необхідно реєструвати всю вхідну документацію з охорони праці. На службу охорони праці покладений обов'язок ознайомлення працівників зі всією новою документацією, що стосується безпеки праці.

35. Комплексні заходи щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, підвищення існуючого рівня охорони праці, запобігання випадкам виробничого травматизму, професійного захворювання, аваріям і пожежам

Є невід'ємною частиною колективного договору, складаються з урахуванням проблем і специфіки підприємства, визначають обсяги та джерела фінансування заходів.

Комплексні заходи розробляються у відповідності до "Переліку заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат" затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27 червня 2003 р. №994.

36. Плани роботи з охорони праці

План може бути місячним або кварталним, в ньому плануються як заходи, що періодично повторюються, так і разові. В обов'язковому порядку слід передбачати постійне інформування про зміни в законодавстві про охорону праці.

37. Журнал реєстрації нещасних випадків на виробництві

Журнал зберігається в службі охорони праці. В ньому фіксуються всі нещасні випадки на виробництві за якими було складено акт за формою Н-1.

38. Акти про нещасні випадки пов'язані з виробництвом (Н-1)

Кожен акт форми Н-1 зберігається підприємством за місцем роботи потерпілого і реєструється в "Журналі реєстрації нещасних випадків". У акті форми Н-1 детально описуються обставини і причини нещасного випадку, а також указуються особи, що допустили порушення вимог з охорони праці.

Акти зберігаються 45 років, тому слід уважно відноситися до їх зберігання.

Слід пам'ятати, що акт форми Н-1 передається до Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві для виплати відшкодування збитку, до територіального управління

Держпраці, відділу охорони праці міської ради.

39. Повідомлення про наслідки нещасного випадку на виробництві

У разі тривалого періоду оплати витрат, пов'язаних з нещасним випадком, повідомлення повторюються після закінчення кожного року до завершення оплати остаточних витрат. Необхідні дані слід офіційно запрошувати у Фонді соціального страхування від нещасних випадків на виробництві.

40. Наказ про призначень особи, відповідальної за електрогосподарство.

Для безпосереднього виконання функцій по організації безпечної експлуатації електроустановок роботодавець призначає відповідального за електрогосподарство, а також особу, що його заміщає.

За наявності на підприємстві посади головного енергетика обов'язки відповідального за електрогосподарство даного підприємства, як правило, покладаються на нього. Наказ про призначення відповідального за електрогосподарство і особи, що заміщає його в періоди тривалої відсутності, видається після перевірки знань правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів, інструкцій і присвоєння відповідної групи з електробезпеки: V – напругою вище 1000 В, IV – напругою до 1000 В.

На підприємствах при використанні ними тільки освітлювальних установок, електроінструменту і електромашин напругою до 220 В відповідальність за безпечну експлуатацію електроустановок може бути за письмовим погодженням з місцевими органами Енергонагляду покладена на керівника або власника підприємства, господарства.

41. Перелік посад ІТП і електротехнологічного персоналу, які повинні мати кваліфікаційну групу по електробезпеці

Електротехнологічний персонал потрібний для обслуговування установок електротехнологічних процесів (електрозварювання, електроліз, електротермія і тому подібне) а також складного енергонасиченого виробничо-технологічного устаткування, при роботі якого потрібні постійне технічне обслуговування і регулювання електроапаратури, електропроводів і елементів електропостачання.

Керівники, в підпорядкуванні яких знаходиться електротехнологічний персонал, повинні мати кваліфікаційну групу по електробе-

безпеці не нижче, ніж у підлеглого персоналу. Вони повинні здійснювати технічне керівництво (спільно з енергослужбою) і нагляд за його роботою. Службі охорони праці слід звертати особливу увагу на своєчасність проведення перевірок знань у цієї категорії осіб, оскільки вони не входять в штат енергослужби.

42. Журнал перевірки знань з охорони праці у персоналу з групою по електробезпеці

Навчання не електротехнічного персоналу проводить особа відповідальна за електрогосподарство з кваліфікаційною групою по електробезпеці не нижче IV. Результати перевірки оформляються в Журнали. Посвідчення не видається. Допускається робити запис про проведення навчання на I групу електробезпеки в журналі інструктажів з охорони праці.

43. Наказ про створення комісії з перевірки знань електротехнічного персоналу

Перевірку знань у керівників і фахівців повинні проводити кваліфікаційні комісії в складі не менше 3 чоловік.

Для підприємств, що не мають кваліфікованих фахівців для складу комісії, перевірка знань у відповідальних за електрогосподарство підприємств здійснюється в комісіях, що створюються органами енергонагляду.

44. Журнал перевірки знань "Правил безпечною експлуатації електроустановок споживачів"

Перевірка знань кожного працівника з електротехнічного персоналу проводиться індивідуально. Результати перевірки знань заносяться в Журнал встановленої форми і підписуються всіма членами комісії. Результати перевірки знань можуть оформлятися і протоколом.

Якщо перевірка знань декількох працівників проводилась в один день і склад кваліфікаційної комісії не змінювався, то члени комісії можуть розписатися 1 раз після закінчення роботи, при цьому повинно бути вказано прописом загальне число осіб, у яких проведена перевірка знань.

45. Наказ про стажування на робочому місці

Після перевірки знань до призначення на самостійну роботу або при переході на іншу роботу (посаду), а також при перерві в роботі понад 1 рік, кожен працівник з оперативного персоналу повинен пройти стажування на робочому місці тривалістю 2-15 змін під ке-

рівництвом досвідченого працівника, після чого він може бути допущений до самостійної роботи. Допуск до стажування і самостійної роботи оформляється наказом.

46. Наказ про призначень відповідальної особи за технічний стан електро (пневмо) інструменту і засобів малої механізації

Періодичні випробування машин, інструментів і світильників проводить спеціально закріплений персонал з групою по електробезпеці не нижче III.

47. Наказ затвердження списку осіб, яким дозволяється працювати з переносним електроінструментом

Список осіб, яким дозволяється працювати з переносним електроінструментом, електричними машинами, затверджується наказом.

48. Журнал перевірки несправності електроінструменту

Електроінструмент (електродрелі будь-якої напруги, електроножиці, електрорубанки, електровібратори, електропаяльники, електростругальні машини і так далі) повинен не рідше 1 разу на шість місяців, згідно Правилам і, як правило, на практиці – раз на місяць проходити перевірку для визначення опору ізоляції, яка повинна бути не нижче 0,5 МОм, а для виробів II класу, до якого відносяться вироби, що мають подвійну або посилену ізоляцію і що не мають елементів для заземлення, - не нижче 2,0 МОм. Періодичні випробування електричних машин, інструментів і світильників проводить підприємство, яке має відповідну ліцензію.

49. Журнал перевірки несправності пневмоінструменту

Пневматичний інструмент, незалежно від умов його роботи та справності, необхідно не рідше 1 разу на шість місяців розбирати, промивати, змащувати його деталі, роторні лопатки – замінювати, виявлені при огляді пошкоджені чи дуже зношені частини новими. Після проведення цих робіт робиться запис в журналі.

Примітка: вимоги до виконання робіт електро і пневмоінструментом викладені в "Правила охорони праці під час роботи з інструментом та пристроями" (НПАОП 0.00-1.71-13).

50. Протоколи вимірювання опорів ізоляції електроустановок, апаратів, вторинних ланцюгів і електропроводок напругою до 1000 В

Протоколи і акти випробувань додаються до паспортних даних або журналів з перерахуванням електроустаткування. Паспортні

карти і журнали знаходяться в службі енергетика.

51. Протоколи вимірювання опору заземлюючих пристроїв

Для визначення технічного стану заземлюючого пристрою повинні періодично проводитися: вимірювання опору заземлюючого пристрою; перевірка стану ланцюгів між заземлювачами і елементами, що заземлюються; вимірювання напруги дотику в електроустановках, що заземляють пристрої які виконані за нормами на напругу дотику.

52. Журнал обліку і випробувань захисних засобів

Його слід зберігати у керівника підрозділу. В журналі вказуються інвентарний номер засобу захисту, дата випробування, дата наступних випробувань, дата і результат періодичного огляду, дата наступного огляду, місцезнаходження. Для засобів захисту, що знаходяться в індивідуальному користуванні, додають графи "Дата видачі" і "Підпис особи, що отримала засіб захисту в індивідуальне користування".

53. Журнал приймання і огляду риштовань

Знаходиться безпосередньо у інженерно-технічного працівника, що експлуатує засоби підмоцнування.

Примітка: вимоги до виконання цих робіт викладені в "Правила охорони праці під час роботи з інструментом та пристроями" (НПАОП 0.00-1.71-13).

54. Накази по організації роботи автотранспортних засобів

Повинні бути підготовлені накази: про порядок перевезення негабаритних вантажів, про призначення відповідальних за випуск автотранспорту, про призначення старшого при перевезенні людей (включаючи паспорти маршрутів і графіки перевезення людей), про водіїв, допущених до перевезення людей, про порядок роботи із етил-бензином і антифризом, про призначення відповідального за шиномонтажний стенд.

Примітка: вимоги до виконання цих робіт викладені в "Правилах охорони праці на автомобільному транспорті" (НПАОП 0.00-1.62-12).

55. Наказ про призначення відповідальних осіб по безпечній експлуатації вантажопідійомних машин

Наказом повинні бути призначені, після відповідної атестації, відповідальні особи: по здійсненню відомчого нагляду за утриманням та безпечною експлуатацією вантажопідіймальних машин, за

утриманням в справному стані вантажопідіймальних машин, за безпечним проведенням робіт вантажопідіймальними машинами.

56. Журнал обліку і періодичних оглядів вантажопідіймальних машин і механізмів. Журнал обліку і періодичних оглядів знімних вантажозахоплювальних пристроїв і тари. Журнал приймання і здачі змін вантажопідійомних машин і механізмів

Журнали ведуться за наявності на підприємстві вантажопідійомних машин і механізмів.

Примітка: вимоги до виконання цих робіт викладені в "Правилах будови і безпечної експлуатації вантажопідіймальних кранів" (НПАОП 0.00-1.01-07).

57. Журнал обліку і періодичних оглядів механізмів і агрегатів, не підконтрольних Держспраці

До таких механізмів відносяться: газозварні генератори, апарати електрозварювання, підйомники, транспортери, електротельфери, кран-балки, керовані з підлоги, лебідки, електрокари, землерийні машини, компресори, насоси тощо.

Повинен бути список осіб, відповідальних за огляд механізмів. Необхідно також вести облік видачі таких механізмів і проведення їх періодичних оглядів. Такий акт повинні скріпляти підписами особа, що здала механізм в експлуатацію (головний механік або енергетик), і особа, що прийняла механізм в експлуатацію. Механізм повинен бути змонтований, випробуваний відповідно до правил, що діють.

58. Наказ про порядок ведення робіт поблизу ліній електропередачі

У організаціях, що експлуатують пересувні вантажопідійомні машини або що проводять роботи поблизу ліній електропередачі, нерідкі випадки електротравматизму. Наказом необхідно чітко встановити порядок роботи поблизу ліній електропередачі. З ним необхідно ознайомити під підпис кранівників, механізаторів, стропальників і інших зацікавлених осіб. Бажано наказ оновлювати періодично (раз на рік), провівши новий інструктаж.

59. Наказ на призначення комісії із спостереження за станом і експлуатацією будівель і споруд

Склад комісії із загального огляду будівель і споруд призначається наказом. Як правило, очолює комісію керівник підприємства або його заступник. До складу комісії включаються особи, що спе-

ціально займаються спостереженням за експлуатацією будівель, представники служб, ведучих експлуатацію окремих видів інженерного устаткування будівель (електроосвітлення, санітарно-технічні пристрої), залізничного або транспортного цехів, а також начальники цехів, майстерень, відділів, що безпосередньо експлуатують будівлю. Слід проводити постійний моніторинг технічного стану будівель і споруд.

60. Паспорт на виробничу будівлю

Паспорт є основним документом на будівлю, містить її конструкторивну і техніко-економічну характеристику. Додатками до паспорта є копії робочих креслень планів, розрізів, фасаду будівлі з внесеними до них відступами від проекту; перелік вимог по забезпеченню нормальної експлуатації будівлі. Технічний паспорт складається в 2-х екземплярах, один з яких зберігається в архіві Відділу експлуатації і ремонту будівель підприємства, другий – в цеху (відділі), що експлуатує будівлю або споруду.

61. Акти за результатами оглядів будівель і споруд

Результати всіх видів технічних оглядів будівель і споруд оформляються актами, в яких вказуються виявлені дефекти, а також необхідні дії для їх усунення з вказівкою термінів виконання робіт.

Періодичні технічні огляди можуть бути загальними і первинними. Чергові загальні технічні огляди будівель проводяться 2 рази на рік – навесні і восени.

Можуть бути позачергові огляди будівель і споруд після стихійних лих і аварій.

62. Наказ на особу, відповідальну за газове господарство

Призначається з числа ІТР за наявності підконтрольного устаткування.

Примітка: вимоги до виконання цих робіт викладені в "Правилах безпеки систем газопостачання", затверджених наказом Міністерства енеогетики та вугільної промисловості №285 від 15.05.2015 року.

63. Звіт про стан умов та безпеки праці (1-ПВ)

Звіт про стан умов праці, пільги та компенсації за роботу зі шкідливими умовами праці за формою № 1-ПВ (умови праці) подається 1 раз на 2 роки не пізніше 28 лютого (наказ Держстату від 12.06.2015 № 149).

64. Звіт про травматизм на виробництві (7-тнв)

Звіт про травматизм на виробництві у році (річна) за формою 7-тнв подається щорічно до 9 лютого (наказ Держстату від 18.08.2014 № 242).

65. Положення про службу охорони праці підприємства.

Розробляється на підприємстві у відповідності до Типового положення про службу охорони праці підприємства (Наказ Держнаглядохоронпраці №225 від 15.11.2004 (НПАОП 0.00-4.35-04))

67. Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці підприємства

Розробляється на підприємстві у відповідності до Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці підприємства (Наказ Держгірпромнагляду №15 від 26.02.2005 (НПАОП 0.00-4.12-05)).

68. Положення про комісію з питань охорони праці підприємства

Розробляється на підприємстві у відповідності до Типового положення про комісію з питань охорони праці підприємства (Наказ Держгірпромнагляду №55 від 21.03.2007 р. (НПАОП 0.00-4.09-07)).

69. Положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з охорони праці

Розробляється на підприємстві у відповідності до Типового положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з охорони праці (Наказ Держгірпромнагляду №56 від 21.03.2007 р. (НПОАП 0.00-4.11-07)).

70. Положення про трьохступеневий контроль. Журнал оперативного контролю.

У кожному структурному підрозділі ведеться журнал оперативного контролю в якому робиться запис про всі виявлені недоліки в роботі механізмів, машин, обладнання. 1,2,3 ступені контролю проводяться у відповідності до Положення про трьохступеневий контроль затвердженого наказом керівника.

Про авторів

Ткачук Костянтин Ніфонтович – д.т.н., професор Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"

Филипчук Віктор Леонідович – д.т.н., професор Національного Університету водного господарства і природокористування

Зеркалов Дмитро Володимирович – к.т.н., доцент Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"

Полукаров Олексій Ігоревич – к.т.н., доцент Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"

Полукаров Юрій Олексійович – к.т.н., доцент Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"

Кружилко Олег Євгенійович – д.т.н., ст. нук. співр. Національного науково-дослідного інституту охорони праці і промислової безпеки

Шаталов Олександр Сергійович – к.с.-г.н, доцент Національного Університету водного господарства і природокористування

Туровська Галина Іванівна – к.т.н, доцент Національного Університету водного господарства і природокористування

ОРГАНІЗАЦІЯ НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Навчальний посібник

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Навчальне видання

*Ткачук Костянтин Нифонтович
Филипчук Віктор Леонідович
Зеркалов Дмитро Володимирович
Полукаров Олексій Ігоревич
Полукаров Юрій Олексійович
Кружилко Олег Євгенійович
Шаталов Олександр Сергійович
Туровська Галина Іванівна*

ОРГАНІЗАЦІЯ НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Навчальний посібник

Друкується в авторській редакції

*Технічний редактор
Дизайн обкладинки*

*Г.Ф. Сімчук
Т.В. Жаранова*

Підписано до друку 08.07.2014 р. Формат 60×84 ¹/₁₆.
Папір друкарський № 1. Гарнітура Times. Друк різнографічний.
Ум.-друк. арк. 26,2. Обл.-вид. арк. 27,5.
Тираж 300 прим. Зам. № 4284.

*Видавець і виготовлювач
Редакційно-видавничий відділ
Національного університету
водного господарства та природокористування
33028, Рівне, вул. Соборна, 11.*

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавництв, виготівників і розповсюджувачів видавничої
продукції РВ № 31 від 26.04.2005 р.*